

Bod Zlomu Nitra

Nitra 2026, Európske hlavné mesto kultúry
Kandidátske mesto

20

26

Bid Book 2. kola kandidatúry

Nitra 2026
Európske hlavné mesto kultúry
Kandidátske mesto

Bid Book 2. kola kandidatúry, 2021

Uchádzač:
Mesto Nitra v spolupráci
s Nitrianskym samosprávnym
krajom a podporou 14 miest

Tím Nitra 2026:
Marián Tesák
Katarína Melichová
Anna Šimončíčová
Irena Lehocká
Janka Popovicsová
Juraj Kusy
Tomáš Billík
Mária Šimončíčová
Zuzana Novotová Godálová
Martin Zaujec
Miroslav Zwiefelhofer
Michal Kutlík
Simona Vrabcová

Ďakujeme všetkým, ktorí prispeli
svojimi nápadmi, radami alebo
akokoľvek inak pomohli pri tvorbe tohto
projektu. Taktiež chceme poďakovať
všetkým členom našich pracovných
skupín, ktorí strávili nespočetné
množstvo hodín svojho voľného času
premýšľaním nad spôsobmi, ako
spraviť z Nitry lepšie mesto.
www.nitra2026.eu/tim

Grafický dizajn a ilustrácie:
Andrej & Andrej
www.andrejandrej.com

Fotografie:
Nina Pacharová, s. 1, 44, 47, 54, 57, 73
Luca Bush, s. 12
Miloš Štefanka, s. 53, 56, 76, 95
Michaela Dodoková, s. 63
Juraj Vavrovič, s. 64
Peter Bednár, s. 82
Ondrej Irša, s. 88
Ivan Greguš, s. 90
Čtibor Bachratý, s. 91
Andrej Dúbravský, s. 93

Preklad do slovenského jazyka:
Martin Zaujec
Juraj Kusy
Veronika Goldiňáková
Dominika Malenová
Katarína Pisarčíková
Martina Tomašovičová

Jazyková úprava a korektúra:
Janka Popovicsová
Martin Zaujec

Vydalo:
Mesto Nitra

Tlač:
Typografia Plus

www.nitra2026.eu
facebook.com/nitra2026
instagram.com/nitra2026

**Nitra
2026**
European Capital of Culture
Candidate City

4	Úvod
6	Prínos pre dlhodobú stratégiu
16	Kultúrne a umelecký obsah
50	Európsky rozmer
60	Dosah
68	Manažment
96	Schopnosť dosiahnuť ciele

Úvod

01

Ako sa Bod Zlomu zmenil
od prvého kola kandidatúry

Zmenilo sa niečo v našom koncepte? Nezmenilo. Zmenilo sa však niečo v nás.

Teda, skôr zlomilo. Mnohí z nás, ktorí sme pracovali na tejto kandidatúre – či už rodení alebo „domestifikovaní“ Nitrančania – pochádzame z prostredia nezávislej kultúry. Poznáme ľudí, pre ktorých robíme naše festivaly, výstavy, projekty. Vieme, či prídu alebo neprídu, vieme, čo majú radi a vieme, na čo reagujú. Posledný rok a pol nám však poriadne zamiešal karty. **Bod Zlomu nás prinútil rozprávať sa s ľuďmi, s ktorými sa normálne**

nestretávame, rozmýšľať spôsobmi, na aké sme neboli zvyknutí a pozrieť sa na Nitru z uhlov, z ktorých sa na ňu hádam ešte nikto predtým nepozrel. Výsledok? Robiť veci tak, ako vždy, zrazu nestačí. Má vôbec to, čo robíme, nejaký hlbší zmysel? Nenosíme len drevo do lesa? Nie sme len obklopení ľuďmi s príliš rovnakými názormi? Nie sme jediní, ktorých trápia tieto otázky. S podobnými bojujú naši partneri z celej Európy a sveta.

Bod Zlomu sa nezmenil. My však áno.

Koncept Bodu Zlomu znamená neustále skúmať, prehodnocovať a reflektovať naše správanie tak, aby bol výsledok vždy lepší, zdravší a udržateľnejší. Znamená **vylomiť zámky**, ktoré nás držia v minulosti pomocou úprimnosti a neustálej sebareflexie. **Otvoriť sa** smerom dovnútra aj von a uvedomiť si svoju rolu v Európskom príbehu. **Konfrontovať** tých, ktorí radšej odvrátia zrak, ako by sa mali pozrieť do očí nepríjemnej pravde. **Rozvíjať** zdravý dialóg v prostredí, v ktorom výmena názorov znamená krok k správnym riešeniam. **Pestovať** udržateľné a úspešné mesto v našej bohatej pôde. Bod Zlomu znamená znova **sa stať** skutočným spolutvorcom svojho mesta a regiónu.

Protipandemické opatrenia v rokoch 2020/21 zmenili v celej Európe na nepoznanie kultúrne pravidlá, formy a vzorce. Do „normálu“, ktorý sme poznali pred pandemiou, sa tak jednoducho nedostaneme. **Preto je podľa nás Bod Zlomu ešte relevantnejší, a hlavne uchopiteľnejší, ako predtým.** Tento nový „normál“ musí byť odvážnejší, úprimnejší a odolnejší.

Presne preto sa Nitra potrebuje stať Bodom Zlomu – a nie len ona.

Filozofiu Bodu Zlomu sme za posledné mesiace vyskúšali aj v praxi. **Prelomiť niektoré bariéry však vôbec nebolo ľahké.** Od mnohých, poväčšine tých konzervatívnejších partnerov, sme mnohokrát počuli tú istú pesničku: „Takto to robíme odjakživa a tak to budeme robiť aj naďalej“. Napriek tomu sa nám drvivú väčšinu podarilo dostať na našu stranu, vďaka čomu má dnes Nitra 2026 pevnú politickú aj inštitucionálnu podporu.

Prelomili sme ticho, ktoré sa dlhé roky medzi nezávislým a zriaďovaným sektorom len prehľbovalo. Za posledných osemnásť mesiacov prebehlo medzi týmito dvoma stranami toľko stretnutí, rozhovorov, rozkolov, ale hlavne konverzácií končiacich vzájomným pochopením, ako ešte nikdy predtým. Niektorí partneri z „opačných strán“ barikád dokonca začali spolupracovať, čo považujeme za obrovský úspech. V Nitre a v jej okolí sme tak získali mnoho partnerov, ktorí sú pripravení pomôcť nám s implementáciou EHMK. Dokopy sme nadviazali **partnerstvá so 196 jednotlivcami, organizáciami a inštitúciami po celom Slovensku.**

Otváraním ťažkých a nedotknuteľných tém v hrdom (a často tvrdohlavom) meste, akým je Nitra, sme začali **lámať bludné kruhy**. No nekompromisnou úprimnosťou a štipkou kreativity sa nám podarilo rozprúdiť niekoľko živých a otvorených diskusií, ktorých závery by pred pár mesiacmi prekvapili aj samotných účastníkov.

Podujatiami na miestach, ktoré kultúru pravdepodobne nikdy nezažili, sme **prelomili hranice priestoru**. V sociálnych zariadeniach pre seniorov či na autobusových zastávkach pri veľkých fabrikách – živá kultúra nám vždy pomohla prelomiť ľady, aby sme sa s miestnymi mohli rozprávať o ich problémoch a možných riešeniach. Zistili sme, že Nitrančania majú dosť nefunkčných a zbytočných pút, ktoré nás silou-mocou držia v minulosti. Prekvapuje to ešte vôbec niekoho?

Prelomili sme hranice mesta a pozreli sme sa naň ako na súčasť väčšieho celku. S mestami a obcami v regióne sme nadviazali pevné vzťahy a obojstranné spolupráce.

Prelomili sme aj národné hranice, a to nadviazaním nových a obnovením zabehnutých medzinárodných partnerstiev. **244 partnerských organizácií a jednotlivcov zo 45 krajín** je pripravených okamžite začať pracovať na našich spoločných projektoch.

Na to, aby sa z Nitry stal ozajstný Bod Zlomu, v ktorom kultúra a umenie slúžia ako nástroje procesu zmeny, sme si stanovili päť základných cieľov, ktoré chceme dosiahnuť:

Prelomiť kruh dookola omieľaných a často až nezdravých historických naratívov, ktoré nám bránia stať sa viac sebakritickou spoločnosťou.

Stať sa **Mestom sebareflexie**, ktoré si uvedomuje svoju úlohu a je hrdé na svoje postavenie v širšom Európskom kontexte.

- Prelomiť ticho a zjednotiť našu roztrieštenú spoločnosť v **Zdravom dialógu**. Naučiť sa využiť svoj hlas a zároveň počúvať ostatných, s cieľom nájsť zdravé a systematické riešenia aktuálnych a budúcich problémov.
- Prelomiť bludný kruh Nitry ako prestupnej stanice plnej neaktívnych obyvateľov, ktorí z nej často utekajú do väčších miest. Stať sa **Mestom, o ktoré sa oplatí starať** s jasnou víziou a obyvateľmi, ktorým na ňom záleží.
- Prelomiť hranice nielen verejného priestoru, ale aj v ostatných zdieľaných priestoroch, ako sú polia, lesy či priemyselné parky. **Terapiou spoločných priestorov** decentralizujeme kultúrny život a zjednotíme celý región do jedného veľkého funkčného a synergického celku, v ktorom ľudia bavia žiť.
- Prebudiť náš spiaci **Kultivačný gén** a stať sa aktívnymi tvorcami, ktorí žijú udržateľne a v súlade s prostredím okolo seba.

Ak sa nám podarí tieto ciele dosiahnuť, Nitra sa môže stať úspešným Európskym hlavným mestom kultúry, ktoré sa nenechá zlomiť – práve naopak – prelomí svoje putá a pohne sa vpred. Mestom, ktoré ukáže cestu mnohým ďalším Európskym mestám spútaným v ich vlastnej minulosti.

Prínos pre dlhodobú stratégiu

02

Zmeny v kultúrnej stratégii NK31 od 1. kola kandidatúry
a úloha, ktorú v nich hral projekt Nitra 2026

Minulý rok sme túto kapitolu začali písať v pochmúrnom duchu, horekujúc nad tým, že sa kultúra v minulosti často ocitala na samom chvoste zoznamu priorít vedenia mesta. Vízia budúcnosti Nitry opísaná v novej **Stratégii rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v Nitre na roky 2021 – 2031 – NK31** priniesla svetlo na koniec tohto dlhočizného tunela. Mestské zastupiteľstvo stratégiu schválilo 10. decembra 2020.

Prichádzame teda k zásadnej otázke: zmenila sa stratégia od 1. kola kandidatúry? Stručne povedané – nie. Zmenilo sa však naše chápanie toho, ako veľmi nám proces predkladania projektu a koncept Bodu Zlomu pomohli pripraviť pôdu na to, aby sme dokázali vybočiť z vychodených chodníkov, ktoré by nás mohli brzdiť v dosiahnutí vízie stanovenej v NK31. Preto sa chceme podeliť o obširnejšiu odpoveď.

Čo sa týka priority stratégie NK31 **Všetci pre kultúru, kultúra pre všetkých!**, tá prisľúbila odstránenie fyzických aj spoločenských bariér vo všetkých oblastiach kultúry a aktívne prizvanie menšinových skupín rôznych národností či kultúr, seniorov a sociálne znevýhodnených ľudí a rodín do kultúrneho a spoločenského diania v meste. **Stratégia zameraná na dosah a rozvoj publika** sa venuje všetkým cieľovým skupinám definovaným v stratégii NK31. Nemienime však zostať len pri tom. Na základe princípu participácie je každý jeden riadok umeleckého programu pretkaný zapojením miestnych kultúrnych aktérov a občianskej spoločnosti.

Stratégia v rámci priority **Budúcnosť pre kultúrne dedičstvo, kultúrne dedičstvo pre budúcnosť!** podporuje reštaurovanie a obnovu kultúrnych a historických pamiatok, aby sa stali silnejším lákadlom pre miestnych aj návštevníkov. Veríme, že zadanie sa nám podarí splniť do poslednej bodky! Práve práca s miestnym kultúrnym dedičstvom, či už ide o poľnohospodárstvo, archeológiu, tradičné remeslá, folklór, ba dokonca aj povere, prostredníctvom experimentálnych a inovatívnych prezentačných metód, dodáva nášmu projektu špecifickú nitriansku príchúť. Cieľom väčšiny **zásahov do infraštruktúry súvisiacich s projektom Nitra 2026** nie je budovanie nových zariadení, ale vzkriesenie nášho hmatateľného kultúrneho dedičstva do podoby budúcich kultúrnych priestorov.

A keď už je reč o kultúrnych priestoroch... Rozširujeme definíciu kultúrneho priestoru o komunitné záhrady, parky, otvorené priestranstvá, a dokonca aj o rieku a jej nábrežie, čím priamo prepájame projekt Nitra 2026 s prioritou **Priestor pre kultúru, kultúra pre priestor!** stratégie NK31. Ako spolutvorcov k tomu prizývame aj miestne komunity.

Na základe Kultúrnej stratégie, presnejšie priority **Mesto pre KKP, KKP pre mesto!**, plánujeme využiť novozaložené Kreatívne centrum Nitra na posilnenie mestskej kapacity na kultúru a rozvoj KKP v súlade so súčasnými trendmi a overenými stratégiami z celej Európy. Projekt Nitra 2026 túto iniciatívu podporuje spolupracou s Kreatívnym centrom Nitra a jej zahrnutím do **Kultivátora – stratégie pre budovanie kapacít**. Tam však spolupráca s Kreatívnym centrom Nitra nekončí. Dopĺňa ich aktivity budovaním kapacít zameraným na krízový manažment, participatívny prístup ku KKP i našu sieťovaciu platformu KulturSilo, a zároveň rozširuje budovanie kapacít tak, aby pokrývala aj nitrianskych „vrátnikov“ – teda taxikárov či pracovníkov hotelov.

Spomínaný prístup zároveň súvisí s tým, ako Nitra 2026 prispieva k prioritě **Nitra pre Európu, Európa pre Nitru!** stratégie NK31 – a to založením systematického tréningového programu pre osoby, ktoré európsky návštevník po príchode do Nitry stretne ako prvé. Úspešná a udržateľná realizácia projektu Európskeho hlavného mesta kultúry v roku 2026 má potenciál Nitru permanentne umiestniť na kultúrnu mapu Európy, čo je v prípade tejto priority jedným z kľúčových cieľov.

Taký je teda plán... a je veru ambiciózny. Teraz však nastal čas dať dokopy účty za uplynulých osem mesiacov aktivít spojených s našou kandidatúrou a posvietiť si na to, ako prispeli ku konkrétnym cieľom vymedzeným kultúrnou stratégiou. K našim plánom sme sa rozhodli pribaliť aj „ochutnávky“ Bodu Zlomu, tzv. Úlomky. Znamená to, že sa chceme podeliť o všetko, čím projekt Nitra 2026 prispel k plneniu kultúrnej stratégie už vo výberovej fáze. **Prepojenia a prelom**y projektov Nitra 2026 a NK31 popisujeme v tabuľke na nasledujúcich stranách.

Prioritné oblasti NK31	Ciele NK31	Projekt Nitra 2026 prispeje k týmto konkrétnym cieľom stratégie NK31	Kľúčové ciele projektu Nitra 2026
VŠETCI PRE KULTÚRU, KULTÚRA PRE VŠETKYCH!	Skvalitniť umeleckú produkciu, atraktívnu pre všetky skupiny obyvateľov a návštevníkov prostredníctvom lepších možností financovania a internacionalizácie	- Posilniť pozitívne vnímanie kultúry v spoločnosti - Ďalej podporovať integrovaný rozvoj komunít KONKRÉTNE CIELE STRATÉGIE NK31 ÚLOMKY - V rámci priorít prepojených s projektom Nitra 2026 navýšilo mesto v roku 2021 finančné prostriedky v grantovej schéme pre nezávislú kultúru o 200 % a predstavilo nové kritériá na inklúziu a environmentálnu ohľaduplnosť - Naša osvetová iniciatíva Nitra 2026 na cestách priniesla kultúru priamo niekoľkým cieľovým skupinám ako malú ochutnávku všetkého, čo máme naplánované do budúcnosti - Spolu s organizáciou Post Bellum sme vo Vile K pri príležitosti 80. výročia Židovského kódexu zorganizovali workshop pre rómske deti	MESTO SEBAREFLEXIE ZDRAVÝ DIALÓG MESTO, O KTORÉ SA OPLATÍ STARAŤ
	Navýšiť kapacity nezávislých a etablovaných kultúrnych subjektov na realizáciu stratégií na rozvoj publika a programov na budovanie kapacít	- Rozvíjať vzdelávanie od materských, základných, stredných škôl a univerzít, až po celoživotné vzdelávanie a podporovať tvorivý potenciál - Podporovať spoluprácu medzi kultúrnymi a vzdelávacími inštitúciami a ich aktérmi KONKRÉTNE CIELE STRATÉGIE NK31 ÚLOMKY - Tím projektu Nitra 2026 povzbudil mesto, aby vstúpilo do projektu OnStage organizácie URBACT a zaviedlo hodiny hudby ako mechanizmus inklúzie. Samotný tím sa do projektu aktívne zapája - Pri príležitosti Európskeho týždňa mládeže sme priniesli otvorenú výzvu miestnym študentom s názvom „Nitra budúcnosti“ zameranú na ich umelecké vízie o Nitre budúcnosti. Vybrané práce boli vystavené v centre mesta	ZDRAVÝ DIALÓG MESTO, O KTORÉ SA OPLATÍ STARAŤ
MESTO PRE KKP, KKP PRE MESTO!	Posilniť ekonomickú, sociálnu a kultúrnu udržateľnosť subjektov kultúrneho a kreatívneho priemyslu	- Podporovať vzdelávanie aktérov v kultúre a kreatívnom priemysle na rozvoj ich know-how - Definovať využívanie opustených a zanedbaných mestských priestorov na potreby KKP a komunitné aktivity - Posilniť udržateľnosť činností KKP KONKRÉTNE CIELE STRATÉGIE NK31 ÚLOMKY - Tím projektu Nitra 2026 zorganizoval workshop zameraný na príležitosti financovania pre potenciálnych žiadateľov z oblasti nezávislej kultúry - Kreatívne centrum Nitra začalo svoju činnosť a obsadili sa kľúčové pracovné pozície. Tím projektu Nitra 2026 pomohol navrhnuť programy na budovanie kapacít centra šitých na mieru	MESTO, O KTORÉ SA OPLATÍ STARAŤ TERAPIA SPOLOČNÝCH PRIESTOROV KULTIVAČNÝ GÉN
BUDÚCNOSŤ PRE KULTÚRNE DEDIČSTVO, KULTÚRNE DEDIČSTVO PRE BUDÚCNOSŤ!	Vytvoriť zrozumiteľný podporný systém pre aktérov v KKP, najmä v oblasti kultúrneho dedičstva a tradičných remesiel	- Zmeniť prístup k verejným priestorom a historickým budovám prostredníctvom posilnenia osobnej angažovanosti - Podporiť sieťovanie aktérov v KKP na miestnej, národnej a medzinárodnej úrovni - Posilniť kapacity tradičných remesiel a ich prepojenie so súčasnými trendmi KONKRÉTNE CIELE STRATÉGIE NK31 ÚLOMKY - Spolu s Čiernymi dierami (iniciatívou, ktorá propaguje zabudnuté architektonické pamiatky) sme zverejnili mapu technických pamiatok Nitry - V spolupráci so Slovenským poľnohospodárskym múzeom v Nitre plánujeme v decembri 2021 vydať knižnú publikáciu „Pozostavby“, ktorá bude obsahovať výber pamiatok poľnohospodárskeho dedičstva v nitrianskom regióne - Počas Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra 2021 sme sa podieľali na organizácii sprievodných podujatí na tému tradičných miestnych remeselných spolkov a súčasného umenia	ZDRAVÝ DIALÓG MESTO, O KTORÉ SA OPLATÍ STARAŤ TERAPIA SPOLOČNÝCH PRIESTOROV
	Zabezpečiť ochranu kultúrneho dedičstva a prístup k nemu tak, aby spĺňalo kultúrne potreby obyvateľov a návštevníkov mesta	- Atraktívny prístup ku kultúrnemu dedičstvu pre verejnosť vo fyzickom a online priestore - Obnoviť umenie vo verejných priestoroch pamätihodností mesta KONKRÉTNE CIELE STRATÉGIE NK31 ÚLOMKY - Na internete sme uverejnili výber zabudnutých architektonických súťaží a zvažujeme možnosť opätovného využitia týchto miest pre umelecké účely - Tím projektu Nitra 2026 vytvára rozsiahly atlas objektov vizuálneho umenia vo verejných priestoroch	MESTO SEBAREFLEXIE KULTIVAČNÝ GÉN

PRIESTOR PRE KULTÚRU, KULTÚRA PRE PRIESTOR!	Znovu zdefinovať úlohu obyvateľov ako spolutvorcov verejného kultúrneho priestoru	- Zmeniť postoj publika a obyvateľov s cieľom zvýšiť množstvo aktivít organizovaných komunitnými aktérmi - Participatívnym spôsobom a umeleckými zásahmi revitalizovať verejné priestory - Zmeniť postoje k tvorbe verejného priestoru a zapájaniu obyvateľov, posilňovať osobnú angažovanosť KONKRÉTNE CIELE STRATÉGIE NK31 ÚLOMKY - Tím projektu Nitra 2026 v spolupráci so spoločnosťou dm-drogerie markt Slovensko vydal verejnú výzvu na ekologické zásahy do verejného priestoru. Výsledkom toho sa na základe hlasovania miestnych obyvateľov v zime 2021/22 vybuduje verejný skleník - Zapojili sme sa do Dňa architektúry a zúčastnili sme sa verejnej diskusie na tému súčasnej problematiky verejných a spoločných priestorov v Nitre - Na základe prieskumu vykonaného tímom projektu Nitra 2026 bolo vybraných niekoľko nedostatočne využitých priestorov, aby sa mohli pretransformovať na nové kultúrne prevádzky. V spolupráci s mestom sme pomohli vyvinúť stratégiu na premenu prvej z nich – kina Lipa	MESTO SEBAREFLEXIE ZDRAVÝ DIALÓG MESTO, O KTORÉ SA OPLATÍ STARAŤ
	Dokončiť a revitalizovať kultúrnu infraštruktúru adekvátne k 21. storočiu	- Odstrániť bariéry a zlepšiť prístup do mestských kultúrnych priestorov - Rozvíjať kultúrnu infraštruktúru v úzkej spojitosti s rozvojom samotného mesta KONKRÉTNE CIELE STRATÉGIE NK31 ÚLOMKY - V spolupráci s Útvaram hlavného architekta pripravujeme revitalizáciu synagógya mestskej tržnice	TERAPIA SPOLOČNÝCH PRIESTOROV KULTIVAČNÝ GÉN
NITRA PRE EURÓPU, EURÓPA PRE NITRU!	Zvýrazniť Nitru na mape Európy ako mesto s krásnym prostredím a výraznými stopami spoločnej európskej histórie a súčasnosti	Projekt Nitra 2026 prispeje k budovaniu kvalitného marketingu mesta so zapojením obyvateľov, diverzifikácii ponuky pre nové segmenty návštevníkov, prepojení produktov cestovného ruchu s regionálnymi, národnými a medzinárodnými projektami cestovného ruchu a trasami kultúrneho cestovného ruchu, vytváraní atraktívnych produktov pre návštevníkov pomocou inteligentných riešení a posilňovaniu spolupráce a partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom v cestovnom ruchu v meste a v regióne KONKRÉTNE CIELE STRATÉGIE NK31 ÚLOMKY	NITRA 2026
	Prilákať návštevníkov z celej Európy kultúrnou ponukou prostredníctvom modernej, funkčnej a inteligentnej infraštruktúry a spolupráce s aktérmi cestovného ruchu	Tím Nitra 2026 podnietil vedenie mesta, aby pripravilo vizuálnu identitu Mesta Nitry, a pomohol nastaviť podmienky verejnej súťaže	

03

Dlhodobý dopad

Zlomením...	...a prinesieme dlhodobý...
...kruhu	...sa z nás stane MESTO SEBAREFLEXIE , kde jednotlivci a komunity odzrkadľujú úspechy aj traumy z minulosti aj súčasnosti, ktoré nás neustále formujú. Staneme sa dobrými susedmi (naším susedom od vedľa aj z Európy), uvedomujúcimi si zodpovednosť za miesta a komunity, v ktorých žijeme. Budeme otvárať nové komunikačné kanály, aby sme si pamätali našu spoločnú európsku minulosť, vážili si prítomnosť a vytvárali spoločnú budúcnosť.
...zeme	...budeme tvoriť MESTO, O KTORÉ SA OPLATÍ STARAŤ , ako miesto na mape Európy, ktoré je orientované na ľudí a vyznačuje sa nádhernou krajinou, so zachovaným a prístupným kultúrnym dedičstvom, rozmanitosťou miestnych kultúr a kvalitou umeleckej produkcie. Zlomíme ho a opätovne vybudujeme ako dynamickú a kolaboratívnu sieť kultúrnych a kreatívnych sektorov, verejného sektora, vzdelávacích inštitúcií a občianskej spoločnosti. Budeme hľadať to, čo máme spoločné, aby sme budovali teritoriálne a konkrétne vidiecko-mestské kolaboratívne (a nie kompetitívne) vzťahy. Budeme sa usilovať, aby bolo naše mesto lákavejším miestom na život, štúdium, prácu či návštevu.
...ticha	...opätovne v sebe prebudíme KULTIVAČNÝ GÉN a vrátíme sa do starých kolají oživením nášho poľnohospodárskeho a prírodného dedičstva ako neoddeliteľnej súčasti našej kultúry, a to ekologicky udržateľnejším spôsobom. Naučíme sa využívať svoju inherentnú tvorivosť na riešenie najrôznejších aktuálnych a budúcich problémov a na vytváranie pridanej hodnoty, i jej spravodlivú distribúciu. Prestaneme sa považovať za vykorisťovateľov či obete životného prostredia a prijmeme svoju úlohu ako jeho kurátori a dočasní opatrovatelia.
	... prinesieme TERAPIU SPOLOČNÝCH PRIESTOROV a staneme sa mediačným spojovníkom medzi životným prostredím a potrebami mestského rozvoja. Rozšírime pojem „priestor pre kultúru“ tak, aby zahŕňal komunitné záhrady, parky, otvorené priestranstvá, samotnú rieku či dokonca digitálny priestor. Naše spoločné priestory sú biotopmi s vyváženou kombináciou viacerých funkcií, ktoré podporujú inklúziu. V nich sa staneme spolutvorcami, budovateľmi a kurátormi nášho mesta.
	...sa postaráme o ZDRAVÝ DIALÓG , aby sme vytvorili inkluzívnu atmosféru otvorenú pre každého bez ohľadu na vek, pôvod, etnickú príslušnosť, vieru, spoločenské postavenie či iné zázemie. Vytvoríme bezpečný priestor na multikultúrny dialóg a vyššiu účasť na kultúrnom a spoločenskom dianí. Ten prinesie uzdravenie do zväčšujúcej sa priepasti medzi pestovateľom a konzumentom; miestnym a návštevníkom; mestom a regiónom; nami a nimi; a to prostredníctvom modelu horizontálnej účasti, ktorý osloví aj ľudí na periférii, či už geografickej alebo spoločenskej.

Na začiatku tohto procesu sme uvažovali o tom, **či je možné prelomiť putá držiace nás v minulosti bez toho, aby nás to ako mesto zlomilo**. Dopad, v ktorý sme dúfali, nám ešte pred niekoľkými mesiacmi pripadal ako zasnený záblesk dokonalej budúcnosti. Kroky, ktoré sme však podnikli od 1. kola kandidatúry, nás k tejto vízii jednoznačne priblížili, a očakávame, že ich dlhodobý dopad sa bude čoraz viac zhmotňovať, bude lepšie prepojený s našimi kľúčovými cieľmi a bude reagovať na výzvy, ktorým čelíme. A čo sa zmenilo? Nuž, sme ešte silnejšie odhodlaní využiť projekt Nitra 2026 na premostenie prítomnosti a budúcnosti. Tá budúcnosť je opísaná v tabuľke.

04

Plán monitorovania a hodnotenia dopadu EHMK na Nitru a diseminácie výsledkov hodnotenia

Celý náš koncept Bodu Zlomu stojí a padá na neustálom skúmaní, konfrontovaní a prehodnocovaní. Preto hrá stratégia monitorovania a hodnotenia v projekte Nitra 2026 ešte dôležitejšiu úlohu.

Ako?

Máme k dispozícii základné údaje k väčšine ukazovateľov týkajúcich sa demografie, cestovného ruchu, zamestnanosti a produkcie KKP na miestnej aj regionálnej úrovni (vďaka databázam Štatistického úradu Slovenskej republiky, **Satelitného účtu cestovného ruchu, Satelitného účtu kultúry a kreatívneho priemyslu**). Ministerstvo kultúry každoročne zbiera údaje o aktivitách kultúrnych aktérov, no ich databázy sa zväčša venujú len zriaďovanej kultúre. Časť potrebných údajov o nezávislej kultúre sme čerpali z nedávnej štúdie **Spľnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti**, ktorá sa sústredila na mimovládne organizácie a občianske združenia. Čo sa týka zdrojov na celoeurópskej úrovni, opierame sa o druhé vydanie **Monitoru kultúrnych a tvorivých miest**, ktorý zlučuje dáta Eurostatu, Eurobarometra, DG Regio, TripAdvisoru, OECD Regpat a projektu ETER, a na ich základe poskytuje celý rad ukazovateľov popisujúcich takzvanú „kultúrnu pestrosť“, „tvorivé hospodárstvo“ a „stimulujúce prostredie“ mesta.

Chceli sme však zozbierať podrobnejšie dáta o aktivitách i návštevníkoch naprieč celým spektrom KKP, aby sme dokázali odizolovať dopad projektu Nitra 2026 od iných, externých vplyvov. Pustili sme sa teda do hotovej pátraciej akcie. Prišli sme na to, že väčšina dát, ktoré potrebujeme, už existuje, no sú roztrúsené po mnohých oddeleniach miestnych aj regionálnych orgánov a ukrývajú sa aj u samotných kultúrnych aktérov či poskytovateľov sociálnych služieb. Ba čo viac, sú uchované v rôznych formátoch, ktoré nie sú vzájomne kompatibilné. Našťastie sa však medzi cieľmi **nitrianskej stratégie NK31** nachádza aj zreteľná požiadavka na zriadenie komplexného a ľahko spravovateľného systému na monitorovanie kultúry a kreatívneho priemyslu. Na základe toho mohol tím projektu Nitra 2026 vyjednať s mestom obnovenie **Portálu otvorených dát a mestského GIS portálu**, na ktorých sa budú uskladňovať a šíriť aj surové dáta a výsledky projektu Nitra 2026.

Mestský GIS portál prerobíme na **interaktívnu platformu založenú na geografických informačných systémoch**, pomocou ktorej sa cez **socio-topové a emocionálne mapovanie** budú monitorovať zmeny vo využívaní verejných a kultúrnych priestorov. V reálnom čase poskytne informácie o návštevnosti, spokojnosti a zmenách správania, ako aj včasné údaje ukazujúce, či je potrebná nejaká zmena v implementácii projektu. Pýtate sa, čo s dátami, po ktorých sme museli pátrať na niekoľkých oddeleniach? Nuž, pre dotyčné oddelenia sa pripravuje protokol, ako do tejto platformy zaintegrovať aj svoju databázu. Výborným zdrojom údajov o návštevníkoch bude aj **mobilná aplikácia Nitra26**.

Kto?

V tejto oblasti sme mali naozaj šťastie. **Obe univerzity** nám vzhľadom na zameranie a záber svojej výskumnej činnosti poskytli prístup k výskumným tímom, medzinárodným partnerským sieťam, nástrojom a priestorom; teda všetkému, čo potrebujeme, aby sme pokryli všetky tematické rozmery očakávaného dopadu. Zhodnotenie ekonomického dopadu (najmä v súvislosti s kultúrnym dedičstvom a sektorom cestovného ruchu) a monitorovanie a hodnotenie mestskej výstavby prepojenej s dedičstvom uvidíme v spolupráci s **Katedrou geografie a regionálneho rozvoja** Univerzity Konštantína Filozofa. Katedra spolu s partnermi v 14 európskych mestách v súčasnosti navrhuje **nástroj SPOT-IT** (v rámci projektu Sociálna a inovatívna platforma pre kultúrny cestovný ruch a jej potenciál na prehlbenie europeizácie zastrešeného programom Horizont 2020). Využíva inovatívny nástroj založený na geografických informačných systémoch s prístupom do celého regiónu a pomocou neho vytvára podrobnú interaktívnu mapu dát súvisiacich s turizmom, skúma novovznikajúce podoby kultúrneho turizmu a rozpoznáva príležitosti na rozvoj kultúrneho dedičstva. Do procesu monitorovania a hodnotenia, ktorý sa týka nehmateľného kultúrneho dedičstva, sa zapojí aj **Katedra manažmentu kultúry a turizmu UKF**.

Do monitorovania a hodnotenia miestnych i regionálnych prejavov ekonomického dopadu, ako aj rozvoja inštitúcií, životného prostredia a mesta so zameraním na väzby medzi vidiekom a mestom, sa zapojí aj Ústav **regionalistiky a rozvoja vidieka** na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite. Ústav bol spolu s Technickou univerzitou v Košiciach súčasťou konzorcia univerzít, ktoré realizovali projekt KRENAR 2011 – 2014 (Kreatívna ekonomika – národohospodárske a regionálne podmienky a stimuly), zameraný, okrem iného, na hodnotenie ekonomického dopadu projektu Košice 2013. Dovedna nám pomohli vyskúšať si spoločenskú **sietovú analýzu**, teda metodológiu monitorovania a hodnotenia dynamických zmien v inštitucionálnom prostredí a rozvoja spolupráce medzi sektormi (ako

napr. networking, spolupráce, vznik kreatívnych klastrov a živých laboratórií).

Na sociálne a kultúrne rozmery si posvietia partneri oboch nitrianskych univerzít a **Centrum pre výskum etnicity a kultúry** – nezávislá mimovládna organizácia s celonárodným dosahom. Z ich nedávnej výskumnej činnosti na tému integrácie cudzincov v meste, ktorú viedli v spolupráci s komunitami migrantov, mimovládnymi organizáciami, vzdelávacími inštitúciami a zamestnávateľmi, vychádza aj naša stratégia dosahu a rozvoja publika. Dôležitým aspektom projektu Nitra 2026 je aj téma zdravia a duševnej pohody. Mesto v súčasnosti uzatvára prvé kolo **Prieskumu o zdraví a duševnej pohode** v rámci projektu IN-HABIT zastrešeného programom Horizont 2020, vďaka čomu získa komplexný východiskový stav.

O tradičnejšie hodnotenie dopadu projektov s prírodnými prvkami (napr. Nitrianske záhrady, Multikultúrne polia či Rieka a jej ľudia) sa postará **Laboratórium neuroekonomiky a spotrebiteľského rozhodovania** z výskumného centra AgroBioTech. Zameria sa na hodnotenie priamych fyziologických a psychologických procesov, vizuálneho a emočného vnímania návštevníkov, a napokon aj správania osôb počas rôznych aktivít v revitalizovaných a novovybudovaných priestoroch.

Environmentálna udržateľnosť je jedným z hlavných pilierov nášho konceptu, a to až do takej miery, že sme súvisiace procesy monitorovania a hodnotenia začlenenili priamo do samotného programu projektu Nitra 2026. Iniciatíva **CirkulArch** vytvorená v spolupráci so slovenským architektom Jurajom Harišom zavedie usmerenia o udržateľnosti a bude dohliadať na všetky zásahy do infraštruktúry súvisiace s EHMK. Z programového hľadiska už v spolupráci s **OZ Očami prírody** začíname zbierať základné údaje k súčasnému stavu ekologickeho prístupu kultúrnych organizácii, a to v rámci iniciatívy **Zelená kultúra**. Na tieto procesy bude dohliadať náš **manažér udržateľnosti** a okrem nich zastreší aj **Uhlíkový inventár** projektu Nitra 2026 – výpočet emisii na jednotlivé podujatia rozdelený na dopravu (návštevníci, umelci aj médiá – cesta do aj z Nitry), odpad (podujatia, odpad vyprodukovaný návštevníkmi), energiu, jedlo a ďalšie. Element výskumu sme vštepili aj do projektov, ako napríklad Vykop.to, Pozostavby, Nové hranice či dokonca do našej stratégie rozvoja publika. **Našu participatívnu perspektívu zároveň plánujeme presadzovať dovtedy, kým neprinesie ovocie**. Manažér udržateľnosti a komunitný manažér, ktorí sú súčasťou implementačnej organizácie, zapoja okrem bežných spolupracovníkov – univerzít, výskumných centier, monitorovacieho a hodnotiaceho tímu – aj samotné komunity. Dosah zabezpečí **15 vyškolených komunitných výskumníkov** – miestnych pozorovateľov, zväčša

členov mimovládnych organizácií, zástupcov znevýhodnených skupín, a zároveň zamestnancov regionálnych rozvojových agentúr a miestnych akčných skupín, aby sme pokryli celý región.

Pomocou **skupinových diskusií, riadených rozhovorov a behaviorálnych hier** budeme skúmať zmeny správania a vplyvy spojené s inklúziou, kohéziou a kvalitou života.

Tu vstupujú do hry naši komunitní výskumníci, ktorí v procese hodnotenia zabezpečia účasť aj zo strany ťažšie prístupných komunít. A, napokon, opakovaným **participatívnym storytellingom** (prerozprávaním osobného príbehu) a rozhovormi s testovanými osobami zistíme, aké je to zažiť transformáciu mesta prostredníctvom projektu EHMK na vlastnej koži. Špecifickú vzorku bude tvoriť **40 – 50 vybraných ľudí** (rodín aj jednotlivcov z rôznorodých prostredí), ktorá bude predmetom dlhodobejšieho skúmania prostredníctvom špeciálneho **denníka 26x52**, ktorý si budú títo ľudia viesť každý týždeň. Niekoľkých sa nám už podarilo určiť (napríklad predstavitelia komunity migrantov, mladá učiteľka pracujúca s rómskymi deťmi či najstarší dobrovoľník v prvej nitrianskej komunitnej záhrade), a denník navrhujeme spolu s nimi.

Čo?

Musíme zabezpečiť istú úroveň porovnateľnosti nášho projektu s minulými a aktuálnymi mestami EHMK, aby sa naše úsilie dalo preklopiť do reálnych a uchopiteľných dôkazov toho, že iniciatíva EHMK môže mnohými spôsobmi prispievať k dlhodobému udržateľnému rozvoju. Preto prijmeme **spoločné hlavné ukazovatele** uvedené v usmerneniach Komisie pre mestá a ich vlastné zhodnotenie dopadov. Zároveň potrebujeme splniť to, čo sme v tejto prihláške vyslovene sľúbili. Preto s niekoľkými spolupracovníkmi vyvíjame prístup šitý na mieru témam Bodu Zlomu, ktorý doplní vyžadovanú monitorovaciu a hodnotiacu metodológiu.

Našou definíciou úspechu je príbeh, ktorý pramení z Bodu Zlomu: opätovne vybudovať Nitru ako **Mesto sebareflexie** plné ľudí, ktorí pomocou svojho najcennejšieho nástroja – **Kultivačného génu** – vytvárajú **Mesto, o ktoré sa oplatí starať**; mesto, ktoré zavádza **Terapiu spoločných priestorov**, aby sa každý človek vedel zapojiť do **Zdravého dialógu** a prijať európske hodnoty. V tabuľke sa nachádza malá ukážka ukazovateľov, ktorými odmeriame priamy dopad tejto premeny.

Kľúčové ciele a rozmery		Dopad	Merateľný ukazovateľ	Zdroj údajov
MESTO SEBAREFLEXIE	Kultúrny dopad	Zvýšená identifikácia s miestnou kultúrou a s ňou súvisiacou hrdosťou	● Počet rodených aj nových Nitrančanov, ktorí sú hrdí na svoje mesto/región (rozčlenený podľa sociálno-ekonomických charakteristík a chránených diskriminačných dôvodov) ● Počet a profily miestnych sledovateľov a ich pozitívne interakcie so sociálnymi sieťami projektu Nitra 2026	● Prieskumy a riadené rozhovory ● Analýza sentimentu na sociálnych sieťach
		Skrotenie euroskepticizmu a výraznejší pocit občianskej spolupatričnosti ku spoločnému kultúrnemu priestoru	● Počet a profily ľudí, ktorí sa identifikujú ako Európania, vnímanie a postoje voči „európskosti“ a európskym témam ● Počet európskych tém preberaných v médiách, pozitívne interakcie publika	● Prieskumy ● Skupinové diskusie, riadené rozhovory ● Storytelling, denníky ● Analýza sentimentu v médiách
		Posilnenie reputácie mesta na regionálnej, národnej, európskej aj medzinárodnej úrovni	● Pokrytie projektu Nitra 2026 v médiách (priestorové a jazykové členenie), počet článkov ● Vnímanie návštevníkov	● Analýza sentimentu v médiách a na sociálnych sieťach ● Prieskumy medzi návštevníkmi
MESTO, O KTORÉ SA OPLATÍ STARÁŤ	Kultúrny dopad	Silnejšie prepojenie miestneho kultúrneho a kreatívneho sektora na regionálnej, národnej, európskej aj medzinárodnej úrovni	● Počet projektov pod hlavičkou Nitra 2026 a súvisiacich projektov s medzinárodnými partnermi, počet medzinárodných partnerov ● Počet spoluprác medzi miestnymi a medzinárodnými partnermi ● Počet nových celoeurópskych projektov a iniciatív zrodených z projektu Nitra 2026 počnúc rokom 2026, počet nových členstiev v európskych sieťach ● Počet a profily medzinárodných návštevníkov	● Združenie Nitra 2026 ● Partneri projektu Nitra 2026 a kultúrni aktéri ● Prieskum medzi kultúrnymi manažérmi ● Prieskumy medzi návštevníkmi
	Ekonomický a inštitucionálny dopad	Rôznorodejšia kultúrna a umelecká ponuka na vyššej úrovni	● Zloženie programu podľa žánru ● Počet návštevníkov podľa žánru podujatia a ich vnímanie	● Združenie Nitra 2026 ● Partneri projektu Nitra 2026 a kultúrni aktéri ● Prieskumy medzi návštevníkmi
	Ekonomický a inštitucionálny dopad	Zvýšená konkurencieschopnosť, inovatívnosť a digitalizácia v kultúrnom a kreatívnom sektore	● Počet a profily ľudí a organizácií, ktoré sa zúčastňujú aktivít na budovanie kapacít ● Počet projektov s digitálnym komponentom a počet zainteresovaných partnerov, zaznamenaný nárast v digitálnych schopnostiach kultúrnych manažérov ● Nové a inovatívne iniciatívy v KKP ● Verejné výdavky na kultúru na miestnej a regionálnej úrovni (na obyvateľa, vyjadrené ako percento celkového rozpočtu) ● Verejné výdavky na nezávislú kultúru na miestnej a regionálnej úrovni (na obyvateľa, vyjadrené ako percento celkového kultúrneho rozpočtu) ● Podiel alternatívnych zdrojov financovania kultúrneho sektora v celkovom objeme finančných prostriedkov	● Partneri projektu Nitra 2026 a kultúrni aktéri ● Satelitný účet kultúry a kreatívneho priemyslu ● Miestne a regionálne samosprávne orgány ● Prieskum medzi kultúrnymi manažérmi
KULTIVAČNÝ GÉN	Ekonomický a inštitucionálny dopad	Diverzifikácia turizmu smerom k udržateľnejším modelom cestovného ruchu	● Nové udržateľné produkty a služby cestovného ruchu	● Miestne a regionálne samosprávne orgány ● Nástroj SPOT-IT
	Ekonomický a inštitucionálny dopad	Zvýšený regionálny, národný, európsky a medzinárodný dopyt po miestnej ponuke v oblasti kultúry a cestovného ruchu	● Počet domácich a zahraničných návštevníkov (priestorové a socioekonomické členenie, ako aj členenie podľa chránených dôvodov) ● Počet nocí strávených domácimi a zahraničnými návštevníkmi (priestorové a socioekonomické členenie, ako aj členenie podľa chránených dôvodov) ● Podiel cestovného ruchu na zamestnanosti, pridaná hodnota a HDP na regionálnej úrovni ● Multiplikačný účinok výdavkov návštevníkov na miestne a regionálne hospodárstvo (členený podľa sektoru)	● Štatistický úrad Slovenskej republiky ● Satelitný účet cestovného ruchu ● Prieskumy medzi návštevníkmi
	Kultivačný gén	Prehĺbená spolupráca medzi sektormi	● Počet nových spoluprác medzi sektormi, poloha a profily zaangažovaných inštitúcií ● Nové formy spolupráce medzi KKP a ostatnými sektormi, vnímanie ich kvality a prekážok v spolupráci ● Počet projektov zrealizovaný partnermi v iných sektoroch	● Nitra 2026 partners and cultural actors ● Surveys (Social Network Analysis)
KULTIVAČNÝ GÉN	Kultivačný gén	Silnejšie zhodnocovanie kultúrneho a kreatívneho potenciálu	● Počet startupov v KKP a odvetviach založených na znalostiach (členený podľa veľkosti, polohy a kódu NACE) ● Počet nových pracovných miest vytvorených v KKP a odvetviach založených na znalostiach (členený podľa polohy a kódu NACE) ● Podiel KKP a odvetví založených na znalostiach na zamestnanosti, pridaná hodnota a HDP na regionálnej úrovni ● Export KKP na regionálnej úrovni v eurách	● Register organizácií Slovenskej republiky ● Štatistický úrad Slovenskej republiky ● Satelitný účet kultúry a kreatívneho priemyslu
	Kultivačný gén	Zníženie negatívneho dopadu kultúry na životné prostredie	● Počet uhlíkovo neutrálnych projektov a podujatí ● Počet nových, ekologickejších prístupov na podujatiach a v projektoch a kultúrnych inštitúciách ● Uhlíková stopa a odpad vyprodukovaný počas podujatí a projektov ● Počet návštevníkov, ktorí sa rozhodli prispieť ku kompenzačným opatreniam (napr. doplatok pri kupovaní vstupeniek)	● Združenie Nitra 2026 ● Partneri projektu Nitra 2026 ● Prieskum medzi kultúrnymi manažérmi
	Kultivačný gén	Využitie nedefinovateľného kultúrneho dedičstva a tradičných znalostí na posilnenie húževnatosti a adaptačnej kapacity komunít	● Počet revitalizovaných a nových mestských zelených plôch a ich rozloha v m ² ● Počet podujatí zorganizovaných na mestských zelených plochách ● Počet podujatí s témou kultúrneho dedičstva, ako aj počet návštevníkov	● Miestne a regionálne samosprávne orgány ● Portál GIS, mobilná aplikácia Nitra26 ● Združenie Nitra 2026 ● Partneri projektu Nitra 2026 ● Prieskumy

TERAPIA VEREJNÝCH PRIESTOROV	Dopad na životné prostredie a mestský rozvoj	Kvalitnejšie verejné a spoločné priestory	- Počet, rozloha v m² a kapacita revitalizovaných a nových verejných a spoločných priestorov - Spokojnosť s kvalitou verejných priestorov	- Miestne a regionálne samosprávne orgány - Združenie Nitra 2026 - Partneri projektu Nitra 2026 - Prieskumy
		Decentralizácia kultúry a zlepšený prístup do verejných a spoločných priestorov	- Priestorové rozmiestnenie kultúrnych priestorov, ich kapacita - Priestorové rozmiestnenie podujatí a projektov - Návštevníci a používatelia (priestorové členenie a členenie podľa typu použitia a chránených dôvodov) - Trvanie a kvalita času stráveného vo verejných priestoroch	- Miestne a regionálne samosprávne orgány - Združenie Nitra 2026 - Partneri projektu Nitra 2026 - Portál GIS, mobilná aplikácia Nitra26 - Prieskumy
		Revitalizácia a premena verejných priestorov, ktoré sú v súčasnosti spustené a nevyužívané	- Počet a rozloha v m² nedostatočne využívanej, no revitalizovanej a obnovenej infraštruktúry a priestorov - Počet revitalizovaných pamiatok kultúrneho dedičstva - Počet kultúrnych podujatí a návštevníkov v revitalizovaných, predtým nedostatočne využívaných priestoroch a pamiatkach kultúrneho dedičstva	- Miestne a regionálne samosprávne orgány - Združenie Nitra 2026 - Partneri projektu Nitra 2026 - Nástroj SPOT-IT, portál GIS, mobilná aplikácia Nitra26 - Prieskumy
	Spoločenský dopad	Posilnenie všeobecného zdravia a pohody	Hodnotenie duševného a vzťahového zdravia a priestorovej pohody samotnými účastníkmi, návštevníkmi a všeobecnou populáciou (priestorové členenie a členenie podľa chránených dôvodov)	- Prieskumy - Storytelling, skupinové diskusie, denníky
		Posilnenie občianskej spolupatričnosti	- Počet účastníkov zapojených do procesov tvorenia - Nové občianske iniciatívy - Počet prípadov vandalizmu v revitalizovaných priestoroch - Hodnotenie pocitu občianskej spolupatričnosti a spoluzodpovednosti za spoločné verejné priestory	- Miestne a regionálne samosprávne orgány - Združenie Nitra 2026 - Partneri projektu Nitra 2026 - Prieskumy - Storytelling, skupinové diskusie, denníky
		Posilnená občianska a kultúrna účasť	- Počet a kapacita iniciatív a aktivít zameraných na dosah a rozvoj publika - Počet partnerov zapojených do iniciatív a aktivít zameraných na dosah a rozvoj publika (priestorové členenie a členenie podľa chránených dôvodov) - Počet účastníkov na iniciatívach a aktivitách zameraných na dosah a rozvoj publika (priestorové členenie a členenie podľa chránených dôvodov) - Spokojnosť s občianskym a kultúrnym zapojením	- Miestne a regionálne samosprávne orgány - Združenie Nitra 2026 - Partneri projektu Nitra 2026 - Prieskumy - Storytelling, skupinové diskusie, denníky
ZDRAVÝ DIALÓG		Prehĺbenie dobrovoľníckeho zapojenia	- Počet dobrovoľníkov zapojených do projektov, iniciatív a podujatí (priestorové členenie a členenie podľa chránených dôvodov) - Počet projektov, iniciatív a podujatí s dobrovoľníckym zapojením - Počet ľudí a organizácií zaregistrovaných v sieti NITRO	- Združenie Nitra 2026 - Nitrianske centrum dobrovoľníctva - Partneri projektu
		Zvýšená tolerancia a zmiernenie spoločenského napätia	- Počet projektov a podujatí, ktoré sa venujú témam inklúzie a medzikultúrnej i medzigeneračnej tolerancie a súdržnosti, počet účastníkov (priestorové a socioekonomické členenie, ako aj členenie podľa chránených dôvodov) - Spokojnosť s úrovňou tolerancie a spoločenského napätia	- Miestne a regionálne samosprávne orgány - Združenie Nitra 2026 - Partneri projektu Nitra 2026 - Prieskumy - Storytelling, skupinové diskusie, denníky

Kedy?

Internú kontrolu kvality a hodnotenie rizík procesov a implementácie programov, projektov a podujatí bude priebežne realizovať manažér udržateľnosti spolu s interným tímom monitorovania a hodnotenia. Tieto kontroly sa dotknú aj procesov v rámci samotného mechanizmu riadenia a pokrokov

v zabezpečovaní financií. Výsledky budeme zverejňovať dvakrát ročne, no komplexné správy zostavíme v septembri 2022, marci 2024 a júli 2025 tak, aby sa kryli s monitorovacími stretnutiami komisie, čo nám zaistí získanie čo najlepšej možnej spätnej väzby.

Svoj pokrok na ceste k vysnívanej vízii budúcnosti budeme monitorovať na základe týchto bodov:

Prínos pre dlhodobú stratégiu

Nastavenie systému:

- Budovanie siete externých hodnotiteľov
- Kontrola dostupnosti štatistických údajov
- Testovanie vybraných metód zbierania údajov
- Zostavenie zoznamu ukazovateľov
- Základné údaje o zdraví a pohode

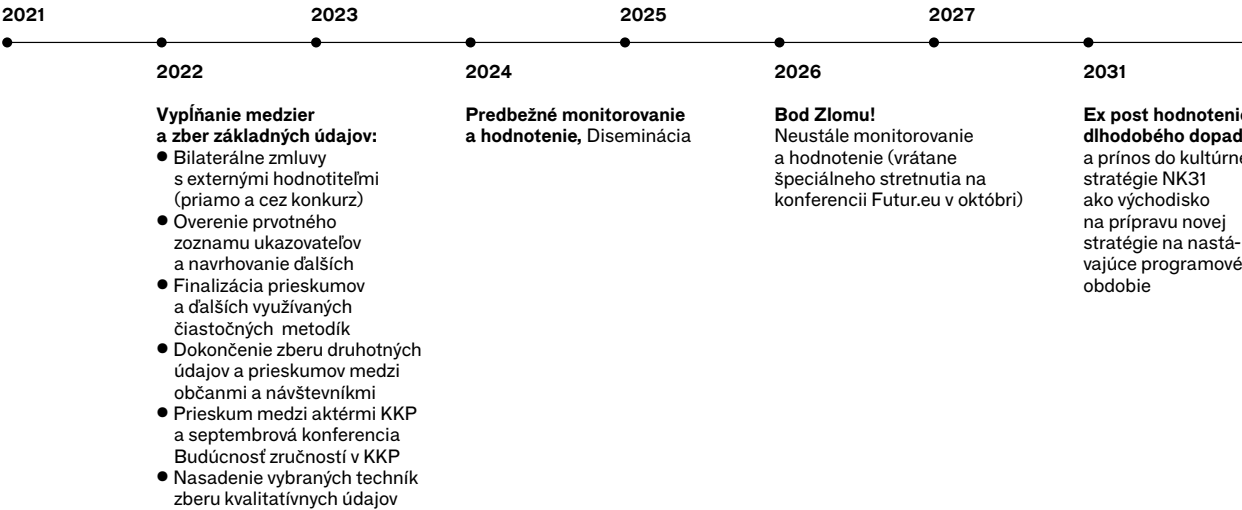
Dokončenie základných procesov:

- Dokončenie zberu základných údajov kvalitatívnymi metódami, nastavenie cieľových hodnôt
- Dokončenie aktualizácie portálu Open Data a Mestského GIS portálu
- Diseminácia

Predbežné monitorovanie a hodnotenie, Diseminácia

Ex post hodnotenie krátkodobého a strednodobého dopadu

Diseminácia (vrátane záverečnej konferencie)

Diseminácia

Klasickým spôsobom... prostredníctvom zverejňovania monitorovacích a hodnotiacich správ na stránke projektu Nitra 2026, v akademických publikáciách, na akademických konferenciách a prezentáciách počas mediálnych a osvetových aktivít, a to aspoň jedenkrát za rok. Všetkých hlavných aktérov – miestne a regionálne orgány a vládu – budeme pravidelne informovať o pokroku smerom k stanoveným cieľom. Záverečnú konferenciu zorganizujeme v spolupráci **s Univerzitnou sieťou európskych hlavných miest kultúry**, aby sme oslovili aktérov bývalých, súčasných aj nádejných EHMK.

Participatívnym spôsobom... zorganizujeme **verejné diskusie a menšie konferencie** (konferencia Budúcnosť zručností v KKP v spolupráci s Kreatívnym centrom Nitra s cieľom diskutovať o výsledkoch plánovaného prieskumu medzi aktérmi KKP), čím získame spätnú väzbu, pričom s týmto formátom sme už v minulosti experimentovali. Štatistické a anonymizované mikrodáta budú k dispozícii prostredníctvom mestského **portálu otvorených dát**, vďaka čomu sa s výsledkami bude môcť hrať ktokoľvek. Ktovie, možno sa príde na niečo, čo nám úplne ušlo!

Nečakaným spôsobom... chceme prezentovať dopad na environmentálnej, mestskej a ekonomickej rovine, a vybudovať tak digitálny aj fyzický **3D model mesta**, ktorý budeme pravidelne

aktualizovať, aby mohli ľudia zakúsiť premenu mesta imerzívnejším spôsobom. Pýtate sa, ako do fyzického sveta pretlmočíme napríklad taký ekonomický dopad (napr. na cestovný ruch)? Môžeme napríklad s rastúcim dopadom postupne rozsvetovať čoraz viac hotelových okienok na modeli. Pri sociálnom a kultúrnom dopade je už náš prístup osobnejší. Počas roku 2026 uverejníme portál **26x365 Príbehov**, na ktorom sa každý deň objaví nový príbeh jedného protagonistu, opisujúc, ako sa projekt Nitra 2026 podpísal na jeho živote. Ku koncu roka 2026 uverejníme výber zápiskov z **Denníkov 26x52**.

A ešte niečo navyše... na získanie ďalších finančných prostriedkov na navrhované monitorovanie a hodnotiace činnosti plánujeme v rokoch 2024 – 2025 predložiť žiadosť o financovanie z Medzinárodného výšehradského fondu. Prečo práve vtedy? Pretože v tom čase už budeme vedieť, ktoré poľské a české mestá budú budúcimi EHMK. Okrem nich plánujeme osloviť aj naše maďarské partnerské mesto Vespřem, ktoré bude práve vtedy rok po skončení EHMK. Vznikne tak spoločný výskumný projekt, ktorý bude jedinečnou príležitosťou na porovnanie ex-ante, priebežného a ex-post monitorovania a hodnotenia naprieč štyrmi EHMK mestami. Budeme skúmať naše spoločné témy, čím podporíme odovzdávanie vedomostí a skúseností medzi mestami. Táto spolupráca nám prinesie cenné skúsenosti, ktoré budeme môcť posunúť ďalším generáciám EHMK.

Prínos pre dlhodobú stratégiu

Kultúrny a umelecký obsah

05

Umelecká vízia a stratégia

Vízia

Cieľom našej umeleckej vízie je spraviť z Nitry Bod Zlomu – **priestor, v ktorom sa všetko nefunkčné rozoberie, ošetrí, presadí a opäť zloží ako niečo funkčné, zdravé a odolné. Priestor s nahromadenou kreatívnou energiou, ktorá prebudí nitriansky kultivačný gén, zmetie zo stola všetky obmedzenia a výzvy i problémy premení na príležitosti.**

Stratégia

Našu víziu chceme realizovať pomocou šiestich princípov, na ktorých je postavená umelecká stratégia Bodu Zlomu: **Otvorenosť, Participácia, Úprimnosť, Syntéza, Všadeprítomnosť a Prelomovosť.** Tie pretkávajú prezentovaný umelecký program nasledovnými spôsobmi:

Otvorenosť: Nitra v Európe, Európa v Nitre

Nitru nemôžeme vrátiť na mapu Európy len my sami. Tento proces musí byť vzájomný. Naším cieľom je, aby sa Nitra otvorila Európe, vpustila ju dnu a aby zároveň zapojila svoj kultúrny a sociálny kapitál do medzinárodných a regionálnych partnerstiev. A už sme sa do toho aj pustili! Pri väčšine našich projektov spolupracujeme s európskymi partnermi, keďže sa týkajú súčasných problémov Európy či jej základných hodnôt.

Sedem medzinárodných umeleckých tímov preskúma spoločné Európske dedičstvo a jeho súčasnú premenu a identitu počas rezidencie **(me)identity – (EU)identity**; projekt **Na východ od raja?** poskytne architektom, urbanistom a umelcom platformu, na ktorej budú môcť hlbkovo premýšľať nad mestskými naratívami východnej Európy; **Nové hranice** preklenú priestor v snahe hľadať spoločné príbehy rivalských národov, zatiaľ čo **Múzeum paralelnej kultúry** vyzdvihne prítomnosť kultúrnej jednoty v Európe aj uprostred jej najtemnejších momentov.

Participácia: Z konzumentov tvorcovia

Nie nadarmo majú slová „kreativita“ a „kultúra“ pôvod v kultivácii, v práci na úrodnej pôde a v schopnosti vecí rásť. Preto je jedným z našich hlavných cieľov oživiť **naš kultivačný gén** a dať všetkým občanom moc stať sa tvorcami, výrobcami, pestovateľmi. V rámci projektu **Nitrianske záhrady** vyrastú po celom meste komunitné záhrady, čo umožní miestnym obyvateľom tvarovať svoju vlastnú štvrť. Vďaka projektu **Nitra, milá Nitra_Rework** budú všetky hlasy v Nitre spoločne tvoriť novú verziu našej hymny; **Divadelná Nitra_Polycentricity** dá občanom regiónu do rúk moc podieľať sa na tvorbe svojich vlastných divadelných festivalov a vďaka projektu **Odtrhnutí** budú svedkami veľkolepej umeleckej inštalácie, ktorá vychádza z ich rodinných príbehov.

Úprimnosť: Zastrihnúť a presadiť

Úprimnosť a autenticita sú absolútnym základom nášho prístupu – len s ich pomocou sme schopní vyslobodiť sa z predsudkov a dogiem. Môžeme sa **stať sebareflekujúcou a kritickou spoločnosťou**, ktorá neverí na „zázračné riešenia“, ale na systematické a strategické procesy,

založené na neustálom prehodnocovaní súčasného stavu, a na hlbavú reflexiu našej minulosti. Naša hlavný projekt **Nitra: Stratená. Možná. Budúca.**, siaha hlboko do nášho vnútra a odкрýva bolesť aj pýchu minulosti, zasnívané možnosti a lepšie či horšie vízie budúcnosti. Projekt **Čo na to Bratia?** zosadí z piedestálov nedotknuté legendy; a **My a Oni** nás všetkých konfrontuje pohľadom na našu spoločnosť z vtáčej perspektívy.

Syntéza: Všetkými desiatimi za odovzdávanie vedomostí!

Chceme, aby sa Nitra rokom 2026 premenila na synergický priestor, v ktorom majú všetci otvorený prístup k informáciám a vzdelávaniu, kde je prirodzené podeliť sa o svoje know-how a kde sa **iniciuje spolupráca** medzi rôznymi, v súčasnosti neprepojenými kultúrnymi aktérmi a oblasťami, ktoré tradične nesúvisia s kultúrou a umením. Výsledkom je, že mnohé z našich projektov často presahujú „umelecký“ rozmer. Ich interdisciplinárny charakter spája rôzne kultúrne a spoločenské oblasti: **Multikultúrne polia** dajú dokopy vedcov, umelcov a miestnych roľníkov, **Vykop.to** sa postará o spoluprácu medzi archeológmi a vývojármi hier a v projekte **Re-folk** dôjde ku plodnej kolízii folklórnej a elektronickej hudby.

Všadeprítomnosť: Umenie bezhraničnosti

Drastický dopad pretrvávajúcej pandémie doslova rozdrvil umenie a kultúru. Ak sa má postaviť späť na nohy, musí sa vrátiť premyslenejšia a odolnejšia. Návrat k ľuďom sa jej môže podariť jedine vtedy, ak bude všadeprítomná. Našou stratégiou je spraviť z Nitry živé mesto, v ktorom na vás kultúra pozerá doslova z každého kúta. Verejné priestory, príroda či dokonca naše vrecká. Prelomením týchto bariér sa nitrianska spoločnosť bude môcť stať šťastnejšou a zdravšou a jej umelecká a kultúrna scéna bude oveľa odolnejšia.

06

Koncept a štruktúra kultúrneho a umeleckého programu Bodu Zlomu

Štruktúru programu Nitra 2026 tvoria tri programové línie – **3 Zlomy: Zlom kruhu, Zlom ticha a Zlom zeme.** Každá z nich obsahuje kultúrne a umelecké aktivity, ktoré nie sú len reakciou na najväčšie aktuálne problémy, ktorým Nitra

V **Teatronautoch** pristane čarovný balón Teatra Tatra na miestach, na ktorých sa príbehy rozprávajú len zriedkakedy; pri projekte **Multikultúrne polia** sa obilné polia pretvoria na obrovské krajinné umelecké diela, a pri **Výhlade z lacných sedadiel** či **Prechádzkach za zázrakmi** sa zo sídlisk, predzáhradiek domovov dôchodcov či prírodných prostredí stanú pódia.

Súčasná situácia poukázala aj na **medzery v našom „digitálnom myslení“** vo vzťahu ku kultúre. Každý z našich programových línií preto obsahuje jeden projekt koncipovaný takmer výhradne pre digitálny svet a väčšina ostatných projektov obsahuje digitálne výstupy.

Prelomovosť: Zvedavé, nečakané a prevratné

„Prelomovosť“ nevnímame len ako niečo, čo prináša špičkové a experimentálne formy umenia. Vnímame ho ako spôsob myslenia – aj pri zdánlivo všedných veciach a činnostiach. Ak sa zamyslíme a prehodnotíme naše tradičné vnímanie toho, čo umenie je a čo nie je, budeme môcť našu spoločnosť pretvoriť na omnoho kreatívnejšiu a ochotnejšiu hľadať a oceniť umenie aj na tých najneočakávanejších miestach. Je fermentácia či upcyklovanie starého oblečenia umenie? Veríme, že áno, a ak nesúhlasíte, o opaku vás presvedčia **Spoločnosť s ručeným zavaraním** a **Vynosené.** Vďaka projektu **Hlaholica Neue** uvidíte spôsob, akým píšeme, v úplne novom svetle, zatiaľ čo pri projekte **Vonkohra** sa na základe zdánlivo všedných tradičných inšpirácií navrhnu inovatívne detské ihriská.

Našou umeleckou víziou a stratégiou sa usilujeme reagovať na každodenné starosti a problémy Nitrančanov, aby sme upútali záujem miestnych aj regionálnych občanov. Všetky princípy aj súvisiace témy sú však zároveň relevantnými európskymi otázkami a zaslúžia si uchopenie príjemným a pútavým programom, ktorý má každému čo ponúknuť.

a mnoho jej európskych kolegov čelí, ale predstavujú aj kreatívne a pútavé spôsoby ich riešenia. Ich cieľom je hľadať odpovede alebo, prinajmenšom, aspoň otvoriť diskusiu o najpodstatnejších témach.

Nasledovná časť umeleckého programu predstavuje približne 60 % celého programu, ktorý pripravujeme na rok 2026. Celkový rozpočet predstavuje 9,9 mil. eur, z toho 5,7 mil. eur sme vyčlenili na otváracie a záverečné ceremónie a projekty, ktoré pribudnú v rokoch 2022 – 2025 (viac v O7). Všetky partnerstvá uvedené pri projektoch sme obojstranne potvrdili, ak nie je uvedené inak (označené symbolom x).

Zlom kruhu

Matka slovenských miest. Tisícročné mesto na siedmich pahorkoch. S týmito ideami o našom meste sme my, Nitrančania, odjakživa vyrastali. Pre niekoho sú zdrojom niekedy až nezdravej hrdosti, pre iných zase dôvodom na uctievanie všetkého nového a ignorovanie histórie. Správny pohľad na vec bude pravdepodobne niekde uprostred. Zlomením kruhu, ktorý nás často unáša k obom extrémom, chceme pomocou projektov v tomto Zlome úprimne a trpezlivo nazrieť do našej histórie a prítomnosti, dospieť tak k istejším a rásnejším krokom do našej budúcnosti a priblížiť sa k novej, inkluzívnejšej európskej identite nášho mesta.

Kľúčové slová: pamäť, sebauvedňovanie, sebareflexia, identita, minulosť, prítomnosť, autenticita, úprimnosť, veľká história, malá história

Nitra: Stratená. Možná. Budúca.

HLAVNÝ PROJEKT

#minulost #coak #buducnost #fluidita #prelinanie
#zmiesanarealita #umenie #veda #vizie #interaktivne
#intersocialne #intermedia #rozvojpublika

Žijeme v uponáhľanej a individualistickej dobe. Náš pohľad na svet sme zúžili na naše vlastné vnímanie sveta navôkol, ktoré je často sebestredné, egoistické a necitlivé. Unikajú nám súvislosti a naše postavenie v širšom kontexte plynutia času sa stráca. **Nitra: Stratená. Možná. Budúca.** je ambiciózny interdisciplinárny projekt, ktorý nám pohľad na svet opäť rozširuje. Osciluje na hranici reality, fikcie a predikcie a zaoberá sa premenlivou identitou Nitry a Nitrančanov, pričom jeho hlavným cieľom je skúmať a otvoriť interaktívnu diskusiu o tom, kým sme boli, mohli byť a kým sa v budúcnosti môžeme stať – ako jednotlivci, rodiny či komunity.

Tento celoročný projekt pod vedením **slovenskej kurátorky a umelkyne Zuzany Novotovej Godálovej** prebehne v celom Nitrianskom kraji a jeho súčasťou budú site-specific inštalácie, predstavenia, premieta- nia filmov, prezentácie v zmiešanej realite, prednášky, umelecké rezidencie a online katalóg. Pre čo najkom- plexnejší divácky zážitok vytvoríme ako digitálne, tak aj offline nástroje – komentované a individuálne prehliad- ky, audiosprevodcov a mapy, ktoré umožnia návštevní- kom zažiť všetky časti projektu.

Projekt sa skladá z troch kapitol:

Nitra: Stratená

Počas ostatných dvoch storočí zažila Nitra päť rôznych politických režimov založených na rozličných hodnotách a zmýšľaní. Niektoré sa snažili stavať na tých predošlých, no väčšina začínala vždy odznova. **Nitra: Stratená.** odha- ľuje tie vrstvy nášho dedičstva, na ktoré sme rokmi zabudli.

Odtrhnutí

Rozdelené rodiny, odlúčení priatelia. Ľudia odtrhnutí od krajiny, ktorú nazývali domovom. Benešove dekréty pat- ria medzi najkontroverzejšie zákony v našich dejinách, v dôsledku ktorých tisíce Nemcov a Maďarov prišli po 2. svetovej vojne o svoj majetok a československé občian- stvo. **Túto tabuizovanú časť histórie nám formou stá- lej inštalácie pripomenie japonská umelkyňa Chiharu Shiota**, využívajúc materiály priamo od rodín, ktorých sa dekréty dotkli – listy s ich osobnými príbehmi či starú korešpondenciu s rodinou a priateľmi.

Vedúci projektu: Kunsthalle Bratislava (SK)
Partneri / umelci: Chiharu Shiota (JP), Deutsches Kulturforum östliches Europa (DE), Nitrianska galéria (SK), Nástupišťe 1 – 12 (SK), Agrokomplex (SK)
Trvanie: počas r. 2026 (príprava / inštalácia v r. 2025)
Predpokladaný rozpočet: 200 000 €

Stolpersteine 2.026

Nemecký umelec Gunter Demnig v roku 1992 inicioval projekt Stolpersteine, ktorého cieľom je pripomenúť

si obeť nacistického prenasledovania v celej Európe. V roku 2026 vyzveme spolu s česko-slovenskou inicia- tívou Antikomplex európskych umelcov, aby spolu vy- pracovali verziu Stolpersteine aktualizovanú pre Nitru, v rámci ktorej na miestach, kde kedysi žili príslušníci židovskej komunity (takmer 13 000 ľudí), umiestnia site-specific objekty, intervencie a murály.

Vedúci projektu: Antikomplex (SK)
Partneri / umelci: Židovská náboženská obec v Nitre (SK), Andrej Čierny (SK), Festival Konvergencie (SK), Nano vjs (SK), Jonáš Gruska (SK), BridA (SI), Marta Jonville (FR), Miro Tóth (SK), Tomas Matauko (FR), Anna Tretter (DE), Glowing Bulbs (HU)
Trvanie: September 2026 – 85. výročie vydania Židovského kódexu
Predpokladaný rozpočet: 80 000 €

Stratené mesto

26. marca 1945 o 8:15 ráno sa Nitra navždy zmenila. 166 bomb zhradených zo 42 ruských lietadiel zdevasto- valo či poškodilo viac ako 700 budov v meste. **Projekt Stratené mesto je kontinuálnou spoluprácou medzi VR/AR umelcami, historikmi a architektmi**, v ktorom sa pomocou zážitkov v zmiešanej realite pokúsia zre- konštruovať jednotlivé vrstvy stratenej Nitry.

Vedúci projektu: Združenie architektov Nitry (SK)
Partneri / umelci: 3apes studio (SK), Štátny archív v Nitre (SK), Ponitrianske múzeum (SK), Krajská knižnica Karola Kmeťka (SK)
Trvanie: 2022 – 2026 (kontinuálny projekt)
Predpokladaný rozpočet: 150 000 €

(ne)zabudnutí

V tomto projekte živej pamäte bude historička a ku- rátorka Kristýna Jiráťová zbierať príbehy, fotografie, domáce videá, recepty a zvyky, ktoré časom zmizli z moderného života. Zo zozbieraného materiálu vytvorí **živú výstavu a online katalóg, ktorými bude hovoriť o príbehoch a osudoch jednotlivých nitrianskych ro- dín**. Sprievodnými aktivitami budú diskusie, kuchárske a pekárske workshopy podľa starých receptov či kon- certy a premietania filmov o minulých životoch v Nitre.

Vedúca projektu: historička a kurátorka Kristýna Jiráťová (CZ)
Partneri / umelci: Post Bellum (SK), Jana Ambrózová (SK), Ústav pamäti národa (SK), Štátny archív v Nitre (SK), Ponitrianske múzeum (SK)
Trvanie: jún – december 2026 (výstava, sprievodné aktivity), január – jún 2026 (prípravy)
Predpokladaný rozpočet: 90 000 €

Nitra: Možná.

Obyčajná pečiatka jediného úradníka, zmanipulovaný dav či bežný deň jednotlivca môže zmeniť sled sveta na desaťročia. **Nitra: Možná.** nahliada na aktuálny stav nášho mestského, politického a sociálneho prostredia z rôznych uhlov, čím zdôrazňuje váhu našich rozhodnutí a ich dopad na našu budúcnosť.

Čo keby...?

Čo keby Nitra nebola počas Druhej svetovej vojny bombardovaná? Čo keby nikdy nepadla železná opona? Čo by sa stalo, keby Slovensko nevstúpilo do Európskej únie? Výsledkom série literárnych a filmárskych workshopov pre profesionálov aj študentov pod vedením autorov ako **Laurent Binet**, **Peter Balko** či **Michal Hvorecký**, v spolupráci s miestnymi historikmi budú **diela skúmajúce alternatívnu históriu Nitry, Slovenska a Európy, v ktorej sa zásadné historické okamihy minulosti odohrali úplne inak.**

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK)
Partneri / umelci: Laurent Binet (FR), FTF VŠMU (SK), FAMU (CZ), Goethe Institute (DE), Michal Hvorecký (SK), Peter Balko (SK), Krajská knižnica Karola Kmetka (SK), miestne umelecké školy
Trvanie: január – apríl 2026
Predpokladaný rozpočet: 80 000 €

Na východ od raja?

Deštruktívne ideológie 20. storočia a následky post-transformačného individualizmu spôsobili v mnohých východoeurópskych spoločnostiach nárast nedôvery k veľkolepým víziám budúcnosti. Stačí, ak sa pozrieme na naše urbánne prostredie, ktoré je už desaťročia viac-menej rovnaké. No zatiaľ čo sa zaľúbene obraciame smerom na západ, ako žiaci základnej školy s nádejou, že aspoň niečo odpíšeme od spolužiakov, zabúdame vnímať naše vlastné prostredie, plné nádejných post-socialistických štruktúr, pripravených na prebádanie a revitalizáciu.

Projekt **Na východ od raja?** pod vedením Združenia architektov Nitry spája medzinárodných umelcov, urbanistov a architektov a núti nás hľadať nové možnosti, ako reagovať a premýšľať nad urbánnym naratívom východoeurópskych miest v súčasnosti. Do procesu zapája najmä Nitrančanov budúcnosti – našich študentov a žiakov. Čo tak postaviť zvukovú galériu v nevyužitom priestore medzi dvoma panelákmi alebo pretvoriť rušnú ulicu na pestrofarebné ihrisko?

Vedúci projektu: Združenie architektov Nitry (SK)
Partneri / umelci: Euroarch (SK), Milota Sidorová (SK), MindSpace (HU), Osamu Okamura (CZ), Future Architecture Platform (EU), Michaela Pixová (CZ), Pavel Karous (CZ)
Trvanie: máj – september 2026
Predpokladaný rozpočet: 150 000 €

Súčasná minulosť

Multidisciplinárna výstava **Súčasná minulosť** pod vedením **ukrajinskej kurátorky Kateryny Filiuk** sa zameria na politickú pamäť – silný nástroj, za pomoci

ktorého si skupiny, komunity či národy formujú kolektívnu identitu na základe jednostranných historických naratívov. Práce súčasných autorov budú reagovať na kolektívnu pamäť, politickú manipuláciu, skreslené spomienky, historicky dôležité udalosti a ich reálne či možné dopady na súčasnosť.

Vedúci projektu: Past / Future / Art Cultural Memory Platform (UA)
Partneri / umelci: Kateryna Filiuk (UA), Nikita Kadan (UA), Eva Frapiccini (IT), Jelena Jureša (RS), Renato Leotta (IT), Kristina Benjocki (RS), Bilal Bahir (IQ), Vlad Nancă (RO), Andrii Rachynskiy (UA), Daniil Revkovskiy (UA), Nitrianska galéria (SK), Nástupište 1 – 12 (SK)
Trvanie: október – december 2026
Predpokladaný rozpočet: 120 000 €

Nitra: Budúca.

Technologický pokrok, ekologická kríza, migrácia... Svet, v ktorom žijeme, sa mení rýchlejšie ako kedykoľvek predtým. **Nitra: Budúca.** hľadá do budúcnosti a ponúka nám možnosť nazrieť na možný svet zajtrajška. Okrem pozvaných umelcov a vedcov bude Nitra: Budúca. úzko spolupracovať aj s Nitrančanmi budúcnosti: našimi predškolákmi, žiakmi, tínedžermi a vysokoškolskými študentmi. Tí spolu ponúknu možné obrazy budúcnosti Nitry naprieč 21. storočím. Realistický, dystopický, utopický... či dokonca taký, ktorý si možno ani nevieme predstaviť. Obraz budúcnosti, v ktorej Nitra vôbec neexistuje.

Environmentálnou súčasťou tejto kapitoly bude digitálny umelecký projekt **Nitra: Klíma_budúcnosti** uvedený v programovej línii Zlom zeme.

Futur.eu

21. storočie si pre Európu nachystalo mnoho doteraz nepoznaných dilem. Na trojdňovú konferenciu o tejto tematike spojenú s rovnomennou výstavou pozveme **vedcov, klimatológov, sociológov, futuroológov, filozofov, vizuálnych umelcov, spisovateľov a expertov na umelú inteligenciu a technológie.** Debatovať budú na témy digitálnej, bio a vesmírnej etikety, kyberterorizmu a stupňujúcej sa sociálnej nerovnosti, s cieľom **vymyslieť zdravé riešenia čoraz komplikovanejších problémov Európy budúcnosti.**

Vedúci projektu: Kreatívne centrum Nitra (SK)
Partneri / umelci: Nástupište 1 – 12 (SK), Kempelenov inštitút inteligentných technológií (SK), Arts at CERN (INTL), Junichi Oguro (JP), Uschi Reiter (AT), Dave Greber (US), San Yi-Jou (TW), Vela Oma (MX), Katedra astronómie, fyziky Zeme a meteorológie Univerzity Komenského (SK), Mária Bieliková (SK), Roman Nagy (SK), Dávid Koronci (SK), Peter Vaník (SK), Matej Poliaček (SK), Michaela Brchnelová (SK), Juraj Podroužek (SK), Slovenská poľnohospodárska univerzita (SK), AgroBioTech (SK), inovato (SK), Tartu 2024 (EE), Nova Gorica 2025 (SI)
Trvanie: október 2026
Predpokladaný rozpočet: 130 000 €

re:meslá

Jemné výšivky, maľby na skle, kabelky z kože či slamené klobúky. Techniky a výrobky, ktorými bol Nitriansky kraj známy v časoch našich starých rodičov. V dnešnej uponáhľanej dobe má však málokto trpezlivosť na tak časovo náročnú ručnú výrobu. No čo ak by sa tieto tradičné remeslá dali modernizovať a prispôbiť súčasnosti?

Po dôkladnom terénnom výskume v spolupráci s **Ústredím ľudovej umeleckej výroby** spojíme sily so **Slovenským centrom dizajnu, s cieľom nájsť v budúcnosti miesto tradičným remeslám.** V umeleckých rezidenciách a na verejných workshopoch sa stretnú súčasní medzinárodní dizajnéri, umelci a remeselníci, aby spolu vytvorili moderné verzie remeselných výrobkov. Rezidencie sa budú konať v kolískach príslušných remesiel – napríklad v kamenných obydliach v Brhlovciach. Umelecké aktivity napokon vyústia do medzinárodnej súťaže **Kruhy na vode**, ktorá bude hľadať prieniky medzi tradíciou a súčasným umením. Súťaže sa bude môcť zúčastniť široká škála tvorcov, vrátane študentov stredných a vysokých škôl.

Vedúci projektu: ÚLUV – Ústredie ľudovej umeleckej výroby (SK)
Partneri / umelci: Kreatívne centrum Nitra (SK), Slovenské centrum dizajnu (SK), Vysoká škola múzických umení v Bratislave (SK), OZ Nový Dvôr (SK), Krajské osvetové stredisko (SK), Handicraft Chamber of Ukraine (UA), Georgian Arts and Culture Center (GE), Fundesarte (ES), Craft Council Nederland (NL), Artex (IT), World Crafts Council Europe (EU)
Trvanie: 2024 – 2025 (výskum), august – október 2026 (aktivity)
Predpokladaný rozpočet: 170 000 €

Budeme to, čo zjeme

Jedlo je čisto kultúrna záležitosť. V Nitre, ako poľnohospodárskej mekke Slovenska, obzvlášť. V budúcnosti jedla však čaká Nitru a Európu mnoho prekážok. Aké techniky minulosti by nám mohli pomôcť? Ako môže to, čo jeme, tvarovať našu spoločnosť? **Budeme to, čo zjeme** je spojením **umelcov, farmárov a kultúrnych aktérov, ktorí sú presvedčení o udržateľnej budúcnosti jedla** prostredníctvom poľnohospodárskych a kuchárskych workshopov, recepcií a medzikultúrnych interakcií.

Vedúci projektu: Hidepark Nitra (SK)
Partneri / umelci: Project COAL (FR), Table and Territory (FR), ArtMill (CZ), id22 (DE), AgroBioTech (SK), Slovenské poľnohospodárske múzeum (SK)
Trvanie: marec – jún, august – október 2026
Predpokladaný rozpočet: 80 000 €

Alej neznámych hrdinov

#udrzatelnihrdinovia #kompostovatelnihrdinovia

Kto a čo si zaslúži sochu? Treba ich vôbec stavať? Zrejme áno, ale určite nemusia byť večné. **Alej neznámych hrdinov** je našim príspevkom do aktuálnej vášnivej debaty o prehodnocovaní histórie, ktorá zahŕňa devalváciu sôch významných historických osobností a idolov po celom svete. Projekt pod vedením **slovensko-libanonského kurátora Omara Mirzu bude zahŕňať sochy, inštalácie, objekty a intervencie v netradičných formách súčasného umenia**, prekrývajúc sa s performatívnym umením, literatúrou, diskusiami či filmovými premietaniami v **mestskom parku**. Súčasní európski či miestni hrdinovia – či už ide o najnovšieho držiteľa Nobelovej ceny alebo miestnu sestričku – tak budú aspoň na chvíľu vyobrazení v rôznych podobách: z veľkých plástov, ľadu, rozkladateľného plastu, húb a rastlín, formou zvuku, svetla, poézie, filmov či zmiešanej reality. Prechodnosť a ambivalentnosť tak pocítíme nielen na materiálnej, ale aj na obsahovej a ideologickej úrovni diel a intervencií. Ako a čím sa niekto stane hrdinom? Stáva sa ním až do konca života? A keď už sme pri tom – musia byť hrdinovia iba ľudia?

Hrdinovia mladých

V roku 2025 zorganizujeme sprievodný projekt, v ktorom sa **študenti umeleckých škôl strednej Európy zapoja do spoločného sympózia.** Budú sa môcť stretnúť, debatovať o svojich prácach a kreatívnych prístupoch ich škôl. Projekt odprezentuje najhorúcejšie trendy vizuálneho umenia a otvorí diskusiu o tom, koho a čo mladí ľudia považujú za vzory a hrdinov, či koho by (možno) mali.

Vedúci projektu: Omar Mirza (SK/LB), kurátor
Partneri / umelci: Kulturdrogerie (AT), Scenocosme (FR), Lise Autogena & Joshua Portway (DK/UK), Bahia Shehab (LB), Zaq Landsberg (US), Akademie výtvarných umění v Praze (CZ), University of Applied Arts in Vienna (AT), Hungarian Academy of Fine Arts in Budapest (HU), University of Fine Arts in Poznań (PL), Alexandra Salmela (SK/FI), Martin Piaček (SK), Verejný podstavec (SK), Almostar (SK), Technická univerzita v Košiciach (SK), Fakulta výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici (SK), Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave (SK), Novi Sad 2022 (RS)
Trvanie: júl – august 2026
Predpokladaný rozpočet: 130 000 €

Čo na to Bratia?

#brasko #comeback #buraniemytov
#vytriezvenie #rozvojpublika

Svätý Cyril a Metod. Apoštoli Slovanov. Patróni Európy. Dvaja bratia, ktorých odkaz kultúrne spája niekoľko národov strednej a východnej Európy. Odmalička sa učíme o ich činoch a osvietenskej misii, o ich pomoci slabým a izolovaným a o prekonávaní rozdielov. Ospevujeme ich do takej miery, že ak niekto spochybni ich činy, sme schopní ho takmer ukameňovať. Čo o nich ale naozaj vieme? A čo chceme, aby o nich vedeli ostatní? **Nie sú koniec-koncov – tak ako väčšina mýtov a legend – len prázdny nádobami, ktoré naplníme čímkoľvek, čo nám pomôže dosiahnuť naše ciele?**

Projektom **Čo na to Bratia?** chceme prelomiť ich svätožiary a objasniť príbehy a legendy okolo nich opradené, no počas storočí aj často ideologicky zneužívané. Cyril a Metod budú rozprávačmi príbehu, pri tvorbe ktorého sa spoja **historici s divadelníkmi, aby vytvorili kritickú divadelnú hru v piatich dejstvách.** Tá ich zasadí do piatich rôznych historických kontextov, v ktorých bol ich príbeh zmanipulovaný pre „vyššie ciele“ – či už počas Slovenského národného povstania, nacistického Slovenského štátu, komunistického Československa či v naratívoch súčasných národno-konzervatívnych hnutí.

Víziou **Nového divadla**, historikov a ich medzinárodných partnerov je **predstavenie vo forme „kritickej púte naprieč storočiami“**, ktoré bude v jednotlivých site-specific dejstvách využívať reálne historické lokality. Zároveň však plánujú aj verziu predstavenia použiteľnú a zmysluplnú aj mimo Nitry, v krajinách, kde cyrilometodská agenda takisto určovala smerovanie histórie – napríklad v bulharskom Plovdive. Nitrianska premiéra v roku 2026 sa zachytí aj v podobe nahrávky.

Vedúci projektu: Nové divadlo (SK)
Partneri / umelci: Jakub Nvota (SK), Szilárd Borárosz (HU), Matija Solce (SI), Agnieszka Oklak (PL), Katedra histórie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (SK), Slovenská akadémia vied (SK), Plovdiv 2019 (BG), Elisabeth Kostova Foundation (BG)
Trvanie: jún – júl 2026
Predpokladaný rozpočet: 90 000 €

Teatronauti

#kulturavovzduchu #kulturavsade
#magickyrealizmus #potulnedivadlo #divadlozhora

Keď neprídu diváci za divadlom, príde divadlo za divákmi! **Teatro Tatro je celoeurópsky ostrieľané nezávislé putovné divadlo pod vedením známeho režiséra Ondreja Spišáka.** V roku 2026 sa Teatro Tatro v duchu magického realizmu kombinovanom s tradíciami putovných divadiel vyberie za divákmi aj **do tých najtajnejších zákutí nášho regiónu, kde ľudia nezažili divadelné predstavenie už roky. A ako? No predsa... balónom!** Slová herec a letec sa určite nerýmujú náhodou.

Kde pristanú? Aké príbehy budú rozprávať? Nikto nevie. A práve v tom je to kúzlo. Vietor ich môže zaviať do najneočakávanejších zákutí nášho kraja – do malej dedinky, medzi paneláky na sídlisku či možno na parkovisko v priemyselnom parku – skrátka, kde pristanú, tam zahrajú. Svoju púť budú celý čas digitálne vysielat aj priamo z balóna, nech aj pozemšťania vedia, kde ich môžu najbližšie očakávať. Na cestu sa s nimi vydajú aj pozemné jednotky – **putovné divadlá a cirkusy z celej Európy.**

Vedúci projektu: Teatro Tatro (SK)
Partneri / umelci: Divadlo bratří Formanů (CZ), Baltic Nordic Circus Network (LT/LV/EE), Circostrada (EU), Caravan Circus Network (EU), Szilárd Boráros (HU), Kreatívni Pogon (RS), Ludovico (RS)
Trvanie: jún – september 2026
Predpokladaný rozpočet: 140 000 €

Re-folk

#sucasnyfolklor #folklorjekul #spajaniegeneracii
#inkluzivnededicstvo #dosah

Folklór a folklórnu hudbu často vnímame ako niečo odtrhnuté od nášho sveta, mimo súčasnej reality, čoho dôvodom môže byť práve časté zdôrazňovanie tradícií v politických a ideologických naratívoch. Na druhej strane, scéna elektronickej hudby má, zdá sa, všetko, čo tej folklórnej chýba – znaky kontrakultúry, inklúzie a pokroku. Cieľom projektu **Re-folk** je spojiť tieto vzdialené svety a **priblížiť folklórnu hudbu novým generáciám.** Nepôjde však len o spojenie čisto hudobné, ale aj o splnutie kultúrnych kontextov, ich špecifických sociálno-politických atribútov, ich prezentácie a spôsobu prijímania. V prvotnej fáze bude **Re-folk** fungovať ako online priestor zoskupujúci folklórne dedičstvo Nitrianskeho kraja zozbierané etnomuzikológmi z **Katedry etnológie a folkloristiky Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre**, hudobníkmi i jeho obsahovými kurátormi a jeho obsah bude prístupný každému. V spolupráci so zahraničnými partnermi vyberieme 4 – 5 umelcov, ktorí sa zúčastnia rezidií v Nitre, kde budú spolu tvoriť a pracovať. Výsledné hudobné diela sa na konci rezidií odprezentujú živému publiku.

Vedúci projektu: Jonáš Verešpej (SK), kurátor elektronickej hudby a kultúrny pracovník
Partneri / umelci: Joseph Grim Feinberg (US), Oopus (EE), Mari Kalkun (EE), Terraforma festival (IT), Het HEM (NL), Gravity – Network of Electronic Music Venues (EU), Shape Platform (EU), Kunsthalle Bratislava (SK), Nová Cvernovka (SK), Lala Slovak Music Export (SK), LOM (SK), Katedra etnológie a folkloristiky Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (SK), Jana Ambrózová (SK), Marián Jarek (SK), Akademická Nitra – Medzinárodný akademický festival folklórnych súborov (SK), Cech slovenských gajdošov (SK), miestne folklórne súbory
Trvanie: marec – máj 2026
Predpokladaný rozpočet: 90 000 €

Hlaholica Neue

#typografia #hlaholika #pisemebuducnost
#dizajnpisma #identita

Písmo je všade okolo nás – ako **spôsob komunikácie, značenia, učenia sa a uchovávaní informácií.** Čo sa písmen a symbolov týka, v kontexte európskej histórie má Nitra veľmi dôležité postavenie. Práve sem priniesli sv. Cyril a Metod prvú abecedu – hlaholiku – a preto sa práve tu začala doslova písať história slovanských národov. V dnešnej dobe plnej emailov a smsiek si však zriedkakedy spomenieme na typografiu ako takú – disciplínu, ktorej vďačíme za funkčnosť nášho dorozumievacieho systému.

Pod vedením alternatívneho priestoru pre súčasný dizajn písma **Typogaráž, grafického štúdia Andrej & Andrej a etablovaného dizajnéra a typografického teoretika Pala Bálika** prinesie projekt **Hlaholica Neue pohľad na minulé, súčasné a budúci význam typografie** vo vývoji európskej civilizácie. Cieľom série podujatí bude priblížiť systémy písma, ich tvorbu, vývoj, dôležitosť a miesto v každodennom živote nielen dizajnérov, ale nás všetkých. Témou bude budúcnosť písma – od redizajnu amatérskeho graffiti na profesionálne písmo, cez tvorbu nového písma založeného na hlaholike, až po medzinárodnú konferenciu a experimentálne workshopy organizované v spolupráci s **Petrom Bilákom, zakladateľom etablovaného holandského typografického štúdia Typotheque** a pedagógmi zo **švajčiarskej Écal University.** V **Krajskej knižnici Karola Kmeťka** tiež vznikne nová sekcia kníh venujúcich sa slovenskej typografii s interaktívnymi prvkami s cieľom inšpirovať novú generáciu dizajnérov písma.

Projekt **Hlaholica Neue bude sprevádzať aj rovnomená výstava** pod vedením **Zuzany Husárovej**, výskumníčky a autorky elektronickej literatúry na Angewandte University of Applied Arts vo Viedni, v rámci ktorej budú medzinárodní umelci čerpať z Hlaholiky a tvoriť lingvistický, vizuálny a zvukový základ na rôzne formy projektov založených na texte, i prezentovať historické dokumenty a texty o súčasnej identite. Jednou z tém projektu bude aj tzv. xenowriting, zaoberajúci sa post-ludskými nahrávacími mechanizmami a umelou inteligenciou v texte. Projekt sa tiež bude zaoberať rôznymi formami, ktoré text môže mať – písaný text, projekčný a kinetický text či virtuálne schémy a imaginárne oblasti textovej produkcie.

Vedúci projektu: Typogaráž (SK), Andrej & Andrej (SK), Zuzana Husárová (SK)
Partneri / umelci: Palo Bálik (SK), Studio Typolab – Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave (SK), By Design Conference (SK), Typotheque (NL), Écal (CH), Type 01 (UK), UMPRUM – Ateliér tvorby písma a typografie (CZ), Felipe Cussen (CL), Tomomi Adachi (JP), Jörg Piringer (AT), Eduard Escoffet (ES), Peter Gonda (CZ), Martin Bakero (CL), Katarína Gatíalová (SK)
Trvanie: október – december 2026
Predpokladaný rozpočet: 120 000 €

Vykop.to

#studujminulost #prerозpravajpribeh #zmenhistoriu
#interaktivne #intersekcionalne

V roku 2026 nás čaká (okrem iného) jedna veľmi zaujímavá udalosť. Otvoríme zapečatenú debnu, obsahujúcu naše archeologické dedičstvo a skrývajúcu množstvo zabudnutých príbehov a artefaktov. Pomôžu nám pri tom nezávislí umelci, animátori, tvorcovia a dizajnéri počítačových hier, ktorí spolu s historikmi zo Slovenskej akadémie vied odkryjú najstaršie tajomstvá nášho regiónu a skúmaním minulosti budú hľadať odpovede na otázky, ako: Naozaj žili naši predkovia v takej harmónii s prírodou, ako si myslíme? Existovala rodová rovnosť? A ako riešili medzietnické konflikty?

Ústrednou témou projektu Vykop.to je preskúmať našu minulosť a spojiť vedomosti historikov a archeológov s nespútanou kreativitou súčasných umelcov a tvorcov. Spolu tak vytvoria diela pre širokú verejnosť – počítačové hry, digitálne inštalácie či zážitky formou nových médií, ktoré budú prezentovať buď digitálne alebo na vybraných archeologických náleziskách po celom kraji – na Gýmeši, v Zámečku v Nitrianskom hrádku či v najnovšom prírastku zoznamu chránených oblastí UNESCO – v rímskom vojenskom tábore v Iži.

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK), Kreatívne centrum Nitra (SK)
Partneri / umelci: Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied (SK), Slovak Game Developers Association (SK), Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave – Katedra intermédií a multimédií (SK), Medzinárodný festival animácie Fest Anča (SK), Slovenské centrum dizajnu (SK), Matera 2019 (IT), Artex (IT)
Trvanie: apríl – jún 2026 (výskum a rezidencie), december 2026 (digitálne spustenie)
Predpokladaný rozpočet: 120 000 €

Múzeum paralelnej kultúry

NR26.DIGITAL

#zeleznaopona #rebeli #zakazane #subkultura
#vychodnyblok #zaciatkydigitalu

1983, niekde na východ od železnej opony. Ráno. Mladík s podobanou tvárou v podomácky vyrobenom tričku Jethro Tull netrpezlivo pozerá von oknom. Zrazu sa objaví poštár a vhadzuje do schránky hnedý balíček. Chlapec vyčká, pokiaľ poštárove kroky neutíchnu a ozlomkrky uteká ku schránke. Vbehně naspäť dnu, rozškľbe balík a vyberie z neho neoznačenú VHS kazetu; vloží ju do pašovaného videoprehrávača. Na obrazovke sa objaví známy svetlomodrý nápis. „A long time ago in a galaxy far, far away...”

Od 50. do 80. rokov bol európsky kultúrny svet rozdelený na dve časti. Na jednej strane slobodný západ s hrbou subkultúr, na strane druhej oklieštený východ s rukami viazanými dogmami a ideológiami. Bolo to ale naozaj tak? Nitrianske novovzniknuté **Múzeum paralelnej kultúry** predstaví túto fascinujúcu, no takmer zabudnutú éru východoeurópskych kultúrnych rebelov, ktorí tieto dve strany spájali. Zatiaľ čo tá oficiálna, štátnou mocou podporovaná kultúra si užívala svetlo reflektorov, tá „dekadentná“ si žila svojím vlastným životom v tieňoch – v garážach, krčmách, na čiernych trhoch alebo prostredníctvom tajných korešpondenčných spolkov. Od vinylových nahrávok „napálených“ na vyrezané röntgenové snímky, cez amatérsky dabing západných trhákov, až po domácky vyrobené satelity z poklopov smetiakov, ilegálne prijímajúce signál rakúskych televíznych kanálov – online verzia múzea predstaví fascinujúcu časť našej histórie, svedčiacu o nezlomnosti kultúry v akýchkoľvek časoch.

Múzeum bude prezentovať svoj obsah pomocou online galérie, vlastného podcastu, blogov, dokumentárneho seriálu, interaktívnych hier a otvorenej knižnice. V roku 2026 múzeum vyrazí aj na cesty – zorganizujeme sériu podujatí, filmových premietaní a pop-up výstav v rôznych kútoch západnej Európy, kde sa o tejto paralelnej kultúre hovorí iba zriedka. Dopravným prostriedkom a zároveň výstaviskom na kolesách bude autobus s názvom **Múzebus paralelnej kultúry**. V **Ponitrianskom múzeu** bude mať projekt od roku 2027 vyčlenenú samostatnú sálu určenú na stálu expozíciu rôznych artefaktov tejto doby. V spolupráci so **Slovenským rozhlasom** tiež plánujeme sériu dramatických podcastov s názvom **Hovory spoza opony**, v ktorej medzinárodní tvorcovia podcastov a dramatici vybraní v otvorenej výzve prerozprávajú príbehy emigrovaných rodín. Vysielateľ do sveta sa budú skrz slovenské mainstreamové médiá a taktiež pomocou nanovo osadených telefónnych búdok v siedmich rôznych európskych mestách.

Vedúci projektu: Juraj Malíček (SK), popkultúrny teoretik a pedagóg, Ponitrianske múzeum (SK)
Partneri / umelci: X-Ray Audio (UK), Communist Consumer Museum (RO), Chemnitz 2025 (DE), Pochen Biennale (DE), Knihovna Václava Havla (CZ), Platform of European Memory and Conscience (EU), Univerzita Konštantína Filozofa (SK), Slovenské centrum dizajnu (SK), Ústav pamäti národa (SK), Slovenský rozhlas (SK), Timisoara 2023 (RO), Tartu 2024 (EE)
Trvanie: spustenie projektu v januári 2026 (prípravy v 2025)
Predpokladaný rozpočet: 200 000 €

Pozostavby

MADE IN NR

#cienediery #technickepamiatky #znovunavstivenie
#restart #obnova #prepojenie #rozvojpublika

Ošarpané budovy a hrdzavé stroje z éry našich starých rodičov v **takmer zabudnutom Poľnohospodárskom múzeu v Nitre, rozpadnuté požitavské mlyny či opustený cukrovar v Šuranoch** sú len časťou posolstva, ktoré nám pripomína poľnohospodárske dedičstvo nášho regiónu. Tieto pozostalé stavby prežili vojnu aj zánarodňovanie, no položila ich postkomunistická privatizácia a dobre mienené, no príliš ambiciózne európske regulácie. Posledná šanca na ich záchranu je v našom prípade ich opätovné využitie – ako inak – prostredníctvom umenia.

Na tieto zabudnuté technické pamiatky a rôzne druhy nehmotného poľnohospodárskeho dedičstva chceme upriamiť pozornosť pomocou špeciálnych rezidencií a koprodukčných projektov. Rezidencie pre divadelných, vizuálnych, multimediálnych a digitálnych umelcov a výskumníkov zo Slovenska aj zahraničia budú realizovať metodický terénny výskum zameraný na zber participatívnych výstupov z obcí. Zaujímajú nás etnograficko-antropologické žánre, kultúra ústneho podania, digitalizácia, imerzívne divadlo a progresívne vizuálne a multidisciplinárne formy umenia, s cieľom kombinovať rôzne tradičné a progresívne prístupy. **Výsledkom rezidencií budú štyri výstupy obsahujúce divadelné, vizuálne a multidisciplinárne práce na tému poľnohospodárskej kultúrnej pamäte:**

Vítanie jari a Dožinky

Slovenské poľnohospodárske múzeum má krásne a obrovské vonkajšie priestory, ktoré sa však využívajú len veľmi zriedka. Práve tu vytvorí **francúzska choreografka a umelkyňa Marie Gourdain** dve hudobné a tanečné predstavenia: **Vítanie jari a Dožinky**, inšpirované dvoma najdôležitejšími obdobiami v roku každého farmára. Do projektu sa zapoja súčasní tanečníci z celej Európy, ako aj **nitrianske folklórne hudobné súbory Zobor a Ponitran**. Gourdain v spolupráci s **francúzskym skladateľom Louisom Warynskym (tvoriacim pod pseudonymom Chapelier Fou)** zložia originálnu hudobnú kompozíciu kombináciou akustických a elektronických nástrojov a rôznych predmetov z múzea. O grafickú prezentáciu výsledného diela sa postará **nemecká umelkyňa Anneli Ketterer**.

Vedúci projektu: Marie Gourdain (FR), choreografka a umelkyňa
Partneri / umelci: Chapelier Fou (FR), Anneli Ketterer (DE), Tanec Praha (CZ), Aerowaves (EU)x, Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre (SK), Katedra etnológie a folkloristiky Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (SK), folklórne súbory Zobor a Ponitran (SK)
Trvanie: marec – máj 2026 (Vítanie jari), august – október 2026 (Dožinky)
Predpokladaný rozpočet: 80 000 €

Stojaté prírody

Kedysi bolo na rieke Žitave takmer 40 mlynov. V dôsledku odkláňania a znečisťovania riek však tieto

mlyny prišli o to najdôležitejšie – o tok vody. V roku 2026 sa 4 z mlynov opäť rozbehnú – tentokrát však nie vďaka vode, ale pomocou svetla a zvuku. Celosvetovo uznávaní európski svetelní a zvukoví dizajnéri spolu s divadelnými a vizuálnymi umelcami vytvoria svetelné inštalácie, video mapping, originálne zvukové kompozície a predstavenia, ktorými ukážu, ako to vyzeralo, keď mlyny ešte stále fungovali.

Vedúci projektu: Tomáš Morávek (CZ)
Partneri / umelci: Katarína Ďuricová (SK), Múzeum vodného mlynárstva v Kollárove (SK), Luca Pulvirenti and mammasONica (IT), MimoArt Company (FI), Nano vjs (SK), Jihočeské divadlo (CZ), Jochem Baelus and Ragtag zwz (BE), Theatermachine (NL), Signal Festival (CZ), Akademie múzických umění v Praze (CZ), Vysoká škola múzických umění v Bratislave (SK), Akadémia umění v Banskej Bystrici (SK)
Trvanie: august – október 2026
Predpokladaný rozpočet: 160 000 €

Vonkohra

Najlepší spôsob, ako zachovať naše kultúrne dedičstvo, je pomocou hry! **Mladé nezávislé umelecké duo z Maďarska – Judit Böroc a Bence György Pálinkás** sa vrátia do svojich detských čias v rámci osemťždňovej rezidencie v Nitre, počas ktorej budú pracovať s rôznymi objektmi spojenými s našim poľnohospodárskym dedičstvom. V spolupráci s miestnymi deťmi, remeselníkmi a etnológmi **navrhnú a vyrobia 4 jedinečné detské ihriská v Nitrianskom kraji**, v ktorých sa využijú výrobky a materiály spojené s našou poľnohospodárskou minulosťou – stroje a súčiastky z nich či staré pracovné odevy.

Vedúci projektu: Judit Böroc a Bence György Pálinkás (HU)
Partneri / umelci: Katedra etnológie a folkloristiky Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (SK), Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (SK)x, Ústav etnológie a sociálnej antropológie Slovenskej akadémie vied (SK)
Trvanie: marec – apríl 2026
Predpokladaný rozpočet: 80 000 €

Rafinované riešenie

Najväčší cukrovar v strednej Európe či najcharakteristickejší podnik celého regiónu. Cukrovar v Šuranoch rozsiaľ rafinovaný cukor do celého sveta – od výstav v Paríži či vo Viedni, až po Himaláje v rámci prvej československej expedície. Jeho miesto v histórii a záruka kvality sú neodmysliteľné, no tento projekt sa zameria na iný,

subjektívnejší príbeh cukrovaru. **Slovenský umelecký kolektív Odivo** spolu s **umelcom Jurajom Poliakom, výrobcom bábok Ivanom Martinkom** a členmi miestnej silnej cyklokomunity vyrozprávajú naratív tohto miesta pomocou urbexingu a zozbieraných príbehov šírených ústnym podaním. Výsledkom bude citlivé **archeologické predstavenie individuálnych fragmentov príbehu**, z ktorých si divák poskladá svoj vlastný obraz.

Vedúci projektu: Odivo (SK)
Partneri / umelci: Mestské múzeum Šurany (SK), Junkride Freestyle Park Šurany (SK), Juraj Poliak (SK), Ivan Martinka (SK), Lívia Méndez Marín Balázová (SK), Zebastián Méndez Marín (CR), Jazmína Piktorová (SK), Eva Priechová (SK), Silvia Sviteková (SK), Viktor Černický (SK)
Trvanie: jún – august 2026
Predpokladaný rozpočet: 40 000 €

(me)ntity – (EU)dentity

MADE IN NR

#krizaidentity #vychodazapad #spajameeuropu

V roku 2026 si oveľa menej Európanov bude pamätať následky totalitného režimu a ekonomický úpadok 80. a 90. rokov. Väčšia časť bude mať v čerstvej pamäti skôr politické a ekonomické úspechy a problémy Slovenska ako súčasti EÚ. **Preto nás zaujíma, ako sa naša identita zmenila a v čom sa líši od predošlých generácií.**

Budeme skúmať proces identifikácie jednotlivca so spoločnosťou a naopak, čoho výsledkom budú odpovede na otázky **spoločného dedičstva východnej a západnej Európy**, jeho transformácie a reflexie v kultúre. Projekt **(me)ntity – (EU)dentity** sa primárne zameriava na umelcov, ktorí využívajú inovatívne metódy performatívnych diel, spájajú nové technológie s tradičnými a konfrontujú možnosti práce ako v klasických, tak aj v netradičných priestoroch. Zaujíma nás kontext a zlomové body, ktoré ovplyvnili identity jednotlivých národov.

Projekt sa bude implementovať v priebehu 30 mesiacov (2025 – 2027) a bude zahŕňať rôzne formy výstupov:

- Medzinárodné rezidencie umeleckých tímov zo 7 európskych krajín (3 zo západnej Európy, 3 z východnej Európy, 1 zo Slovenska) v Nitrianskom kraji a partnerských krajinách + 3 stretnutia v Nitrianskom kraji
- 7 performatívnych a multižánrových diel zo siedmich krajín (SK, CZ, NL, IT, BE, EE, HR)
- Prezentácie diel počas Medzinárodného Festivalu Divadelná Nitra a iných partnerských podujatí a v inštitúciách v Európe
- Online dokumentárne výstupy

Vedúci projektu: Asociácia Divadelná Nitra (SK)
Partneri / umelci: Medzinárodný festival súčasného umění 4+4 dny v pohybu (CZ), CAMPO (BE), BALTOSCDAL (EE), Noorderzone Festival (NL), POGON – Zagreb Centre for Independent Culture and Youth (HR), Ateliér dokumentárnej tvorby Vysokej školy múzických umění v Bratislave (SK), Festival Jeden Svet (SK), Santarcangelo dei Teatri (IT)x
Trvanie: 2025 (rezidencie), august – október 2026 (premiéry), 2027 (turné)
Predpokladaný rozpočet: 850 000 €

Zlom ticha

Výzvy, ktorým ako ľudstvo čelíme, odkrývajú štrbiny v súdržnosti našej spoločnosti. Tá najnovšia výzva v podobe pandémie COVID-19 nás rozdelila nielen fyzickými odstupmi, ale aj stále intenzívnejšou polarizáciou spoločnosti poháňanou hoaxami, post-pravdami a fake news. Viac ako kedykoľvek predtým sa uzatvárame do bublín, v ktorých všetci uvažujú rovnako alebo unikáme do absolútnej izolácie. Veríme, že riešením je prelomenie ticha – otvorenosť voči sebe samým a všetkým, s ktorými zdieľame spoločný priestor. Projekty tohto Zlomu ponúkajú spôsoby opätovného spájania ľudí pomocou mnohotvárneho vnútrospoločenského a medzikultúrneho dialógu.

Kľúčové slová: dialóg, inklúzia, izolácia, psychické zdravie, spojenie, spolupráca, sebvýjadrenie

Medzinárodný festival Divadelná Nitra '35

HLAVNÝ PROJEKT

#divadloprevsetkych #kreativnydialog #multizanrovy
#zapajanie #odolnostumenia #rozvojpublika

Divadelná Nitra '35

Najväčší divadelný festival na Slovensku a jeden z najväčších v strednej Európe láme ticho už od roku 1992. Divadelná Nitra stála na sociopolitickom a kultúrnom pódii už v 90-tych rokoch, keď bola súčasťou boja proti zneužívaniu moci, utláčaniu kultúry a relativizácie hodnôt. Dnes je jedným z **plamienkov nádeje v boji proti spoločenským bariéram a izolácii**.

V roku 2026 bude festival oslavovať svoje 35. výročie – a to vo veľkom štýle! Od svojej tradičnej podoby sa bude líšiť dĺžkou trvania, veľkosťou aj odvážnosťou. **V rámci hlavného programu v septembri 2026 uvedie 20 – 25 umeleckých produkcií, rozdelených na 5 sekcií: European Contemporary, Slovak Showcase, Suomalainen Teatteri, (me)identity – (EU)identity a A Touch From Afar.** V Sekcii **Slovak Showcase** budú môcť svoje predstavenia odprezentovať medzinárodnému publiku mladí slovenskí tvorcovia. **Suomalainen Teatteri** (prehliadka súčasného fínskeho divadla) vytvoríme v spolupráci s dvoma fínskymi partnermi zastupujúcimi súčasný tanec, operu a divadlo: **Oulu Theatre a Tampere Festival.** **European Contemporary** poskytne priestor čerstvým talentom z celej Európy. V inovatívnej sekcii **A Touch From Afar** (Dotyky z diaľky) budú môcť diváci zažiť najnovšie produkcie v atypických virtuálnych priestoroch. Súčasťou festivalu bude aj prezentácia projektov z rovnomeného rezidenčného programu **(me)identity – (EU)identity**, ktorý spojí 7 umelcov z krajín východnej a západnej Európy.

Výmenu poznatkov zo sveta divadla medzi mladými divadelníkmi zabezpečí platforma **V4 @ Theatre Critics Residency Plus** pre mladých divadelných kritikov zo strednej a východnej Európy. V roku 2026 bude platforma konfrontovať zvyšok Európy aj podporovaním spolupráce so západoeurópskymi platformami pre divadelných kritikov. Festival tiež ponúkne aktivity a umelecké

intervencie vo verejnom priestore, projekt **Agora** podnieti konverzácie medzi odlišnými komunitami a séria podujatí pod názvom **Viac než krása** ukáže schopnosť umenia pomáhať pri problémoch so psychickým zdravím. Súčasťou festivalu budú aj speed meetingy a networkingové podujatia pre začiatočníkov aj profesionálov divadelníckej sféry s cieľom hľadať cezhraničné divadelné spojenectvá. Úlohou Divadelnej Nitry je tiež nachádzať v post-pandemickej sfére odpovede na otázky schopnosti prežitia scénického umenia ako takého. Práve kvôli tomu vznikne v roku 2022 platforma **The Point of Rescue** (Záchraný bod), slúžiaca na výmenu informácií medzi slovenskými a zahraničnými festivalmi či kultúrnymi centrami. Dôležitým partnerom bude Oulu 2026 a ich projekt **Hybridise Your Festival**.

Divadelná Nitra_Polycentricity

Priblížiť európske príbehy aj obyvateľom malých obcí, vytvárať dialóg, inšpirovať, premestiť to miestne s tým európskym, profesionálne s amatérskym. Divadelná Nitra sa po prvýkrát rozvinie nielen do dvoch divadiel, ale aj do ulíc, parkov a prímestských častí, ale aj do celého Nitrianskeho kraja. Stane sa celoročnou platformou a rozšíri európske divadlo aj medzi tých obyvateľov, ktorí sa s ním stretávajú len veľmi zriedka.

Divadelná Nitra_Polycentricity je séria divadelných festivalov prebiehajúcich počas 11 víkendov a rozprestierajúca sa po celom Nitrianskom kraji. Úlohu hlavných dramaturgov, ako aj celú implementáciu si vezmú na starosti miestne aktívne komunity, využívajúc model diváckej programovej rady medzinárodného projektu **Be SpectACTive!**, s ktorým festival spolupracuje už od roku 2018.

11 diváckych programových rád pod vedením lokálnych komunitných manažérov umožní miestnym stať sa spolutvorcami festivalov, ktorí si vopred určia témy a kontexty podľa svojho záujmu. Skupiny ich ďalej rozpracujú do **dramaturgického výberu 11 súčasných európskych diel.** Počas víkendových festivalov budú predstavenia sprevádzať diskusie, výstavy, koncerty a ďalšie aktivity podporujúce verejnú debatu o jednotlivých kľúčových témach. Súčasťou projektu je aj **program na budovanie kapacít** pre lokálnych komunitných manažérov diváckych programových rád a komunitných aktivátorov. Naším cieľom je do roku 2024 obsadiť tieto pozície v každom meste Nitrianskeho kraja.

Vedúci projektu: Asociácia Divadelná Nitra (SK)
Partneri / umelci: Divadlo Andreja Bagara (SK), Staré divadlo Karola Spišáka (SK), Vysoká škola múzických umení v Bratislave (SK), Akadémia umení v Banskej Bystrici (SK), Divadelný ústav Bratislava (SK), Dotyky a spojenia Festival (SK), TINFO (FI), Tampere Theatre Festival (FI), Oulu Theatre (FI), The Finnish Critics' Association (FI), IETM (INTL), Be SpectACTive! Network (INTL), AICT/IATC (INTL), Trafó House of Contemporary Arts in Budapest (HU), The Zbigniew Raszewski Theatre Institute (PL), Theatre Union of the Russian Federation (RU), Center for Cultural Projects Azart (MD), Tbilisi Theatre Festival (GE), Les Kurbas Centre For Theatre Arts (UA), OFF Biennale (HU), Generation After (PL), Lviv Academic Dramatic Theatre of Lesia Ukrainka (UA), Oulu 2026 (FI), miestne umelecké školy a konzervatóriá, nezávislé divadlá a kultúrne inštitúcie, 11 miest z regiónu
Trvanie: september 2026 – Divadelná Nitra '35, január – august, október – december 2026 – Divadelná Nitra_Polycentricity
Predpokladaný rozpočet: 1 100 000 €

My a Oni

#inakost #zmiersastym #diverzita #spolupatricnost
#rozvojpunka

Byť iný často znamená žiť v tieni. Zároveň to ale môže znamenať aj vedieť sa jednoduchšie stotožniť s menšími a mať oveľa hlbšie pochopenie ich každodenných problémov. A práve **na problémy „tých druhých“ chceme v tomto projekte upriamiť pozornosť**. Ženy čeliace rodovej nerovnosti, deti, príliš skoro si uvedomujúce svoju izolovanosť na základe rasy, ľudia, ktorí sa netaja svojou sexuálnou orientáciou alebo rodovou identitou či ľudia, ktorí sa cítia príliš starí na to, aby boli spoločensky prospešní.

Sme presvedčení, že najlepším médiom na spájanie ľudí je umenie – nielen ako terapia pre umelcov, ale aj pre jeho publikum a pre spoločnosť. **Výstava Nitrianskej galérie s názvom My a Oni**, založená na vybraných prácach slovenských a európskych umelcov, nás konfrontuje so všemožnými tabuizovanými témami a vyzýva nás k dialógu s cieľom učenia sa, porozumenia a tolerancie. Dôležitými súčasťami projektu sú umelecké rezidencie, workshopy, verejné diskusie, inštitúcie pracujúce s často prehliadanými menšinami, ako sú väzni alebo bezdomovci, ale aj konfrontačné či miestami provokatívne intervencie v často navštevovaných verejných priestoroch tak, aby bol každý okoloidúci vystavený „inakosti“ a mal možnosť sa s ňou osobnostne vysporiadať.

Vedúci projektu: Nitrianska galéria (SK)
Partneri / umelci: 8mička (CZ), Alexandra Pianelli (FR), Zoe Chantre (FR), Bar Altaras (IL), Greg Thomas (UK), Roni Katz (DE), Maciej Bohdanowicz (PL), Karolina Kubik (PL), Nicolas Puyjalon (FR), Darina Alster (CZ), Lenka Klodová (CZ), Alice Nikitinová (CZ), Radovan Čerevka (SK), Pavlína Fichta Čierna (SK), Žofia Fodorová (SK), Lenka Jakubčáková (SK), Lenka Lukačovičová (SK), Kristián Németh (SK), Ildikó Pálová (SK), Martin Piaček (SK), Emília Rigová (SK)
Trvanie: počas 2026
Predpokladaný rozpočet: 140 000 €

Nitra_diverse

#diverzita #viditelnost #diaspora #stretniinyh
#novypohlad #rozvojpunka

Populácia Nitry je oveľa rozmanitejšia, ako si väčšinou Nitrančania myslia. Môže síce na prvý pohľad pôsobiť veľmi homogénne, pravdou však je, že tu v súčasnosti žije vyše 5 000 cudzincov, s mnohými ďalšími na ceste. Aj keď takpovediac každodenne na ulici stretávame ľudí inej národnosti, etnicity či s iným kultúrnym pozadím, mnohé výskumy nám hovoria, že len každý druhý Slovák má pocit, že prichádza do priameho kontaktu s cudzincami. Dôvodom je sčasti ich oklieštená prítomnosť vo verejnom živote a sčasti nezvyk Nitrančanov na rozmanitosť; jednoducho – preložiť ľady medzi nami nie je práve najľahšie.

Možno sme už zabudli na nitriansku minulosť, keď bolo naše mesto ozajstný európsky guláš. Okrem Slovákov tu žili Maďari, Nemci, Židia a mnoho iných národnostných a etnických menšín. **V projekte**

Nitra_diverse sa spojíme s Bratislavskou Nadáciou M. M. Šimečku a miestnymi inštitúciami a mimovládskymi organizáciami, s cieľom upriamiť pozornosť na rozmanitosť nitrianskej populácie naprieč históriou i súčasnosťou. Súčasťou projektu budú komunitné stretnutia, výstavy a kampane vo verejnom priestore či prechádzky mestom pod vedením členov menšín, ponúkajúce Nitrančanom iný pohľad na ich mesto. Tieto aktivity v roku 2026 vyúsťia do multižánrového **Diversity Festivalu**, oslavujúceho všetkých členov našej spoločnosti.

Vedúci projektu: Nadácia M. M. Šimečku (SK)
Partneri / umelci: [fjúžn] festival (SK), ERIAC (EU)x, Jókaiho Divadlo v Komárne (SK), Mareena (SK), Krajské osvetové stredisko (SK), Židovská náboženská obec v Nitre (SK), Nitrianska komunitná nadácia (SK), Comin (SK), Hidepark Nitra (SK)
Trvanie: máj – október 2026
Predpokladaný rozpočet: 90 000 €

Výhľad z lacných sedadiel

#dostupnakultura #kinovzahrade #kulturavsade
#socialnyodstup

Najlepšie sedadlá sú tie na vašom balkóne, najlepším pódium je ihrisko pred vaším panelákom. Žiadne problémy s parkovaním, žiadne rady na kofolu, ale hlavne – presne viete, kde je voľná toaleta. Projekt **Výhľad z lacných sedadiel** prináša kultúru k vám domov, a to doslovne! Séria podujatí **prinesie rôzne formy umenia na sídliská, do prímestských častí, do domovov seniorov či do nemocničných átrií**. Nový cirkus, filmové večery, pouliční hudobníci, stand-up komici a site-specific intervencie na miestach, kde by ich čakal iba málokto. Chceme dokázať, že nie vždy musia ľudia prísť za kultúrou – niekedy to môže byť aj naopak. Spravte si pukance, prisuňte si kreslo bližšie k oknu, usadte sa a užite si program.

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK)
Partneri / umelci: Anna Tudos (HU), Maria&Henri (SE/UK), Jan Mocek (CZ), Silné Reči (SK), Ésacto'Lido (FR), Cirk La Putyka (CZ), Hidepark Nitra (SK), Nástupište 1 – 12 (SK), Flaam Festival (SK), Oulu 2026 – Culture Monopoly (FI)
Trvanie: jún – september 2026
Predpokladaný rozpočet: 100 000 €

Protesta Festival & Konferencia

#vyjadrisa #slobodaprejavu #kritickemyslenie #res-publica #aktivnaspolocnost #rozvojpunka

Vražda novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej v roku 2018 otriasla základmi našej spoločnosti. V Nitre obzvlášť, pretože práve tu sa Ján a Martina zoznámili počas štúdia. Keď sa celé Slovensko postavilo na nohy v pokojných protestoch, do ulíc vyšla aj Nitra na čele s ich priateľmi a spolužiakmi. Možnosť povedať nahlas svoj názor a protestovať vnímame ako jeden z najdôležitejších znakov slobodnej a demokratickej spoločnosti.

Festival Protesta je jedinečnou sériou podujatí, ktorých cieľom je poukázať na dôležitosť protestov a občianskej angažovanosti po celom svete. Od Francúzskej revolúcie až po protesty v Poľsku – novozałożené bienále medzi Nitrou a Bratislavou v spolupráci s najväčším slovenským **kultúrnym centrom Nová Cvernovka** odprezentuje dejiny protestov pomocou série koncertov či divadelného flash mobu, so špeciálnym zameraním na študentov pomocou neformálneho vzdelávania v spolupráci s platformou **Trans Europe Halles**. Špeciálna VR inštalácia v centre mesta preniesie návštevníkov v čase – do centra najznámejších protestov v histórii. Participatívna výstava v spolupráci s miestnymi pamätníkmi Nežnej revolúcie či protestov v roku 2018 prerozpráva príbehy najdôležitejších udalostí našich dejín. Festival završí **dvojdnňová konferencia** pod vedením Laca Oravca z Novej Cvernovky, na ktorej sa stretnú novinári, mediálni experti, organizátori protestov, filozofi a študenti z celej Európy, aby spoločne preskúmali prekážky a nebezpečenstvá hroziace modernej demokracii, slobodnému novinárstvu a slobode prejavu v dnešnej postfaktuálnej dobe.

Vedúci projektu: Nová Cvernovka (SK), Kreatívne centrum Nitra (SK)
Partneri / umelci: Open Space (RU/EE), Trans Europe Halles (EU), Goethe Institute (DE), British Council (UK), People in Need (INTL), IZOLYATSIA (UA), Socially Engaged Art Salon (UK), Cross Attic (CZ), Hyenaz (DE), Artists at Risk (INTL), teatr.doc (RU), Amnesty International (INTL)x
Trvanie: február 2026 (harmonogram bienále: 2023, 2025 Nová Cvernovka, 2024 Kreatívne centrum Nitra, 2026 Festival a konferencia v Nitre)
Predpokladaný rozpočet: 230 000 €

Nové hranice

#otvorenehranice #stratenekontakty #stretnieeuropu

Ostatné dva roky sa niesli v duchu vytvárania nových hraníc. Spojené kráľovstvo sa ocitlo mimo Európskej Únie, ktorej sa kvôli pandémie nedarí dodržať sľub kontinentu s otvorenými hranicami. Novovytvorené hranice roztrhli rodiny, priateľov či pracovné vzťahy. Tieto hranice však nie sú jediné, ktoré si zaslúžia pozornosť. Nedávno sme si pripomenuli sté výročie Trianonskej zmluvy, ktorá v čase podpisu silno otriasla naším etnickym rozmanitým regiónom. Ako krajina, ktorá si stále živo pamätá naše nedávne postavenie mimo EÚ, **chceme ponúknuť priestor na prezentáciu umenia z krajín mimo Európskej Únie, obzvlášť tých, s ktorými máme prirodzené väzby** (Kaukaz, Balkánske krajiny mimo EÚ, Sovietske krajiny mimo EÚ). Na základe otvorenej výzvy bude mať možnosť prezentovať svoju tvorbu 30 umelcov z týchto krajín. Tento projekt by mohol byť príležitosťou na obnovenie tradičnej korešpondencie medzi bývalými československými a sovietskymi študentmi pred roka 1975.

Títo umelci budú mať v koprodukčnom projekte **Divadla Andreja Bagara a Divadla Thália v Košiciach** s názvom TRIANON možnosť znovu nahliadnuť do dokumentu, ktorý zadefinoval hranice medzi Maďarskom, bývalým Československom, Rakúskom, Rumunskom a bývalou Juhosláviou. **Dve divadlá z oblastí so silnými maďarskými menšinami sa pokúsia znovu zadefinovať svoje vzájomné vzťahy**, vysporiadať sa s minulosťou a oslobodiť sa od emócií spojených s nespravodlivosťou a stratou. Zaoberať sa tiež budú témami nacionalizmu a kultúrnych a národných hraníc. Súčasťou projektu je AGORA TRIANON – diskusné fórum zložené z tvorcov hry TRIANON a slovenských i maďarských historikov a vedcov, s cieľom diskutovať o témach a dôsledkoch Trianonskej zmluvy.

V **literárnom projekte Kelemantia – Brigetio** sa na štyroch literárnych rezidenciách stretnú štyri páry autorov zo susediacich krajín, aby mohli tvoriť angažovanú poéziu na ich spoločné historické témy, na ktoré majú rozdielne názory. Pretože **kde inde môžu nájsť dvaja ľudia spoločnú reč, ak nie v literatúre?** Tomuto projektu sa nevyhne ani nejnosť – spoločná reč sa bude hľadať aj pomocou intervencií vo verejnom priestore, v **Projekte Obývačka**, vo verejných knižniciach, kníhkupectvách a parkoch. A tí, čo zostanú doma, si budú môcť prečítať nové knihy alebo prezrieť digitálnu galériu projektu.

Vedúci projektu: Divadlo Andreja Bagara (SK), Divadlo Thália v Košiciach (SK), Združenie Nitra 2026 (SK), OZ Literis (SK)
Partneri / umelci: Slavka Cívánová (SK), Miklós Forgács (SK/HU), Viola Fodor (HU), Katalin Öry (HU), Róbert Lakatos (SK), Bakos Árpád (RS), Plovdiv 2019 (BG), Cári Tibor (RO), Kata Kántor (HU), József Czajlik (SK/HU), Fórum inštitút pre výskum menšín (SK), Slovenský inštitút Budapešť (SK), British Council (UK), OZ Literis (SK), Medzinárodný knižný festival BRaK (SK), Rímske a národopisné múzeum Kelemantia (SK), Pro Castello Comaromiensi (SK), Mesto Komárno (SK)
Trvanie: máj – júl 2026 (2023 – 2026 TRIANON, 2025 otvorená výzva)
Predpokladaný rozpočet: 180 000 €

Európsky hudobný maratón

#hudba #univerzalnyjazyk #komunikaciahudbou

Ktorému univerzálnemu jazyku rozumie naozaj každý? Hudbe! Tento ambiciózny projekt bude mať na starosti miestny hudobný hrdina a všestranný muzikant Igor Holka, kapelník najväčšieho nezávislého bubenického orchestra Campana Baducada, ktorý má dlhoročné skúsenosti s integráciou marginalizovaných skupín prostredníctvom hudby. Projektom plánuje spojiť vyše 200 hudobníkov z celej Európy. Zapojiť chce tak hudobných profesionálov, ako aj amatérov, ale aj bežných okoloidúcich. Počas vyše štyroch dní si budú hudobníci podávať brnkátka, bubenické paličky a samotné nástroje, budú meniť tempá, žánre či nálady a vytvárať tak komplexnú prehliadku rozmanitosti Európskej hudobnej scény. Švédsky jazzový sextet hrajúci bok po boku s miestnymi pankáčmi z garáže? Čo také zlé sa môže stať?

Veríme, že v spolupráci s Európskymi umeleckými školami, skúsenými promotérmi, medzinárodnými organizáciami zameranými na export hudby a kultúrnymi inštitúciami sa tento projekt môže stať našim **dedičstvom, ktoré raz do roka na sto hodín premení Nitrú na Európske hlavné mesto hudby**. Celý maratón bude streamovaný online a bude mať aj vlastnú stránku, kde sa bude dať sledovať zo záznamu. Mohol by sa dokonca stať virálnym? Podľa nás určite!

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK)
Partneri / umelci: Igor Holka (SK), Campana Batucada (SK), Flaam Festival (SK), Soundczech (CZ), Hungarian Oncoming Tunes (HU), Austrian Music Export (AT), Sharpe Festival (SK), Lala Slovak Music Export (SK), KS Music (SK), Double Head Production (SK), music:LX (LX), Initiative Musik (DE), Piranha Records (DE)
Trvanie: august 2026
Predpokladaný rozpočet: 200 000 €

Horné mesto nespí

#nitrazije #staremostojespat #mnamslize #zavritena-kupnecentra #otvortedvory #rozvojpublika

Je súčasťou najväčšieho hradného komplexu v krajine a vedelo by rozpovedať mnoho príbehov. Napriek tomu je nitrianske Horné mesto ponuré a po väčšinu roka

tam vládne hrobové ticho, prerušované len zvukom motorov áut, ktoré tam prišli zaparkovať. Jazva mesta, no zároveň miesto, ktoré by sme všetci opäť radi zaplnili životom. **S pomocou promotérov a festivalových organizátorov chceme konečne prelomiť ticho hradného kopca a usporiadať sériu podujatí, ktoré sem pod kurátorským dohľadom združenia Nitra 2026 prinesú život** – pravidelné koncerty a filmové premietania v gotickej hradnej priekope, nočné prehliadky po areáli, remeselné trhy, festival svetla, skupiny historického šermu či živé sochy hrané žiakmi základných a stredných umeleckých škôl. Duchovnú a pokojnú atmosféru tohto prostredia tiež využijeme na usporiadanie terapeutických umeleckých workshopov.

Priestory **EFFETA – Strediska sv. Františka Saleského**, ako aj priestory Diecéznej charity, v ktorých Nitra prednedávnom uchýlila sýrskych migrantov, **umožnia marginalizovaným skupinám pracovať v projekte Slízový bufet**. Táto „otvorená kuchyňa“ bude podávať cestovinové jedlá rôzneho druhu, no hlavne nitrianske tradičné domáce slíže. Horné mesto nespí sa tak môže stať bozkom, ktorý prebudí našu mestskú Snehulienku. Aby sme pod Hradom mohli žiť šťastne, až kým nepomrieme.

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK)
Partneri / umelci: KS Music (DE), Biela Noc (SK), Agentúra Hector (SK), Double Head Productions (SK), Flaam festival (SK), Nové divadlo (SK), Castellum (SK), Kinoklub Nitra (SK), EFFETA (SK), Diecézna charita (SK), Rímskokatolícka diecéza v Nitre (SK)
Trvanie: apríl – september 2026
Predpokladaný rozpočet: 500 000 €

Festival Prelomme ľady! & Sauna na kolesách

#demokratickasauna #prelomlady #odolnost #zimazimicka #brrrrr #rozvojpublika

Tisíce ľudí v Európe hľadali počas lockdownov zimy 2020 – 2021 endorfíny a posilu zdravia na mestských plážach, kde nervózne prešľapovali smerom k ľadovej vode. A my chceme tieto zdravotné benefity dostať medzi čo najviac ľudí! V roku 2026 sa populárny každoročný **Festival polárnych medvedov** v Mestskom parku zmení na **Festival Prelomme ľady!**, na ktorý pozveme lokálnych a medzinárodných otužilcov – napríklad

takých, čo preplávali La Manche – ale aj odborníkov na zdravie. Tí budú diskutovať na tému otužovania a jeho benefitov, medzi ktoré jednoznačne patrí väčšia odolnosť voči stresu, harmonickejší život a často aj miesto v silnej a zdravej komunite.

Hlavnou hviezdou dvojdnového workshopu bude **jeden z najznámejších predstaviteľov svetovej komunity otužilcov, Holanďan Wim Hof**. Ďalší program ponúkne koncert na pódiu uprostred Hangócky, ľadové sochy umiestnené v parku, filmové premietania dokumentov o otužovaní alebo **Európsky polievkový rozstrel** – kuchársku udalosť, počas ktorej predstavia medzinárodné tímy polievky, ktoré ich zohrievajú počas dlhých zimných dní a nocí. Počas festivalu tiež predstavíme prenosnú **Saunu na kolesách**, ktorú postavíme v spolupráci s **Oulu 2026**, a ktorá sa bude počas zimy presúvať po nitrianskych sídliskách a okolitých obciach. Každý tak bude mať možnosť na vlastnej koži zažiť saunovú kultúru, v ktorej sú hlavné motívy rovnosť, úprimnosť a zábava. Po zime sa naša sauna presunie na jedinečný európsky **Festival Sauny na kolesách vo fínskom Teuva**, kde bude reprezentovať Nitrú 2026, Oulu 2026 a saunovú kultúru po celom kontinente.

Vedúci projektu: Zoborské polárne medvede (SK)
Partneri / umelci: Wim Hof (NL), Oulu 2026 (FI), Združenie Nitra 2026, Tartu 2024 (EE), European Sauna Marathon (EE), IWSA – Medzinárodná asociácia zimného plávania (INTL), regionálne združenia otužilcov, Mobile Sauna Festival Teuva (FI)
Trvanie: január 2026
Predpokladaný rozpočet: 160 000 €

Konšpiračný festival

#hoaxy #konspiracie #zaruceneinfo #ydielajkymnes-mazu #nemyslimtedasom #rozvojpublika

Hoaxy, konšpiračné teórie, jedna pani povedala... Rôzne zaručené pravdy a fámy boli súčasťou našej kultúry od nepamäti, no ich množstvo a intenzita za posledné roky silnie hlavne vďaka nízkej digitálnej gramotnosti a faktu, že aj dnes je v Európe množstvo sociálnych skupín, ktoré nemajú prístup alebo odvahu čerpať benefity moderných výdobytkov.

Konšpiračný festival vedený slovenskými

multižánrovými umelcami z kolektívu JaOnMi CreatureS prinesie tieto témy do „reálneho sveta“ – ulíc Nitry, priľahlých regiónov, ale aj do celého sveta. Najprv tím vedcov, vyvracačov konšpirácií, futuroológov a teoretikov umenia i divadla pripraví **„Príručku konšpirátora“**, založenú na analýze výmyslov a kolujúcich nepráv, ich pôvode, ako aj ich rôznych variácií. Táto príručka potom poslúži ako základ pre návrh hmotných objektov – alegórií konšpirácií. Každé z týchto na mieru navrhnutých zhmotnení hoaxov navrhnu študenti umenia alebo scénografie zo Slovenska a Európy, či už to bude priestorová inštalácia, nafukovačka alebo parodujúca socha. Návštevníci festivalu a neskoršej online galérie sa z nich budú môcť niečo dozvedieť, konfrontovať ich, a snád sa na nich aj zabaviť. Projekt je súčasťou rozvoja publika (časť Neokritická revolúcia) zameranom na internetovú gramotnosť, rozvoj kritického myslenia a boja proti hoaxom a konšpiráciám, ktorého súčasťou sú prednášky, diskusie, šachové turnaje a debatné krúžky.

Vedúci projektu: JaOnMi CreatureS (SK), Vysoká škola múzických umení (SK)
Partneri / umelci: Living Memory (SK), Ján Markoš (SK), Slovenská debatná asociácia (SK), školy v Nitrianskom kraji, Jednota dôchodcov na Slovensku (SK), Iuventa (SK), YAADA The Yeats Academy of Arts (IE), The Hungarian University of Fine Arts (HU), JAMU (CZ), Art Academy of Latvia (LV)x, Estonian Academy of Arts (EE)x
Trvanie: august – september 2026
Predpokladaný rozpočet: 120 000 €

Nitra, milá Nitra_Rework

(NR26.DIGITAL)

#totojenasahymna #totosmemy #tvormespolu #nasaidentita #rozvojpublika

Je prejavom súdržnosti s kmeňom. S futbalovým tímom. S mestom či národom. Hymny z nás robia súčasť niečoho väčšieho, ako sme my sami a majú moc spájať ľudí. Tak čo keby sa stali aj hlasom ľudu, ktorý tvorí našu dnešnú spoločnosť? Naša súčasná hymna „Nitra, milá Nitra“ je stará takmer 150 rokov a reflektuje obdobie a postoje národného obrodovania 19. storočia. Ako by asi znela, keby bola zložená dnes?

Umelecký tím vedený **britským multiinštrumentalistom Eddiem Stevensom** (spolupracoval s Moloko aj Róisín Murphy) **bude hľadať súčasný zvuk nitrianskej hymny** – či už z toho bude paródia, kritická skladba, zvukový záznam doby alebo kombinácia všetkého. Projekt budeme realizovať ako participatívny proces, do ktorého sa v priebehu roku 2026 zapoja obyvatelia Nitry na živých stretnutiach alebo v online priestore. Základ pre výsledok položia aktuálne články o meste, každoročné zápisnice rôznych inštitúcií, pokriky športových fanúšikov, mémy o Nitre alebo iné dokumenty a prvky populárnej kultúry. V živej časti projektu Eddie a jeho tím naskočia na týždeň do dodávky a prejdú si regionálne mestá, dediny, aj družstvá, kde nahrajú miestne zvuky, príbehy a hlasy.

Nová hymna, ktorá z toho vzíde, bude prezentovaná multimedialnou umeleckou inštaláciou Eddieho tímu spolu s **hudobným videom slovenského režiséra**

Juraja Johanidesa. Skladba bude mať živú premiéru na nitrianskom amfiteátri, kde ju odprezentujú lokálni obyvatelia a hudobne doplnia **Mieskuoro Huutajat – The Screaming Men Choir of Oulu.**

Vedúci projektu: Eddie Stevens (UK), hudobný producent
Partneri / umelci: Jana Kirschner (SK), Juraj Johanides (SK), Oulu 2026 (FI), The Screaming Men Choir of Oulu (FI)
Trvanie: apríl – jún 2026
Predpokladaný rozpočet: 85 000 €

I-zolovaní

MADE IN NR

#izolacia #spolusami #mentalnezdravie #medzigeneracnydialog #utekzvazenia #rozvojpublika

Izolácia. Jedno zo slov, ktoré sa počas prípravy našej kandidatúry skloňovalo najčastejšie. Jednotlivci, rodiny, ale aj celé regióny sa rozdelili kvôli pandémie. Bariéry neboli len nariadené, ale tvorili sa aj v našich hlavách. A sú medzi nami aj takí, ktorí sú mentálne alebo fyzicky izolovaní od spoločnosti nielen na týždne, ale aj na roky či doživotne. Pandémia zdôraznila aj ich formu odlúčenia a vyhnala ho do extrémnych rozmerov. **My ale chceme prostredníctvom rozličných programov vyhlásiť boj pocitom samoty, priniesť ľuďom pozitívne impulzy a prepojiť ich s komunitou.** Okrem toho plánujeme workshopy zamerané na duševnú pohodu pre verejnosť, ale aj bezkontaktnú formu projektu pre prípad, že by sa pandémia vrátila.

Od-lúčení

V projekte Od-lúčení aktívne zapojíme ľudí, ktorí museli prekonať nejakú formu izolácie vo svojich životoch. Ľudia s duševným alebo telesným znevýhodnením, seniori, alebo ktokoľvek, komu niekedy chýbal kontakt s ďalším človekom. Medzinárodný tím vedený **Robertou Legros Štepánkovou, psychoterapeutkou a performerkou,** bude v sérii workshopov vytvárať spoločné tanečné predstavenie, ktorým zasiahnutí ľudia kreatívnou formou spracujú svoje zážitky. Workshopy budú prebiehať v spolupráci so žiakmi a učiteľmi psychológie a psychoterapie z nitrianskej **Univerzity Konštantína Filozofa, Masarykovej Univerzity v Brne a CODARTS Rotterdam,** pričom sa sústreďia na nové

metodologické procedúry z oblasti terapie umením. **Vedúci projektu:** Roberta Legros Štepánková (SK/CZ), performerka a psychoterapeutka

Partneri / umelci: CODARTS University for the Arts (NL), ACCAC Global – Accessible Arts & Culture (INTL), Janáčkova Akadémie Múzických Umění (CZ), Studio fyzického divadla (CZ), Masarykova Univerzita (CZ), Univerzita Konštantína Filozofa (SK), Milan Lukáč (SK), Linda Lukáčová (SK), Mila Haugová (SK), Žaneta Vítová (CZ), Matthieu Legros (FR/CZ), Melanie Venino (DE/FR), Gianna Gruenig (CH), Bettina Neuhaus (NL/DE), Ursula Sabatin (AT)
Trvanie: január – marec 2026
Predpokladaný rozpočet: 35 000 €

Pestovanie pamäte

Podľa štatistík sa u každého desiateho človeka nad 55 rokov (a u každej šiestej ženy) objavajú príznaky nejakej formy demencie. Pacienti s demenciou a ich opatrovatelia sú súčasťou našich komunít, napriek tomu často žijú v osamelosti. Podme to zmeniť – prostredníctvom umenia zlepšíme ich životné podmienky a kognitívne schopnosti, čím zároveň odstránime prekážky ich integrácie do spoločnosti. **V projekte Pestovanie pamäte vytvoríme prenosné interaktívne miesto, v ktorom budú odborníci z Centra pamäte v spolupráci s Národným múzeom v Liverpoole pomáhať ľuďom z regiónu znovu nadobudnúť svoje spomienky.** V projekte budú aj pomôcky na terapiu umením v domácich podmienkach, čím sa otvorí téma tejto formy terapie profesionálnym aj amatérskym opatrovateľom. Workshopy a tréningy pre kultúrne subjekty zase rozšíria obzory v sfére kurátorskej práce a programov pre ľudí s demenciou.

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK)
Partneri / umelci: National Museums Liverpool – House of Memories (UK), ACCAC Finland (FI), Hana Polanská Turečková (CZ), Peter Mazalán (SK), Centrum Memory (SK), ULUV – Ústredie ľudovej umeleckej výroby (SK), domovy dôchodcov v Nitrianskom kraji (SK), Mesto Nitra (SK), galérie a múzeá v nitrianskom regióne
Trvanie: september – november 2026 (príprava 2024 – 2025)
Predpokladaný rozpočet: 80 000 €

Spoza múru

Jediná ženská väznica na Slovensku sa nachádza v Nitre. A aj keď sú ženy v nej izolované od svojich partnerov a detí, chceme im pomôcť udržať si tieto vzťahy aj spoza múrov. **Pretože väzenie nemá zničiť ich životy a navždy pretrhnúť väzby so zbytkom spoločnosti.**

V spolupráci s **Petrom Protičom, vedúcim a koordinátorom projektu „Die Werft”, Divadlom bez domova, nemeckou Justizvollzugsanstalt Wiesbaden a slovenským Zborom väzenskej a justičnej stráže** pripravíme vzdelávacie semináre a prednášky za účelom **vytvorenia stratégie pre implementáciu terapie umením a pridružených procedúr do slovenských väzníc.** Nasledovať bude program budovania kapacít, v ktorom získajú spolupracujúci tvorcovia špeciálne schopnosti potrebné na divadelnú prácu s odsúdenými.

Vedúci projektu: Peter Protič (SK/AT), vedúci projektu Die Werft
Partneri / umelci: Divadlo bez domova (SK), Die Werft (DE), Justizvollzugsanstalt Wiesbaden (DE), Brut Koproduktionshaus Wien (AT), Vězení Světla nad Sázavou (CZ), ApsArt (RS), Uršula Kovalyk (SK), Patrik Krebs (SK), Madlen Komárová (SK), Zbor väzenskej a justičnej stráže (SK)
Trvanie: počas r. 2026
Predpokladaný rozpočet: 40 000 €

Inter-gen

Ako začať **medzigeneračný dialóg** vo svete, v ktorom sa priepať medzi deťmi, rodičmi a starými rodičmi rozširuje rýchlosťou bezdrôtového internetu? **Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre** sa rozhodlo nájsť odpoveď na túto otázku. Pripraví interaktívne divadelné predstavenia, ktoré budú primárne určené pre tínedžerov a ich starých rodičov, ale aj pre všetkých, ktorí chcú stavať medzigeneračné mosty.

Vedúci projektu: Staré divadlo Karola Spišáka (SK)
Partneri / umelci: Slovenské divadlo vo Vojvodine (RS), Elisabeth Kostova Foundation (BG), Plovdiv 2019 (BG), Stále dobří OZ (SK), Jednota dôchodcov na Slovensku (SK), miestne základné a stredné školy
Trvanie: október – december 2026
Predpokladaný rozpočet: 45 000 €

Von z krabíc

MADE IN NR

#integracia #novemensiny #galeriapriemyselnypark #jedlorobipriatelov #rozvojpublika

Priemyselný park Nitra-Sever bol dokončený v roku 2018 za veľkej nevôle miestnych obyvateľov a celkom zmenil charakter mesta aj jeho populácie. Nekonečne rozľahlá plocha šedých krabíc spustila novú vlnu pracovnej migrácie do Nitrianskeho regiónu a stala sa rozbuškou, ktorá rozdelila občanov na tábory „my” a „oni”.

„Ich” príbehy ale naďalej zostávajú zatvorené za múrmi fabrik, preto si dávame za úlohu vyriešiť tento bublajúci problém s pomocou skúseností z **Eleusis 2023** a nášho partnera **Cittadellarte.** **Von z krabíc má integrovať nové menšiny, začleniť ich do spoločnosti a tým zlepšiť život v Nitre prostredníctvom hodnôt tolerance a kultúrnej rozmanitosti. Počas viacerých umeleckých rezidencií s performermi, vizuálnymi a multidisciplinárnymi umelcami z celej Európy otvoríme a zveladíme šedú zónu priemyselného parku.** Kultúrnych aktérov vyberieme cez otvorenú výzvu, ktorú budeme koordinovať priamo so zamestnancami tamojších firiem, a tí budú následne v medziľudskom kreatívnom dialógu spracovávať životné príbehy pracovníkov z Rumunska, Ukrajiny, Srbska, Veľkej Británie a iných. **Tiene priemyselnej zóny a mesto samotné sa zmenia na „ich” galériu.** Rôzne skupiny obyvateľov Nitry budú tiež zapojené do príprav jednotlivých diel. Výsledky spoločnej práce odprezentujeme formou špeciálnych komentovaných prehliadok, kde návštevníkov a obyvateľov zoznámime s hotovými dielami, z ktorých časť bude inštalovaná aj v centre mesta.

Nitrianska verejnosť sa bude môcť zoznámiť so životmi spoza priemyselných hál aj formou webového komiksu. V spolupráci s **OZ Mareena a Slížovým bufetom** ponúkneme integračný program **Môj domov je Tvoj domov** pre menšie skupiny, ktoré formou komunitného stolovania v podobe folkekokken večerí prekenujú bariéry najchutnejšou formou – zdieľaním svojich národných jedál s ostatnými.

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK)
Partneri / umelci: Eleusis 2023 (GR), Cittadellarte (IT), Človek v ohrození (INTL), OZ Mareena (SK), Nastja Pertsjonok (EE), ASA-FF e.V. (DE), Jana Svobodová (CZ)x, Nitrianska komunitná nadácia (SK), továrne z priemyselného parku Nitra-Sever
Trvanie: január – jún 2026
Predpokladaný rozpočet: 180 000 €

Zlom zeme

My, Nitrančania, už čo-to vieme o udržateľnosti – sme prirodzení pestovatelia, okopávači, kultivátori. Hlina prúdi od pradávna našimi žilami. Pravda ale je, že tento obraz sa postupne stráca. Môžeme ho – a seba – zachrániť, kým je stále živý? A môžeme použiť princípy pestovania... na kultiváciu ľudí? Zlom zeme je prostriedkom znovuobjavenia našich kultivačných génov a opätovného získania statusu aktívnych prispievateľov, tvorcov a hospodárov, ktorí žijú v symbióze s ich prírodným aj mestským prostredím. Projekty tohoto Zlomu vnímajú udržateľnosť – ekologickú aj kultúrnu – ako spojené nádoby starostlivosti o rozvoj ľudského aj prírodného životného prostredia.

Kľúčové slová: kultivácia, pestovanie, agro-kultúra, životné prostredie, udržateľnosť, spolupráca, potenciál

Nitrianske záhrady

#zfarmynastol #vyrasti #kultivacnygen #zdravakomunita #zaspinsa #kulturahliny #vypestujsisam #rozvojpunka

Nitra mala odjakživa silné puto k pôde a pestovaniu. Stále však čelíme neustálým nástrahám atomizácie, izolácie a konzumného spôsobu života, a cítime nedostatok funkčných komunitných priestorov. Najväčší zmysel v našich perfektných prírodných podmienkach má vybudovať modernú komunitnú záhradu – **preto chceme v Nitre založiť 5 kvalitných komunitných záhrad, ktoré budú zároveň slúžiť ako miesta pre kultiváciu susedských vzťahov. Nitrianske záhrady oživlia susedstvá nielen vizuálne, ale budú hlavne prirodzenými centrami stimulujúcimi medziludské väzby.** Hlavné aktivity budú zahŕňať eko-vzdelávanie alebo workshopy zamerané na starostlivosť o rastliny, kurzy varenia, zavárania, fermentácie či kreatívneho upcyclingu. Všetky záhrady budú vybavené základným inventárom (pódium, zvuková a svetelná technika, projektor, atď.), takže si v nich rezidenti budú môcť vytvoriť svoj vlastný kultúrny program s pomocou tímu Nitry 2026. Bazáry, grilovačky, premietania či koncerty tak môžu vznikať spontánne z iniciatívy lokálnych obyvateľov.

Ako ich plánujeme vybudovať?

V roku 2021 sme už začali pracovať na tomto pláne spolu s **Fakultou záhradníctva a krajinej architektúry Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre**. Na prípadovej štúdii **Landscape Observatory** a sérii medzinárodných workshopov **Landscape Democracy Seminar** organizovanej holandským **LE:Notre Institute** a nemeckou **Univerzitou v Nürtingen-Geislingen** sa miestni študenti krajinej architektúry učili techniky participatívneho navrhovania na príklade našich najväčších sídlisk – Chrenovej a Klokočiny. Tieto poznatky použijeme ako prostriedok dosiahnutia cieľu projektu: vytvoriť miesta pre ľudí zdola-nahor za aktívnej podpory odborníkov. **Navrhujeme teda procesy, ktoré povedú k vzniku záhrad, nie ich konkrétne detaily.**

V roku 2022 budeme spolu s mestskými inštitúciami z **Odboru životného prostredia, s Útvárom hlavného architekta Nitry**, s miestnymi priekopníkmi

v oblasti komunitných záhrad **CUKETA** a s kultúrnym centrom **Hidepark Nitra** v procese pokračovať, a to formou online dotazníkov, kampaňou od dverí k dverám a schôdzkami i diskusiami v rôznych mestských častiach, v ktorých majú obyvatelia záujem vytvoriť svoju komunitnú záhradu. V roku 2023 Fakulta záhradníctva a krajinej architektúry zaradí projekty komunitných záhrad do svojich osnôv, čím sa prepoja študenti, učitelia a obyvatelia so záujmom o projekt. V lete 2023 bude nasledovať medzinárodný workshop spolu so **Študentskou asociáciou európskych krajinných architektov (ELASA)**, kde prebehnú konzultácie a konfrontácie študentov krajinej architektúry z celej Európy. V roku 2024 a 2025 projekty zrealizujeme, aby sme v roku 2026 mohli ochutnať výsledky našej práce. Projekt Nitrianske záhrady vyvrcholí na rovnomenom festivale pre celoeurópske publikum v lete 2026.

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK)
Partneri / umelci: BOKU – University of Natural Resources and Life Sciences Vienna – Institute for Landscape Architecture (AT), LE:NOTRE Institute (NL), Forum for the Development of the Gdańsk Agglomeration (PL), University of Nürtingen-Geislingen (DE), Association of Green and Blue Sesvete (HR), Tartu 2024 – Estonian University of Life Sciences (EE), Slovenská poľnohospodárska univerzita (SK), CUKETA (SK), Hidepark Nitra (SK), Agrofilm (SK), Mesto Nitra – odbor životného prostredia (SK)
Trvanie: počas r. 2026 (prípravy v r. 2021 – 2023, infraštruktúra v r. 2024 – 2025)
Predpokladaný rozpočet: 1 000 000 € (vrátane infraštruktúry)

Multikultúrne polia

#landart #hortikulturaNIEmonokultura #pestico? #divokeumenie #rozvojpunka

Koniec monokultúram, prichádzajú multikultúry!

Obrovské polia, z ktorých zmizli remízky kríkov a stromov, a na ktorých rastie len jedna plodina sú jedným z dôvodov zhoršujúcich sa klimatických zmien – voda sa na nich neudrží a keď z polí v návaloch odtieká, spôsobuje eróziu. Veľké monokultúry tiež spotrebujú viac pesticídov a neposkytujú žiadne útočisko pre vysokú zver alebo hmyz. Tento problém je o to väčší v Nitrianskom regióne, v ktorom majú polia v priemere 18 hektárov, čo je až štvornásobok európskeho priemeru!

Multikultúrne polia majú prizmu vizuálneho umenia poukazať na toto nebezpečenstvo. Formou

veľkoplošného land artu pretvorí rezidentní umelci z celej Európy v spolupráci **s vedcami z SPU niekoľko hektárové jednotvárne polia na vizuálne zaujímavé a pestré umelecké diela. Projekt sa tak stane prírodnou galériou roztrúsenou po celom regióne.** Jednotlivé polia, ktoré bude možné vidieť z rôznych atraktívnych výhľadov – zrúcanín, kopcov alebo rozhľadní – sme vyberali v priebehu roku 2021 a 150 hektárov nám už ich majitelia prisľúbili k možnému pretvoreniu na kvitnúce umelecké diela. Multikultúrne polia majú nielen ekologický a sociálny podtón, ale sú aj metaforou jednej z najlepších ideí Európy – prelínania kultúr.

Vedúci projektu: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre – Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva (SK)
Partneri / umelci: Alexandre Ralston Bau (FR), Earth & Life Institute – Université catholique de Louvain (BE), Benedikt Rejt Gallery (CZ), Tartu 2024 (EE), MaaJaam.ee / Wild Bits (EE), ELAN – European Landart Network (EU), LAND network (EU), Jaroslav Beliš (SK), Michaela Bednárová – puojd (SK), ECO-farm Nitra (SK), Organix Lužianky (SK), LandArt Festival (PL), lokálni farmári a majitelia polí
Trvanie: apríl – august 2026 (prípravy v r. 2024 – 2025)
Predpokladaný rozpočet: 150 000 €

Obsaďte inštitúcie!

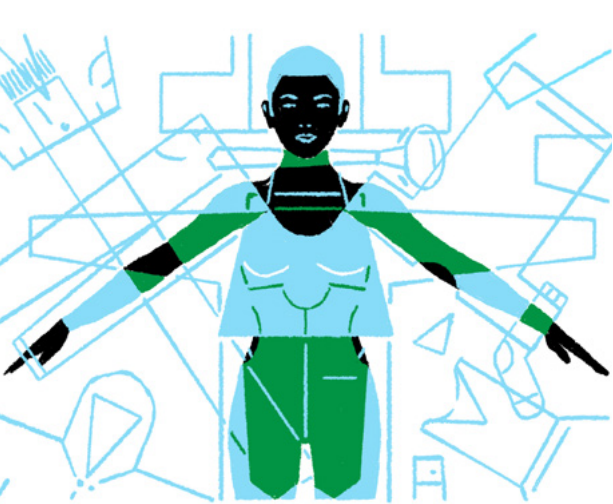
#mladostpochabost #buducilidri #univerzitnemesto #mimokomfortnejzony #rozvojpgublika

„Ste strašne pomalí, nemoderní a vôbec nám nerozumiete!“ kričia študenti. „Netušíte, o čom je bežný život, tie teórie, čo vás učia, sú nanič!“ odpovedajú ľudia z kultúrnych inštitúcií. Čo s tým? Zo žiakov treba spraviť učiteľov!

Počas rokov 2024 a 2025 dostanú študenti Erasmus+ a žiaci miestnych umeleckých škôl šancu spoznať zákulisie tradičných nitrianskych kultúrnych inštitúcií – či už to bude impozantné **Divadlo Andreja Bagara**, charizmatické **Staré divadlo Karola Spišáka** alebo progresívna **Nitrianska galéria**. Ich sprievod budú tvoriť manažéri, samotní umelci alebo technici, ktorí sa tak ocitnú mimo svojej komfortnej zóny. Študenti budú v rokoch 2024 a 2025 spolupracovať s tímom profesionálov na kurzoch, ktoré ich budú pripravovať na prevzatie fungovania inštitúcií a tvorbu ich programu počas **Európskeho týždňa mládeže**

v roku 2026. Študenti dostanú voľnú ruku, takže sami nevieme, aké výstupy môžeme očakávať. Počítame však s tým, že to bude nápaditý a nepredvídateľný týždeň – s ktovie akými následkami. Výstupy z tohto projektu použijeme v **Európskej platforme založenej na podporu participácie mládeže v kultúre, s dôrazom na kultúrne dobrovoľníctvo.**

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK)
Partneri / umelci: Divadlo Andreja Bagara (SK), Kreatívne centrum Nitra (SK), Staré divadlo Karola Spišáka (SK), Nitrianska galéria (SK), Juventa (SK), Kaunas 2022 (LT), Novi Sad 2022 (RS), Studentski Kulturni Centar Novi Sad (RS), EUUniverCities Network (EU)x
Trvanie: máj 2026 (príprava v r. 2024 – 2025)
Predpokladaný rozpočet: 40 000 €

Vynosené

#pomalamoda #nakupujmenej #obnovujviac #urobsisam

Správanie spotrebiteľov v móde sa za posledných 20 rokov radikálne zmenilo. Staré zvyky prešívania a oprávovania textilu, ktoré pramenili z rodinných tradícií alebo nedostatku sa zmenili na potrebu držať krok s najnovším výkrikom módy, ktorá sa mení rýchlejšie než kedykoľvek predtým. **Upcyklovanie je proces opätovného použitia a pretvorenia vyradených materiálov do nových kusov alebo produktov, čím zároveň uspokojí túžbu po niečom novom.** Z dizajnérskeho pohľadu je teda upcyklovanie nielen banálna technika, ale tiež médium zmeny vnímania módy.

Sériou aktivít chceme **naučiť ľudí prehodnotiť pohľad na oblečenie a ukázať im možnosť, že štýlové šaty nemusia byť nutne také, ktoré ešte nikto nenosil.** Aktivitu sme postavili na piatich pilieroch a každý z nich nazerá na textil z inej perspektívy. Na začiatku spravíme výskum, ktorý sa bude zaoberať históriou upcyklovania tradičných aj moderných textílií v našom regióne. Táto úvodná časť, na ktorej budú spolupracovať **University of the Arts v Londýne, The Swedish School of Textiles, VIA University, ale aj bratislavská Vysoká škola výtvarných umení** nám pomôže načrtnúť ďalšie smerovanie projektu. Prepojenie historických záznamov a dochovaných krajčírskych techník nám umožní lepšie pochopenie vzťahu k dnešnej móde.

Výsledky tohto bádania potom použijeme vo finálnej štruktúre workshopov, na ktorých sa budeme venovať potrebným zručnostiam a vedomostiam naprieč generáciami v spolupráci so **Slovak Fashion Council, sieťou second-hand obchodov Textile House, Hungarian Fashion & Design Agency** a odborníkmi z jednotlivých oborov.

V reakcii na nastupujúci fenomén digitalizácie, ktorá hrá čím ďalej, tým dôležitejšiu rolu v našich životoch, uvidíme **platformu open-source krajčírskych strihov** zobrazenú na 3D virtuálnych avataroch, aby si užívateľ mohol upraviť veľkosť strihu podľa seba. Tieto strihové vzory sa budú dať aplikovať na textilný odpad a budú pripravené na ručné domáce zošívanie. Súčasťou pop-up projektov budú aj **sezónne prehliadky zamerané na prezentáciu zahraničných dizajnérov**, ktoré rozšíria obzory rôznorodých prístupov k upcyklovaným materiálom a post-konzumného odpadu. Zároveň ponúknú na predaj raritné kusy, ktoré sú aj príkladom udržateľného dizajnu.

Vedúci projektu: kunterakt kolektív (SK)
Partneri / umelci: Matthew Needham (UK), OFFORM 3D (CZ), University of the Arts London (UK), The Swedish School of Textiles (SE), VIA University (DK), New Order of Fashion (NL), Hungarian Fashion & Design Agency (HU), Carnica Institute – Textile Art Biennial BIEN (SI), Slovak Fashion Council (SK), Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave (SK), Textile House (CZ/SK), ITIMEX (SK), Kreatívne centrum Nitra (SK)
Trvanie: február – marec, september – október 2026
Predpokladaný rozpočet: 100 000 €

Spoločnosť s ručeným zaváraním

#kulturajedla #fermentujvsetko #dzemik #tvojababkavie #zjedzneskor #rozvojpgublika

Rozľahlé a úrodné polia nitrianskeho regiónu nám každoročne na stoly prinášajú čerstvú a chutnú radosť. Ale keď je úrody priveľa, miestni farmári stoja pred rovnakou dilemou – čo s toľkou úrodou? Odpoveď majú, ako vždy, naše staré mamy a otcovia: zaváraniny! A nielen to: z hrozna sa spraví víno, z medu medovina, zo sliviek a broskýň džem, z kapusty kyslá kapusta, do toho mrkva a uhorky a máme čalamádu. **Tento jedinečný festival upriami pozornosť na staré umenie fermentácie a zavárania, naučí nás, ako sa odtrhnúť od konzumného spôsobu života a niekoľkonásobne predĺžiť**

životnosť potravín, postrčí náš kultivačný gén a ukáže nám, ako sa stať správnymi pestovateľmi. Spoločnosť s ručeným zaváraním bude úzko spolupracovať s miestnymi farmármi, pestovateľmi, odborníkmi na stravu, ale aj našimi starými rodičmi, ktorí nám odovzdajú svoje znalosti v konzervácii jedla.

Na rovnomenom festivale začiatkom septembra prebehnú série workshopov, prezentácií a ochutnávok rôznych techník uchovávaní jedla, výroby vína, kvaseňia piva alebo výroby kvásku či keramiky. Hlavné mená festivalu budú dve najväčšie **hviezdy fermentačného neba – David Zilber, bývalý šéf dánskej reštaurácie NOMA Fermentation Lab ocenenej dvomi micheľlinskými hviezdami**, ktorý nám ukáže, koľko z flóry a fauny v mestskom prostredí môžeme použiť a uchovať v kuchyni, a **americký fermentačný guru a autor Sandor Ellix Katz, ktorý nám dokáže, že ľudia zvládnu fermentovať snád všetko**, čo vedia aj zjesť. Dianie z festivalu bude zachované aj ako digitálny dokument. Festival doplníme výstavou **Umeňje**, kde sa odprezentujú umelci, ktorí vo svojej tvorbe často pracujú s jedlými alebo dočasnými materiálmi, ako napríklad **Andrej Dúbravský, Ester Šabíková alebo Kati Décsi.**

Vedúci projektu: Natália Vargová (SK), manažérka v kultúre a producentka remeselného ginu
Partneri / umelci: Fermentación Natural (ES), Rotzooi Festival (NL), Wild Fermentation Festival Groningen (NL), David Zilber (CA), Sandor Ellix Katz (US), Læsk (DK), Ambasáda Juhokórejskej republiky v Bratislave (KR), Jan Klimeš (CZ), JZT Ferments (CZ), Slovenská poľnohospodárska univerzita (SK), Agrofilm Festival (SK), miestni farmári a producenti potravín, Nova Gorica (2025), Braga 2027 (PT), Galéria Ernesta Zmetáka (SK)
Trvanie: september 2026
Predpokladaný rozpočet: 100 000 €

Bity a bity

#technologiestretnuhudbu #pionieri #jetotohudba? #zazracnekrabicky #stlacajgombiky

0100111001010010. Z pohľadu IT-čkárov je to binárny kód. Ale keď to ukážete pravovernému gitaristovi, uvidí masťný gitarový riff. **V dnešnom svete kráčajú technológie a hudba ruka v ruke** – hudobníci používajú softvérové nástroje a programujú skripty, často musia byť technicky veľmi zdatní. Niektorých dokonca tá technická časť procesu baví viac, ako samotné skladanie hudby a vytvárajú počítačom generovanú hudbu, ktorá vychádza napríklad z analýzy snímok Mesiaca od NASA, alebo vyrobí klavír, čo hrá sám od seba.

Tento projekt sa ponára do hlbokých vôd organickej a anorganickej hudby, v ktorej človek a stroje hrajú v unisone. Pre všetkých, ktorí hudbu vidia inak, pripravujeme v spolupráci s **Fakultou informatiky a informačných technológií z bratislavskej STU** sériu dvojtyždňových kempov pre 20 vybraných hudobných producentov z celej Európy, kde im pri výrobe špeciálnych nástrojov, zvukov a ruchov budú robiť spoločnosť najtalentovanejší umelci z odboru – okrem iných aj hudobno-technologickí pionieri ako **Chris Messina** (spolupracuje s Bon Iver) či **Halldór Eldjárn** (technologická

pravá ruka Ólafura Arnaldsa). Výstup z týchto kempov a nahrávok vylisujeme na vinylovú kompiláciu a odpredzujeme pred živým publikom.

Vedúci projektu: Sharpe Festival (SK), Flaam festival (SK)
Partneri / umelci: Lala Slovak Music Export (SK), Slovenská Technická Univerzita (SK), České Vysoké Učení Technické (CZ), Chris Messina (US), Halldór Eldjárn (IS), Tomáš Michalčák (SK), Jonáš Gruska (SK), Zámok Tovarníky (SK), Kreatívne centrum Nitra (SK)
Trvanie: január – február 2026
Predpokladaný rozpočet: 90 000 €

Príbeh semiačka

#naucsapestovat #agro-kultura #rucnestrucne #novetradicie #zelenemuzeum #rozvojpublika

Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre si zaslúži byť v srdciach Nitrančanov, keďže v jeho archívoch tkvie prapodstata nášho regiónu. **No niekedy treba urobiť viac, ako vystaviť historické odevy a poľnohospodárske nástroje – niekedy potrebujeme prežiť aj ich príbeh, aby sme ich dokázali oceniť.**

Presne preto prinesie múzeum nové a interaktívne prvky, ktoré rozpovedia príbeh semiačka – **záživnú a kontaktnú formu objavovania** jeho cesty od momentu, keď sa dotkne zeme, cez náročnú prácu jeho zakorenenia a kultivácie, až po žatvu, spracovanie a konečne – jedlo a produkty, ktoré z neho vznikajú. Kukurica, konope, ľan či obilniny budú opäť pokrývať polia v okolí poľnohospodárskeho múzea. Staré vrbý sa pod rukami skúsených remeselníkov premenia na pružené produkty, workshopy pre návštevníkov sprístupnia proces spracovania obilnín tak, ako sa to dialo po stáročia, a výrobky z regionálnych plodín ponúkneme na predaj alebo výmenu formou sezónnych farmárskych trhov, pri ktorých si budete môcť spraviť piknik v revitalizovanom areáli múzea.

Ako doplnenie vonkajších priestorov múzea pripravujeme obrovskú, **komunitou vytvorenú inštaláciu nazvanú Pružený košík od rakúsko-chorvátskeho kolektívu Numen**. Inštalácia je inšpirovaná starými technikami pružených košíkov a vytvorí sa pomocou biodegradovateľných a organických materiálov, čím nám bude

pripomínať naše kultúrne dedičstvo, no zároveň poslúži aj ako priestor na hry ľuďom každého veku.

Vedúci projektu: Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre (SK)
Partneri / umelci: ULUV (SK), PUNKT (SK), Sashe (SK), Slovenské centrum dizajnu (SK), Šumné (SK), Inštitút cirkulárnej ekonomiky (SK), Národní poľnohospodárske múzeum (CZ), ArtMill (CZ), Numen – Sven Jonke (AT), Christoph Katzle (AT), Nikola Radeljko (HR), Archeologický inštitút Slovenskej akadémie vied (SK), Katedra folklóru a etnológie, Katedra histórie, Katedra turizmu a Katedra muzeológie na UKF v Nitre (SK), Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva na SPU v Nitre (SK)
Trvanie: marec – október 2026 (príprava v r. 2025)
Predpokladaný rozpočet: 300 000 €

Prechádzky za zázrakmi

#vidiek #umenievprirode #kracajapocuvaj #sirokeobzory

Umenie, príroda, veda. Väčšina zázrakov je stvorená z kombinácie týchto faktorov. **Medzinárodný a dlhodobý site-specific festival vás prevedie nitrianskym vidiekom, poliami aj mysterióznou chránenou oblasťou Ponitria**. Javiskom týchto diel vytvorených pre konkrétne miesta bude 60 kilometrov dlhá turistická trasa začínajúca na zoborskej Pyramíde, pozdĺž ktorej budú súčasní umelci z celého sveta objavovať interakcie medzi umením, prírodou, vedou a technologickými zázrakmi dneška. Návštevníci sa stanú svedkami predstavení, ktoré stelesňujú vzťah umenia a prírody.

Naša spoločnosť je obklúčená dilemami v oblasti morálky, ekológie, práva a ľudskosti, čím sa naše zajtrajšky stávajú neistými. Viera v zázraky v nej teda môže hrať dôležitú rolu. Jediné, čo k objaveniu nových svetov potrebujeme, je vidieť neobyčajnosť v banálnom, najsť nové teritória v nás a v našom okolí, a jednoducho sa vydať na cestu. **Okrem festivalu budeme umelecké diela prezentovať aj vo forme zvukových prechádzok pre jednotlivcov, ktorí môžu kráčať krajinou a počúvať pri tom príbehy umelcov**. Osem tímov nezávislých umelcov a renomovaných európskych divadiel ušijú 12 diel na mieru, inšpirovaných svojským prostredím Ponitria. Do šírky tento projekt rozvinie **Divadlo Pôtoň**, ktoré pripraví špeciálny projekt kreatívnych rezidencií na nitrianskom vidieku pre slovenských aj medzinárodných umelcov.

Vedúci projektu: Divadlo Pôtoň (SK)
Partneri / umelci: Sláva Daubnerová (SK), Tjarnarbió (IS), Kultur-Traversal (LI), Company B. Valiente (NO), Circolando CRL – Central Elétrica (PT), Kunstencentrum BUDA (BE), Oulu 2026 (FI), FiraTàrraga (ES)x
Trvanie: apríl – júl 2026 (príprava v r. 2025)
Predpokladaný rozpočet: 200 000 €

CirkulArch

#redukuj #pouziznovu #novemyslenie #odApoZ #EHMKbezodpadu #vedenieprikladom

Architektúra, ako ju poznáme dnes, je neudržateľná. Produkuje viac a viac materiálov, spoločnosť stavia viac a viac budov, a architekti chcú zarábať viac a viac peňazí. Tento nekonečný cyklus rastu je neudržateľný už zo svojej definície. **Ani projekt Európskeho**

hlavného mesta kultúry nie je úplne košér – spôsobuje, že sa príliš veľa prostriedkov a zdrojov hodí na príliš malé územie za prikrátky čas. Juraj Hariš je architekt, ktorý sa aktívne zaujíma o boom výstavby a my s ním chceme vytvoriť CirkulArch – centrum architektúry, ktoré sa na ňu pozerá cez optiku cirkulárnej ekonomiky, znovupoužitia materiálov či zabráneniu nadbytku. Tým chceme dosiahnuť, aby infraštruktúrne projekty Nitry 2026 mali vypracované detailné postupy ohľadom použitých materiálov, redukcie ich uhlíkovej stopy a regulácie neodvrátného množstvo odpadu. CirkulArch tiež vypracuje výskum materiálových možností, zjednotí pravidlá výstavby, pripraví usmernenia a návody zamerané na udržateľnosť, a bude spolupracovať priamo s lokálnymi stavbármi a stavebnými firmami. Výsledky práce potom môžu slúžiť ako voľne zdieľaný vzor pre ďalšie EHMK mestá, ale ideálne aj pre Nitrančanov samotných.

Vedúci projektu: Juraj Hariš (SK), architekt
Partneri / umelci: Združenie Nitra 2026 (SK), Crafting Plastics (SK), Mesto Nitra (SK), Nová Cvernovka (SK), Inštitút cirkulárnej ekonomiky (SK), PUNKT (SK), Festival NASUTI (SK), id22 – Institute for Creative Sustainability (DE), Project Coal (FR), Oulu 2026 (FI)
Trvanie: počas r. 2026 (príprava v r. 2023 – 2025)
Predpokladaný rozpočet: 200 000 €

Zelená kultúra

#ekokultura #kulturnyzlom #bezuhlíku #vedenieprikladom

Spojili sme sily. Zriaďované aj nezávislé divadlá, múzeá, galérie, kultúrne a kreatívne centrá, lokálne aj medzinárodné. Environmentalisti aj kultúrni pracovníci. Zodpovednosť za budúcnosť a životné prostredie totiž nesieme na ramenách všetci, aj kreatívny priemysel. **Spoločný cieľ je jasný – zabrániť globálnej ekologickej katastrofe**. Akú rolu v zachovaní zdravého životného prostredia budú hrať kultúrne inštitúcie? Ktoré riešenia vieme implementovať už teraz? A kde je rovnováha medzi ekológiou a ekonomikou?

Na tieto otázky bude hľadať odpovede Zelená kultúra – medzinárodná platforma na zdieľanie informácií, skúseností a možností implementácie praktických riešení do kultúrnych inštitúcií, vrátane divadiel, múzeí alebo galérií. **Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre** bude riešiť problém znečistenej rieky Nitry pomocou premeny častí koryta na koreňové čističky vôd a spolu s **Múzeom pre budúcnosť** začnú v roku 2022 s implementáciou rôznych ekologicky udržateľných riešení do svojich inštitucionálnych procesov. **Divadlo Andreja Bagara a Staré divadlo Karola Spišáka** budú pokračovať v zahrnutí edukačných drám s eko-tematikou do svojich programov. **S OZ Očami prírody** začíname v roku 2021 zbierať tipy a informácie o stave ekologických riešení v kultúre a kreatívnom sektore. Prvá las-tovička implementácie bude medzinárodný divadelný festival **Divadelná Nitra**, ktorý do tímu už v septembri 2022 pozve expertov na ekológiu vo forme „environmentálnej hliadky“. Okrem festivalu bude táto skupina navštevovať a hodnotiť aj iné kultúrne inštitúcie v Nitre. Jeden z hlavných výstupov bude „zelená metodológia“,

ktorú chceme zahrnúť aj do strategických dokumentov **Mesta Nitry a Nitrianskeho samosprávneho kraja**. V rokoch 2023 až 2026 nás v tejto oblasti čaká veľa práce, experimentov a stretnutí. Kľúčovým faktorom bude tiež naša spolupráca s medzinárodnými partnermi a prepojenie s projektom Nitra: Klíma_budúcnosti. Prostredníctvom prípravného projektu Kultivátor **budeme rozvíjať jednotlivé schopnosti aktérov z kultúry a kreatívneho priemyslu v otázke ekologických prístupov v kultúrnom manažmente a programoch**.

Vedúci projektu: Združenie Nitra 2026 (SK)
Partneri / umelci: Tartu 2024 (EE), Nova Gorica 2025 (SI), Nitriansky samosprávny kraj (SK), Mesto Nitra (SK), Divadlo Andreja Bagára (SK), Staré divadlo Karola Spišáka (SK), Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre (SK), Ponitrianske múzeum (SK), Nitrianska Galéria (SK), Crafting Plastics (SK), OZ Očami prírody (SK), Katedra ekológie a životného prostredia na UKF v Nitre (SK), Divadelný ústav Bratislava (SK), Katedra forenznej a kriminalistickej environmentalistiky na TU vo Zvolene (SK), školy zapojené do projektu Green Schools (SK), Vysoká škola chemicko-technologická v Praze – Fakulta ochrany životného prostredia (CZ), Inštitút cirkulárnej ekonomiky (SK), PUNKT (SK)
Trvanie: v r. 2023 až 2026
Predpokladaný rozpočet: 35 000 €

Nitra: Klíma_budúcnosti

(NR26.DIGITAL)

#klimatickakriza #nasabuducnost #vidietnasledky #budmelepsi #budmezmena #rozvojpublika

To, ako hovoríme o klimatickej kríze, je čím ďalej, tým dôležitejšie pri hľadaní odpovedí, ako jej zabrániť. Klimatická zmena sa dostáva na vyššie miesta politickej agendy, kam aj patrí, no tiež sa ukazuje, ako ťažko sa nám o nej komunikuje. Čo – a ako – hovoríme o environmentálnom kolapse, je dôležité, pretože aj to, ako skeptickí alebo optimistickí sme, bude určovať výsledok diskusie. Dôležité informácie potrebujú správnu interpretáciu.

Nitra: Klíma_budúcnosti je o interpretácii tejto páľčivej hrozby vo forme, ktorá je uchopiteľná, pochopiteľná, a hlavne zrozumiteľná v ľudskej mierke. Zameranie sa na budúcnosť európskeho a nitrianskeho regiónu v najbližšom storočí prinesie problém zmeny životného prostredia do kontextu a merítka, ktoré je aj obsiahle, aj stráviteľné. Používať budeme univerzálny jazyk vedy, dátovej analytiky, umenia a architektúry v kreatívnom dialógu lokálnych aj európskych ekológov, klimatológov, výskumníkov a umelcov, ktorý vyústi do **série digitálnych aj hmatateľných projektov prezentujúcich, aké nebezpečenstvo nás čaká a čo s ním môžeme urobiť**. Digitálne mapy podnebia Nitrianskeho kraja počas nasledujúcich dekád vytvoríme s odborníkmi zo **Slovenského hydrometeorologického ústavu**, porovnáme posun klimatických pásiem od južnej Európy až po fínske **Oulu**, imerzívne vizualizácie v AR/VR prostredí od **3apes Creative Studio** nám ukážu budúce dôsledky klimatickej zmeny v regióne Nitry, a umelecké zásahy a otvorené výzvy zamerané na vytvorenie riešení adaptácie na klimatické zmeny pre študentov dizajnu a architektúry z **ČVUT, VŠCHT v Prahe a Slovenskej technickej univerzity** budú nástrojmi, ktoré spravajú túto neviditeľnú hrozbu jasnou.

Vedúci projektu: Juraj Kusy (SK), multidisciplinárny dizajnér a aktivista
Partneri / umelci: Vysoká škola chemicko technologická v Praze – Fakulta ochrany životního prostředí (CZ), České vysoké učení technické v Praze (CZ) id22 – Institute for Creative Sustainability (DE), ACT – Art Climate Transition (EU), Project COAL (FR), Oulu2026 (FI), Slovenský hydrometeorologický ústav (SK), Slovenská poľnohospodárska univerzita (SK), Univerzita Konštantína Filozofa (SK), 3apes studio (SK), A-EN (SK), Karpatký rozvojový inštitút (SK), VOLBA2050.WORLD (SK), Nová Cvernovka (SK), Človek v ohrození (INTL), Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre (SK), Slovenská technická univerzita (SK)
Trvanie: počas r. 2026 (príprava v r. 2025, pokračuje po r. 2026)
Predpokladaný rozpočet: 200 000 €

Imaginárium: bez hraníc

MADE IN NR

#pocuvajte mladých #rast #predstavi #inspiracia
#rozvoj publika

Posledné slovo nášho roku ako EHMK bude patriť tým, ktorí ponessú náš kultivačný gén do budúcnosti – **deťom a mladým** absolventom umeleckých škôl.

Desiatky detí zo Slovenska a fínskeho Oulu budú s pomocou skladateľa **Mareka Piačka zo Slovenskej filharmónie** a iných európskych profesionálov spolupracovať na tvorbe súčasnej opery, ktorú odprezentujeme na záverečnom ceremoniáli nášho EHMK programu v Nitre a digitálne aj vo fínskom Oulu. Motívy budú zahŕňať našu poľnohospodársku históriu od neolitickej revolúcie až po kontroverzné GMO potraviny. Nečakané prepojenia s klasickými nástrojmi podčiarknu **mladí gajdoši z regiónu**, ktorí reprezentujú slávnu tradíciu zapísanú aj v zozname kultúrneho dedičstva UNESCO.

Projekt bude výsledkom trojročného prípravného procesu. Jeho súčasťou bude aj nový priestor nazvaný Imaginárium, ktorý vybudujeme v rámci našej kandidatúry a potom použijeme na **celoročné tábory pre deti z celej Európy**. V Imaginárii budú deti a tínedžeri spolupracovať na rôznych zadaniach vo sférach scénografie, hudobného skladateľstva, tanca a nových technológií. Pred týmto fenomenálnym finále bude kalendár Imaginária plný medzinárodných letných táborov, workshopov vedených profesionálmi, tréningami či prezentáciami so zapojením nitrianskych umeleckých škôl alebo škôl z ostatných EHMK miest. Špeciálnu pozornosť venujeme absolventom umeleckých škôl a medzigeneračným projektov, pri ktorých nám bude pomáhať Krajské osvetové stredisko.

Rezidencie:

- 4 tábory pre deti v nitrianskom regióne (2024, 2025, 2026)
- 1 tábor vo fínskom Oulu

Vedúci projektu: Základná umelecká škola J. Rosinského (SK)
Partneri / umelci: Marek Piaček (SK), Slovenská filharmónia (SK), Halil Itzak (IL), Cech slovenských gajdošov (SK), Oulu 2026 (FI), Oulu Theatre (FI), Krajské osvetové stredisko (SK), umelecké školy v nitrianskom regióne, domovy dôchodcov, ostatné EHMK mestá
Trvanie: september – december 2026
Predpokladaný rozpočet: 190 000 €

Rieka a jej ľudia

MADE IN NR

#verejnypriestor #prerobime #dotknisavody
#nechajplynut

Rieka Nitra bola odjakživa dôležitou súčasťou histórie a identity regiónu – prinášala vodu pre ľudí aj plodiny a jej nábrežie rovnako dobre slúžilo na odpočinok alebo športové aktivity. Dnes je však akási odvrhnutá a prehliadaná – čomu sa nedá úplne čudovať, keďže patrí k najšpinavším v Európe.

My ale chceme formou medzinárodných workshopov a intervencií znovu **vrátiť život a kultúru na jej brehy**. Od roku 2022 budeme spolupracovať s **Ústavom krajinnej architektúry na nitrianskej SPU, Katedrou architektonickej tvorby na VŠVU** a ďalšími medzinárodnými platformami a štúdiami – ako napríklad poľským **Mood For Wood**, maďarskými **Field of Sparks**, litovskými **Nomad Architects** či slovenskými **Woven**.

Konfrontovať rieku Nitru a jej nepoužívané brehy v celom regióne budú mladí architekti, dizajnéri a umelci, ktorí dostanú za úlohu **vrátiť im život a opäť ich pretvoriť na funkčné verejné priestory**. Do projektu budú zapojené aj lokálne komunity, ktoré rieku využívajú – rybári, vodáci alebo obyvatelia, ktorí pri nej radi trávia voľný čas. Súčasťou projektu budú lekcie a diskusie o úlohe riek v mestách z rôznych hľadísk: environmentálnych, historických, spoločenských aj kultúrnych.

Vedúci projektu: Jakub Samuel (SK), architekt
Partneri / umelci: Mood for Wood (PL), Nomad Architects (LV), Jozef Pilát (SK), Grau Architekti (SK), Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave – Katedra architektonickej tvorby (SK), Ústav krajinnej architektúry na SPU v Nitre (SK), Field of Sparks (HU)x
Trvanie: júl 2026
Predpokladaný rozpočet: 500 000 €

Kultivátor Program na budovanie kapacít

Sú mestá, ktoré by sa zo dňa na deň mohli stať EHMK a nikto by si nič nevšimol. A potom sú mestá, ako je Nitra. Pre nás je kandidatúra a získanie titulu jedna vec, ale stať sa naozajstným Európskym hlavným mestom kultúry je vec úplne iná. A ak sa nám to podarí, máme ešte čo-to na práci.

Pre úspešnú implementáciu a následnú udržateľnosť projektov o veľkosti EHMK potrebujeme silnú, sebavedomú a schopnú kultúrnu a umeleckú obec otvorenú medzinárodným partnerstvám, medzisektorovým prístupom a inovatívnym metódam. Aj keď sme mnohé z našich projektov už od začiatku „vybavili“ prvkom budovania kapacít, stále si myslíme, že to nemusí stačiť – preto pripravujeme stratégiu budovania kapacít **Kultivátor**, ktorá čerpá z našich skúseností s kultúrnymi inštitúciami, umelcami, aktívnymi občanmi a pracovníkmi zo služieb a turizmu za posledných 18 mesiacov. Strávili sme s nimi hodiny otvorených rozhovorov, počas ktorých sme sa bavili o problémoch, ktorým čelia, a schopnostiach, ktoré im chýbajú, alebo by ich potrebovali získať.

Kreatívne jadro

Náš program na budovanie kapacít zameraný priamo na kultúru a kreatívny priemysel (KKP) **Kultivátor+** bude implementovaný v spoločnom postupe s novozałożeným **Kreatívnym centrom Nitra**, ktoré bude slúžiť aj ako **KKP Akadémia** s presahom do mesta a príľahlého regiónu. KKP Akadémia odštartuje na konferencii Budúcnosť zručností v KKP plánovanej v septembri 2022. Akadémia bude zacielená na tých, ktorí už vo vodách KKP plávajú, ale aj na tých, ktorí tieto vody ešte len objavujú. Zorganizujeme ju ako odstupňovanú ponuku **skupinových kurzov a individuálnych konzultácií** – na mieru ušité inkubátory a akceleračné programy postavené na štyroch pilieroch: plánovanie rozvoja, manažovanie tímov, médiá a marketing a osobný rozvoj.

KKP LABoratóriá poskytnú praktický prístup zameraný na umeleckú produkciu, plánovanie výstav v galériách alebo alternatívnych priestoroch a kurátorovanie vizuálneho umenia, recyklovania, upcyklovania (ekologická udržateľnosť v umení a kultúre), ale taktiež na súčasné prístupy k tradičným remeslám, novým technológiám a audiovizuálnym dielam. Toto všetko bude podporené **networkingovými programami, stážami a publikáciou** „produktov“ a pilotných projektov KKP smerom k verejnosti. Programy Kreatívneho centra Nitra doplníme aktivitami na budovanie kapacít venovaných krízovému manažmentu v kultúre, pretože tá „vec na písmeno C“ pravdepodobne nie je posledná pohroma, ktorá môže kultúru stretnúť. Budovanie kapacít v **participatívnych prístupoch ku KKP a rozvoj publika** sú ďalšími z horúcich tém pre manažérov a tvorcov v kultúre – tieto prinesieme v podobe workshopov vedených expertmi zo Slovenska aj zahraničia, personálnymi výmenami medzi inštitúciami a networkingovými podujatiami

na podporu výmeny kontaktov a skúseností, ale aj podporou našich kreatívco v hľadaní a prihlasovaní sa do rezidenčných programov a programov mobility (napr. program Performing Arts Residency od Vyšehradského fondu).

Technické záležitosti

Ako sa človek na Slovensku stane svetelným dizajnér-rom, pódiovým technikom alebo promotérom? Väčšina súčasných pracovníkov technického zázemia v kultúre si prvýkrát namočila ruky do týchto remesiel v pozícii dobrovoľníkov v tínedžerských časoch a odvtedy sa učili potrebné zručnosti metódou pokus – omyl. To ale neznamená, že by im chýbala expertíza alebo profesionalita. Skôr to svedčí o tom, že existuje priestor na zrýchlenie celého procesu – a KKP LABoratóriá, ktoré pripravujeme v rámci Kreatívneho centra Nitra sú perfektným spôsobom, ako to dosiahnuť. Okrem vyššie spomenutých bude ponuka kurzov obsahovať **LABy svetelného a zvukového dizajnu** hudobných a umeleckých predstavení. Ale nespoliehame sa len na Kreatívne centrum, ruku k dielu pridá aj Anténa – Sieť pre nezávislú kultúru, ktorá nám prispeje do ponuky svojou **Školou svetelného dizajnu**. Pre technických pracovníkov aj kreatívne jadro tiež v spolupráci s Kultúrnym centrom vytvárame **KulturSilo** – online platformu obsahujúcu kontakty, profily a ukážky z tvorby, slúžiacu na hľadanie partnerov, pracovníkov či inšpirácie.

Strážcovia brán

Taxikár, ktorý vás vyzdvihne zo stanice, šofér autobusu, ktorý vás vezie do hotela, recepčná, ktorá vás ubytuje. Alebo aj policajt, ktorý vás náhodou zastaví na vašej ceste za nami pripravenými Bodmi Zlomu. Toto sú tváre, ktoré návštevník Nitry uvidí ako prvé, a ak v tomto bode zaškrípe komunikácia, váš celkový dojem z návštevy nebude taký pôsobivý, ako by sme chceli. Preto plánujeme možnosti **tréningov pre zlepšenie jazykových a komunikačných schopností** (o ktorých hovorí aj stratégia NK31) pre všetkých, ktorí sú tvárou nášho mesta. **Univerzita Konštantína Filozofa** poskytuje sústredenú ponuku jazykových kurzov v rôznych formátoch a **OZ Mareena** ponúkne školenia na medzikultúrnu komunikáciu.

Nové deti na ihrisku

Kultivátor sa neorientuje len na stranu ponuky. Aby sa KKP cítil v Nitre ako doma a aby Nitra videla KKP ako súčasť svojej identity, zameriame sa aj na stranu dopytu. Kreatívne centrum Nitra bude prezentovať svoje **aktivity vo verejných priestoroch, zorganizuje workshopy, diskusie a konferencie prístupné pre všetkých** a kdekoľvek, kde je možné nájsť nové publikum a ukázať potenciálne kariérne možnosti v KKP pre deti alebo študentov.

A aj keď nám lopta odskočí z ihriska, budeme hrať ďalej. Výberová fáza na EHMK posunula iniciatívy budovania kapacít na vrchol priorít Kreatívneho centra, kde aj zostanú, bez ohľadu na výsledok. Ak ale titul vyhráme, všetky tieto iniciatívy prebehnú vo väčšom a medzinárodnom merítku.

Zlom geografických bariér

Kvôli rozloženiu kultúrnych priestorov v regióne predstavuje prístup k nim významnú prekážku, a to v meradle mesta aj regiónu. V našom prípade je to ešte zdôraznené vidieckym charakterom **Nitrianskeho kraja**, kvôli ktorému sa prehlbuje trieštenie našich komunít na tábory mesto vs. región. Tento problém chceme odstrániť prostredníctvom modelu horizontálnej participácie vytvorenej na základe toho, že plánujeme vyjsť z centra mesta na sídliská, do priemyselných parkov, ale aj do vzdialených obecných komunít, čo prinesie úžitok vidieckemu prostrediu a zanechá stopu Nitry 2026 nielen v meste, ale aj v celom regióne.

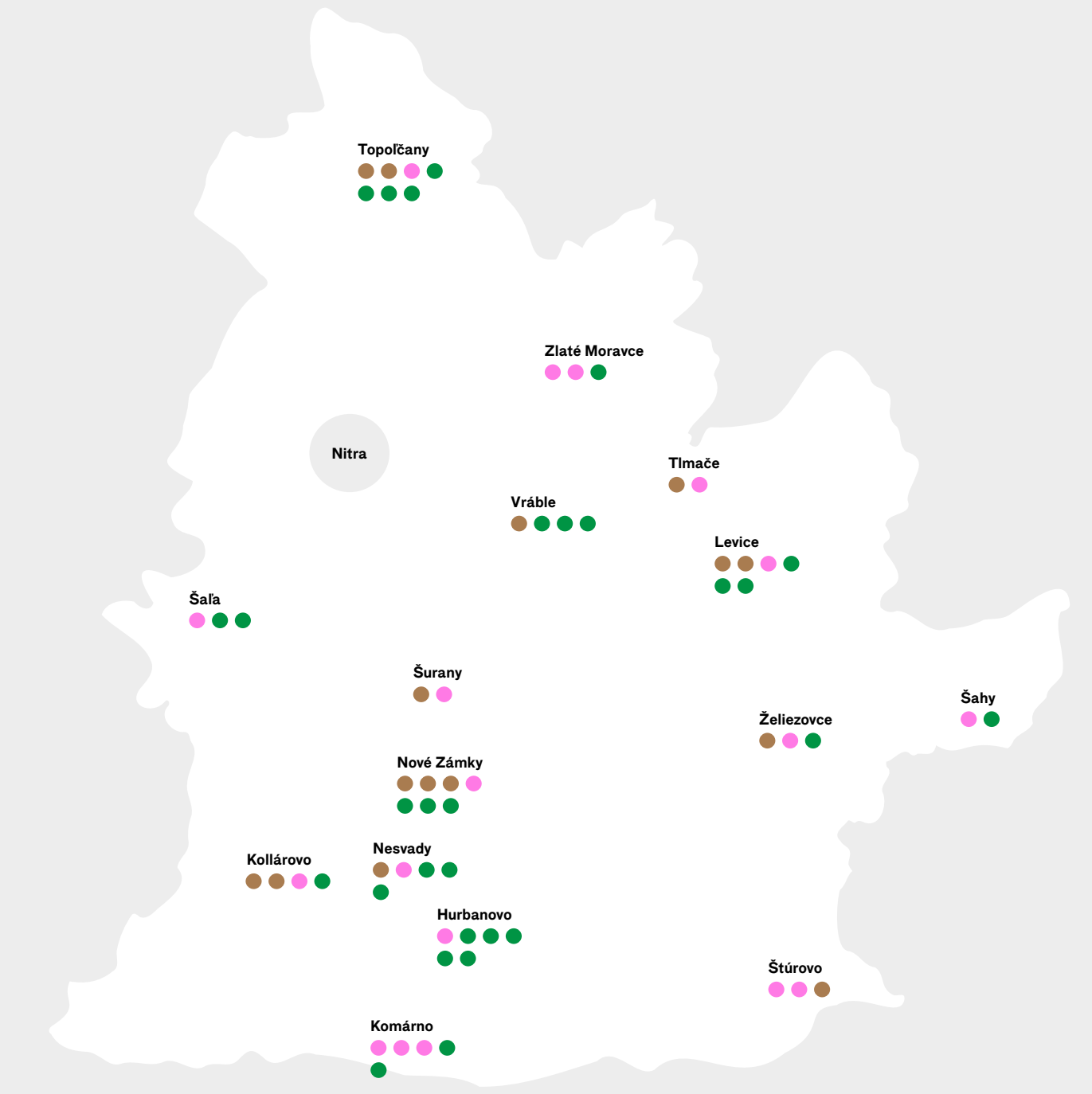
Už od samého začiatku prípravy **Nitry 2026 sme si predstavovali regionálny projekt**, ktorý posilní väzby medzi Nitrou a Nitrianskym krajom. Počas rokov

2020 a 2021 sme viedli desiatky online aj živých debát s predstaviteľmi regionálnych samospráv a zriaďovanými aj nezávislými kultúrnymi inštitúciami z celého kraja, a veľká časť z nich sa stala stabilnou súčasťou tímu Nitra 2026 alebo našich pracovných skupín.

V lete 2021 sme sa vydali **na týždňovú cestu po regióne a strávili sme celých 7 dní v dodávke, s ktorou sme osobne navštívili 15 mestských samospráv v rámci Nitrianskeho kraja**. Stretli sme sa s mestskými zastupiteľmi, občanmi, kreatívcami a kultúrnymi aktérmi, s ktorými sme sa rozprávali o ich kultúrnych špecifikách, tradíciách, aktuálnej práci, plánni do budúcnosti, a ktorým sme prezentovali vízie Bodu Zlomu. Výsledok? Entuziastické „áno” od všetkých 15 samospráv, ktoré chcú spolu s nami dostať naše projekty do všetkých kútov nitrianskeho regiónu. Často sa tiež zaujímali o to, ako môžu podobné projekty implementovať oni sami.

Tu sú príklady projektov, na ktorých budeme pri implementácii spolupracovať s miestnymi samosprávami, kultúrnymi aktérmi alebo organizáciami:

mesto / okres / obec	projekty
Hurbanovo	Festival Prelomme ľady! (miestni otužilci) Prechádzky za zázrakmi (Hvezdáreň v Hurbanove) Spoločnosť s ručeným zaváraním (miestni producenti potravín) Imaginárium: bez hraníc (miestne umelecké školy) Nitra: Klíma_budúcnosti (Hydrometeorologická stanica Hurbanovo)

07

Výber projektov pre Bod Zlomu

Umelecký program Nitry 2026 **je výsledkom náročného a hlbavého 18-mesačného skúmania, rozhovorov, stretnutí, workshopov, sedení** a... siahodlhého presvedčania partnerov a získavania si ich dôvery. Od začiatku bolo našim cieľom vytvoriť celistvý **program, ktorý by prirodzene vyplýval z miestneho koloritu, a zároveň otváral problémy a témy, ktoré reflektujú širší súčasný európsky kontext.**

Koncept Bodu Zlomu znamená neustále prehodnocovanie s cieľom dosiahnuť čo najlepšie výsledky. Preto sme **pripravení a ochotní neustále prinášať nové a vylepšovať existujúce projekty tak, aby bola ponuka umeleckého programu široká, relevantná a zameraná na budúcnosť.** Predstavený program tvorí približne 60 % aktivít, ktoré plánujeme uskutočniť v roku 2026, pričom kumulatívny rozpočet celkového programu je 9,9 milióna eur. Na otvárací a záverečný ceremoniál a projekty, ktoré ešte len pribudnú v rokoch 2022 – 2025, sme z celkového programového rozpočtu vyčlenili 5,7 milióna eur.

Naša stratégia: Držať sa princípov Bodu Zlomu

Projekty vybrané do umeleckého programu Bodu Zlomu musia zodpovedať niekoľkým princípom, na ktorých je založená naša umelecká vízia a stratégia. Sú to:

Otvorenosť... otvárať Nitru Európe a podporovať európske hodnoty. Zapojenie európskych partnerov je nevyhnutné! Zaujímavým vedľajším produktom môže byť aj otvorenie Európy Nitre.

Participácia... premeniť spotrebiteľov na tvorcov, pomôcť nám reaktivovať kultivačný gén všetkých obyvateľov Nitry a Nitrianskeho kraja a pripomenúť občanom Európy, že kultúra sa rodí práve kultiváciou.

Úprimnosť... búrať predsudky a dogmy, podporovať kritické myslenie a sebareflexiu. Ak tvorcov povedie úprimnosť, pomôže nám to zbaviť sa neuhov v našej spoločnosti.

Syntéza... prepájať rôzne oblasti, sektory a žánre a v interdisciplinárnych projektoch vytvárať jedinečné zážitky, pretože už viac nemôžeme žiť osamote.

Všadeprítomnosť... vytiahnuť kultúru z jej tradičných hraníc do verejného priestoru, do prírody, do domovov ľudí alebo dokonca do ich vreciek, aby na ňu narazili aj tí, ktorí ju aktívne nevyhľadávajú.

Prelomovosť... posúvať hranice a spochybňovať tradičné vnímanie toho, čo je a čo nie je umenie, aby sa spoločnosť stala kreatívnejšou a zvedavejšou. A, áno, niekedy to môže znamenať vystrčiť nos z komfortnej zóny.

Projekty sa takisto musia držať troch Zlomov, ktoré sa týkajú otázok **Identity, Dialógu a Udržateľnosti.**

Rovnako ako pri bid booku z prvého kola, aj **finálny bid book Nitry 2026 zverejníme online hneď po jeho odovzdaní v novembri 2021.** Budeme ho distribuovať širokej verejnosti, ale aj príslušným miestnym a medzinárodným partnerom, aby ho mohli zdieľať a poskytnúť naň spätnú väzbu, a aby sa do prípravy a realizácie programu mohol zapojiť, každý, kto o to bude mať záujem. Ak získame titul EHMK, zorganizujeme stretnutia s miestnymi, regionálnymi, národnými aj medzinárodnými partnermi, **aby sme prehodnotili obsah programu a identifikovali nedostatky v žánroch, témach a cieľových skupinách** a v rokoch 2022 – 2025 spustíme otvorené výzvy a hackathony na ich riešenie. Tak ako Mesto Nitra pri zostavovaní systému financovania nezávislej kultúry v roku 2021 nadviazalo na naše tri Zlomy, aj pre nás je načas nadviazať nové kontakty a nájsť si ďalších partnerov. Rokujeme s mestami v celom regióne, aby sme pomohli otvoriť **tematické výzvy** na miestne projekty, nastaviť programy participatívneho rozpočtu na doplnkové komunitné projekty. A rokujeme aj

s univerzitami, aby sme zosúladiли prebiehajúce súťaže študentských projektov s konceptom Bodu Zlomu. Vďaka tomu zabezpečíme, že keď sa všetko začne lámať, **nikoho to nezlomí.**

Viacere projekty v tomto bid booku sú navrhnuté tak, aby zahŕňali **otvorené výzvy** ako spôsob výberu partnerov a umelcov, s ktorými budeme spolupracovať, ako napríklad **Nové hranice, Von z krabíc, Hovory spoza opony** alebo **(me)identity – (EU)identity**. Otvorené výzvy budú zväčša zdieľané na medzinárodnej úrovni a budú zamerané na kultúrnych aktérov s relevantnými skúsenosťami. Konečnú zodpovednosť za výber projektov a odsúhlasovanie zmlúv nesie umelecký riaditeľ a umelecký tím Nitry 2026. Pri niektorých konkrétnych projektoch by bolo vhodné pozvať na rozhodovanie aj porotu, aby spomedzi prihlášok vybrala to najlepšie. Pri stanovovaní výziev a poskytovaní poradenstva o rozsahu a kritériách výberu projektov zohrá úlohu aj Poradná rada a budeme úzko spolupracovať aj s vedúcimi jednotlivých projektov, ktorí budú mať slovo pri vyhlasovaní výziev v rámci svojich projektov. Realizáciu projektov bude potrebné koordinovať so Združením Nitra 2026 počas celej doby, aby sa zabezpečila kvalita a integrita programu Bodu Zlomu.

08

Ako spájame miestne kultúrne dedičstvo a tradičné formy umenia s inovatívnymi a experimentálnymi kultúrnymi prejavmi

V našich programoch využívame rôzne **inovatívne a neočakávané spôsoby, ktorými predstavujeme kultúrne dedičstvo tak, aby bolo prístupné** pre návštevníkov a miestnych, a aby zároveň inšpirovalo budúce generácie. Na jednej strane zapájame múzeá, galérie, archeologické náleziská, historické pamiatky a knižnice, na druhej strane do projektov integrujeme nehmotné remeselné techniky, jazyk, písmo, tradície a spomienky obyvateľov. Snažíme sa k svojmu kultúrnemu dedičstvu **prístupovať umelecky a kreatívne** pomocou inovatívnych metód, akými sú VR, AR, 3D rendering, ale aj tradičných spôsobov prezentácie, ako je rozprávanie príbehov. Nechceme byť limitovaní časom ani priestorom a chceme ho **sprístupniť aj znevýhodneným komunitám.**

Zdá sa, že je náročné zachovať moderné formy **tradií v bežnom živote komunity**, ale mladá generácia sa k nim opäť vracia a prichádza na to, že mnohé z týchto tradícií a veľká časť tohto dedičstva sú

v skutočnosti v súlade s **cieľmi trvalo udržateľného rozvoja OSN**. To je o dôvod viac, prečo chceme **chrániť kultúrne dedičstvo v jeho autentických podobách** a prispievať k jeho rozvoju.

V prvom bid booku sme **archeologickému dedičstvu a starodávnej histórii Nitrianskeho kraja** nevenovali dostatočnú pozornosť. Dunajský limes a kamenný rímsky kastel Kelemantia sa medzitým zapísali do prestížneho zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Preto sme v druhom kole **prelomili kruh**, prekročili hranice dvadsiateho storočia, presunuli sa do vzdialenejšej minulosti a rozšírili svoje obzory. **V tomto bid booku hrá miestne dedičstvo oveľa dôležitejšiu úlohu.** Na stretnutiach s archeologickým ústavom SAV sme sa zhodli, že k prezentovaniu archeológie musíme pristupovať inovatívnejšie, a že musíme nájsť rovnováhu medzi umeleckým a vedeckým prístupom. **Sprístupníme svoje archeologické dedičstvo súčasným umelcom** z celého sveta a vytvoríme tak miesto pre experimenty. A nielen umelci majú v našom programe dôležité miesto. Sú to aj archeológovia, historici, etnológovia a vedci, ktorí nás odborne usmerňujú. V rámci rezidenčného programu **Vykop.to** budú môcť inovatívni umelci, remeselníci, dizajnéri, animátori, dizajnéri počítačových hier a intermediálni kreatívcovia experimentovať s prezentáciou miestneho archeologického dedičstva, ktoré už zdigitalizoval Archeologický ústav SAV v Nitre. Na základe historických poznatkov sa pokúsia nájsť riešenia problémov,

ICARUS – Predstavenie o hraniciach a slobode napísané tinedžermi z Nitry a Prahy v rokoch 2020–2021.

ktoré sa v našej spoločnosti opakované vynárajú: napríklad rodová rovnosť, ekonomická udržateľnosť, integrácia migrantov a etnické konflikty.

Literárny projekt v rámci programu **Nové hranice** pripomenie dva rímske vojenské tábory na opačných brehoch Dunaja, opačných stranách hranice Rímskej ríše: Kelemantia – Brigetio.

Dva projekty **Čo na to Bratia? a Hlaholica Neue** prenášajú odkaz Veľkomoravskej ríše a svätých Cyrila a Metoda do súčasnosti. Päť participatívnych performatívnych diel prepája tradičné divadelné formy s digitálnym svetom. V projekte **Hlaholica Neue** si grafickí dizajnéri zo Slovenska aj zo zahraničia kladú otázky o minulosti, súčasnosti a budúcnosti významu typografie pri rozvoji európskej civilizácie na základe odkazu prvého písma – hlaholiky. Okrem toho budú medzinárodní progresívni umelci experimentovať so systémami písania pomocou technológií, posthumánnych mechanizmov zaznamenávania a umelej inteligencie v textovosti alebo v xenopise.

Programová línia Zlom kruhu nehovorí iba o starých známych príbehoch a hodnotách, ale snaží sa objaviť čosi hlbšie, čosi, čo ostáva skryté, až kým sa neprizriete zblízka. Nemôžeme sa spoliehať iba na archívne materiály. Sčasti kvôli požiarom v regionálnom archíve, sčasti aj kvôli politickým režimom v 20. storočí, ktoré „diktovali“ minulosť. Napríklad, v súvislosti s čistkami a prepisovaním informácií o vlastníkoch pozemkov počas kolektivizácie v 50. rokoch, musíme načrieť do spomienok Nitrančanov, ktorí pre nás predstavujú živé archívy. To by sme však nezvládli sami. Do projektov preto zapojíme miestne komunity, ktoré nám pomôžu vniesť svetlo do príbehov regiónu.

Hlavný projekt **Nitra: Stratená. Možná. Budúca.** sa bude venovať spracovaniu tém minulosti súčasným multidisciplinárnym prístupom a bude zapájať futuristické vízie, ktoré zahŕňajú moderné formáty, ako napríklad LARPy. V projekte **Odtrhnutí** vytvorí japonská umelkyňa Chiharu Shiota unikátnu inštaláciu s využitím korešpondencie ľudí, ktorých rodiny sa rozdelili v dôsledku Benešových dekrétov. V projekte **(ne)zabudnutí** vytvoria Nitrančania pod vedením českej kurátorky Kristýny Jirátovej živú výstavu a online katalóg z fotografií, domácich videokaziet alebo rodinných receptov.

Jedinečný medzinárodný projekt **Stolpersteine 2.026** sa uskutoční v Nitre s využitím nových foriem živých vystúpení, site-specific inštalácií, intervencií a nástenných malieb s cieľom pripomenúť si židovské obete 2. svetovej vojny a osláviť regionálne dedičstvo, ktorého veľká časť sa spája so židovskou komunitou.

Projekt **re:meslá** sa zameriava na minulosť a budúcnosť remesiel v regióne. Prostredníctvom

terénneho etnologického výskumu sa bližšie pozrie na tradičné remeselné techniky, akými sú vyšívanie, výroba zo šúpolia, košíkárstvo z vrbového prútia, hrnčiarstvo, maľba na sklo a paličkovanie čipiek. S Ústredím ľudovej umeleckej tvorby a Slovenským centrom dizajnu sa vydáme na cestu hľadania nového využitia týchto techník v konceptoch súčasných remesiel či remeselného dizajnu.

Re-folk vytvorí online platformu na folklórne dedičstvo vrátane gajdošských tradícií zapísaných na zozname UNESCO a spojí regionálny folklór s elektronickou hudbou, čím ho priblíži mladším generáciám. Spolu s Nitrančanmi vytvoríme aj modernú verziu starej mestskej hymny (projekt **Nitra, milá Nitra_Rework**).

Múzeum paralelnej kultúry predstaví každodennú realitu generácií minulého režimu vo forme rôznych digitálnych výstupov, ako sú online galérie, podcasty, blogy, dokumentárne filmy, interaktívne hry, online diskusie a online otvorená knižnica.

Vo veľkom finále prostredníctvom novej súčasnej opery (projekt **Imaginárium: bez hraníc**) nahliadneme do histórie poľnohospodárstva až po jeho prvopočiatky, čím nanovo definujeme náš vzťah k pôde. Slovenská filharmónia spolu s deťmi z Nitry a Oulu na základe práce s vedeckými materiálmi pripraví jedinečné dielo modernej opery.

V projekte **Pozostavby** iniciujeme umelecké diela založené na špičkovom imerznom divadle, ktoré využíva technické historické pamiatky, ako napríklad chátrajúci mlyn, cukrovar či Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre. Projekty **Vítanie jari a Dožinky** predstavujú dve najvýznamnejšie udalosti tradičnej kultúry. Miestne folklórne skupiny Zobor a Ponitran v dvoch adaptovaných vystúpeniach prepoja pohyby roľníckej práce s experimentálnymi skladbami, a zároveň pri tom využijú múzejné predmety a nástroje na tvorbu elektronickej hudby.

Vodné mlyny na rieke Žitava sa dostanú do centra pozornosti tým najprogresívnejším spôsobom s pomocou európskych zvukových a video dizajnérov v projekte **Stojaté prúdy**. Kultúrneho dedičstva cukrovarníckych miest v našom regióne sa dotkne inovatívny umelecký súbor Odivo so zapojením miestnej bikerskej scény a pomocou metód orálnej histórie či urbexu. Kultiváciu Nitry a európskych obyvateľov naštartuje revitalizácia Slovenského poľnohospodárskeho múzea v Nitre, uskutočnená prostredníctvom projektu **Príbeh semiačka**, ktorý zároveň pomôže oživiť vedomosti o ekologickom poľnohospodárstve a využívaní plodín typických pre tento región.

Projekt **Horné mesto nespí** otvorí areál Nitrianskeho hradu a Horné Mesto Nitrančanom a turistom, ktorých sa budeme snažiť prilákať premietaním filmov, inštaláciami či koncertmi súčasných umelcov.

Divadelné predstavenie v Nitrianskej synagóge

Spomedzi programov venovaných kultúrnemu dedičstvu predstavuje **Pestovanie pamäte** výnimočný projekt, pretože prostredníctvom témy spomienok zdôrazňuje dôležitosť kultúrnych inštitúcií vo veci sociálnej inklúzie. Rozhodli sme sa pracovať s ľuďmi s demenciou ako aj s ich rodinnými opatrovníkmi, ktorí sa tiež často stávajú izolovanými.

Projekt **Teatronauti** odštartuje exkurz do mestských legiend a príbehov Nitrianskeho kraja. Najpopulárnejší nitriansky divadelný súbor Teatro Tatro ich spracuje vo vtipnej divadelnej prehliadke, ktorá sa odohrá v letiacom balóne. Prvýkrát sa ponoria do digitálnych technológií a odvysielať predstavenie aj pre tých, ktorí zostanú doma.

V línii **Zlom zeme** sa snažíme spojiť aktuálne problémy zelene a udržateľnosti s prírodnou a poľnohospodárskou tradíciou regiónu tým, že poskytneme priestor na pestovanie ovocia a zeleniny v intraviláne v projekte **Nitrianske záhrady**, a priamym spojením so samotnou prírodou v projektoch **Multikultúrne polia** či **Rieka a jej ľudia**.

Niektoré z týchto autentických prejavov prispievajú k výnimočnosti nášho regiónu a ku kultúrnej rozmanitosti Európy. Niektoré z nich nás dokonca učia žiť udržateľnejší život. O dôvod viac ich nestraťiť. Meníme ich na moderné prístupy pre súčasné generácie a na inšpiráciu pre tie budúce.

Ako spájame miestne kultúrne dedičstvo a tradičné formy umenia s inovatívnymi a experimentálnymi kultúrnymi prejavmi

Bez transparentnosti neexistuje skutočná participácia. Preto sme v januári 2021 zverejnili bid book 1. kola kandidatúry online spolu so slovenským prekladom. Požiadali sme vyše 100 jednotlivcov a organizácií, aby nám poskytlli spátnú väzbu, a následne sme s nimi uskutočnili desiatky stretnutí. Počúvali sme, vysvetľovali, robili si poznámky a spoločne sme vytvorili konečnú verziu bid booku, o ktorej si skutočne myslíme, že predstavuje dlhodobý záväzok, za ktorý sa všetci môžeme postaviť. Od samého začiatku bolo našim mottom poskytnúť voľnosť nápadom, silným stránkam a potenciálu našich miestnych kultúrnych aktérov. Kto iný by mohol zabezpečiť, aby bol kultúrny program Bodu Zlomu organický, realistický a udržateľný, a vytvoril tak dlhodobé dedičstvo?

Pracovné skupiny (vytvorené v roku 2020) sa aj v roku 2021 stretávali každé dva týždne a postupne sa k nim pripájalo čoraz viac ľudí, ktorí sa chceli zapojiť do projektu Nitra 2026. Uskutočnili sme rozsiahle individuálne stretnutia s vedúcimi vybraných projektov kultúrneho programu, aby sme im pomohli rozvíjať ich koncepty, nadväznosť na naše témy a vybudovať európske prepojenia. Vedúci projektov tiež často navrhli veľmi podrobné produkčné plány a vypočítali financovanie projektov. Do programu sme zapojili všetky kultúrne inštitúcie z mesta, mnohé z regiónu a mnohých významných nezávislých kultúrnych aktérov. Keď sme sa vydali na regionálne turné po 15 mestách, skutočne nás prekvapilo a zároveň potešilo, koľko regionálnych aktérov nadšene žiadalo o zapojenie sa do projektov ako Divadelná Nitra_Polycentricity alebo Sauna na kolesách. Viacerí z nich prejavili záujem o pomoc a zvýšenie kapacít na realizáciu svojich vlastných projektov v rámci Nitrianskych záhrad, čo bolo vlastne tým najlepším znamením. Ešte sme ani nezískali titul EHMK a semiačka, ktoré sme zasiali, už začínajú klíčiť.

Otvorenosť – jeden z princípov našej umeleckej vízie – sa neprejavila len u našich regionálnych partnerov, ale aj v otvorenej výzve na predkladanie projektov s názvom NITRO, ktorú sme spustili v lete 2020 a v ktorej sme získali viac ako 50 návrhov. Niekoľko z nich, napríklad Nitra: Klíma_budúcnosti, Vynosené, Bity a bity alebo Rieka a jej ľudia sme vybrali do nášho umeleckého programu a ich tvorcovia budú mať kľúčovú úlohu pri ich realizácii. Niekoľko ďalších nápadov

sme ďalej rozvíjali alebo upravovali a následne začlenili do iných projektov.

V roku 2021 sme otvorenú výzvu na predkladanie projektov NITRO zmenili na NITRO SIEŤ – platformu pre jednotlivcov, inštitúcie, organizácie či firmy, ktoré sa chcú zapojiť do projektu Nitra 2026 ako pomocné ruky, partneri, účastníci či dobrovoľníci. Do októbra 2021 sme prijali viac ako 300 žiadostí a ich počet stále stúpa.

Naše aktivity v roku 2021 plynule nadviazali na to, s čím sme začali v prvom kole. Prístup zdola nahor sme začali uplatňovať v marci 2020 prostredníctvom otvorených stretnutí. 76 zainteresovaných strán z KKP, verejného sektora, občianskej spoločnosti, univerzít, iných relevantných inštitúcií a rôznych ďalších aktívnych jednotlivcov sa zúčastnilo dvoch dní debát za okrúhlym stolom, brainstormingov, pracovných stretnutí, diskusií a networkingových cvičení. Po týchto spoločných stretnutiach vzniklo 8 pracovných skupín, z ktorých každá zastupuje konkrétne odvetvie kultúry. Boli to: Divadelné umenie, Výtvarné umenie, Hudba, Film, Literatúra a populárna kultúra, Kultúrne dedičstvo, Komunity, Architektúra, Urbanizmus a životné prostredie, a Šport. Tvorilo ich 80 zástupcov najvýznamnejších účastníkov projektov a kultúrnych aktérov v Nitre a Nitrianskom kraji. Pracovné skupiny sme koordinovali my, členovia tímu Nitra 2026 (sami z nezávislej nitrianskej scény), a počas rokov 2020 a 2021 sme strávili viac ako 250 hodín na rôznych, prevažne online, stretnutiach.

Celková koncepcia projektu bola predmetom otvorenej výzvy na prezentáciu nápadov počas verejného workshopu, ktorý sa konal v máji 2020, kde svoje nápady prezentovalo 10 jednotlivcov a skupín. Bod Zlomu je syntézou mnohých prezentovaných konceptov a 3 Zlomy vyplývajú z najčastejšie opakovaných tém.

Toto bezprecedentné spojenie miestneho a regionálneho kultúrneho a kreatívneho sektora poskytlo okrem umeleckého programu aj neoceניתný pohľad na proces tvorby novej Stratégie rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v Nitre – NK31.

V tabuľke na nasledujúcej strane sú uvedené príklady miestnych umelcov a organizácií úzko zapojených do rozvoja a realizácie nášho kultúrneho programu.

Projekt	Umelec / Organizácia
ZLOM KRUHU	
● Nitra: Stratená. Možná. Budúca.	Projekt navrhla a jeho kurátorkou bude Zuzana Novotová Godálová , umelecká kurátorka a vedúca nezávislého kultúrneho centra Nástupište 1 – 12 v Topoľčanoch. Zuzana je absolventkou University of Sheffield a má 15-ročné skúsenosti v oblasti kultúry z Veľkej Británie a USA.
● Alej neznámych hrdinov	Projekt vypracoval a jeho kurátorom bude Omar Mirza , slovensko-libanonský umelecký kurátor z Nitrianskej galérie.
● Múzeum paralelnej kultúry	Projekt vytvoril Juraj Maliček , známy nitriansky guru populárnej kultúry a univerzitný pedagóg. Realizovať ho budú Univerzita Konštantína Filozofa a Ponitrianske múzeum .
● Hlaholica Neue	Cestu stredoeurópskej typografie od stredoveku po dnešok spoluvytvoril oceňovaný nitriansky grafický dizajnér Andrej Barčák .
● Re-folk	Etnomuzikológovia Jana Ambrózová a Marián Jarek (zároveň vedúci ľudového súboru Ponitran) z Katedry etnológie a folkloristiky Univerzity Konštantína Filozofa budú viesť projekt, ktorý spája tradičné hudobné dedičstvo s horúcimi vlnami elektronickej hudby.

ZLOM TICHÁ	
● Medzinárodný Festival Divadelná Nitra ‘35 (me)ntity – (EU)dentity	O festival a medzinárodnú rezidenciu sa postará najväčšia a najskúsenejšia nezávislá kultúrna sila v Nitrianskom kraji – Asociácia Divadelná Nitra .
● Festival Prelomme ľady!	Projekt, festival a sprievodné aktivity vzniknú v koprodukcii s miestnym združením otužilcov Ladové medvede spod Zobora .
● Nové hranice	Projekt spoznávania nových a starých hraníc vznikne koprodukciou Krajskej knižnice Karola Kmeťka a Divadla Andreja Bagara .
● My a Oni	Pestrofarebný portrét súčasnej spoločnosti vytvorí Nitrianska galéria .
● Protesta Festival & Konferencia	Oslavu protestov vytvoria v koprodukcii Kreatívne centrum Nitra , Regionálne vzdelávacie centrum , Mareena Nitra a Hidepark Nitra .
● Inter-gen	Staré divadlo Karola Spišáka sa pokúsi preklenúť generačnú priepasť.
● The Theatronauts	Regionálnu prehliadku putovných divadiel pripraví nitrianske putovné divadlo Teatro Tatro pod vedením režiséra Ondreja Spišáka.

ZLOM ZEME	
● Nitrianske záhrady	Projekt vytvoril Attila Tóth , renomovaný krajinný architekt a vedúci Ústavu krajinnej architektúry SPU . Realizáciu série komunitných záhrad spolu s participatívnym procesom vzniku bude koordinovať Attila, Ústav, novovzniknuté Kreatívne centrum Slovenskej poľnohospodárskej univerzity a miestni priekopníci komunitných záhrad CUKETA .
● Spoločnosť s ručeným záväzaním	Projekt vytvorila a bude koordinovať kultúrna pracovníčka a výrobyňa remeselného ginu Natália Vargová . Pridajú sa miestne reštaurácie a farmy. Na sprievodnej výstave Umeňje v produkcii Galérie Ernesta Zmetáka v Nových Zámkoch sa predstavia známi umelci z Nitrianskeho kraja, ako Andrej Dúbravský , Ester Šabíková alebo Kati Décsi .
● Vynosené	Polovicou tvorcu projektu – fashion kolektívu kunterakt – je Linda Straková , kreatívna riaditeľka a špecialistka na inovácie z Nitry s bohatými medzinárodnými skúsenosťami.
● Bity a bity	Na hudobnom kempe, ktorý spája techniku a umenie, bude spolupracovať tím nitrianskeho multizánrového festivalového experimentu Flaam Festival .
● Nitra: Klíma_budúcnosti	Multidisciplinárny dizajnér a aktivista Juraj Kusy vyvinul a bude koordinovať projekt, v ktorom sa teraz neviditeľná hrozba stane do očí bijúcou.
● Obsadte inštitúcie!	Všetky kultúrne inštitúcie prevádzkované mestom a krajom v meste Nitra otvoria náruč pre mladých. V roku 2022 plánujeme projekt rozšíriť do regiónu.
● Imaginárium: bez hraníc	Základná umelecká škola J. Rosinského bude so svojim tímom koordinovať vznik opery a tvorivých táborov pre deti a tínedžerov. K tvorbe opery sa pripojí Tomáš Blažek , profesionálny hráč na gajdy a starší člen Cechu slovenských gajdošov z Nitry.
● Rieka a jej ľudia	Sériu architektonicko-dizajnerských workshopov vedie talentovaný mladý architekt Jakub Samuel .
● Prechádzky za zázrakmi	Divadlo Pôtoň pod vedením manželského dua tvorcov a kultúrnych manažérov Ivetty Ditte Jurčovej a Michala Ditte vytvorí projekt, v ktorom sa umenie spája s prírodou.

Európsky rozmer

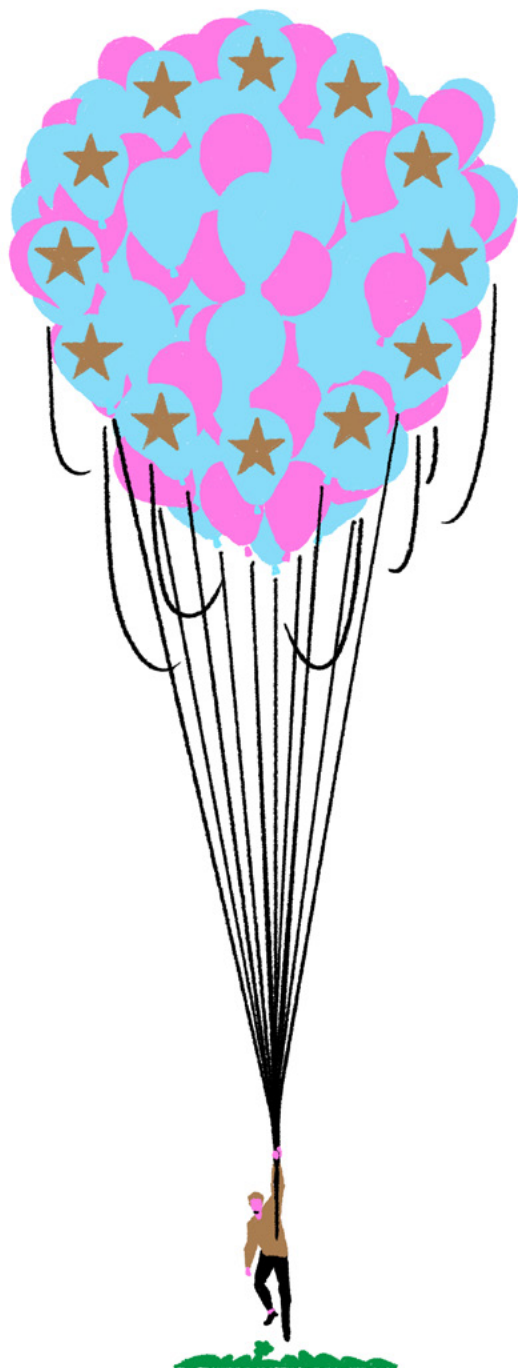
011

Európske témy a spolupráce

V bid booku 1. kola kandidatúry sme vyjadrili nádej, že Európa prejde bodom zlomu a vymaní sa z pandémie, ktorá nás najsilnejšie zasiahla koncom minulého roka. Našťastie, alebo aspoň dúfajme, sa konečne vynára cesta aspoň k nejakej forme slobody.

Na národnej aj európskej úrovni sa môžeme vďaka očkovacím pasom stretávať, zúčastňovať sa podujatí a cestovať. Dôvera v spoločne vyvinutý celoeurópsky systém nás posunula o obrovský krok vpred. Pre nás je to znak toho, že keď si navzájom dôverujeme a spolupracujeme, výsledky sú o to silnejšie, účinnejšie a udržateľnejšie. **Inšpirovaní týmto mimoriadne pozitívnym príkladom európskej spolupráce sme sa zamysleli nad tým, ako by sa taká spolupráca dala aplikovať na niektoré problémy miest ako je Nitra,** ktoré odhodlane hľadajú „univerzálnu odpoveď“, ale niekedy ich obmedzuje sebeckosť či podozrievavosť (rovnako, ako je to pri vakcínach). Prišli sme na to, že naše mestá a regióny brzdia strach z toho, čo môže priniesť zmena, strach z „inakosti“ alebo majú stále nasadené ružové okuliare minulosti, ktorá možno predsa až taká ružová nebola. To je skutočnou podstatou Bodu Zlomu a sme si čoraz viac istí, že to, na čom pracujeme, má skutočný európsky význam, tak ako sme to opísali v O1.

Čo keby sme vytvorili kultúrne vakcíny? Podávali by sa v troch dávkach, ktoré vám ako osobe, miestu alebo organizácii umožnia vyskúšať si otvorený a inkluzívny prístup ku kultúre v európskych mestách a regiónoch. 3 dávky predstavujú tri európske témy, ktoré tvoria východiskový bod nášho konceptu a programu: **identita, dialóg a udržateľnosť.**

Či sa pozeráme na Nitre ako na príklad európskeho mikrosystému, na EÚ, okolité európske krajiny alebo na veľkých a množstvo malých hráčov vo svete – kľúčové problémy sa týkajú najmä toho:

- **ako zahrňame alebo vylučujeme ľudí,** dejiny, príbehy, dedičstvo a delenie na „nás“ a „tých druhých“ (identita)
- **ako sa rozprávame a najmä sa navzájom počúvame,** ako sa nám darí bojovať s dezinformáciami (dialóg)
- **ako riešime klimatické zmeny** ako Európa, ale najmä ako komunita ľudí pomocou Zelené dohody, cieľov udržateľnosti či správy a plánovania verejných priestorov (udržateľnosť)

My všetci Európania potrebujeme vakcínu, ktorá nám pomôže vybudovať odolný systém. Tri dávky, ktoré ponúkame Európe, sa rovnajú 3 Zlomom v našom umeleckom programe.

Dávka #1 – Zlom kruhu: Kritické a zvedavé skúmanie minulosti a súčasnosti prostredníctvom úprimnosti a sebareflexie.

Dávka #2 – Zlom ticha: vytvorenie zdravého dialógu, ktorý nahradí toxické podnety tými ozdravujúcimi a ľudskými.

Dávka #3 – Zlom zeme: Hlboký záväzok k udržateľnosti v spôsobe, akým zaobchádzame s prírodným, ale aj vybudovaným prostredím.

Na tvorbu procesu 3 dávok je kľúčový taký druh partnerstiev, akými sme získali vakcíny proti covidu závažnou rýchlosťou. Tento proces sa taktiež nesie v duchu experimentovania a skúšania nových nápadov, ktoré boli jadrom tých najlepších EHMK. A presne taký je aj náš prístup k Bodu Zlomu. Podrobnejšie informácie k tejto téme a o našich plánoch s nitrianskou komunitou popisujeme v kapitole Dosah.

Na európskej úrovni uplatňujeme pri spolupráci rovnaký prístup. Máme **244 medzinárodných partnerov**. Na ich výbere sme tvrdo pracovali a vieme, ako s nimi chceme spolupracovať. Sú odhodlaní pracovať na otvorených, participatívnych, úprimných aj prelomových experimentoch, v snahe nájsť nové možnosti pre naše mesto.

Naše cezhraničné partnerstvá sú rovnako silné a pripravené. Máme potvrdených **40 partnerov** od nášho prirodzene najbližšieho spojenca – Českej republiky – a ďalších **40 partnerov** z Ukrajiny, Maďarska, Poľska a Rakúska. Tieto spolupráce plánujeme rozvíjať ešte viac, aby sme vytvorili skutočne pevné kultúrne tkanivo strednej Európy.

To sú naše 3 dávky, súvisiace s kľúčovými európskymi témami identity, dialógu a udržateľnosti, ktoré musíte dostať, ak sa chcete stať súčasťou nášho budúceho európskeho príbehu.

244 potvrdených medzinárodných partnerov

45 krajín

Zlom kruhu

Stratená. Možná. Budúca. Ako vyzerá mesto možností? **Odpoveď musíme hľadať v skúmaní našej niekedy nepokojnej minulosti**, ktorá vedie k spoločnému pochopeniu toho, odkiaľ pochádzame a k preformulovaniu vzrušujúcej vízie budúcich možností.

V minulosti často ľudia zmýšľali oveľa modernejšie, než si myslíme. Mnohí boli dokonca oveľa viac otvorení inakosti, ako je tomu dnes. Všetci poznáme príbehy o Slovákoch, Maďaroch, Nemcoch, Židoch, ktorí sa stretávali, obchodovali, žili a pracovali vedľa seba. Príbehy remeselníkov, jedla, hrdinov dávnych čias, starých tovární, ktoré boli zároveň komunitami aj pracoviskami. Pri písaní tejto programovej línie sme mysleli aj na časy, keď vznikla Európa taká, akú ju poznáme dnes a na eufóriu, ktorá nastala po páde totality. Európa, ktorá spojením západného know-how a nadšenia zo slobody typického pre východ, predznamenal novú úsvit. Starý európsky kontinent nabral novú energiu a smer, aj keď to tak v dnešnej dobe často nevyzerá. Ale to sa určite môže zmeniť. Sedem medzinárodných umeleckých tímov bude v rezidencii **(me) identity – (EU)identity** skúmať spoločné európske dedičstvo, jeho súčasnú premenu a identitu. **Na východ od raja?** poskytne architektom, urbanistom a umelcom platformu na hlboké zamyslenie o mestských naratívoch východnej Európy; zatiaľ čo **Múzeum paralelnej kultúry** zdôrazní prítomnosť kultúrnej jednoty Európy aj v tých najtemnejších obdobiach. Zlom kruhu nám dáva šancu

vrátiť sa spolu s európskymi partnermi k svojej histórii. Poskytuje nám nástroje na prehodnotenie našej prítomnosti a minulosti. Zdôrazňuje prvú hodnotu našej umeleckej vízie: Otvorenosť.

Náš hlavný projekt **Nitra: Stratená. Možná. Budúca.** poskytuje priestor na preskúmanie a zamyslenie sa nad tým, odkiaľ pochádzame a kam by sme mohli smerovať v budúcnosti. Nachádzame sa na historickej križovatke, čelíme jednej existenčnej kríze za druhou. Tento projekt nám umožní prehodnotiť minulosť Európy, aby sme získali nový pohľad na našu spoločnú budúcnosť – tá MUSÍ zahŕňať aj mnohé tradície, ktoré by bola škoda uchovať len v našej pamäti: remeslá, folklór, putovné divadlo či písmo a takisto prácu **Neznámych hrdinov**, akými sú pracovníci v prvej línii, od ktorých záviseli naše životy počas prvej vlny pandémie. Dejiny často stoja na odvážnych skutkoch „veľkých“ bojovníkov. Napriek tomu nám **Múzeum paralelnej kultúry** ukáže, že veľká kultúra často pochádza spoza hraníc aktuálneho usporiadania a odráža to, čo skutočných ľudí zaujíma, nie to, čo im je „dané“. Práve odtiaľ si berieme príklad pri práci s publikom. Naša budúcnosť závisí od (nie celkom) obyčajných ľudí, ktorí si uvedomujú, že našou najväčšou silou je jednota, a o tú sa treba starať. Aj David Bowie povedal, že všetci môžeme byť hrdinami, hoci aj na jeden deň. To je poslanstvo našich kultúrnych vakcín a Zlomu kruhu.

Tu je niekoľko príkladov, ako ho spájame s európskymi partnermi a aký majú jednotlivé projekty prínos pre európsky rozmer.

Zlom ticha

Zlom ticha pre nás v podstate predstavuje znovuobjavenie ľudskosti. Zdieľané hodnoty, ktoré nás vedú skôr k **zdravému, než k toxickému dialógu**. Ku skutočnému, medzikultúrnemu dialógu, v ktorom sa rešpektuje každý názor a v ktorom jeden druhého úprimne počúva, na rozdiel od toho, aby len čakal, pokiaľ bude môcť predniesť svoj vlastný monológ. Ako sme spomenuli v jednom z našich piatich cieľov, koniec koncov ide o vytváranie miest, o ktoré sa oplatí starať. Miest, na ktorých ľuďom záleží a kde sa starajú jeden o druhého.

Projekt **My a Oni** je len jedným z príkladov toho, ako skúmame základné otázky súvisiace so spolupatričnosťou k svojim mestám, či výzvy, ktorým denne čelia menšinové komunity. Rovnako je to v projekte **Nitra_diverse**. Chceme sa s Európou podeliť o víziu, že pluralita a rozmanitosť sú skutočnými znakmi sily našich miest, ktoré dokážu priniesť farbu a život. Inakosť je naozaj zaujímavou výzvou, pretože nás núti premýšľať o našej vlastnej izolovanosti. Je ťažké nenávidieť niekoho, koho dôverne poznáme. Práve preto kladieme taký dôraz na projekty, ktoré podporujú kultúrny dialóg. Napríklad projekt **Spoza múru** považujeme za nezvyčajný a nesmierne účinný spôsob, ako ukázať, že ľudia potrebujú podporu komunity okolo seba.

Naše hodnoty: úprimnosť, participáciu a syntézu skúmame spolu s európskymi partnermi napríklad takto:

Areál Slovenskej poľnohospodárskej univerzity so slávnou Aulou Maxima zo 60. rokov 20. storočia od uznávaného architekta Vladimíra Dedečka.

Partner línie Zlom kruhu	Projekt	Prínos
Kristýna Jiráťová (CZ)	(ne)zabudnutí	Európska kultúrna rozmanitosť, spoločné dedičstvo, európska integrácia
Laurent Binet (FR)	Čo keby...?	Spoločné aspekty európskej histórie a dedičstva
Past / Future / Art Cultural Memory Platform (UA)	Súčasná minulosť	Spoločné európske témy, politické dedičstvo
Project COAL (FR)	Budeme to, čo zjeme	Európske témy: udržateľnosť, budúcnosť poľnohospodárstva
Kulturogerie (AT), Scenocosme (FR), Lise Autogena & Joshua Portway (DK/UK)	Alej neznámych hrdinov	Súčasnú umenie, dejiny východnej Európy, európske témy
Elisabeth Kostova Foundation (BG)	Čo na to Bratia?	Spoločné východoeurópske dedičstvo, európska kultúrna rozmanitosť
Terraforma festival (IT), Het HEM (NL), Gravity – Network of Electronic Music Venues (EU) Oopus (EE), Marie Kalkun (EE)	Re-folk	Zdieľané európske dedičstvo ľudovej hudby, európska kultúrna rozmanitosť
Pochen Biennale (DE)	Múzeum paralelnej kultúry	Reaktivácia kultivačného génu u Európanov, udržateľnosť
Marie Gourdain (FR)	Vítanie jari a Dožinky	Reactivating the cultivation gene in Europeans, sustainability
Judit Böroc and Bence György Pálincás (HU)	Vonkohra	Posilnenie postavenia detí, spoločné dedičstvo
Mezinárodní festival současného umění 4+4 dny v pohybu (CZ), CAMPO (BE), BALTOSCANDAL Festival (EE), Noorderzone Festival (NL), POGON – Zagreb Centre for Independent Culture and Youth (HR)	(me)identity – (EU)identity	Vzájomné dedičstvo východnej a západnej Európy

Partner línie Zlom ticha	Projekt	Prínos
Tampere Theatre Festival (FI), Oulu Theatre (FI)	Divadelná Nitra ‘35	Spojenie s partnerským EHMK vo Fínsku, predstavenie hlavných tém súčasného európskeho divadla
Alexandra Pianelli (FR), Zoe Chantre (FR), Bar Altaras (IL), Greg Thomas (UK), Roni Katz (DE), Maciej Bohdanowicz (PL), Karolina Kubik (PL)	My a Oni	Európske témy ako menšiny a migrácia, znevýhodnené a zraniteľné skupiny, medzikultúrny dialóg
Ésacto'Lido (FR), Cirk La Putyka (CZ)	Výhľad z lacných sedadiel	Medzikultúrny dialóg, posilnenie postavenia občanov
IWSA – International Winter Swimming Association, Wim Hof (NL)	Festival Prelomme ľady!	Spoločné dedičstvo a európska kultúrna rozmanitosť, spolupráca
Soundczech (CZ), Hungarian Oncoming Tunes (HU), Austrian Music Export (AT)	Európsky hudobný maratón	Ukážka európskej rozmanitosti v hudbe, spolupráca
Eddie Stevens (UK)	Nitra, milá Nitra_rework	Medzikultúrny dialóg, posilnenie postavenia občanov
National Museums Liverpool – House of Memories (UK)	Pestovanie pamäte	Zdieľanie know-how a metodológie v celej Európe
ASA-FF e.V. (DE)	Von z krabic	Európske hodnoty a témy, migrácia, tolerancia, integrácia, medzikultúrny dialóg

Zlom zeme

Po tom, ako sme sa naučili vysporiadať sa s covidom, stojíme pred ďalšou výzvou – tou je záchra- na našej planéty. Počas leta 2021 malo počasie vo svete často prívlastky ako: najhorúcejšie, najvlhkejšie, najsuchšie, najveternejšie, najčud- nejšie. **Za udržateľnosť nášho životného štýlu musíme prevziať zodpovednosť všetci** a musíme prehodnotiť všetko, od jedla až po oblečenie.

Zlom zeme pre Nitru predstavuje návrat do samého srdca našej existencie, do úrodnej pôdy, ktorá nám prináša obživu – ako opisujeme v pro- jekte **Príbeh semiačka**. Návrat doslova k našim koreňom pomôže nám aj našim európskym partnerom nájsť liek na konzumnú spoločnosť, opísanú v projekte **Vynosené**. Zlom zeme nám pomôže nájsť zmysel a účel v zdieľanej budú- nosti. Spomínali sme však aj všadeprítomnosť – práve vďaka nej je Zlom zeme nielen o starost- livosti o prírodu, ale aj o ľudí. **Nitrianske záhrady** sú toho výborným príkladom. Náš slávny kulti- vačný gén pochádza zo spojenia poľnohospodár- skeho dedičstva a dôležitej univerzity, ktorá sa výrazne zameriava na poľnohospodárstvo.

Na európskej úrovni je Zlom zeme o kultivácii – ako rastlín, tak aj ľudí. Silnou stránkou miest ako je Nitra (a mnohých podobných) je, že všetci máme na niečo talent. **A talent je všadeprítom- ný**. No príležitosti sa už hľadajú ťažšie a to pre- do všetkým v tak malých mestách, ako je to naše. Zlom zeme je o vytváraní nových príležitostí, aby boli mestá obývateľné a udržateľné, a to vrátane módy, jedla a umenia.

Príklady zaujímavých projektov spolupráce sú uvedené nižšie.

Komunitná záhrada KOZA v Nitre, jedna z prvých a najväčších komunitných záhrad na Slovensku

Partner línie Zlom zeme	Projekt	Prínos
BOKU – Institute for Landscape Architecture (AT), LE:NOTRE Institute (NL)	Nitrianske záhrady	Európske témy: tvorba miest, udržateľnosť, budovanie komunity a posilnenie postavenia
Benedikt Rejt Gallery (CZ) Alexandre Ralston Bau (FR)	Multikultúrne polia	Európske témy: biodiverzita, prelomenie monokultúr, udržateľnosť
David Zilber (CA), Sandor Ellix Katz (US), Læsk (DK)	Spoločnosť s ručeným záväzaním	Európska kultúrna rozmanitosť, európske témy: udržateľnosť
University of the Arts London (UK), The Swedish School of Textiles (SE), VIA University (DK)	Vynosené	Európske témy: udržateľnosť v móde, spolupráca
Chris Messina (US), Halldór Eldjárn (IS)	Bitý a bity	Európske témy: umenie a technológia, digitalizácia
Numen (AT/HR)	Príbeh semiačka	Európske témy: umenie a technológia, udržateľnosť; spoločné európske dedičstvo
Mood for Wood (PL), Nomad Architects (LV)	Rieka a jej ľudia	Európske témy: mestá na riekach, udržateľnosť, modrá infraštruktúra, tvorba miest, participácia
id22 – Institute for Creative Sustainability (DE), ACT – Art Climate Transition (EU), Project COAL (FR)	Nitra: Klíma_budúcnosti	Európske témy: udržateľnosť, umenie a technológie

012

Stratégia na oslovenie širšieho európskeho publika

Ani po roku nie je Nitra centrom cestovného ruchu, čo nie je nič prekvapivé. Možno sa však naskytá príležitosť to zmeniť – rast hyperturizmu pred pandémiou v ostrom kontraste s viac-menej úplným zákazom cestovania od marca 2020 nás prinútil zamyslieť sa nad celým turistickým systémom. Mnohé turistické miesta si prešli tromi vlnami pandémie a tento rok fungovali prinajlepšom na 50 – 60 %. Ukázalo sa však, že cestovný ruch je neuveriteľne odolné odvetvie a vždy si nájde nové spôsoby, ako sa adaptovať tak, aby bol udržateľný a zaujímavý aj na dlhšie obdobie. A tu prichádza do hry kultúra.

V Nitre chceme priniesť nový pohľad na kultúrny turizmus. Dôležité je:

- mať atraktívnu ponuku
- pritiahnuť ľudí fyzicky alebo virtuálne
- udržať si divákov v prípade ich záujmu

Uvedomujeme si, že doterajšia kultúrna ponuka Nitry bola trochu nezaujímavá (v tomto v Európe nie sme sami), ale skutočne veríme, že ľuďom z celej Európy dokážeme ponúknuť niečo nové a atraktívne.

Naša kultúrna ponuka sa nedrží štandardného modelu mestského turizmu, ktorý spočíva v párdňovej návšteve a pobyte v centre mesta. Práve naopak – lámeme hranice mesta a po- núkame umelecký program založený na našich troch Zlomoch, ktoré sme rozprestrelí po celom regióne. Do kariet nám hrá aj naša kultúrna stratégia NK31, v ktorej sú hlboko zakorenené kreatívny priemysel, poľnohospodárstvo a turizmus.

Mimo Bratislavy

Nitra sa nachádza menej ako hodinu od Bratislavy a pri dobrej premávke len pár hodín od Viedne. Stále sme však súčasťou strednej Európy a máme skutočnú šancu zvýrazniť naše mesto na európskej mape. Zpracujeme na tom, aby sa ľudia nesústredili len v hlavnom meste, ale aby videli ozačasně Slovensko. Okrem toho budeme v súlade s našou kultúrnou stratégiou NK31 **spolupracovať s mestom a krajom na diverzifikácii kultúrnej a turistickej ponuky**, ktorú chceme rozšíriť o nové skupiny návštevníkov, prepojením produktov cestovného ruchu s regionálnymi, národnými a medzinárodnými projektmi cestovného ruchu a kultúrno-turistickými

trasami. Aby sme medzinárodných návštevníkov odlákali od obvyklých a vyšliapaných cestičiek, ponúkneme im v našich projektoch dynamickú a novú interpretáciu stredoeurópskej histórie a dedičstva a ukážeme im, že špičkové súčasné umenie sa nenachádza len v hlavných mestách. Príkladom je projekt **Nitra: Stratená. Možná. Budúca.** alebo výstava My a Oni, v ktorej sa slovenskí a európski umelci venujú „inakosti“ v našich spoločnostiach. Rakúsko-chorvátsky kolektív Numen vybuduje obrovskú inštaláciu s názvom **Prútený košík** v areáli Slovenského poľnohospodárskeho múzea.

Mimo mesta

Nitra 2026 predstavuje príležitosť ukázať Európanom jedno z najmenej známych zákutí európskej kultúrnej mozaiky: slovenský vidiek. **Nitriansky kraj je dejiskom niektorých z našich najzaujímavejších projektov, ktoré náš vidiek sprístupnia európskemu a medzinárodnému publiku** – napríklad prostredníctvom land-artové- ho projektu **Multikultúrne polia** alebo v projekte **Stojaté prúdy**, v ktorom renomovaní svetelní dizajnéri rozžiaria opustené mlyny v regióne a vytvoria tak jedinečný umelecký zážitok vo vidieckom prostredí. Tieto projekty poukážu na zaujímavé a svojské zákutia našich miest a obcí, pričom veríme, že ozvláštnia a predĺžia návštevy našich dobrodružnejších návštevníkov. A navyše – miestne komunity v piatich mestách regiónu (chystáme šesť ďalších) plánujú v rámci projektu **Divadelná Nitra_Polycentricity** vzrušujúcu sériu víkendových divadelných festivalov.

Mimo divadla

Divadelníci sveta spojte sa... a prídte do Nitry! A zoberte so sebou aj tých, čo v divadle nikdy neboli. Pri príležitosti 35. narodenín medzinárod- ného festivalu Divadelná Nitra plánujeme v roku 2026 uskutočniť najväčší divadelný festival v strednej Európe. **Bude to dlhodobý divadelný zážitok počas letnej sezóny a na skutočne európskej úrovni s viac ako 20 skvelými predstaveniami plnými európskych tém.**

Projekt **Teatronauti** prinesie nový pohľad na putovné divadlo, ktoré bolo kedysi jednou z našich najobľúbenejších divadelných foriem. Vzhľadom na históriu Nitry ako slávneho divadelného mesta je to výzva pre európskych milovníkov divadla, aby sa vydali na divadelnú púť po našom regióne po stopách špeciálneho a jedinečného divadelného balóna, v ktorom sa bude predstavenie odohrávať. Keďže jednou z na- šich hlavných hodnôt je všadeprítomnosť, skvelé divadlo bude v Nitre 2026 všade, dokonca aj na oblohe. To platí aj v projekte **Čo na to Bratia?**, v ktorom budú spolupracovať umelci z Nového divadla s historikmi, ako aj v projekte **Inter-Gen**, v ktorom budú členovia Starého divadla Karola Spišáka pracovať s medzigeneračným dialógom.

Mimo ticha

Ako inak prilákať davy, ak nie nezvyčajnými hudobnými projektmi? Naš **Európsky hudobný maratón** spojí viac ako 200 hudobníkov z celej Európy a diváci si vďaka tomu budú môcť užiť skutočný 100-hodinový maratón. V projekte **Bity a bity** sa spojí 20 hudobných producentov z Európy v harmónii doteraz nepočutých zvukov a v závere projektu ich naživo zahrajú publiku, zatiaľ čo **Re-folk** zatriaktívni slovenskú folklórnu hudbu pre nové generácie a európskych poslucháčov kombináciou s elektronickou hudbou.

Európsky kultivačný gén

Je najvyšší čas, aby Európania objavili svoj kultivačný gén spolu s nami. **Aby sa obyvatelia všetkých miest stali ich spoluautormi, tvorcami a aby svoje mestá tvarovali** tak, ako sa my, Nitrančania, staráme o tie svoje. Uvedomujeme si, že je na to potrebné vyslať zopár „prieskumníkov“ do sveta, aby načerpali inšpiráciu. My ich však radi privítame na konferenciách, kde budú mať priestor na to, aby priniesli inšpiratívne podnety späť domov. **Festival Protesta** zakončí dvojdnová konferencia, na ktorej sa mediálni experti, aktivisti a filozofi spolu so študentmi a mládežou budú venovať hrozbám našich európskych demokratických hodnôt v podobe postfaktuálnych nástrah. V rámci **Futur.eu** pozveme vedcov, klimatológov, sociológov, futuroológov, filozofov, výtvarníkov, spisovateľov a odborníkov na umelú inteligenciu a IT na trojdňovú konferenciu, na ktorej sa pozrieme na budúcnosť EÚ v 21. storočí.

Z pohodlia domova

Takmer všetky projekty obsahujú nejaké digitálne prvky alebo sa budú dať sledovať online – naživo aj zo záznamu. V rámci projektu NR26. digital, ktorý je zakomponovaný naprieč všetkými programovými líniami, otvárame dvere všetkým v Európe aj mimo nej, aby sa k nám pripojili aj na diaľku. Či už sa zaujímate o archeológiu a nadchnú vás virtuálne prvky v projekte **Vykop.to** alebo navštívite online výstavu **Múzea paralelnej kultúry**, digitálnu knižnicu literárneho projektu **Kelemantia – Brigetio**, vypočujete si novú verziu hymny mesta Nitry v projekte **Nitra, milá Nitra_Rework**, pozriete si online sériu dokumentárnych filmov **Spoločnosť s ručeným zaváraním** alebo sa ponoríte do sveta módného návrhárstva s 3D avatarmi v projekte **Vynosené**, virtuálne vám zablahoželáme k ochrane planéty tým, že minimalizujete svoju uhlíkovú stopu.

Starostlivosť o hostí

Naša stratégia dosahu sa netýka len miestnych obyvateľov – naším cieľom je priamo sa spájať aj s návštevníkmi z Európy. Projekty **Sauna na kolesách**, **Festival Prelomme ľady!** či **Projekt**

Obývačka sú navrhnuté presne s týmto cieľom. Priali ste si niekedy navštíviť mesto a stráviť nejaký čas s miestnymi v ich obývačke? **Projekt Obývačka** bude komunitným priestorom v centre mesta, ktorý bude slúžiť presne na tento účel. Veľká verejná a pohodlná obývačka so všetkým, čo k tomu patrí, bude vždy otvorenou súčasťou kancelárie Nitry 2026, kde bude môcť každý stráviť celý deň hraním sa, pracovaním či čítaním bez toho, aby otvoril peňaženku.

A, napokon, dôležitou súčasťou prípravných rokov bude **dobrovoľnícky a školiaci program pre všetkých v Nitre, ktorí by mohli prísť do kontaktu s návštevníkmi zo zahraničia**. Nech sa už budeme rozprávať o čomkoľvek, vždy to bude veselé a pozitívny dialóg.

Siréna od Tibora Bartfaya

013

Spojenie s inými EHMK a kandidátmi na EHMK

Hovorí sa, že profesionálne väzby sa v súčasnosti najlepšie získavajú networkingom, teda vytváraním sietí. Fungujú však naše európske siete? Alebo sú prázdne? Nitra si počas výberovej fázy našla veľa spriaznených EHMK z celej Európy a na európskej úrovni nadviazala viacero úspešných partnerstiev, ako napríklad s Kaunasom, Tartu, Oulu či Novou Gorickou. Dúfali sme, že si spravíme okružnú jazdu po našich spriatelенých mestách a osobne sa stretneme s ľuďmi, s ktorými sme pri tvorbe programu spolupracovali, ale druhá vlna pandémie obmedzila naše možnosti, a tak sme do Európy mávali len z obývačiek.

V diskusiách s ostatnými EHMK sme sa zameriavalí na:

- **prepojenie umeleckých programov a potenciálne partnerstvá**
- **získavanie praktických informácií o skúsenostiach s EHMK od kandidátúry až po implementáciu**

Začali sme blízko domova s **Košicami 2013** a stretli sme sa s tímom, ktorý pracoval na prvom slovenskom EHMK. Rozprávali sme sa o celom projekte, kandidatúre, implementácii, ako aj o ich organizácii CIKE (Creative Industries Košice). Naše **Nitrianske záhrady** sú do istej miery ovplyvnené košickým projektom SPOTs a takisto niektorými ďalšími projektmi iných EHMK, ktoré sa pokúšali priniesť kultúru do srdca našich komunít inovatívnym spôsobom.

Diskusie s tímom **Plzeň 2015** nám pomohli spojiť sa s relevantnými európskymi a českými partnermi, väčšinou s tými, ktorí boli napojení na ich umelecký program – ako napríklad s novým cirkusom v našich projektoch **Výhľad z lacných sedadiel** alebo **Teatronauti**. S bulharským tímom **Plovdiv 2019** zdieľame veľa tradičných „slovanských“ tém. Preto sme nadšení, že môžeme spolupracovať s organizáciami v Plovdive na adaptácii projektu **Čo na to Bratia?** pre ich lokálne publikum. Udeje sa to prostredníctvom Nadácie Elisabeth Kostovej, ktorá organizuje literárne rezidencie.

Na projekte **Matera 2019** sa nám páčil spôsob, akým mesto do prezentácie svojho neuveriteľného kultúrneho dedičstva zapájalo inovatívne formy – podobne ako to, o čo sa my snažíme v programovej línii Zlom kruhu. Považovali by

sme za značný úspech, keby sa nám podarilo vlastnú minulosť použiť na vybudovanie úspešnej budúcnosti. Boli by sme takisto radi, keby sa Nitra stala hlavnou lokalitou pre ďalšiu bondovku – možno by sa tu mohla odohrať naháňačka na motorkách v poli. Bola by to asi o čosi menej dynamická, ale zato oveľa udržateľnejšia scéna.

S tímom **Nového Sadu 2022** plánujeme Most Nový Sad – Nitra, teda projekt integrácie srb-ských migrantov v Nitre pomocou prezentácie ich kultúry a umenia najmä v rámci projektu **Nitra_ diverse**. S ich tímom sme tiež našli spoločnú reč o práci s mladými dobrovoľníkmi.

Bývalé kandidátske mesto Cluj Napoca nám ukázalo, ako ďaleko sa to dá dotiahnuť, aj keď nemáte na ruke výherné karty. Spojili sme sa s ich sieťou **Culture Next Network**, spriatelili sme sa s mnohými jej členmi a tešíme sa na vzájomnú výmenu skúseností pri budovaní projektov a zdieľanie know-how.

Súčasťou **Múzea paralelnej kultúry** budú partneri z radov umelcov, inštitúcií, kolektívov a odborníci z bývalého východného bloku i balkánskych EHMK, ktorí sa venujú témam kultúrneho života a undergroundovej kultúry počas totality. Napríklad **Chemnitz 2025** nás spojil s kurátormi Eastern State of Mind z Pochen Biennale, s ktorými plánujeme pripraviť pop-up múzeum v autobuse.

Do **Spoločnosti s ručeným zaváraním** budú zapojené EHMK pracujúce s komunitami – tie nám poskytnú svoje jedinečné postupy i recepty, ako aj kontakty na pestovateľov zo svojich regiónov. Spolu s projektmi **Nitrianske záhrady** a **Vynosené** je to jeden zo spôsobov, ako obyvateľov mesta premeniť na hrdých tvorcov, akými boli ich predkovia. Tento cieľ zdieľame aj s priateľmi z **Tartu 2024** (Curated Biodiversity, Growing with Your Food) a **Novej Gorice 2025** (Ecothreads a Bien). Estónske poľnohospodárske múzeum v Tartu nám pomôže aj s **Pribehom semiačka** a revitalizáciou Slovenského poľnohospodárskeho múzea v Nitre.

Imaginárium: bez hraníc zapojí základné umelecké školy z viacerých EHMK (hlavne naše partnerské mesto Oulu) s cieľom vytvoriť spoločné projekty, rezidencie či letné tábory a odovzdávať si praktické skúsenosti v oblasti umeleckého vzdelávania pre naše projekty týkajúce sa Kultivačného génu.

Kaunas 2022 nás inšpiroval najmä svojím skúmaním identity a pamäte. Nitra je známa svojím statusom najstaršieho slovenského mesta, ale ako uvádzame v línii Zlom kruhu – na svoje dedičstvo a identitu chceme získavať aj nové, modernejšie pohľady. Identita (kolektívne zabúdanie), únik mozgov či mesto ako prestupná stanica sú všetko témy, ktoré zaujímajú nielen

nás, ale aj ostatné EHMK. Kaunasský projekt **Centuryans** bol pre nás zdrojom inšpirácie pri príprave projektu **Obsadte inštitúcie!** a sme radi, že sa s nami podelili o rady, ako pripraviť mládež na dočasný prevrat v kultúrnom živote mesta. Chceme tiež zmodernizovať model, podľa ktorého fungujú naše múzeá, aby boli atraktívnejšie pre nové skupiny návštevníkov. Tento cieľ zdieľame s projektmi **Kaunas 2022** (Wake it, Shake it) a **Bad Ischl 2024** (Inside Out).

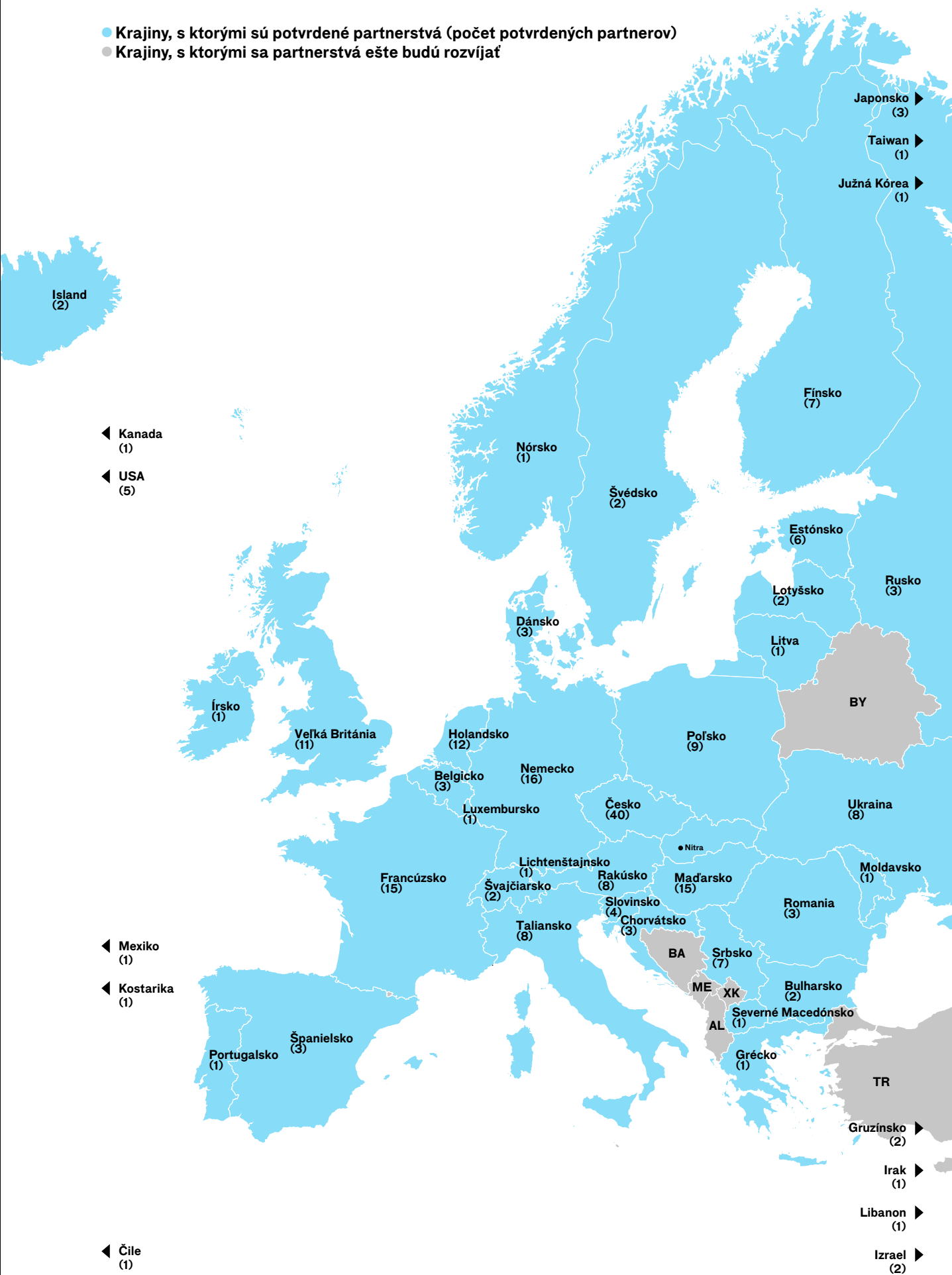
Projekt **Sauna na kolesách** nás spojí s **fínskym EHMK 2026, mestom Oulu**, a tiež vidíme spojitosti medzi **Nitrianskymi záhradami** a ich programom Creative Villages. Festival Divadelná Nitra bude spolupracovať s ich sieťou Hybridise Your Festival, zatiaľ čo projekt Deep Space v Oulu sa pripojí k našej Future.eu. Dúfame, že na projektoch, v ktorých sme našli prienik záujmov, budeme spolupracovať aj s mestami Tampere a Savonlinna.

Ako sa postupne blížime ku koncu celého procesu kandidatúry, uzatvára sa pomyselný naratívny oblúk. Kým v roku 2020 sme oslovovali potenciálnych partnerov v Európe a žiadali o pomoc, teraz sa ďalšie mestá obracajú na nás. Osobne nás navštívili alebo oslovili **všetky české kandidátske mestá na EHMK 2028**, s ktorými sme sa radi podelili o naše skúsenosti a nadviazali cenné kontakty. Osobne sme sa stretli aj s tímom **Skopje 2028** (s ktorým zdieľame tradíciu o Svätých Bratoch!) a spojili sme sa aj s väčšinou **portugalských a lotyšských kandidátov na EHMK 2027**, s ktorými sme prebrali proces prípravy, ale aj tematické presahy a možné budúce partnerstvá.

Späťne hodnotíme, že networking a vytváranie sietí je veľmi prínosné. Už teraz sme sa veľa naučili, hoci si uvedomujeme, že pred sebou ešte máme dlhú cestu. Dobrým príkladom je **Vesprém**, ktorý je naším partnerským mestom a zároveň úspešným EHMK – naša spolupráca bola zatiaľ veľmi obohacujúca.

Do budúcnosti plánujeme nové spolupráce, ako napríklad výmenu umelcov a medzinárodné projekty, aby sa naša sieť stále rozrastala. Nezabúdame ani na ďalšie partnerské EHMK mestá a ďalej prehľbujeme naše vzťahy tým, že ich zapájame do našich kultúrnych podujatí.

● Krajiny, s ktorými sú potvrdené partnerstvá (počet potvrdených partnerov)
● Krajiny, s ktorými sa partnerstvá ešte budú rozvíjať

Dosah

014

Zapojenie miestnych obyvateľov a občianskej spoločnosti

Bod Zlomu je dlhodobá vízia. Dôležitou súčasťou tejto vízie je široká spoločnosť spolu s rôznymi menšinovými skupinami. Počas uplynulého roka sme lepšie spoznali naše miestne menšiny a ich potreby a bližšie sme sa pozreli aj na to, ako by ich participácia a zapojenie mohli byť zaujímavé pre našich európskych a zahraničných návštevníkov. Už v prvom kole sme aktívne oslovovali a spoznávali miestne nitrianske komunity, najmä

prostredníctvom prieskumu, do ktorého sa zapojilo 1 234 (!) respondentov, graffiti steny na Svätoplukovom námestí, kvalitatívnych rozhovorov či špeciálnou pracovnou skupinou s názvom Komunity. Pri každom kroku nám pomáhala aj 15 zástupcov organizácií pracujúcich s menšinovými komunitami (pozri O15).

Rozhovor o najpálčivejších témach, ktoré ľudí zaujímali, sme odštartovali online **sériou 5 verejných diskusií** od apríla do júla 2021 pod názvom **Nitra 2026 pre všetkých**. Na týchto diskusiách sme sa rozprávali o tom, akým spôsobom chceme zapájať obyvateľov a objasnili sme aj nami predpokladané dlhodobé dopady EHMK Nitra 2026. V týchto diskusiách sa s nami podelilo o svoje postrehy, nápady, odporúčania a obavy **više 200 ľudí**.

V **prvej diskusii** sme podrobne predstavili **plány Nitra 2026** a predebatovali možnosti, ako by sa do procesu mohli zapojiť miestni obyvatelia. V **druhej diskusii – Cudzinci v Nitre** sa nám podarilo identifikovať jazykovú bariéru, akútny nedostatok zdrojov informácií o kultúrnych a voľnočasových možnostiach v angličtine a nedostatok inkluzívnych priestorov na socializáciu. **Tretia diskusia – Nitra ako prestupná stanica** upriamila pozornosť na podobné problémy aj s mladými Nitrančanmi, ktorí sa z Nitry odsťahovali, aj s tými, ktorí tu ešte žijú. Obe skupiny z druhej a tretej diskusie prejavili záujem zúčastňovať sa inkluzívnych kultúrnych aktivít, pričom preferujú aktivity v exteriéri na multifunkčných, otvorených a zelených verejných priestranstvách, v revitalizovaných peších a oddychových zónach, ktoré by ich „spojili s inými ľuďmi, komunitami a zaujímavými priestormi od centra Nitry, až po jej periferiu“. Presne týmto témam sa venuje jeden z našich hlavných projektov – **Nitrianske záhrady**. Jazykové bariéry odstránime vďaka našej marketingovej stratégii s na mieru vymyslenými inkluzívnymi iniciatívami (napr. **Európska stretávka** s Nitrančanmi v Európe, viac príkladov je uvedených v O15.) Vo **štvrtnej diskusii** sme s miestnymi historikmi diskutovali na tému **Nitra a jej identita**, čo nám pomohlo na našej ceste za cieľom stať sa Mestom sebareflexie. **Piata diskusia** bola venovaná **ekológii v kultúre** a diskutovali sme so zástupcami kultúrnych a environmentálnych inštitúcií. Práve tu sa zrodila programová iniciatíva Zelená kultúra a monitorovacia iniciatíva Uhlíkový inventár.

Účasť nitrianskej verejnosti v našich online diskusiách nás veľmi tešila, no nám to nestačilo. Po zrušení obmedzení sme okamžite vyrazili do terénu, nešli sme tam však s prázdnyimi rukami. Počas júla 2021 sme zorganizovali šnúru koncertov miestnych hudobníkov s názvom **Nitra 2026 na cestách: Kultúra pod vašimi oknami**. Navštívili sme dve najväčšie sídliská – Chrenovú a Klokočinu, koncertovali sme v Zariadení sociálnych služieb pre seniorov Nitrava, na nitrianskej autobusovej stanici a na jarmoku v Nových Zámkoch. Nešlo však len o to priniesť kultúru do nezvyčajných priestorov, mali sme tajný plán! Počas koncertov sme **diskutovali s návštevníkmi a okoloidúcimi**. Témy boli rôznorodé – pýtali sme sa, čo im v ich komunitách chýba, čo im môže priniesť Nitra 2026, rozprávali sme sa o úlohe kultúry v ich živote a o dostupnosti kultúrnych priestorov a podujatí. Väčšine **obyvateľov sídlisk** chýbala kultúra či akékoľvek komunitné aktivity. Opakovali sa verejné priestranstvá, zelené plochy, ulice či strechy. Niektori na nás dokonca zavolať aj políciu! Vyjadrenia obyvateľov, že niektorí Nitrančania si cenia svoj pokoj a ticho, sme si zobrali k srdcu, a preto budú projekty ako **Nitrianske záhrady** spoločne navrhovať a riadiť miestne komunity v spolupráci s vedením mesta, univerzitnými výskumníkmi a mimovládnyimi organizáciami. Rozhovory s Nitrančanmi pre nás boli inšpiratívne. Bavilo nás využiť Nitru 2026 ako zdroj

premeny Nitry na mesto, ktoré sa skutočne zaujíma o ľudí, a ktoré mení obyvateľov na angažovaných a zainteresovaných. V mnohých našich projektoch sa preto stanú aktívnymi účastníkmi a spolutvorcami. Napríklad v ďalšom z našich hlavných projektov **Nitra: Stratená. Možná. Budúca**, miestne komunity oživujú svoje spomienky, sny a životné cesty. Najstarší žijúci Nitrančania znovu objavia zabudnuté vrstvy **Nitry: Stratenej**, prostredníctvom svedectiev rodín a priateľov, ktorí boli **Odtrhnutí** minulými režimami, a projekt **(ne)zabudnutí** pripomenie zvyky či staré recepty miestnych rodín. V projekte **Nitra: Možná**, sa miestni historici budú pýtať **Čo keby...?**, škôlkari, školáci, tínedžeri a vysokoškôlnici budú v **Nitre: Budúca**, snívať o Nitre budúcnosti a miestni urbanisti a architekti (napr. Združenie architektov Nitry) pomôžu umelcom hľadať mesto **Na východ od raja**. Miestni obyvatelia a komunity sa takisto budú podieľať na **Pozostavbách**, a to ako svedkovia poľnohospodárskeho dedičstva nášho regiónu. Aby sme ho dokázali zachovať pre budúce generácie, projekt **Vonkohra** spojí miestne deti a mládež, remeselníkov a etnológov, ktorí spoločne navrhnu ihriská v celom regióne s použitím tradičných technológií a materiálov. Niektorí naši susedia sa dokonca sami stanú umením v **Aleji neznámych hrdinov**, zatiaľ čo príbehy našich bývalých susedov z emigrantských rodín zveční projekt **Hovory spoza opony**. Každý bude mať jedinečnú príležitosť stať sa hudobným skladateľom našej novej Nitrianskej hymny prostredníctvom živého a online kolaboratívneho procesu v projekte **NR26.Digital – Nitra, milá Nitra_Rework**. A, napokon, keďže nezabúdame na našu silnú orientáciu na poľnohospodárstvo, sa dokonca aj miestni farmári a poľnohospodári ocitnú pri práci na **Multikultúrnych poliach** a spolu s miestnymi remeselníkmi, výrobcami, odborníkmi a seniormi sa podelia o svoje múdrosti v rámci **Spoločnosť s ručeným zaváraním**.

Aby sme zabezpečili, že náš prístup zameraný na užívateľa bude udržateľný, jadrom Nitry 2026 budú **Komunity a NitroLabs**. Tieto **živé laboratória**, ktoré sú síce zatiaľ ešte len vo svojich počiatkoch s neformálnymi a nejasnými kontúrami, majú veľký potenciál, ktorý začíname využívať už teraz. Na udržanie a ďalší rozvoj týchto väzieb bude náš regionálny koordinátor a komunitný manažér spolupracovať s 30 komunitnými aktívatormi začlenenými v miestnych a regionálnych komunitách s cieľom posilniť zapojenie divákov a využiť výhody participatívnych marketingových prístupov. 15 z nich sa bude venovať regionálnym komunitám mimo Nitry a zvyšok bude budovať vzťahy s komunitami v meste (7 z nich vyberieme z každého výboru mestskej časti a 8 bude zastupovať menšinové skupiny – Rómov, seniorov, osoby so zdravotným postihnutím, študentov, migrantov, deti a mládež, atď.).

Tu sme zodpovedali otázky **kto, kedy a kde**. Ako opisujeme v stratégii rozvoja publika v O16.

Príležitosti pre participáciu marginalizovaných a znevýhodnených skupín

Mesto paralelných životov

Nitra je mesto plné zlomov. Niektoré sú zjavné a iné sú stále ťažko pozorovateľné voľným okom. Niektoré sa sformovali počas dlhšej doby, iné sa len vytvárajú so stále sa meniacim sociotopom mesta. Pár máme spoločných s našimi európskymi susedmi, niektoré sú špecifické len pre nás. Väčšina z nich nás však s každou novou vlnou pandémie COVID-19 ešte viac izolovala. Vytvorili a otestovali sme preto niekoľko iniciatív, ktoré zabezpečia, aby **inkluzívnosť prenikla do všetkých aspektov Nitry 2026**.

Prelomenie fyzických bariér

V nitrianskom okrese žije približne 9 650 zdravotne ťažko postihnutých ľudí. Architektonické, dopravné aj informačné bariéry v meste bránia ľuďom so špeciálnymi potrebami v prístupe k službám a občianskej vybavenosti, vrátane kultúrnej infraštruktúry, ktorá je väčšinovej populácii bežne dostupná. Mesto Nitra spolu s Úniou nevidiacich a slabozrakých Slovenska spoločne vytvorili **Stratégiu prístupnosti mesta Nitry pre všetkých**. V tomto smere **spolupracujeme so silnými partnermi**, najmä s EFFETA (organizácia pre nepočujúcich), Športovým klubom telesne postihnutých a vozičkárov a s kultúrnymi subjektmi, ktoré s touto témou pracujú v rôznych projektoch (napr. Nové divadlo, Asociácia Divadelná Nitra). Silná digitálna zložka v rámci iniciatívy **NR26.digital** otvára novú dimenziu kultúrneho priestoru a eliminuje fyzickú vzdialenosť. Projekty ako **(ne)zabudnutí**, rozhlasové hry v rámci **Múzea paralelnej kultúry** či **Divadelná Nitra_Polycentricity** poskytujú ľuďom, ktorí zostali doma, plnohodnotné a priame zapojenie sa do aktivít. V programe **empatického dobrovoľníctva** využívame potenciál študentskej komunity na tandemové dobrovoľníctvo, či už naživo alebo v digitálnom priestore.

Prelomenie generačnej bariéry

„Nikdy nie ste príliš starí na to, aby ste si nemohli užívať život!“ je heslo, ktoré sme sa naučili od aktívneho seniorského klubu v Leviciach. No naším cieľom nie je zameriavať sa len na ľudí, ktorí už aktívni sú – práve naopak, chceme do projektu zaangažovať aj tých seniorov, ktorí sú zavretí doma či v domovoch dôchodcov. Naším tajným nástrojom je aktívne zapojenie a prepojenie viacerých generácií. Máme minimálne

jednu spoločnú tému na dialóg – ich spomienky a skúsenosti. Naša iniciatíva **Nitra 2026 na cestách** zameraná na dosah nám ukázala, že seniori sa predovšetkým radi rozprávajú. Radšej vám zavolajú, ako napíšu SMS. Reč je ich obľúbeným médiom. Dajme im teda príležitosť diskutovať! Už počas roku 2021 sme spolu s Post Bellum začali dokumentovať ich **svedectvá o 20. storočí**, spojené s totalitným režimom. 10 zdokumentovaných príbehov Nitrianskeho kraja predstavíme verejnosti v roku 2021 naživo aj online. Podobnú metodiku použijeme aj v projekte **Vonkohra**, v ktorom sa deti zahrajú na bádateľov v minulosti poľnohospodárstva a sprostredkujú príbehy seniorov v regióne. Projekt **Inter-Gen** v Starom divadle spojí staršie generácie s deťmi a mládežou. Pamäť je aj ústredným bodom jedinečného projektu **Pestovanie pamäte**, ktorý sa venuje ľuďom s rôznymi formami demencie. Vypracovaním metodiky práce s pamäťou v kultúrnych inštitúciách v Nitrianskom kraji sa snažíme zabrániť tomu, aby sa týmto ľuďom vytratila schopnosť vychutnávať si kultúrne zážitky. Obyvatelia nitrianskych domovov dôchodcov boli prvými, ktorí mali možnosť zažiť našu teóriu prelomenia bariér v praxi. V tom istom duchu sa bude niesť **Výhľad z lacných sedadiel**, ako aj projekt rozvoja publika **Prestávky s umením**, ktorý seniorom v domovoch sprostredkuje zážitok zo spolupráce umenia.

Pre tých ešte aktívnejších poskytneme **hodiny vytvarnej výchovy pre seniorov a špeciálne medzigeneračné hodiny**, ktoré spoja deti a (starých) rodičov (**Šedé na bielom**), ako aj tandemové dobrovoľníctvo s mladými ľuďmi (naživo alebo online). Naše digitálne projekty zamerané na IT zručnosti, workshopy kritického myslenia a IT vybavenie pre domovy dôchodcov začnú s týmito skupinami pracovať v roku 2022.

Prelomenie kultúrnych bariér nových obyvateľov

Počet evidovaných migrantov v súčasnosti žijúcich v nitrianskom okrese je 5 143 (48 % z nich pochádza z krajín EÚ/EHP a 52 % z krajín mimo EÚ/EHP). Sú vnímaní ako symptóm nedávnych zmien, ktoré si niektorí Nitrančania neželali. V Nitre 2026 nám však nepôjde iba o ich participáciu. Naším cieľom je tých, ktorí príliš dlho stáli bokom, priviesť do centra diania ako spolupracovníkov.

Pri pohľade do budúcnosti si už teraz vieme predstaviť, ako projekt **Von z krabíc** či komunitné stolovanie vo forme **folkekocken večerí** spája nové menšiny s Nitrančanmi pri jedle a stavia ich pred spoločný cieľ: zmeniť pochmúrne vyzerajúce priestory priemyselného parku, ktoré sú trňom v oku pre všetkých. V tejto oblasti chceme využiť aj činnosť nového Komunitného centra pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre (COMIN), zameraného na podporu sociálnej inklúzie cudzincov žijúcich v Nitre prostredníctvom konzervačných a renovačných prác na národných kultúrnych pamiatkach.

Jeden z koncertov v rámci našej iniciatívy Nitra 2026 na cestách v Zariadení sociálnych služieb Nitrava

Prelomenie bariér voči rómskej komunite

V Nitre žije menšina, ktorú mnohí nechcú vôbec vidieť. Zintenzívnenie negatívnych postojov k **rómskej komunite** viedlo k nárastu rezidenčnej segregácie a postupnému vzniku troch výlučne rómskych škôl. Tie, mimochodom, poslúžia ako náš vstupný bod do komunity. Pri tvorbe našej stratégie zameranej na dosah sme komunikovali s **riaditeľom Odboru regionálnej koordinácie Úradu splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity**, učiteľmi a sociálnymi pracovníkmi pôsobiacimi v rómskych štvrtiach a v samotných komunitách. Zrealizovali sme **skupinové diskusie a interaktívny workshop** na tému segregácie a participácie na kultúrnych aktivitách a ich úloh v živote nitrianskych Rómov. **Rómski školáci** vo veku 12 – 15 rokov nám povedali, že kultúrne zariadenia navštevujú len v rámci školských aktivít a „väčšinou sa tam nudia“. Navštevujú a najlepšie sa cítia v nákupných centrách, kluboch, pri vode a pri počúvaní hudby. Takto sme našli ľudí pre projekt **Rieka a jej ľudia** a rozhodli sme sa ich nasledovať do nákupných centier s **netradičnými kultúrnymi podujatiami**, ktoré sú súčasťou našej marketingovej stratégie. Projekt na rozvoj publika **Prestávky s umením**, ktorý sprostredkuje aktívne divadelné, hudobné a vizuálne umelecké zážitky na školách s rómskou majoritou, sme navrhli aj za aktívnej účasti relevantných miestnych zainteresovaných strán. Vytvorili sme síce pekný inkluzívny obraz budúcnosti, no veríme, že nikdy nie je príliš skoro na to, aby sme tento proces aj rozbehli. Preto sa Mesto s tímom Nitra 2026

pridali k projektu **URBACT OnStage**, ktorý sa začal v roku 2021. Cieľom projektu je predstaviť nový model hudobnej školy, ktorá využíva hudbu ako pevný základ na vytvorenie priestoru na sociálnu súdržnosť a zmenu, pričom rieši problémy ako exklúziu, nezamestnanosť mládeže a mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky.

Prelomenie bariér maďarských jazykových ostrovov

Segregácia sa nekončí na hraniciach mesta. Stačí zísť ďalej a v regióne hneď narazíme na niekoľko **maďarských jazykových ostrovov**. Zapojenie oboch slovensko-maďarských divadiel (Thalia Színház v projekte Nové hranice a Jókaiho divadlo v projekte Nitra_diverse) nám pre nich pomôže vybudovať mosty na pevninu. Projekt **Nové hranice** prenesie bolestivú tému posúvania národných hraníc z politického priestoru na divadelné javisko, kde sa budú slovenskí a maďarskí historici, občianske združenia a miestne komunity podieľať na snahe prelomiť kruh ubližovania a búrlivého verejného diskurzu. Na ľahšiu nôtu zahrá projekt **Prestávky s umením**, ktorý sa vydá aj do maďarsky hovoriacich škôl. Spojili sme sa aj s miestnymi mimovládami organizáciami, inštitúciami a kultúrnymi aktérmi, aby sme všetky tieto komunity spojili v aktivitách, akými sú terapeutické umelecké dielne v projekte **Horné mesto nespí** či pri komunitne orientovaných aktivitách v projektoch **Nitra_diverse** a **Projekt Obývačka**.

Prelomenie bariér izolácie

Počas pandémie COVID-19 sme si všetci okúsili izoláciu a jej všemožné vplyvy na našu pohodu a duševné zdravie. Pre niektorých je však izolácia každodennou skutočnosťou. **Jediná slovenská ženská väznica sa nachádza v Nitre** a v jej priestoroch sú cely s minimálnym, stredným aj maximálnym stupňom strázenia, pričom časť väznice je určená pre mladistvých. Najmladšia odsúdená má 18 a najstaršia 76 rokov. Pri kapacite 354 väzenkýň sa dá povedať, že to tam praská vo švíkoch. Zostali by sme dlhší svojmu princípu úprimnosti a konceptu Bodu Zlomu, keby sme nemysleli aj na tých, ktorí zažili izoláciu v tom najtvrdšom zmysle slova. Nemôžeme ich síce vyslobodiť, ale môžeme vyrozprávať ich životné príbehy vďaka projektu **Živá digitálna knižnica**. Keď sme uvažovali nad rodovým aspektom našej inkluzívnej stratégie, rozhodli sme sa, že živá knižnica bude predovšetkým o ženách – odsúdených, migrantkách, Rómkach, slobodných matkách a vdovách, ktoré v spoločnosti čelia predsudkom alebo izolácii. Živá knižnica sa bude venovať a bojovať proti predsudkom, ktorým tieto skupiny žien v živote čelia. Bude skvelým nástrojom v našom arzenáli, ktorý ľudí zbliži a naučí nás rešpektovať ľudskú dôstojnosť a individualitu. Zdigitalizovaný obsah Živej knižnice bude vstupným materiálom pre rezidenciu I-zolovaní. Jej umelecká adaptácia sa odprezentuje v rekreačnom zariadení väznice, domovoch dôchodcov, rómskych štvrtiach atď., čím sa kruh uzavrie.

Prelomenie všetkých bariér

Členovia tímu pod taktovkou komunity Hideparku spolu s výskumníkmi zo Slovenskej poľnohospodárskej univerzity zorganizovali popoludňajšiu prechádzku popri rieke Nitre **s 13 zástupcami menšinových komunít** (miestni obyvatelia, migranti, ľudia so zdravotným postihnutím, seniori, študenti, zástupcovia kultúrnych inštitúcií a občianskej spoločnosti atď.). Rozprávali sme sa o ich pohľade na kultúru vo verejných priestoroch, jej dostupnosti pre znevýhodnené skupiny a o možnostiach revitalizácie nevyužitých priestorov pozdĺž rieky v rámci projektu **Rieka a jej ľudia**. Architekt Jakub Samuel zapojí menšinové komunity a spoločne navrhnu a revitalizujú okolie rieky na funkčný verejný priestor. **Slížový bufet** je integračný projekt, ktorý marginalizovaným skupinám (bezdomovci, nepočujúci, telesne znevýhodnení a pod.) ponúka zamestnanie v chránenej dielni zameranej na výrobu domácich nitrianskych cestovín – slížov.

Zahojenie zlomených srdiec

Miera akceptácie sexuálnych menšín na Slovensku patrí medzi najnižšie v celej Európe. A hoci kultúra je vo všeobecnosti inkluzívny a bezpečný priestor, myslíme si, že stále môžeme urobiť viac, aby sme prelomili status quo

komunity LGBTQI+, a to nielen v Nitrianskom kraji. Preto bude jednou z dôležitých tém projektu Nitrianskej galérie **My a Oni** umenie, ktoré narúša heteronormatívne štandardy a vrhá svetlo na tých odvážnych, ktorí slobodne prejavujú svoju sexuálnu identitu alebo orientáciu, aj keď by to vôbec nemalo byť prejavom odvahy. Toto poslanstvo podporia zásahy do verejných priestorov, predstavenia dopĺňajúce umelecké diela či diskusie s autormi a umelcami zo sexuálnych menšín.

V dobrovoľníctve neexistujú prekážky

Vzhľadom na prítomnosť nitrianskych univerzít je dobrovoľnícka základňa v meste pomerne silná a sme si istí, že týchto a ďalších dobrovoľníkov dokážeme zapojiť do programu Nitra 2026. V sprievodnom **programme empatického dobrovoľníctva** študenti získajú šancu opustiť svoju bublinu „normálneho“ života tým, že sa spoja so seniormi, Rómami, pracovnými migrantmi, nevidiacimi alebo nepočujúcimi ľuďmi. Lína dobrovoľníckeho programu sa bude rozvíjať aj prostredníctvom digitálnych technológií a bezkontaktných foriem, aby sme oslovili aj tých, ktorí musia zostať doma.

Dobrovoľníci pomáhajú pri prestavbe funkcionalistickej banky v centre Nitry na nezávislé kultúrne centrum bod.K7

016

Rozvoj publika, vzdelávanie a účasť škôl

Oživenie kultivačného génu

Naša stratégia rozvoja publika sa zameriava na oživenie **kultivačného génu obyvateľov Nitry**, ktorý nie je len hybnou silou poľnohospodárstva, ale aj umeleckej tvorby. Kultivačný gén je potreba tvoriť, potreba veci pestovať, rozvíjať, zlepšovať a tiež potreba byť na ošoh ostatným, ktorú si v sebe nesieme ako potomkovia mnohých poľnohospodárskych pokolení európskej civilizácie. Opätovné prebudenie kultivačného génu dosiahneme oživením vzťahu s pôdou a aktivitami zameranými na účasť na kultúrnom živote založenými na...

- dlhodobej angažovanosti, nielen jednorazových kontaktoch
- podpore členov publika, aby sa okrem divákov stali aj spolutvorcami
- spájaní sa s rozličnými skupinami ako so zdrojom inšpirácie
- multidisciplinárnych prístupoch rozvíjaných medzi našimi kultúrnymi partnermi, polycentrickom modeli a šírení stratégie naprieč regiónom
- pevnom základe získanom pravidelným prieskumom publika

Nové výzvy, ktoré vznikli v dôsledku pandémie COVID-19:

- zaistiť aktívny kontakt s umením a komunitou v čase obmedzených kontaktov, experimentovať s digitálnymi technológiami, hybridnými formami a ďalšími spôsobmi kontaktu podmienenými epidemiou na všetkých úrovniach (aj rozvoja publika)
- venovať špeciálnu pozornosť ľuďom, ktorých COVID zasiahol najviac, ako sú seniori alebo ľudia s oslabeným imunitným systémom a bojovať s negatívnymi vplyvmi ochorenia COVID na duševné zdravie

Ciele kultivačnej stratégie

Oživenie kultivačného génu a implementácia plánu rozvoja publika majú tieto ciele:

- spojiť rôzne skupiny do jednej aktívnej komunity Nitrančanov, obyvateľov mesta sebareflexie, ktorí mestu a jeho kultúrnemu rozvoju prinášajú nové podnety
- podporiť obyvateľov, aby si tvorili nové vzťahy ku kultúre a umeniu, ale aj ku komunitě
- prizvať obyvateľov k rozvoju dialógu o kultúrnom dedičstve, lokálnej identite, súčasnej spoločnosti

- dopomôcť k tomu, aby sme neopakovali chyby predchádzajúcich generácií, poučiť sa z minulosti
- podporiť záujem o poľnohospodárstvo a ekológiu
- prelomiť bariéry, ktoré určitým skupinám bránia v kultúrnom živote, a umožniť im, aby sa stali súčasťou širšej komunity
- rozvíjať kritické myslenie a zastaviť konšpiračné teórie a hoaxy, podporovať u občianskej spoločnosti vedomosti a zručnosti v oblasti IT
- skúmať existujúce a potenciálne publiká a špecifické skupiny a získavať o nich informácie

Stratégia rozvoja publika je v súlade so **Stratégiou rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v Nitre NK31**, konkrétne najmä s jej prioritou **Všetci pre kultúru, kultúra pre všetkých!**

Súčasný osvedčený postup

Pár dobrých vecí už robíme. A chceme na nich stavať. Priekopníkom v rozvoji aktívneho publika na poli scénických umení v Nitre je Asociácia Divadelná Nitra – hlavný organizátor Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra. Asociácia spolupracuje s dobrovoľníkmi, organizuje širokú škálu lokálnych a medzinárodných participatívnych projektov a prináša neformálne vzdelávanie pre študentov stredných škôl, ale aj humanitných odborov vysokých škôl. Asociácia tiež každý rok organizuje medzinárodnú stáž pre mladých európskych kritikov, poskytuje celoročné umelecké a integračné aktivity pre slovenské nevidiace deti a je členom európskej siete Be SpectActive! **V roku 2021 asociácia založila bod.K7** – prvé celoročné kultúrne, kreatívne a komunitné centrum, ktoré sa nachádza na pešej zóne v Nitre. **Divadlo Andreja Bagara spolu so Starým divadlom** okrem toho organizuje aktivity na rozvoj publika zamerané predovšetkým na školy. **Nitrianska galéria a múzeum** sa zameriavajú najmä na kreatívne workshopy počas školských prázdnin. Priekopníkom v rozvoji publika v regióne je **Divadlo Pôtoň**, ktoré sa sústreďuje na témy regionálnej identity, kultúrnej pamäti, ekológie a kultúrneho porozumenia.

Naša stratégia rozvoja publika na školách Pozostatky kultivačného génu v najmladších generáciách poznačilo zrušenie školských záhrad a praktických pestovateľských prác na začiatku 21. storočia. Tento vzťah opäť oživia Nitrianske záhrady v školskej verzii, ako aj Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre v rámci projektu **Planty**. Pokiaľ ide o školy a univerzity, naša stratégia rozvoja publika sa zameriava na **oživenie aktívneho kontaktu žiakov a študentov s umením, pretože ten výrazne podnieti hlbší záujem o kultúru a spoločnosť**. Vytvorili sme komunitný projekt **Prestávky s umením** zameraný na základné a stredné školy, ale aj dôchodcov, ktorý prebieha na školách

a domovoch dôchodcov. Umelecké výstavy budú sprevádzať kreatívne workshopy. Zvláštny dôraz sa bude klásť na žiakov a seniorov z rómskej a maďarskej menšiny.

Kedže EHMK do veľkej miery pracuje s digitálnym obsahom, deti na školách naň pripravíme v rámci projektu rozvoja publika **Neokritická revolúcia**, ktorý zastreší prednášky, diskusie a workshopy na podporu digitálnej zodpovednosti a gramotnosti. Vila K a ďalší partneri sprostredkujú rôznymi publikám spomienky svedkov totalitného režimu. Projekt je zameraný na deti a mladých ľudí (hlavne tínedžerov), skupiny v strednom veku, seniorov a marginalizované a znevýhodnené skupiny (rómske a maďarské deti a mládež). Kedže sme sa nemohli dočkať, spustili sme už aj **iniciatívu na zvýšenie dosahu „Nitra budúcnosti“**, v ktorej mali žiaci a študenti za úlohu vyjadriť v kresbách, esejach či básňach svoj názor na to, ako by naše mesto malo vyzerať. Účastníci **zo 17 škôl** odovzdali **83 prác**. Niektoré z nich v našom tíme podnietili diskusie a nápad 10-ročnej Kristíny, aby sa deti venovali seniorom, sa v podobe iniciatívy **empatického dobrovoľníctva** dostal až do našej stratégie dosahu. Takýto prístup plánujeme zaradiť medzi trvalé súčasť projektu Nitra 2026, takže rady v rôznych témach si budeme od mládeže pýtať pravidelne.

Nitra, univerzálne univerzitné mesto

Stratégia rozvoja publika umožní aktívne kultúrne vyžitie aj mnohým z 13 000 študentov nitrianskych univerzít. Zameriavame sa na nich najmä v našom programe na budovanie kapacít. V našom umeleckom programe, napríklad v projektoch **Vítanie jari a Dožinky** alebo **Obsadte inštitúcie!**, majú okrem toho svoje pevné miesto univerzitné spolky, ako sú folklórne súbory (Zobor a Ponitran), divadlo VYDI, divadlo Osmička, Kreatívne štúdio UKF a ďalšie voľnočasové či športové kluby.

Kultúrne vzdelanie

Po ukončení vzdelávania sa absolventi stretávajú s náhlou stratou možností, ako sa aktívne zapájať do umenia, ktoré mali v mladšom veku k dispozícii vďaka 30 umeleckým školám, ktoré navštevuje 15 000 mladých ľudí. Popri tom im v aktívnej účasti bránia aj ďalšie faktory (kariéra, rodina atď.). Výsledkom je, že ak sa nezapišu na drahé hodiny umenia, po 25. roku života sa z nich stávajú „len“ návštevníci kultúrnych podujatí a časť z nich úplne stráca kontakt s kultúrou. Naším cieľom je spraviť z Nitry platformu pre **celoživotné kultúrne vzdelávanie** pre profesionálov aj aktívnych amatérov. Začneme dvoma mimoriadne dôležitými krokmi, ktoré v deťoch pomôžu rozvíjať kreatívny potenciál. V prvom rade musíme vytvoriť potrebnú infraštruktúru (infraštruktúrny projekt **Imaginárium**) a tú následne zaplniť neobmedzeným programom (umelecký projekt **Imaginárium: bez hraníc**).

V projekte Šedé na bielom sa organizujú hodiny umenia pre mladých dospelých, seniorov a špeciálne medzigeneračné hodiny – deti a (starí) rodičia. Umožnia kontinuitu amatérskeho umeleckého vzdelávania po 25. roku života za zvýhodnené ceny a jednodňové workshopy v spolupráci s Krajským osvetovým strediskom a so základnými umeleckými školami.

Výskumné stredisko rozvoja publika (2021 – 2031)

S cieľom napraviť nedostatky plánujeme uskutočniť významný empirický výskum s medzinárodným tímom (Univerzita Konštantína Filozofa a centrum CEPEL Univerzity v Montpellier). Tento výskum nám pomôže nielen prinášať divákovi lepšie zážitky, ale prinesie aj workshopy o budovaní kapacít na rozvoj publika, účasti a dobrovoľnej spolupráci s kultúrnymi aktérmi a neziskovými organizáciami v nitrianskom regióne. Projekt sa bude realizovať v spolupráci s Kreatívnym centrom Nitra a inštitútom luventa.

Kultivovanie publika v Nitre

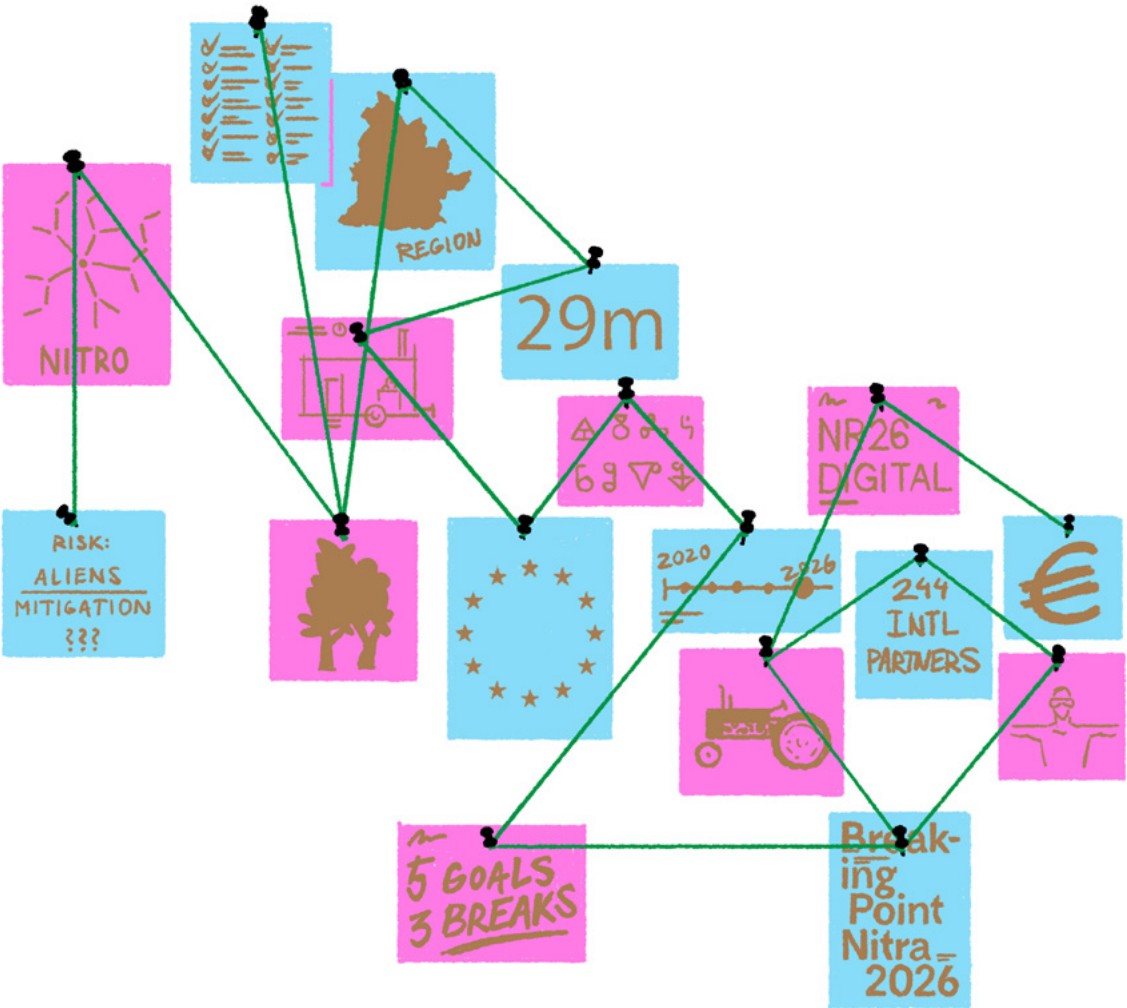
Počas výberovej fázy sme mali príležitosť vyskúšať si niektoré z našich plánov rozvoja publika a vďaka kontaktom s obyvateľmi mesta a partnermi sme v tejto téme získali väčší prehľad. Stretli sme sa hlavne s tým, že ľudia chcú, aby ich bolo vidieť a počuť, a chcú mať možnosť sa zapojiť. **Práve o toto ide pri oživení kultivačného génu. Stratégiou rozvoja publika prinášame pôdu, vodu a slnečné svetlo.**

V tabuľke na nasledujúcej strane sa uvádza úplné zhrnutie skupín, ktoré chceme svojou stratégiou rozvoja publika osloviť, ako aj kľúčové stratégie, ktorými chceme svoje ciele dosiahnuť. Vidno v nej, ako **oživíme kultivačný gén, aby sme zapojili všetky naše komunity vrátane tých marginalizovanejších – a možno najmä tie.**

Väčšina projektov spomenutých v tabuľke je uvedená v našom umeleckom programe a sú označené hashtagom **#rozvojp publika**.

Kto?	Vlastnosti skupiny	Bariéry	Stratégie aktivizácie	Hlavné projekty
Deti a mladí dospelí (0 – 25 rokov)	● veľká skupina študentov ● veľa voľného času ● záujem o nové myšlienky a hravý obsah ● jednoduchý prístup prostredníctvom spoluprác so školami ● obrovské potenciálne publikum pre budúcnosť – nemožno prehliadnuť ● záujem o kiná, divadlá, koncerty a festivaly (19 – 25) ● len priemerný záujem o múzeá, nízky záujem o galérie	● limitovaný pravidelný kontakt s kultúrou a umením ● pasívne kultúrne zážitky ● nezáujem rodičov a rodiny ● negatívna skúsenosť s „nudnými, povinnými“ kultúrnymi podujatiami	● úzka spolupráca so školami a univerzitami ● pozitívny príklad (rodičia, učitelia, študentský parlament) ● vytváranie výnimočných, aktívnych a kreatívnych zážitkov ● podporovanie a budovanie potreby tvoriť (kultivačný gén)	● Nitra: Stratená. Možná. Budúca. ● Alej neznámych hrdinov ● re:meslá ● Vonkohra ● Agora Trianon ● Príbeh semiačka ● Obsadte inštitúcie! Špeciálne projekty rozvoja publika: ● Prestávky s umením (školy) ● Program empatického dobrovoľníctva ● Planty ● Neokritická revolúcia ● Projekt Obývačka
Mladí dospelí a rodiny (25 – 40 rokov)	● zahŕňa absolventov umeleckých škôl ● skupina s potenciálom na rozvoj regiónu ● mnohí z nich odchádzajú (únik mozgov) ● migrácia z regiónu alebo vyludňovanie obcí ● zameraní na vlastný život bez zamerania na komunitu ● vzdelaní ľudia čelia novým bariéram spojeným s ukončením štúdia (hľadanie práce, začiatok kariéry) ● vysoký záujem o kiná, koncerty, festivaly ● priemerný záujem o divadlá a múzeá ● nízky záujem o galérie a diskusie	● obmedzené časové možnosti ● nepravidelný režim, neflexibilný program ● strata „povinného“ kontaktu s umením v školách ● koncentrácia kultúry v centre mesta ● vysoké poplatky za umelecké školy pre dospelých ● tlak na rodičov s deťmi	● vytvorenie širšieho a flexibilnejšieho programu, ktorý dokáže vyhovieť rôznym časovým požiadavkám ● vytváranie aktívnejších a zaujímavejších zážitkov a kultúrnej ponuky ● kombinované aktivity, na ktoré môžu ísť deti spolu s rodičmi	● Nitra: Stratená. Možná. Budúca. ● Čo na to Bratia? ● Nitra, milá Nitra_Rework ● Horné mesto nespí ● Nitrianske záhrady ● Spoločnosť s ručeným zavaraním ● Multikultúrne polia Špeciálne projekty rozvoja publika: ● Šedé na bielom ● Program empatického dobrovoľníctva ● Planty ● Neokritická revolúcia ● Projekt Obývačka
Seniori (65+)	● ľudia v kluboch dôchodcov, domovoch dôchodcov, ale aj jednotlivci ● veľa voľného času ● chcú byť počutí, nositelia tradície „živých archívov“ ● málo aktivít pre túto skupinu v jadre kultúrnej ponuky ● vysoký záujem o divadlo, nízky záujem o kiná a diskusie ● aktívna účasť v seniorských folklórnych, divadelných a speváckych súboroch	● zložitejšia finančná situácia ● častá osobná izolácia ● telesná zraniteľnosť a strach, napr. ísť von v noci ● znížená mobilita v kombinácii s koncentráciou kultúry v centre mesta ● silný vplyv pandémie na túto skupinu	● zvýšená miera spolupráce s dôchodcovskými klubmi a organizáciami ● podpora ľudí na odovzdávanie schopností, znalostí, príbehov, na zaznamenávanie spomienok ● zvýšené zameranie na medzigeneračnú výmenu ● vytváranie väčšieho množstva príležitostí na sociálny kontakt, predovšetkým pre osamelých ľudí ● celoregionálne aktivity, ktoré ľudí zblížia	● Nitra: Stratená. Možná. Budúca. ● Vonkohra ● Nitra, milá Nitra_Rework ● Výhľad z lacných sedadiel ● I-zolovaní ● Pestovanie pamäte ● Nitrianske záhrady ● Spoločnosť s ručeným zavaraním ● Multikultúrne polia Špeciálne projekty rozvoja publika: ● Prestávky s umením (seniori) ● Šedé na bielom ● Program empatického dobrovoľníctva ● Planty ● Neokritická revolúcia ● Projekt Obývačka
Marginalizované a znevýhodnené skupiny (všetky vekové kategórie)	● znevýhodnení a marginalizovaní ľudia všetkých vekových kategórií, najmä tí najviac zasiahnutí pandemiou ● vážne bariéry v zapájaní sa do kultúrneho života ● heterogénne skupiny s rozličnými potrebami ● nízka miera kontaktu s inými komunitami v Nitre ● stavanie na existujúcich kultúrnych workshopoch pre malé skupiny detí s postihnutím ● nazeranie na túto skupinu ako na zdroj inšpirácie a rôznorodosti, a nie ako na „problém“ ● vrátane špecifických skupín, napr. ženy zo ženskej väznice, pracovní migranti v továrňach	● sociálne, kultúrne, telesné a mentálne bariéry ● jazykové bariéry pre rómsku, maďarskú, ale aj nové menšiny ● vplyv pandémie na schopnosť začleniť sa ● skupina s veľkými bariérami plynúcimi z pandémie	● spolupráca s expertmi na nových nápadoch a stratégiách ● využitie kontaktov s profesionálnymi organizáciami a iniciatívami ● nové a pravidelné podujatia na podporu participácie ● komunikácia dôležitosti terapeutickej funkcie umenia pre ľudí, ktorí potrebujú pomoc	● Nitra, milá Nitra_Rework ● Nitra_diverse ● I-zolovaní ● Nitrianske záhrady ● Multikultúrne polia Špeciálne projekty rozvoja publika: ● Prestávky s umením (špecifické skupiny) ● Program empatického dobrovoľníctva ● Planty ● Neokritická revolúcia ● Slizový bufet ● Projekt Obývačka
Amatéri (rozvoj publika na udržanie spojenia ľudí s umením)	● študenti základných a stredných umeleckých škôl, členovia amatérskych divadelných krúžkov, folklórnych súborov a aktívni dôchodcovia, študentské spolky na univerzitách ● skupina s veľkým potenciálom ● potreba ďalšieho rozvoja a rastu, najmä pre aktívne deti ● veľké skupiny študentov základných umeleckých škôl ● aktívne divadelné krúžky v okolí Zlatých Moraviec ● aktívne kluby dôchodcov – folklór, divadlo, spev, voľnočasové a tvorivé aktivity	● aktívna skupina s pravidelným kontaktom s kultúrou a umením ● potreba častejšieho kontaktu s medzinárodnou kultúrou a umelcami ● nedostatočný kontakt s profesionálnymi a multižánrovými spolupracami ● riziko nových bariér blokujúcich participáciu (ukončenie procesu vzdelávania, pracovné vyťaženie, rodinný život)	● zvýšenie miery koprodukcie s profesionálnymi, lokálnymi, národnými a medzinárodnými umelcami ● viac multidisciplinárnych projektov a príležitostí ● udržiavanie kontaktu s umením a kultúrou po ukončení vzdelávania	● Horné mesto nespí ● Medzinárodný festival Divadelná Nitra ‘35 ● Imaginárium: bez hraníc Špeciálne projekty rozvoja publika: ● Šedé na bielom ● Kultivátor – budovanie kapacít

Manažment

017

Celkový prevádzkový rozpočet

Celkové príjmy na pokrytie prevádzkových nákladov (v eurách)	Z verejného sektora (v eurách)	Z verejného sektora (v percentách)	Zo súkromného sektora (v eurách)	Zo súkromného sektora (v percentách)
29 000 000	27 500 000	95	1 500 000	5

018

Príjmy z verejného sektora na pokrytie prevádzkových nákladov

Z verejného sektora na pokrytie prevádzkových nákladov	V eurách	V percentách
Vláda SR	15 000 000	55
Mesto Nitra	5 000 000	18
Nitriansky kraj	5 000 000	18
Mestá v regióne	1 300 000*	5
EÚ (s výnimkou Ceny Meliny Mercouriovej)	1 200 000	4
Spolu	27 500 000	100

* na základe aktuálneho stavu rokovaní s mestami v regióne – vysvetlenie v O19

Vláda Slovenskej republiky ešte nevydala oficiálne rozhodnutie o tom, akú sumu plánuje vyčleniť na prevádzkové náklady EHMK 2026. Od fázy predbežného výberu sme mierne znížili očakávanú sumu finančných prostriedkov od vlády SR, pretože sa nám podarilo zväčšiť objem prostriedkov od miest v regióne. Zjednotili

sme uvedený príspevok vlády SR s dvoma ďalšími slovenskými mestami, ktoré sa dostali do užšieho výberu. Prostriedky z EÚ zahrnuté v našich výpočtoch odrážajú predpokladané prostriedky z programov EÚ na kultúrny a umelecký program projektu Nitra 2026. Viac informácií v O20.

019

Finančné záväzky mesta / regiónu / štátu na pokrytie prevádzkových nákladov

Mestské zastupiteľstvo v Nitre v novembri 2020 schválilo z vlastného rozpočtu 5 miliónov eur na prevádzkové náklady na projekt EHMK 2026. V júni 2021 bol schválený prepracovaný návrh, ktorý zahŕňal harmonogram prevádzkových nákladov na obdobie 2022 – 2027. Schválený rozpočet má byť priamym príspevkom združeniu Nitra 2026.

V auguste 2021 **zastupiteľstvo Nitrianskeho samosprávneho kraja** schválilo návrh samo-financovania kraja na regionálny rozpočet 5 miliónov eur na prevádzkové náklady na EHMK 2026. Schválený rozpočet má byť sčasti priamym príspevkom zruženiu Nitra 2026 a sčasti príspevkom inštitúciám prevádzkovaným regiónom, ktorý majú použiť na implementáciu projektov v rámci konceptu Nitra 2026.

V zmysle platnej legislatívy musia mesto a kraj schvaľovať rozpočet vždy na nasledujúci rok (nie na niekoľko rokov dopredu), čo znamená, že rozpočtové rozhodnutia pre projekt EHMK bude musieť mestské zastupiteľstvo schvaľovať osobitne na každý rok.

Nitra 2026 má tiež obrovskú podporu miest v regióne. Mestské zastupiteľstvá **14 miest** (z 15) **v Nitrianskom kraji** schválili a podpísali memorandá o spolupráci so združením Nitra 2026 a v prípade zisku titulu EHMK zamýšľajú uzavrieť partnerstvo s týmto združením. Ako sa uvádza v interných predpisoch združenia Nitra 2026, ich finančný príspevok na prevádzkové náklady je dobrovoľný a rozhoduje sa o ňom na bilaterálnych rokovaníach. V rámci týchto rokovaní sme sa dohodli na tom, že výška príspevkov bude vychádzať z počtu obyvateľov a miery, do akej sa do projektu zapájajú. Od miest v regióne preto očakávame kumulatívny príspevok vo výške približne 1,3 milióna eur. Ako sa uvádza v O18, o prostriedkoch na prevádzkové a kapitálové náklady zo **štátneho rozpočtu** sa zatiaľ definitívne nerozhodlo.

Fundraisingová stratégia zameraná na prostriedky z EÚ na pokrytie prevádzkových nákladov

V rámci našej fundraisingovej stratégie zameranej na prostriedky z EÚ využívame skúsenosti mnohých z našich partnerov. V tabuľke nižšie nájdete ukážku z nášho fundraisingu prostriedkov z EÚ v spojení s plánovanými projektmi v rámci konceptu Nitra 2026, ako aj s niektorými prebiehajúcimi projektmi, ktoré budú prínosom pre naše budúce aktivity.

Plánované projekty Nitra 2026

Program EÚ	Projekt / Iniciatíva Nítry 2026	Implementujúca organizácia a/alebo partneri	Opis	Stav
Kreatívna Európa KULTÚRA Projekt európskej spolupráce (stredný rozsah)	(me)ntity – (EU)dentity	Asociácia Divadelná Nitra a partneri	Projekty medzinárodnej spolupráce a koprodukcie, podpora nadnárodnej tvorby a cirkulácie európskych umelcov a diel (8 koproducentov, 3 roky). Projekt prináša výrazný networking a inovatívne prístupy.	2024 – 2026
Kreatívna Európa KULTÚRA Projekt európskej spolupráce (stredný rozsah)	17.11.2021	Asociácia Divadelná Nitra a partneri	Projekt medzinárodnej spolupráce a koprodukcie (približne 20 partnerov zo Slovenska a zahraničia) prináša multižánrové aktivity, ktoré pracujú s poľnohospodárskym kultúrnym dedičstvom. Obsahuje aj program budovania kapacít so zameraním na svetlo, zvuk a videodizajn na nadnárodnej úrovni, čím sa podporujú možnosti kultúrneho a kreatívneho sektora v Európe. Splňa osobitné priority sektora a rozširuje možnosti odborníkov na kultúrne dedičstvo.	2024 – 2026
Kreatívna Európa KULTÚRA Projekt európskej spolupráce (veľký rozsah) alebo platforma (zatiaľ nepotvrdené)	Divadelná Nitra_Polycentricity	CapoTrave, Asociácia Divadelná Nitra a ďalší partneri	Tretie vydanie projektu európskej spolupráce veľkého rozsahu (19 – 24 partnerov), ktoré sa zameriava na odvetvie scénických umení a usiluje sa podporiť publikum v zapájaní sa do kreatívnych postupov umeleckou tvorbou a ďalšími participatívnymi aktivitami. Projekt sa zameriava na dve línie (tvorba a výskum). V rámci projektu Divadelná Nitra_Polycentricity slúži na budovanie kapacít, realizáciu a prevádzku diváckych rád projektu Nitra 2026.	2022 – 2026
Kreatívna Európa KULTÚRA Cirkulácia európskych literárnych diel	Nové hranice, Kelemantia – Brigetio	Asociácia Divadelná Nitra	Projekt sprostredkúva a podporuje súčasných literárnych autorov naprieč ôsmimi krajinami metódikou angažovanej literatúry. Súčasťou projektu je aj preklad diel do ôsmich európskych jazykov. Projekt experimentuje s digitálnym obsahom. Rieši širokospektrálnu problematiku inklúzie a cezhraničných vzťahov.	2025 – 2026
Kreatívna Európa MEDZISEKTOROVÉ Laboratórium inovácií	Vykop.to	Asociácia Divadelná Nitra, Kreatívne centrum Nitra, Slovenská akadémia vied – Archeologický ústav a partneri	Projekt spoluprorby medzi animátormi, dizajnérmi počítačových a intermediálnymi tvorcami s miestnymi historikmi a archeológmi. Výsledkom sú počítačové hry, digitálne inštalácie a zážitky s novými médiami prezentované digitálne alebo priamo na vybraných archeologických náleziskách v Nitrianskom kraji.	2024 – 2027
Kreatívna Európa MÉDIÁ	Čo keby...?	Asociácia Divadelná Nitra	Séria medzinárodných workshopov pre literárnych autorov, scenáristov a filmových tvorcov uvažuje o európskej histórii i prítomnosti a prezentuje ich zaujímavým alternatívnym prístupom k histórii.	2026
Vyšehradský fond (Visegrad+ Grants)	Divadelná Nitra ‘35	Asociácia Divadelná Nitra a partneri	Koprodukcia s partnermi z krajín V4 a najmä s krajinami západného Balkánu, ktoré nie sú členmi EÚ a s krajinami Východného partnerstva.	2026
Vyšehradský fond (strategické granty)	Monitorovanie a hodnotenie	Asociácia Divadelná Nitra a externí hodnotiaci partneri	Spoločný výskumný projekt, ktorý má umožniť snahu o ex ante koreláciu a priebežné ex post monitorovanie a hodnotenie naprieč štyrmi Európskymi hlavnými mestami kultúry (HU, SK, CZ, PL).	2024 – 2025

Granty EHP a Nórska	Prechádzky za zázrakmi	Divadlo Pôtoň a partneri	Súbor aktivít vedúcich k implementácii jedinečného modelu medzinárodného festivalu site-specific umenia na nitrianskom vidieku a v oblasti Ponitria. Osem tímov nezávislých umelcov a divadiel vytvorí na mieru dvanásť diel inšpirovaných miestnym prostredím. Súčasťou projektu je špeciálny program kreatívnych rezidencií na nitrianskom vidieku pre slovenských a medzinárodných umelcov.	2024 – 2026
Program Občania, rovnosť, práva a hodnoty Podpora zapájania sa a participácie občanov na demokratickom živote Únie	Protesta Festival & Konferencia	Nová Cvernovka (SK), Goetheho inštitút (DE), Kreatívne centrum Nitra (SK), ďalší európski partneri budú potvrdení	Inštalácia VR historických manifestácií a protestov a organizácia záverečnej konferencie s účasťou študentov, mládeže, novinárov a médií z celej Európy.	2022 – 2024, 2026
Program Občania, rovnosť, práva a hodnoty Podpora rovnosti a práv	Dosah a rozvoj publika	Asociácia Divadelná Nitra a partneri	Spolufinancovanie našich iniciatív na rozvoj publika – Prestávok s umením a Neokritickej revolúcie.	2023 – 2025
Erasmus+ Strategické partnerstvá KA2	Rozvoj publika	Asociácia Divadelná Nitra a partneri	Šírenie príkladov osvedčených postupov odskúšaných v rámci projektu Neokritická revolúcia na rozvoj publika v zahraničí.	2026 – 2027
Erasmus+ Vzdelávacia mobilita jednotlivcov KA1	Obsadte inštitúcie!	Združenie Nitra 2026, Iuventa – Slovenský inštitút mládeže (SK), Studentski Kulturni Centar Novi Sad (RS)	Špeciálne tábory na budovanie kapacít spájajúce odborníkov z kultúrnych a kreatívnych odvetví so študentmi v rámci činností s účasťou mládeže – časť Nadnárodné projekty programu K1 Erasmus+.	2024 – 2025

Prebiehajúce projekty financované EÚ, ktoré budú mať prínos pre projekty Nítry 2026

Program EÚ	Projekt / Iniciatíva Nítry 2026	Implementujúca organizácia a/alebo partneri	Vzťah s projektom Nitra 2026	Stav
URBACT	OnStage (hudobné školy na sociálnu zmenu)	Mesto Nitra, združenie Nitra 2026	Aktivity na odovzdávanie osvedčených postupov poslúžia na budovanie kapacít projektov Nitra_diverse a Nitra, milá Nitra_Rework a na iniciatívu Prestávky s umením na rozvoj publika.	Prebieha 2021 – 2022
Erasmus+ Strategické partnerstvá KA2	LeLa (Learning Landscapes)	Slovenská poľnohospodárska univerzita	Iniciatíva na budovanie kapacít v participačných metódikách zameraná na krajinných architektov prepojená s projektmi Nitrianske záhrady a Rieka a jej ľudia.	Prebieha 2020 – 2022
Kreatívna Európa Projekty európskej spolupráce	Be SpectACTive!2	Asociácia Divadelná Nitra a partneri Be SpectACTive!2	Skúsenosti z projektu sa využili v stratégii na vytvorenie modelu diváckych programových rád projektu Divadelná Nitra_Polycentricity po celom regióne a v zásadách spoluprorby v scénických umeniach.	Prebieha 2018 – 2022
Horizont 2020	IN-HABIT (inkluzívne zdravie a pohoda v malých a stredných mestách – spoluprorba reverzibilnej multifunkčnej otvorenej mestskej krajiny)	Mesto Nitra, Slovenská poľnohospodárska univerzita, kultúrne centrum Hidepark	Budovanie kapacít zamerané na marginalizované a znevýhodnené skupiny projektov Horné mesto nespie, Nitra_diverse a Slizový bufet. Testovanie participatívnych prístupov k revitalizácii verejného priestoru projektov Von z krabíc, Hraj sa vonku!, Nitrianske záhrady, Rieka a jej ľudia.	Prebieha 2020-2025
	SPOT (sociálna a inovatívna platforma týkajúca sa kultúrneho turizmu a jeho potenciálu na prehľbovanie europeizácie)	Univerzita Konštantína Filozofa	Testovanie inovatívnych a digitálnych technológií na využitie v rámci našej stratégie monitorovania a hodnotenia.	Prebieha 2020 – 2022
	PoliRURAL (rozvoj kolaboratívnej politiky orientovanej na budúcnosť pre vidiek a ľudí)	Slovenská poľnohospodárska univerzita, mesto Nitra, Agroinštitút, Vidiecky parlament	Vývoj online centra miestnych vidieckych a tradičných remeselníkov, výrobcov a tvorcov pre budúcich účastníkov projektov re:meslá, Hraj sa vonku! a Spoločnosť s ručeným zavaraním	Prebieha 2019 – 2022

Harmonogram príjmov na pokrytie prevádzkových nákladov

Zdroje príjmov na prevádzkové náklady	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Neskôr	Spolu
Vláda SR			800 000	1 900 000	4 000 000	8 300 000			15 000 000
Mesto Nitra	200 000	250 000	400 000	550 000	1 100 000	2 100 000	300 000	100 000	5 000 000
Nitriansky kraj	20 000	280 000	400 000	600 000	1 200 000	2 100 000	300 000	100 000	5 000 000
Mestá v regióne			130 000	215 000	220 000	535 000	170 000	30 000	1 300 000
EÚ (s výnimkou Ceny Meliny Mercouriovej)			100 000	180 000	300 000	500 000	50 000	70 000	1 200 000
Súkromný sektor	5 000	20 000	55 000	70 000	400 000	880 000	50 000	20 000	1 500 000
Spolu	225 000	550 000	1 885 000	3 515 000	7 290 000	14 415 000	870 000	320 000	29 000 000

Fundraisingová stratégia na získanie podpory súkromných sponzorov

Na jar 2021 sme nadviazali rozhovory s potenciálnymi súkromnými partnermi a aktívne sme oslovovali mnohé z miestnych, národných a medzinárodných veľkých aj malých spoločností. Dostali sme mnoho pozitívnych reakcií a usku-točnili sme viaceré osobné a online stretnutia. Podporu nám už preukázalo päť významných progresívnych spoločností so silnými väzbami v regióne.

Kategórie súkromných sponzorov a vývoj spolu-prác od 1. výberovej fázy:

1. Veľkí hráči

Ako sme spomenuli, podporu nám už preukáza-lo päť významných progresívnych spoločností: Foxconn – nadnárodný zmluvný výrobca elektro-niky, A.EN – medzinárodná energetická korporá-cia zaoberajúca sa riešeniami v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a batérií, Agro Tami – jeden z najväčších výrobcov mliečnych výrobkov

v krajine, Transdev – nadnárodná dopravná spoločnosť, ktorá začne od januára 2022 v Nitre prevádzkovať mestskú autobusovú dopravu a bike-sharing, a Inovato – jedinečná sieť 32 spo-ločností z 20 krajín, ktorej cieľom je podporovať inovácie, technológie a nové nápady zdieľaním svojich znalostí. Komunikovali sme aj s ďalšími spoločnosťami, ako sú Heineken a Jaguar Land Rover, ktoré v regióne patria medzi kľúčových zamestnávateľov.

Okrem finančnej a materiálnej pomoci plánu-jeme tieto subjekty aj priamo zapojiť do svojich aktivít a umeleckého programu. Niektorí z oslo-vených veľkých hráčov už svoju účasť na konkrét-ných umeleckých projektoch potvrdili, napríklad:

- IKEA a Textile House poskytnú veľmi potrebnú materiálnu pomoc projektu **Vynosené**.
- Spoločnosť A.EN ponúkla svojich odborníkov a znalosti projektu **Nitra: Klíma_budúcnosti**.
- Foxconn poskytne priestory svojho priemyselného parku a spoluprácu na projekte **Von z krabíc**.
- Agro Tami a mnohí lokálni výrobcovia potravín sa zapoja do projektov **Budeme to, čo zjeme** a **Spoločnosť s ručeným zaváraním**.

Odborníci zo siete Inovato sa budú podieľať na organizácii konferencie **Future.eu**. V septembri 2021 sme si takúto spoluprodukc-u vyskúšali v praxi. Ako združenie Nitra 2026 sme vytvorili partnerstvo so slovenskou pobočkou

spoločnosti **dm-drogerie markt**, aby sme získali finančné prostriedky na ekologický zásah do verejného priestoru s názvom **Verejný skleník** (výstavba na jar 2022), ktorý spomedzi troch ekologických projektov online vybrali miestni obyvatelia počas otvorenia novej prevádzky. Nitrianski zakladatelia siete Inovato okrem toho založili Inofest, prvý slovenský festival inovácií, ktorého cieľom je prepájať slovenské spoločnosti, podnikateľov a medzinárodných hostí a poskyt-núť im priestor na diskusie o kreatívnych rieše-niach budúcnosti. Festival Inofest plánujeme zaradiť do programu EHMK.

2. Miestni hrdinovia

V lete 2021 sme spustili **kampaň #mysmenit-ra2026**. Stretli sme sa s majiteľmi miestnych podnikov, hovorili sme o hlavných hodnotách nášho projektu a dôsledne sme hľadali prieniky s ich vlastnými hodnotami a dlhodobými plá-nmi. Sme presvedčení, že spolupráca môže byť prínosná pre obe strany, a že si miestne malé a stredné podniky dokážu osvojiť značku Nitra 2026. Mnohé príležitosti vidíme tiež v ich mate-riálnej pomoci, či už nám poskytnú priestory na organizáciu podujatí, ubytovanie, reklamu alebo reklamné predmety.

Zatiaľ sme sa stretli s mimoriadne pozitívnymi ohlasmi a príjemne nás prekvapila kreativita, ktorú spoločnosti preukázali pri tvorbe vlastných nápadov na začlenenie ich značiek, produktov a priestorov do programu. Príkladmi sú dve jedinečné značky v regióne vyrábajúce oce-ňované produkty, ktoré v minulosti pre krajinu neboli typické – značka Lyra vyrába remeselnú čokoládu a značka Slowlandia orechové maslá. Priestory spoločnosti Lyra a ich kaviareň v parku sa budú využívať v rámci umeleckého programu, spoločnosť bude robiť prehliadky čokoládovne

a dokonca vytvorí aj vlastnú kolekciu čokolád, na ktorých návrhoch sa budú podieľať umelci vybraní v spolupráci so združením Nitra 2026. Rovnako výnimočný zážitok sa návštevníkom naskytne aj v novej kaviarni priamo v budove továrne Slowlandia.

3. Silní jednotlivci

Naša crowdfundingová stratégia sa v rámci participatívneho prístupu k projektu Nitra 2026 nezameriava len na finančné ciele, ale aj na ma-teriálnu pomoc miestnych obyvateľov. Myslíme si, že na zabezpečenie udržateľnosti projektov ako Nitrianske záhrady sa musia ich aktéri a prijíma-telia stať spolutvorcami aj spoluinvestormi záro-veň. Členovia komunít, v ktorých sa tieto projekty budú konať, budú mať možnosť prispieť finančne, materiálne, ale aj svojimi schopnosťami a zruč-nosťami. Tento prístup prispieje aj k spravodlivej-šej distribúcii a spoluvlastníctvu dosiahnutých výsledkov.

Širší záber

S cieľom posilniť rozsah národnej a medzinárod-nej podpory sme oslovili najväčšie banky (Tatra banka, Slovenská sporiteľňa), telekomunikačné spoločnosti (Orange, Telekom, O2) a IT spoľoč-nosti ako Eset. Dostali sme veľmi optimistické odpovede, no keďže EHMK sa bude vyberať až koncom roka, zatiaľ sme neuzavreli konkrétne do-hody. Okrem toho sme komunikovali s organizá-ciou Rotary Club, ktorá má medzinárodné väzby a dlhú tradíciu, čo by nám mohlo pomôcť získať prístup k zahraničným príležitostiam na súkrom-né financovanie, a to najmä medzi jednotlivcami.

Naša fundraisingová stratégia vychádza z tém a hodnôt, ktoré tvoria projekt Bod Zlomu – identita, dialóg a udržateľnosť.

Ráno na mestskej tržnici

Koncept Nitra 2026 budujeme ako **značku identity regiónu** na nasledujúce roky. Pevne veríme, že lokálni zamestnávateľia sú dôležitou súčasťou našej lokálnej identity a ich finančná či materiálna pomoc projektu EHMK je najlepším spôsobom, ako si **posilniť značku**. Spoločnosti, s ktorými sme hovorili, súhlasili, že EHMK je skvelá príležitosť dať regiónu Nitry novú tvár moderného európskeho mesta, ktoré ponúka príležitosti a oplatí sa v ňom investovať.

Dialóg

Súkromní partneri budú mať možnosť zapojiť sa ako **kultúrni spolupracovníci** – napr. v projektoch ako Von z krabíc, Multikultúrne polia alebo Výhľad z lacných sedadiel. Billboardy a produktový branding budú vždy samozrejmosťou, no naším cieľom je budovať synergické partnerstvá medzi kultúrnym a podnikateľským sektorom. Spolu s mestským zastupiteľstvom sme preto začali plánovať zriadenie dlho očakávaného **podnikateľského centra**. V Nitre chýba platforma, na ktorej by sa stretávali miestne podniky, a ktorá by slúžila ako miesto nadväzovania rozhovorov nielen medzi samotnými podnikmi, ale aj medzi podnikmi a miestnymi obyvateľmi. Tento nápad sa páči aj významným spoločnostiam, ako je Jaguar Land Rover. Chceme stavať aj na trende **firemného dobrovoľníctva**, ktorý je na Slovensku stále populárnejší, čím zapojíme zamestnancov veľkých firiem do implementácie umeleckého programu.

Udržateľnosť

Mnohé firmy si zatiaľ neuvedomujú, že tento prosperujúci kultúrny ekosystém môže pozitívne ovplyvniť ich podnikanie a schopnosť prilákať pracovnú silu. A to chceme zmeniť. Spoločnosti pomôžu prostredníctvom participácie v projekte EHMK vytvoriť lepšie a udržateľnejšie sociálne aj kultúrne prostredie v Nitre, a to nielen pre dočasných návštevníkov, ale aj pre potenciálnych budúcich obyvateľov Nitry. Dedičstvo projektu

Nitra 2026 by mohlo spomaliť únik mozgov a pomôcť podnikom tým, že v meste a regióne **udrží kvalifikovaných pracovníkov a priláka nových**.

Snaha o dlhodobú zmenu

Naším plánom je získať zo súkromného sektora finančný príspevok v hodnote 1,5 milióna eur. Táto suma sa vzhľadom na rozsah projektu môže javiť nízka, je však skôr realistická, pretože súkromné sponzorovanie kultúrneho sektora je na Slovensku zatiaľ v plienkach. Hodnota **kreatívnej ekonomiky sa podceňuje**, čo vedie k nedostatoknej právnej úprave sponzorstva, ktorá by podnikom umožňovala zahrnúť sponzorské príspevky do nákladov, takže do kultúrneho a umeleckého odvetvia môžu investovať jedine v podobe marketingových investícií. Väčšina spoluprác medzi podnikateľským a kultúrnym sektorom sa preto vníma ako marketingové činnosti. Súčasná **ministerka kultúry** sa vyjadrila, že má v úmysle to zmeniť. Naším cieľom je však podnietiť rýchlejšiu zmenu aktuálnej situácie a preskúmať nové modely (aspoň pre nás) tvorby vzťahov medzi podnikmi, neziskovými organizáciami a kultúrou. Jednoducho povedané, čisto finančný vzťah medzi podnikmi a kultúrou je potrebné zmeniť na **synergický vzťah založený na hodnotách**. Preto sa domnievame, že ak zvýšime povedomie o kultúrnej zodpovednosti podnikov a postaráme sa o lepšie porozumenie prienikom kreatívneho odvetvia s tými ostatnými, môžeme vybudovať partnerstvá prospešné pre všetky zúčastnené strany.

Ďalšie kroky

Na jeseň plánujeme pokračovať v diskusiách so spoločnosťami, aby sme získali čo najrealistickejší pohľad na všetky možnosti spolupráce a financovania. Okrem toho sme na svojich sociálnych sieťach začali propagovať partnerstvá s miestnymi značkami prostredníctvom kampane #mysmenitra2026 a interaktívnych súťaží, ktoré poslúžia ako vzájomná reklama, ale aj oslava širokého spektra našich jedinečných lokálnych podnikov.

Prehľad fundraisingu

Kategória partnera	Kumulatívna suma v eurách
Veľkí hráči	1 100 000
Miestni hrdinovia	300 000
Silní jednotlivci	100 000
Spolu	1 500 000

023

Prehľad prevádzkových nákladov

Prevádzkové náklady	V eurách	V percentách
Programové náklady (vrátane rozvoja publika, dosahu a budovania kapacít)	17 730 000	61
Monitorovanie a hodnotenie	600 000	2
Propagácia a marketing	5 120 000	18
Platy, režijné a administratívne náklady	5 550 000	19
Spolu	29 000 000	100

024

Harmonogram využitia prevádzkových nákladov

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Neskôr	Spolu
Programové náklady (v eurách)	20 000	120 000	550 000	1 430 000	4 020 000	9 125 000	280 000	100 000	15 645 000
Programové náklady (v percentách)	8,89 %	21,82 %	29,18 %	40,68 %	55,68 %	63,30 %	32,18 %	31,25 %	53,95 %
Rozvoj publika, dosah a budovanie kapacít (v eurách)	20 000	35 000	220 000	470 000	500 000	700 000	100 000	40 000	2 085 000
Rozvoj publika, dosah a budovanie kapacít (v percentách)	8,89 %	6,36 %	11,67 %	13,37 %	6,93 %	4,86 %	11,49 %	12,50 %	7,19 %
Monitorovanie a hodnotenie (v eurách)	4 000	30 000	98 000	80 000	121 000	192 000	55 000	20 000	600 000
Monitorovanie a hodnotenie (v percentách)	1,78 %	5,45 %	5,20 %	2,28 %	1,68 %	1,33 %	6,32 %	6,25 %	2,07 %
Propagácia a marketing (v eurách)	21 000	70 000	344 000	580 000	1 450 000	2 435 000	180 000	40 000	5 120 000
Propagácia a marketing (v percentách)	9,33 %	12,73 %	18,25 %	16,50 %	20,08 %	16,89 %	20,69 %	12,50 %	17,66 %
Platy, režijné a administratívne náklady (v eurách)	160 000	295 000	673 000	955 000	1 129 000	1 963 000	255 000	120 000	5 550 000
Platy, režijné a administratívne náklady (v percentách)	71,11 %	53,64 %	35,70 %	27,17 %	15,64 %	13,62 %	29,31 %	37,50 %	19,14 %
Spolu (v eurách)	225 000	550 000	1 885 000	3 515 000	7 220 000	14 415 000	870 000	320 000	29 000 000

025+026

Príjmy z verejného sektora na kapitálové výdavky Finančné záväzky na kapitálové výdavky

Príjmy z verejného sektora na pokrytie kapitálových výdavkov	V eurách	V percentách
Vláda SR	8 200 000*	15
Mesto Nitra	5 000 000*	5,5
Nitriansky kraj	5 000 000*	5,5
Mestá v regióne	2 000 000*	2
Ďalšie inštitúcie, ktoré môžu žiadať o financie	526 000**	0,5
EÚ (s výnimkou Ceny Meliny Mercouriovej)	54 994 000	78
Spolu	75 720 000	100

* vrátane spolufinancovania projektov z fondov EÚ
** vrátane spolufinancovania projektov z fondov EÚ a súkromného sektora

V tom istom čase, keď **Mestské zastupiteľstvo** schválilo príspevok do prevádzkového rozpočtu projektu, schválilo aj príspevok vo výške 5 miliónov eur na kapitálové výdavky spojené s projektom EHMK 2026 a špecifickými infraštruktúrnymi projektmi. To isté platí aj o príspevku na kapitálové výdavky od **Nitrianskeho kraja**. Naš tím sa s cieľom integrovať naše plány rozvoja infraštruktúry do širšieho regionálneho kontextu a súvisiacich stratégií zúčastnil na participatívnom plánovaní integrovaných územných investícií (IÚI) v Nitrianskom kraji na nové programové obdobie, do ktorého spadajú zásahy do infraštruktúry v rámci projektu EHMK 2026. Medzi júnom a augustom 2021 sme sa okrem toho spojili so všetkými **15 mestami v Nitrianskom kraji** a počas týchto stretnutí sme sa dohodli na regionálnom rozdelení kapitálových výdavkov. Podľa oficiálneho vyhlásenia Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky a Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z augusta 2021 bude príspevok na projekt EHMK Slovensko 2026 z prostriedkov EÚ predstavovať 40 miliónov eur **vrátane príspevku vlády SR na kapitálové výdavky**, ktoré budú v novom programovom období 2021 – 2027 vyčlenené z európskych štrukturálnych fondov na budovanie kultúrnej infraštruktúry súvisiacej s projektom EHMK 2026. V sume 75 miliónov eur uvedenej v tabuľke je zahrnutý tento príspevok, ako aj ďalšie infraštruktúrne projekty mesta, regiónu a regionálnych partnerov z programových období európskych fondov 2014 – 2020 a 2021 – 2027.

Bývalé kasárne z 19. storočia na Martinskom vrchu, súčasť plánovaného Kreatívneho centra Nitra

027

Fundraisingová stratégia zameraná na prostriedky z Únie na pokrytie kapitálových výdavkov

Mesto Nitra momentálne čerpá eurofondy vo výške 11 miliónov eur na výstavbu Kreatívneho centra Nitra. Projekt pozostáva z transformácie bývalého Kina Palace v centre mesta na multifunkčný kultúrny priestor a rozsiahlej rekonštrukcie štyroch objektov bývalých kasární na Martinskom vrchu a ich premeny na kreatívne priestory, dielne a výstavné sály.

Z tej istej výzvy čerpá eurofondy vo výške 5 miliónov eur Slovenská poľnohospodárska univerzita na vybudovanie ďalšieho kreatívneho centra (SPU). Projekt spočíva v rekonštrukcii univerzitnej knižnice a jej premene na kreatívne priestory a dielne.

Väčšina plánovaných kapitálových výdavkov uvedených v tabuľke v O25 momentálne vychádza zo štrukturálnych fondov EÚ, pričom slovenská vláda oznámila, že ich poskytne mestu, ktoré získa titul EHMK 2026.

Mesto a región sú pripravené požiadať o obnovu dodatočnej kultúrnej infraštruktúry prostredníctvom nórskeho grantov a cezhraničnej spolupráce Interreg.

Základom všetkých našich projektov je udržateľnosť a dôraz na ekológiu, komunity a dostupnosť pre každého, takže budeme môcť žiadať o európske finančné prostriedky na modrú infraštruktúru a revitalizáciu opustených priemyselných pozemkov. Mesto úspešne čerpalo prostriedky na vybudovanie nových cyklotrás a zelenej infraštruktúry mesta a je lídrom v oblastiach inteligentných miest, inovácií vo verejnom priestore a rozvoji udržateľnej a ekologickej mobility. Zastupiteľstvo Nitrianskeho samosprávneho kraja bude v novom programovom období zodpovedné za zmapovanie potrieb regiónu a efektívne prerozdelenie prostriedkov z EÚ.

Vďaka prepojeniu s mestami v regióne v rámci kandidatúry na EHMK sú všetky mestá koordinované a majú jasne stanovené prioritné oblasti a synergie.

028

Harmonogram príjmov na pokrytie kapitálových výdavkov

Zdroje príjmov na kapitálové výdavky	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Spolu
EÚ (s výnimkou Ceny Meliny Mercouriovej)		10 330 000	14 614 000	14 400 000	15 150 000	500 000	54 994 000
Vláda SR		1 281 400	2 283 600	2 250 000	2 335 000	50 000	8 200 000
Mesto Nitra	500 000	880 000	1 030 000	1 300 000	1 190 000	100 000	5 000 000
Nitriansky kraj	200 000	1 200 000	1 230 000	1 085 000	1 085 000	200 000	5 000 000
Mestá v regióne		382 500	485 000	485 000	567 500	80 000	2 000 000
Ďalšie oprávnené inštitúcie	25 000	155 000	278 000	33 000	25 000	10 000	526 000

Výdavky na nové prvky kultúrnej infraštruktúry projektu Nitra 2026

Prvok infraštruktúry	Plánované náklady	Plánovaný harmonogram	Zdroje financovania
Kreatívne centrum Nitra	11 000 000	2021 – 2023	Mesto Nitra, Európska únia, Slovenská republika
Black box projektu Imaginárium na ZUŠ J. Rosinského	2 200 000	2022 – 2024	Mesto Nitra, Európska únia, Slovenská republika
bod.K7	300 000	2021 – 2024	Slovenská republika, EHP

Plánovaná štruktúra riadenia a realizácie

Mesto Nitra bude na realizácii projektu rozmerov Európskeho hlavného mesta kultúry spolupracovať takmer so všetkými mestami v Nitrianskom kraji, ako aj s niekoľkými menšími obcami, zastupiteľstvom samosprávneho kraja a ďalšími inštitúciami.

Od iných miest, ktoré sa zúčastnili projektu EHMK, sme sa dozvedeli, že zriadiť organizačný orgán po získaní titulu je náročné. **Rozhodli sme sa preto kuť železo za horúca a zriadili sme organizáciu, ktorá bude implementovať program EHMK v prípade, že titul získame.** Nitra 2026 je záujmové združenie právnických osôb, ktoré v marci 2021 založilo mesto Nitra spolu s Nitrianskou organizáciou cestovného ruchu. V júni 2021 sa k združeniu pridal aj Nitriansky samosprávny kraj. Všetky kľúčové zainteresované strany sme tak zhromaždili pod jednu inštitucionálnu strechu a sme pripravení začať s prípravou a realizáciou našich plánov. Participatívna atmosféra pri príprave

$$\text{Pomer hlasov}_{xy} = \frac{50}{\text{Počet členov združenia}} + 50 \cdot \frac{\text{Členský príspevok člena X kumulatívne za 2021 – Y}}{\text{Kumulatívna suma všetkých členských poplatkov za 2021 – Y}}$$

prihlášky a podstata konceptu Bodu Zlomu nás inšpirovali k tomu, aby sme prelomili okovy tradičného hierarchického prístupu k riadeniu, ktorý je pre Slovensko typický. Pokiaľ ide o štruktúru riadenia, našim cieľom je zaistiť, aby sa doň zapájali **všetky zainteresované strany** – od inštitúcií poskytujúcich financovanie, po marginalizované skupiny, ktoré sme identifikovali, od lokálnych aktérov, až po tých na periférii regiónu. Hoci zriadenie združenia bolo významným

medzníkom našej cesty za titulom Európskeho hlavného mesta kultúry, bol to len začiatok. K veľkým hráčom sa pridajú mestá a obce z celého kraja – mestské zastupiteľstvá **14** (z 15) **miest v Nitrianskom kraji** schválili a podpísali memorandá o spolupráci s našim združením a v prípade, že získame titul EHMK, sa pridajú k združeniu. Spolu so zástupcami z verejného sektora sa medzi budúcich členov združenia podpísaním memoranda o spolupráci zaradili aj Univerzita Konštantína Filozofa a Slovenská poľnohospodárska univerzita a očakávame, že sa pridajú aj ďalšie subjekty.

Do vedenia projektu Nitra 2026 sme postavili súčasne mnohé rôzne zainteresované strany zo všetkých kútov Nitrianskeho kraja, čím do hry vstupujú ďalšie faktory. Tým, že sa do realizácie zapájajú viaceré zainteresované strany, zabezpečíme priame komunikačné kanály s každou z nich, no na druhej strane sa musíme postarať o to, aby boli všetci aktéri – malí aj veľkí, blízki aj vzdialení, a dokonca aj tí, ktorí sú zvyčajne na „opačnej strane“ – spokojní a presvedčení o vízii projektu Nitra 2026, a aby spolu pod jednou strechou efektívne spolupracovali. Čo sa týka prijímania rozhodnutí, s cieľom vyrovnať podmienky pre väčšie a menšie zainteresované strany a čo najviac zvýšiť ich oddanosť nášmu projektu (aby mali väčší záujem pridať sa k nám, ale aj aby boli ochotnejšie siahnuť do vrecka), sme doslova museli vyriešiť rovnicu:

Rozdelenie právomocí vo valnom zhromaždení je takéto: 50 % hlasov je rovnomerne rozdelených medzi všetkých členov združenia (aby dostali priestor aj menšie obce s nižším rozpočtom a zainteresované strany, ktoré si nemôžu dovoliť poskytnúť finančný príspevok) a 50 % hlasov je medzi členov združenia rozdelených proporционаlne podľa podielu, ktorým počas celého trvania ich členstva v združení prispeli ku kumulatívnym členským príspevkom (ako motivácia investovať vlastné finančné prostriedky).

Organizácia združenia Nitra 2026 na úrovni manažmentu

Usilujeme sa zaistiť účinnosť, efektívnosť, zodpovednosť a zároveň vysokú kvalitu umeleckého programu, ako aj profesionalitu v procese jeho realizácie. Aby sme spojili tieto dve priority s procesmi riadenými zhora nadol a zdola nahor, vybudovali sme združenie Nitra 2026 na našej vlastnej verzii maticovej organizačnej štruktúry. Tento dynamický prístup umožňuje otvorenejšiu komunikáciu, spoluprácu, výmenu zručností, vyššiu motiváciu zamestnancov a profesionálny rozvoj, ktoré vedú k maximálnemu využívaniu zdrojov. Procesy sa tak navyše tvoria na základe programov, podujatí a aktivít, a nie podľa organizačných jednotiek.

Najvyšším orgánom združenia je **valné zhromaždenie**, do ktorého patria všetci členovia združenia, pričom každý z nich má jedného zástupcu. Momentálne pozostáva zo zástupcov Mesta Nitra, Nitrianskej organizácie cestovného ruchu a Nitrianskeho samosprávneho kraja, a ak získame titul EHMK, budú doň patriť aj všetky zainteresované strany, ktoré na projekt Nitra 2026 poskytnú financie, ako aj zástupcovia relevantných aktérov z občianskej spoločnosti, ktorí do projektu neprispievajú finančne. Potenciálne prelínanie sa členov valného zhromaždenia s organizátormi podujatí nebude predstavovať konflikt záujmov, pretože umelecký program nespadá medzi oblasti, nad ktorými valné zhromaždenie dohliada. Valné zhromaždenie schvaľuje interné predpisy, všeobecné usmernenia, zásady a postupy združenia, ako aj jeho rozpočet, finančné výkazy a správu o činnosti. Okrem toho volí a odvoláva správnu radu a členov poradnej rady podľa prijatých náborových usmernení a rozhoduje o prijímaní nových členov.

Dozorná rada je auditný orgán združenia. Dozerá na manažment združenia a dodržiavanie jeho interných predpisov, pričom má prístup ku všetkým účtovným, obchodným, organizačným, podnikovým a ďalším dokumentom. Dozorná rada pozostáva z neurčeného počtu členov (najmenej však z troch), pričom časť z nich vymenúvajú zastupiteľské orgány jednotlivých samosprávnych členov združenia, jedného člena vymenúva Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky a jedného Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku.

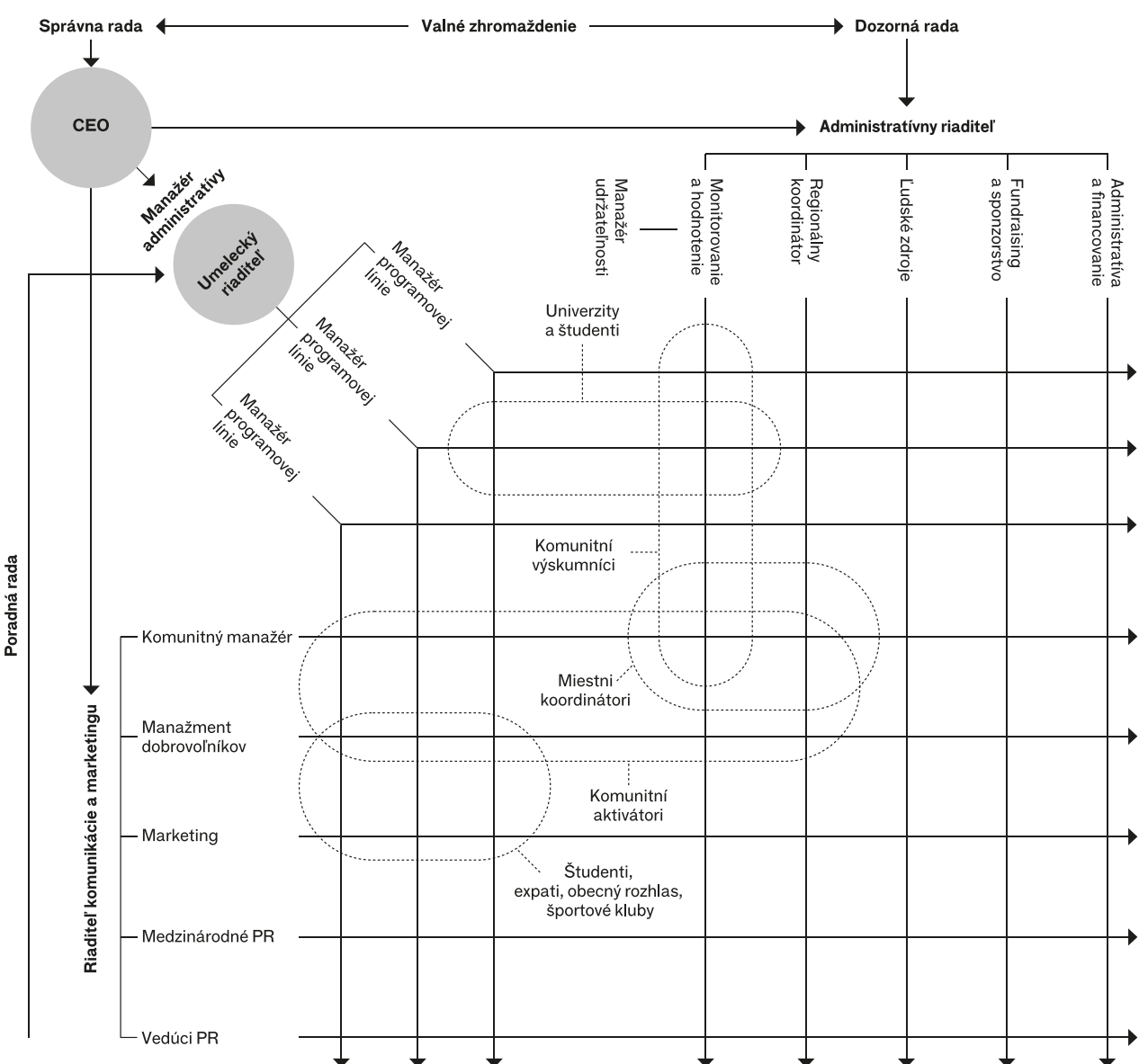
Správna rada je výkonný orgán združenia a má na starosti záležitosti každodenného riadenia. Pozostáva aspoň z troch osôb, ktoré volí valné

zhromaždenie, pričom jedna z nich je zároveň **riaditeľom/CEO** a jedna z nich zástupcom riaditeľa združenia. Riaditeľ a jeho zástupca sú výkonnými a štatutárnymi predstaviteľmi združenia, ktorí konajú v mene združenia a nesú konečnú zodpovednosť za projekt.

Umelecký riaditeľ je nezávislý a zodpovedá za celkovú kvalitu umeleckého a kultúrneho programu v súlade s vysokými štandardmi EHMK. Pracuje so zreteľom na všeobecný finančný, administratívny a logistický rámec, ktorý nastavuje a chráni riaditeľ alebo správna rada a schvaľuje valné zhromaždenie, no pokiaľ ide o koncept, koná nezávislo. Organizuje a koordinuje prácu kreatívneho tímu i tímov expertov a úzko spolupracuje s riaditeľom, administratívnym riaditeľom a riaditeľom komunikácie, aby zabezpečil úspešnú prípravu a realizáciu projektu.

Kreatívny tím, ktorý pracuje pod umeleckým riaditeľom, je zodpovedný za umelecký rozmer projektu EHMK. Pri práci mu pomáha **poradná rada**, výbor popredných slovenských aj zahraničných odborníkov zložený z expertov z rôznych odvetví kultúry a umenia, vrátane architektúry, urbanizmu, turizmu, športu, vzdelávania, vedy, environmentalistiky a ďalších oblastí, ktoré sú relevantné pre projekt EHMK. Vyjadrujú odborné názory a poskytujú rady v súvislosti s konceptuálnymi prístupmi, obsahom i realizáciou aktivít a programov, a reagujú na rôzne spoločenské otázky súvisiace s realizáciou projektov.

Horizontálne podporné aktivity riadi **riaditeľ komunikácie**, ktorý je zodpovedný za tvorbu a exekúciu marketingovej stratégie a kampaní súvisiacich s projektom EHMK. **Komunitný manažér** bude hlavným styčným bodom medzi združením a našimi komunitami. Vertikálne procesy riadi **administratívny riaditeľ**. Keďže udržateľnosť hrá v našom koncepte dôležitú úlohu, špeciálne miesto pri zabezpečovaní environmentálnej, sociálnej, ekonomickej aj kultúrnej udržateľnosti bude mať v hodnotiacom a monitorovacom tíme **manažér udržateľnosti**. Bude zodpovedný za hodnotenie programov, projektov a podujatí, ale aj procesov v rámci realizácie projektu z hľadiska ich vplyvu na kľúčové rozmery udržateľnosti, manažment a dodržiavanie etických štandardov.

032

Nábor zamestnancov s vhodnými zručnosťami a skúsenosťami

Valné zhromaždenie počas fázy podávania prihlášky priamo vymenovalo osoby na kľúčové pozície na prevádzkové účely. Ich funkčné obdobie sa však skončí najneskôr jeden rok po založení združenia. Dôvodom je naša snaha zaistiť maximálnu transparentnosť a na tieto pozície vymenúvať tých najvhodnejších ľudí. Uvedomujeme si, že medzi kontinuitou a transparentnosťou je veľmi tenká hranica, no my chceme dosiahnuť oboje. Uchádzať sa o pozície vyššieho manažmentu

preto umožníme aj verejnosti, no osoby, ktoré zostavili obsah a plány v rámci tohto bid booku, budú v združení pravdepodobne pracovať naďalej. **Predpokladané počty zamestnancov na nadchádzajúce roky uvádzame v tabuľke na ďalšej strane.**

Ľudia, ktorých na rast svojho tímu potrebujeme, sú rovno za rohom. No za ktorými rohmi ich budeme hľadať?

V prvom rade siahneme do **rozsiahlej siete aktérov** predstavujúcich kultúrne a kreatívne odvetvie, do miestnej a regionálnej správy, univerzít, do sektora inovácií, ako aj medzi odborníkov a aktivistov, s ktorými sme už pracovali. Stáli pri nás počas celej prípravy programu Bodu Zlomu a chceme, aby nám ho pomohli aj uskutočniť. V tejto skupine máme svojich Nitrančanov, no tiež mnohých ľudí z celého Slovenska či dokonca spoza hraníc.

Keď už je reč o hraniciach... počas diskusie Nitra ako prestupná stanica sme zistili, že mnohí z **naších expatov**, či už mladých, alebo starších, má chuť sa do Nitry vrátiť. Našou ambíciou je, aby pre nich bolo združenie Nitra 2026 prelomovým bodom. Jednou ranou tak zároveň zužitkujeme aj schopnosti a kontakty, ktoré získali v zahraničí. Najúrodnejšie polia budúcich zamestnancov však máme priamo pod nosom – konkrétne na pôde **dvoch univerzít**, z ktorých vychádzajú kvalifikovaní absolventi v oblastiach manažmentu kultúry a turizmu, marketingovej komunikácie a reklamy, žurnalistiky, archeológie, ako aj hudby, umenia a literatúry. Najslubnejším miestnym zdrojom novej, **mladej posily** je naše nové

Kreatívne centrum Nitra, ktoré je spolu so svojimi podnikateľským inkubátorom, akceleračtorom, medzinárodnými rezidenciami, výmenami a stážami najväčším prínosom na budovanie kapacít v kultúrnych a kreatívnych odvetviach.

Potenciál na **budovanie kapacít** vidíme aj vo **vlastných zamestnancoch** združenia. Naša realizačná štruktúra je navrhnutá tak, aby prirodzene rástla, pričom pracovníkov budeme v priebehu rokov postupne naberať najprv na čiastočné úväzky. Dostanú sa do rytmu tímu Nitra 2026, zlepšia si organizačné, manažérske a kreatívne zručnosti a s približujúcim sa rokom 2026 sa postupne presunú na pozície s plným úväzkom.

		tím kandidatúry 2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027	
spolu		15		25		26		27		37		41		11	
spolu		5	10	14	11	16	10	20	7	31	6	39	2	7	4
		plný úväzok	čiasťočný úväzok	plný úväzok	čiasťočný úväzok	plný úväzok	čiasťočný úväzok	plný úväzok	čiasťočný úväzok	plný úväzok	čiasťočný úväzok	plný úväzok	čiasťočný úväzok	plný úväzok	čiasťočný úväzok
Riadiaci a umelecký tím	CEO	1		1		1		1		1		1		1	
	Manažér administratívy a ďalší zamestnanci			1		1		2		2		3		1	
	Umelecký riaditeľ a súvisiaci zamestnanci			1	1	1	1	2		2		2			
	Manažéri programových línií a produkční manažéri		5	3	3	3	3	3	3	10	2	12		1	3
Vertikálna koordinácia	Administratívny riaditeľ	1		1		1		1		1		1			
	Administratíva a financovanie	1	2	1	2	1	2	1	2	3	2	5		2	1
	Fundraising a sponzorstvo		1	1		1		1		1		1			
	Ľudské zdroje			1		1		1		1		1			
	Regionálny koordinátor	1		1		1		1		1		1			
	Hodnotenie a monitorovanie		1		2	1	1	1	1	2		2		1	
Horizontálna koordinácia	Riaditeľ komunikácie a marketingu			1		1		1		1		1			
	Komunitný manažér		1	1		1		1		1		1			
	Koordinátor dobrovoľníkov				1	1		1		1	2	1	2		
	Marketing	1		1		1	1	1	1	2		5		1	
	Medzinárodné PR				1		1	1		1		1			
	Vedúci PR				1		1	1		1		1			
Ďalší zmluvní zamestnanci	Miestni koordinátori*				5		5		5		5		5		
	Komunitní výskumníci**						15		15		15		15		
	Komunitní aktívatori***						30		30		30		30		
	Medzinárodní stážisti****								9		9		9		

* podrobnejšie vysvetlené v O33 ** podrobnejšie vysvetlené v O4 *** podrobnejšie vysvetlené v O15 **** podrobnejšie vysvetlené v O39

Nástupište 1-12, priestor pre nezávislú kultúru v podchode pod autobusovou stanicou v Topoľčanoch

033

Spolupráca medzi združením Nitra 2026, Mestom Nitra a Nitrianskym samosprávnym krajom

Počas prípravy programu sa priestory mestského úradu stali dôverne známe aj tým z nás, ktorí ich predtým nepoznali. Dokonca aj recepčný vo vestibule nás už pozná po mene. Chceme tým zdôrazniť, že rozvoj vzťahov s miestnymi autoritami je nevyhnutný. A vďaka úzkej spolupráci s členmi niekoľkých odborov **miestnej samosprávy počas fázy predkladania projektu** sa nám podarilo túto bariéru prelomiť.

Mestské aj krajské odbory sociálnych služieb nám pomohli navrhnuť a otestovať niektoré z našich programov zameraných na dosah, Úrad hlavného architekta Nitry a Odbor životného prostredia sme zapojili do zásahov spojených s infraštruktúrou a Odbor školstva, mládeže a športu sme zahrnuli v aktivitách zameraných na žiakov škôl. A, samozrejme, s Odborom projektového a strategického riadenia a Odborom kultúry sme takmer v každodennom kontakte.

Vzťahy, ktoré sme vybudovali, plánujeme rozvíjať aj naďalej a rátame s nimi ako s podstatným pilierom v implementačnej fáze. Manažment, umelecký tím a pomocný

personál sa budú **so svojimi kolegami z inštitúcií stretávať aspoň raz za mesiac**, počnúc rokom 2022 a neskôr, v prípade potreby aj častejšie. Aj pokiaľ práve nebudeme mať o čom spoločne rozhodovať, zastavíme sa na kávu a kus reči, aby sme sa priebežne informovali o novinkách.

V porovnaní s prvým kolom kandidatúry sa územný rozsah EHMK Nitra 2026 rozšíril viac, než sme si mohli želať. Zapojenie 14 miest a mnohých iných, nových zainteresovaných strán sa odzrkadlilo aj v mechanizme implementácie. Zaviedli sme preto pozíciu **regionálneho koordinátora**, ktorý bude spolu s **piatimi miestnymi koordinátormi** menežovať každodenné záležitosti spojené s plánovaním a realizáciou projektov a aktivít. Títo koordinátori budú vybraní spomedzi zamestnancov regionálnych rozvojových agentúr, miestnych akčných skupín a regionálnych turistických organizácií pôsobiacich v Nitrianskom kraji. Pôjde teda o ľudí, ktorých poznajú po mene vrátnici mnohých mestských úradov v kraji. So združením budú spolupracovať na základe dohody podľa potreby a budú našimi pešíakmi v teréne.

Valné zhromaždenie, správna rada a poradná rada sa budú stretávať minimálne raz za štyri mesiace. Záznamy zo stretnutí dostanú všetci členovia združenia spolu s ich príslušnými oddeleniami a závery sa zverejnia online. Všetky finančné operácie združenia sa vykonávajú cez transparentný účet na jednoduché sledovanie všetkých transakcií a efektívne využitie verejných zdrojov, ktoré nám budú zverené.

034

Výber CEO a umeleckého riaditeľa

CEO a umeleckého riaditeľa vyberieme prostredníctvom **medzinárodnej verejnej súťaže**. Celý proces výberu na manažérske pozície sa bude riadiť prijatými **smernicami na transparentné verejné súťaže a výberové konania**. Združenie prijalo novo zavedenú smernicu č. 4/2020 Ministerstva Kultúry o výberovom konaní na obsadenie miesta vedúceho zamestnanca, ktorý je štatutárnym orgánom rozpočtovej organizácie alebo príspevkovej organizácie v odvetviach kultúry a umení. Výberové konanie bude pozostávať z verejného aj neverejného vypočúvania a ...

náš...	CEO	a umelecký riaditeľ
ktorí majú konečnú zodpovednosť za...	...implementáciu projektu Nitra 2026 EHMK a dosiahnutie hlavných cieľov Nitry 2026	... nezávislé vyhotovenie umeleckej vízie Nitry 2026 a celkovú kvalitu umeleckého a kultúrneho programu
budú zvolení výberovou komisiou zloženou z...	● renomovaného externého experta s dlhodobou skúsenosťou s manažovaním verejnej organizácie, vymenovaného Ministerstvom kultúry ● medzinárodne uznávaného významného odborníka v odvetviach kultúry a umenia vymenovaného Zastúpením Európskej komisie na Slovensku ● renomovaného externého experta s dlhodobou skúsenosťou v odvetviach kultúry a umenia z akademického alebo vedeckého prostredia vymenovaného valným zhromaždením ● renomovaného externého experta s dlhodobou skúsenosťou v oblasti nezávislej kultúry vymenovaného valným zhromaždením z aspoň dvoch nominantov navrhnutých neverejnými členmi združenia ● renomovaného externého experta s dlhodobou skúsenosťou v súčasnej kultúre vymenovaného valným zhromaždením z aspoň dvoch nominantov navrhnutých verejnými členmi združenia ● renomovaného externého experta s dlhodobou skúsenosťou s manažovaním verejnej organizácie vymenovaného valným zhromaždením z aspoň dvoch nominantov navrhnutých členmi združenia z miestnej a krajskej samosprávy ● zástupcu zamestnancov združenia	
na základe spoločných kritérií ...	● organizačné a manažérske zručnosti ● koncepčné a analytické myslenie ● excelentné komunikačné a prezentačné zručnosti v rámci inštitúcie ako aj voči médiám a verejnosti ● proaktívny a flexibilný prístup k riešeniu zložitých úloh a schopnosť rozmýšľať v širšom kontexte ● znalosť angličtiny ● schopnosť pracovať samostatne aj v tíme ● skúsenosť a schopnosť viesť, inšpirovať a posúvať zamestnancov dopredu ● v neposlednom rade etické správanie vo všetkých okolnostiach	
a špecifických kritérií ...	● znalosť regulácií týkajúcich sa implementácie európskych štrukturálnych a investičných fondov ● ovládanie plánovacích a rozpočtových procesov vo všeobecnosti, ako aj v rámci procesov projektového manažmentu ● aspoň základná orientácia v sfére manažovania a financovania kultúry na Slovensku a v EÚ	● prehľad v súčasných kultúrnych a spoločenských trendoch v Európe aj mimo Európy ● pochopenie diskusií v kultúrnej politike a v sfére etablovaných a nezávislých kultúrnych inštitúcií ● skúsenosť s manažovaním alebo koordináciou projektov v kultúre, umení a kreatívnom priemysle
najneskôr do...	Apríla 2022*	Septembra 2022

*Keď uplynie mandát súčasného dočasného CEO

Hodnotenie rizík a zmierňujúce opatrenia

Dôležitou súčasťou celého procesu prípravy kandidatúry bolo hodnotenie rizík. Uvedomovali sme si totiž, že domino treba rozostavať tak, že keď postrčíme prvý diel, všetky zvyšné padnú želaným smerom. Zistili sme, že na ruke máme

zopár zlých kariet, no našli sme spôsoby, ako hru napriek tomu vyhrať. Do nášho konceptu a jeho implementácie sme už zahrnuli väčšinu z týchto „zlepšovákov“, ktoré riešia nasledujúce problémy:

Vnútorne záležitosti

Naša organizačná štruktúra už funguje. Avšak po ceste môžeme stále natrafiť na pár prekážok...

Riziko	Pravdepodobnosť	Dopad	Zmierňujúce opatrenie
Obsadenie kľúčových manažérskych pozícií zamestnancami s požadovanými vlastnosťami a skúsenosťami	Stredná	Vysoký	● Vysoké manažérske pozície budú obsadené prostredníctvom medzinárodnej verejnej súťaže a v transparentnom výberovom konaní ● Prijatie do pracovného pomeru na základe súboru kvalitatívnych kritérií ● Zloženie výberovej komisie zabezpečuje transparentnosť, kompetentnosť a minimalizuje politický tlak
Zabezpečenie zamestnancov s dostatočnými zručnosťami a schopnosťami implementovať projekt takého rozsahu, ako je EHMK	Stredná	Vysoký	● Súčasťou prípravy kandidatúry bola snaha získať zamestnancov zo širokej siete KKP a iných odvetví ● Vo vylepšenej NITRO SIETI je už viac ako 300 žiadostí ● Silné iniciatívy na budovanie kapacít ● Budovanie interných kapacít
Kontinuita zamestnancov počnúc výberovou fázou až po fázu implementácie	Nízka	Stredný	● Tím pracujúci na kandidatúre bude s najväčšou pravdepodobnosťou pokračovať ● Členovia tímu sú súčasťou viacerých projektov v umeleckom programe
Kontinuita zamestnancov počnúc výberovou fázou až po fázu implementácie Vysoká miera fluktuácie zamestnancov a vyhorenia	Vysoká	Stredný	● Náš maticový model organizačnej štruktúry je dynamický a umožňuje otvorenú komunikáciu, spoluprácu, zdieľanie zručností, väčšiu zamestnaneckú motiváciu a profesionálny rozvoj ● Rozumné rozdelenie zodpovedností ● Smernice o zdraví a duševnej pohode zamestnancov na pomoc v boji proti častým vyhoreniam a ako riešenie rozmazaných hraníc medzi prácou a osobným životom, pravidelné teambuildingové aktivity, podpora otvorenej diskusie medzi zamestnancami a vysoko postavenými osobami, individuálne nastavenie úloh a práca z domu s povinnými každodennými ofline prestávkami na kávu a príležitosťami na fyzickú aktivitu
Získanie dostatočného množstva dobrovoľníkov	Nízka	Stredný	● Tradícia dobrovoľníctva v meste a kraji s viac než 700 registrovanými dobrovoľníkmi vo viac než 60 organizáciách ● Spolupráca s Nitrianskym centrom dobrovoľníctva, luventou, študentmi a vedcami na oboch univerzitách

Vzťahy

Aby sme dosiahli Bod Zlomu a aby sme na jeho konci boli lepší a silnejší ako predtým, musíme spolupracovať naprieč všetkými oblasťami spoločnosti, ktoré budú riešiť...

Riziko	Pravdepodobnosť	Dopad	Zmierňujúce opatrenie
Nedostatočná skúsenosť a neochota miestnych kultúrnych aktérov zapojiť sa do medzinárodnej spolupráce	Stredná	Vysoký	● Umelecký program a sprievodné iniciatívy boli vytvorené v spolupráci s miestnymi aktérmi ● Príprava programu Nitry 2026 bola jednou veľkou networkingovou skúsenosťou ● Iniciatíva budovania kapacít pre kultúrnych manažérov
Nitra 2026 sa nevenuje špecifickým marginalizovaným a znevýhodneným skupinám	Vysoká	Stredný	● Stratégia na rozvoj dosahu a publika bola vypracovaná v konzultácii s neziskovkami, učiteľmi a verejnými autoritami pracujúcimi so špecifickými znevýhodnenými skupinami a ich zástupcami ● Vybrané iniciatívy na budovanie dosahu a kapacít cielené na prelomenie existujúcich bariér medzi kultúrnymi aktérmi a znevýhodnenými skupinami

Náš európsky problém

Budme úprimní – stať sa skutočne EURÓPSKYM hlavným mestom kultúry je náročná úloha pre mesto, akým je Nitra. Budeme musieť postaviť veľa obojsmerných mostov spájajúcich Nitru s Európou, a naopak, aby sme prekonalí...

Riziko	Pravdepodobnosť	Dopad	Zmierňujúce opatrenie
Nedostatočné zapojenie medzinárodných partnerov a európskych a medzinárodných umelcov v umeleckom programe	Nízka	Vysoký	● Všetci medzinárodní partneri spomenutí v umeleckom programe boli oslovení a potvrdení v prvej fáze kandidatúry ● Väčšina nových projektov, ktoré sa do programu pridajú v rokoch 2022 – 2025 bude musieť zapojiť relevantných medzinárodných partnerov ● Nitra 2026 bude slúžiť ako spojka medzi existujúcimi lokálnymi kultúrnymi aktérmi a európskymi partnermi
Komunikácia nebude mať dosah na široké európske a medzinárodné publikum	Stredná	Stredný	● Ako zvyčajne – silná, starostlivo naplánovaná medzinárodná komunikácia podporovaná kvalifikovanými a kreatívnymi zamestnancami a adekvátnym rozpočtom, no aj tak... ● ...prelomíť lady nie je také jednoduché. Preto máme na druhom brehu tajných agentov – Nitrančanov žijúcich v cudzine, ktorí budú ambasádormi Nitry 2026, a tím stážistov z celej Európy, ktorí budú mať v našom PR tíme na starosti osobitný prístup

Štátne záležitosti

Politická podpora je trochu komplikovaná záležitosť. Nitra 2026 nie je len obyčajný projekt, je to skôr celkový proces. Na to, aby sme doň zapojili celý kraj, sa potrebujeme popasovať s výzvami v efektívnej koordinácii...

Riziko	Pravdepodobnosť	Dopad	Zmierňujúce opatrenie
Väčšina kultúrnej infraštruktúry v meste a v kraji je vo „vlastníctve“ Nitrianskeho samosprávneho kraja, a v prípade, že prideme o jeho podporu, prístup k priestorom môže byť sťažený	Nízka	Vysoký	● Spoločnú kandidatúru a vstúpenie do združenia Nitra 2026 schválila Rada Nitrianskeho samosprávneho kraja ● Nitra 2026 sa bude pravidelne stretávať s relevantnými oddeleniami krajských autorít a bude ich informovať o postupe projektu ● Nitra 2026 bude aj naďalej aktívne zapájať etablované krajské kultúrne inštitúcie, ktoré priamo spravujú priestory
Pôsobenie počas dvoch volebných období (2022 a 2026), ktoré môže ohroziť získanú podporu	Stredná	Vysoký	● Podpora Nitry 2026 je jedným zo strategických cieľov tak v Krajskom rozvojovom programe, ako aj v Programe ekonomického a spoločenského rozvoja mesta Nitry, ktoré sa pripravuje na ďalšie programové obdobie ● Pravidelná komunikácia s miestnymi autoritami prostredníctvom regionálneho koordinátora pracujúceho so sieťou piatich miestnych koordinátorov
Priveľký alebo jednostranný politický nátlak na tím	Stredná	Vysoký	● Finálnu zodpovednosť za umeleckú víziu Nitry 2026 má umelecký riaditeľ, ktorý je nezávislý a oslobodený od akýchkoľvek politických vplyvov ● Výberové kritériá na nové projekty sú jasne definované a proces je vedený umeleckým riaditeľom a umeleckým tímom, ktorému pomáha poradná rada ● Náš mechanizmus implementácie viacerých zainteresovaných strán a rozdelenie moci v rámci valného zhromaždenia núti veľkých hráčov, aby sa naučili spolupracovať s ostatnými, čím sa minimalizuje jednostranný nátlak
Nezískanie plánovaných prostriedkov na prevádzkové a kapitálové výdavky z miestnej, krajskej a štátnej úrovne	Stredná	Vysoký	● Nitra 2026 je pevne ukotvená v dôležitých krajských aj miestnych strategických dokumentoch, ktoré informujú o rozdelení verejných financií ● Naši partneri majú cenné skúsenosti so získavaním príspevkov zo štátnych zdrojov, ako aj zo zdrojov EÚ ● Združenie Nitra 2026 zabezpečí pomoc s procesom žiadania prostriedkov z alternatívnych zdrojov
Nedokončenie plánovanej infraštruktúry podľa časového harmonogramu	Stredná	Nízky	● Súčasný časový harmonogram berie do úvahy štandardné doby dodania ● Pre prípad bol vypracovaný plán B všetkých projektov týkajúcich sa fyzických priestorov a budov

Úskalia rurálneho charakteru

Vidiecke prostredie Nitrianskeho kraja ponúka jedinečnú domácku atmosféru s na pohľad nedotknutými a preskúmania hodnými kútmi, no prináša tiež špecifické nevýhody...

Riziko	Pravdepodobnosť	Dopad	Zmierňujúce opatrenie
Priestorové rozdelenie niektorých miest, kde sa budú konať podujatia, môže spôsobiť problém s dostupnosťou	Vysoká	Stredný	● Dopravná infraštruktúra spájajúca dané priestory je dobre rozvinutá ● Nitra 2026 zabezpečí kyvadlovú dopravu
Obmedzená dostupnosť ubytovania v meste Nitra	Vysoká	Vysoký	● Ubytovacie kapacity kraja a blízkosť Bratislavy dostatočne dopĺňajú miestne kapacity ● Rozvinuté plány rôznorodejších ponúk ubytovania (napr. kemping a glamping, apidomy, hotely pre psy)
Zvýšená náročnosť koordinácie	Stredná	Nízky	● Partnerstvá s inštitúciami sú už v procese (Nitrianska organizácia cestovného ruchu, miestne akčné skupiny programu LEADER) ● Regionálny koordinátor pracujúci so sieťou piatich miestnych koordinátorov a 15 regionálnych komunitných aktivátorov

Príliš extravagantné?
Bod Zlomu je odvážny koncept, ktorý sa razantne stavia k zásadným spoločenským problémom. Je navrhnutý ako „nástroj“, ktorý má rozhýbať celý región bohatý na rôznorodé kultúry. Avšak...

Riziko	Pravdepodobnosť	Dopad	Zmierňujúce opatrenie
Špecifická výstrednosť a ráznosť projektu môžu najmä konzervatívnejších Nitrančanov odrádzať, čo môže spôsobiť zlú reklamu	Stredná	Stredný	• Dobrá komunikácia vrátane zábavných a inkluzívnych aktivít, tak ako je nastavená v otázke o marketingu • Projekty zaoberajúce sa nepopulárnymi témami sú postavené na správnej kombinácii tradičného a inovatívneho prístupu, ktorý pôsobí prirodzene a zapája miestnych umelcov a občiansku spoločnosť
Potenciálny nárast extrémizmu ako hrozba hodnotám multikultúrnej spoločnosti, ktorá je podstatou nášho konceptu	Nízka	Vysoký	• Ak by sme mali pripravené hotové riešenie, dali by sme si ho patentovať. Budeme však musieť nájsť zmierňujúce opatrenia, ktoré budú pasovať na konkrétnu situáciu, avšak... • Ako sme zistili počas verejných debát s Nitrančanmi – princípy participácie a úprimnosti môžu pomôcť otvoriť dialóg aj s tými najtvrdohlavejšími • Očakávame, že naša na mieru vyrobená stratégia rozvoja publika (napr. Neo-kritická revolúcia) udrie tieto problematické klince presne po hlavičke

Čierne labute
COVID-19 sa prejavil ako nekompromisný kat kultúrneho sektora. Na ceste k Nitre 2026 môžeme stretnúť množstvo jeho blízkych či vzdialených „príbuzných“, ktorí môžu nečakane zaklopať na dvere a priniesť podobný chaos, ako napríklad...

Riziko	Pravdepodobnosť	Dopad	Zmierňujúce opatrenie
Pandémia 2.0	Vysoká	Vysoký	• Naplno využijeme „jednotky a nuly“ – nevyužitý potenciál novej dimenzie kultúrnej infraštruktúry – viac než 60 % našich projektov má aj digitálne súčasti • Počas prípravnej fázy vytvoríme alternatívu pre všetky projekty • Vďaka iniciatíve virtuálneho dobrovoľníctva nebudeme robiť ústupky pri účasti
Extrémne počasie / klimatické zmeny	Nízka	Vysoký	• Väčšina z našich projektov má „suchú“ a „mokrú“ alternatívu, pokiaľ ide o miesta konania, a tie, ktoré plánujeme vo vonkajšom priestore, musia brať do úvahy miestne podmienky počasia
Invázia mimozemšťanov alebo zombie apokalypsa	Nízka	Vysoký	• Naša stratégia dosahu je vypracovaná a ušitá na mieru súčasnej situácii, avšak je dostatočne flexibilná na to, aby zabezpečila inklúziu akejkoľvek uhlíkovej formy života • Naša zrozumiteľná stratégia rozvoja publika prebudí – ak nič iné – kultivačný gén našej zombie (snáď) menšiny

Katedrály v púšti
Projekt takéhoto rozsahu so sebou vždy prináša riziko, že nám v roku 2027 zostanú projekty alebo budovy, ktoré už nebudú mať žiadny dôvod na existenciu. Aby sme zabezpečili, že sa Nitra 2026 nestane len dočasnou zábavkou, musíme vyriešiť...

Riziko	Pravdepodobnosť	Dopad	Zmierňujúce opatrenie
Otázky post-2026 udržateľnosti rozvitej kultúrnej infraštruktúry	Stredná	Vysoký	• Namiesto budovania nových monumentálnych budov sa bude Nitra 2026 sústrediť na čo najviac susedských a komunitných centier a bude sa snažiť revitalizovať a nájsť nové využitie existujúcej, nedostatočne využitej infraštruktúry, na ktorej sa bude stavať aj po roku 2026
Otázky post-2026 udržateľnosti projektov a podujatí	Stredná	Vysoký	• Iniciatívy budovania kapacít zamierené na kultúrnych manažérov a tvorcov pozdvihnú miestny ľudský a inštitučný kapitál na úroveň súčasných trendov v kultúre a umení • Získaná skúsenosť s prácou s medzinárodnými partnermi a zabezpečenie alternatívnych zdrojov financovania umožní miestnym kultúrnym aktérom udržať nažive mnoho projektov Nitry 2026 aj po tomto roku • Rafinovaná fundraisingová stratégia môže odštartovať chýbajúcu tradíciu obojstranne výhodných partnerstiev medzi súkromným a kultúrnym sektorom
Post-EHMK „vyčerpanie“ miestnej kultúrnej scény, ktoré môže viesť k prudkému poklesu ponuky	Vysoká	Stredný	• Časové harmonogramy projektov sú rozložené naprieč rokom 2026 tak, že ostáva priestor na dodatočné aktivity budovania kapacít a rozumné vybalansovanie pracovnej záťaže
„Prejedenie sa“ kultúrnej ponuky, ktoré môže spôsobiť prudký pokles v dopyte po roku 2026	Stredná	Stredný	• Tým, že ľudí zapojíme ako spolutvorcov, a nie len konzumentov, prestanú vnímať kultúru len ako produkt a začnú ju považovať za súčasť ich životov
Negatívne environmentálne prejavy zvýšeného turizmu a podujatí	Stredná	Nízky	• Zelená kultúra a iniciatíva CirculArch nakopnú environmentálnu udržateľnosť programov, kultúrnych aktérov a infraštruktúrnych zásahov • Uhlíkový inventár bude súčasťou monitorovacieho procesu • Zavedieme smernice a konkrétne plány na zníženie uhlíkovej stopy (napr. pri cenotvorbe lístkov – dobrovoľný príspevok navyše na pokrytie emisií spojených s dopravou)

037

Slogan nášho kultúrneho programu

Bod Zlomu

Flaam Festival na Hideparku v Nitre

038+040

Komunikačná a marketingová stratégia Nitry 2026 a mobilizovanie našich občanov ako komunikátorov

Úlohou marketingových stratégií, kampaní a komunikácie je prilákať a zaujať. **Najdôležitejší je však koniec koncov vždy produkt samotný.** Zaujímavé príbehy, ciele a hodnoty nestačia, ak je za značkou prázdny produkt bez kvalitného obsahu. Ľudia chcú, aby značky reagovali na ich potreby, aby mali pozitívny vplyv nielen na lokálnej, ale aj globálnej úrovni, a aby sa dokázali postaviť sa za dobrú vec a podporili revolučné myšlienky. Preto je dôležité, aby Nitra 2026 splnila to, čo sme sľúbili. Zmysluplný, interaktívny a autentický príbeh, ktorého vplyv bude citelný dlhé roky po tom, čo skončí.

Je to náročná výzva, preto sme navrhli hneď niekoľko spôsobov, ako sa jej postaviť a zaujať čo najširšie cieľové skupiny: od miestneho až po celoeurópske publikum všetkých vekových kategórií a spoločenských vrstiev. Naša komunikačná kampaň je postavená na rovnakých šiestich hodnotách ako naša umelecká vízia Bodu Zlomu.

Sú to: **Otvorenosť, Participácia, Úprimnosť, Syntéza, Všadeprítomnosť a Prelomovosť.**

Otvorenosť

Nitra 2026 nepatrí len nám – Nitrančanom, patrí nám všetkým – Európanom. Nastal čas oslobodiť sa z malomestského naratívu a stať sa skutočnou súčasťou Európy. Chceme, aby príbeh Bodu Zlomu zasiahol čo najviac ľudí zblízka aj zďaleka – či už analógovo alebo digitálne. Chceme sa otvoriť ideám a podnetom, čomukolvek, čo nám naše európske publikum, partneri a priatelia môžu ponúknuť.

Európske témy

Nemusíme si klamať – Nitra je pre zahraničného návštevníka neznámym pojmom. Projekt EHMK je ale skvelou príležitosťou zmeniť to

a rozpovedať Európe príbeh Bodu Zlomu. Vďaka našim európskym témam – identite, dialógu a udržateľnosti – dokážeme, že uznávame európske hodnoty a predstavíme našu(e) kultúru(y) ako súčasť európskej kultúrnej rozmanitosti.

Európske kanály

Otázkou nie je to, či máme dostatočne zaujímavý program, ale skôr to, ako sa o ňom Európania dozvedia? Napríklad nasledovne:

- Využijeme **existujúcu digitálnu infraštruktúru a budeme aktívne spolupracovať s miestnymi organizáciami venujúcimi sa marketingu cestovného ruchu** – napr. webové portály informujúce o marketingových/turistických aktivitách mesta (nitra.sk), kraja (unsk.sk) či portály Nitrianskej organizácie cestovného ruchu (visitnitra.eu), partnerov projektu (Nitrianska galéria, Divadlo Andreja Bagara, Obchodné komory atď.), Národnej agentúry cestovného ruchu Slovakia.travel a ich sociálnych sietí, a tiež prostredníctvom marketingovej spolupráce s partnerskými mestami a inými EHMK.
- Vyššie uvedení hráči budú tiež vstupnou bránou k **medzinárodným veľtrhom cestovného ruchu**, kde bude Slovensko predstavené ako hostiteľská krajina EHMK v roku 2026.
- Zapojíme **zahraničné spoločnosti sídliace v Nitre** do medzinárodnej marketingovej kampane Nitry 2026 prostredníctvom ich online kanálov – ako napr. Jaguar Land Rover, Mitsubishi, atď.
- Aktivujeme aj **organizácie propagujúce slovenskú kultúru** vo svete – Slovenské veľvyslanectvá (35 v Európe) a Slovenské kultúrne inštitúty (v 8 európskych krajinách), ako aj Katedry slovenského jazyka a kultúry na univerzitách a v iných inštitúciách

Európska stretávka

Mnoho Nitrančanov žijúcich mimo Slovenska je roztrúsených po celej Európe. Každý z nich má svoju vlastnú sieť kontaktov a tiež pevné väzby na priateľov a rodinu doma. K Nitre ich viaže silné puto a niektorí z nich nám nadšene pomáhajú s prípravou kandidatury. Nitriansky syndróm prestupnej stanice a problém úniku mozgov môžeme tentokrát uchopiť a zjednotiť všetkých Nitrančanov žijúcich v cudzine, aby o nás rozprávali kade-tade. Či už ide o úspešného vedca v Belgicku alebo krypto-anarchistu na Azoroch, šíriť dobré meno Nitry a jej nastávajúceho rozmachu môže každý a všade. A dúfajme, že keď sa v roku 2026 do Nitry vrátia, neprídu sami!

- **Odišiel som z Nitry, ale...** To nešťastné „ale“. Čo tak ho obrátiť a využiť v náš prospech? Oslovíme Nitrančanov žijúcich po celom svete a požiadame ich, aby nahrali video s dôvodom,

prečo z Nitry odišli, ale aj prečo je stále v ich srdciach, kdekolvek sa práve nachádzajú.

- **Vianočný comeback.** Akokolvek silný je odliv mozgov, na Vianoce sa každý rád vracia domov! Urobme teda z navrátilých Nitrančanov ambasádorov európskeho príbehu Nitry. Počnúc rokom 2022 usporiadame každý rok stretnutie s našimi európskymi Nitrančanmi pri príležitosti špeciálnej vianočnej párty Nitra 2026 spojenej s prezentáciou EHMK.

Búranie stien

Pri propagácii akéhokolvek obsahu na sociálnych sieťach sú najlepšimi spojencami influenceri. Ich kúzlo spočíva v triku, ktorý filmoví fanúšikovia poznajú ako „búranie štvrtej steny“ – tej, cez ktorú sledujete film. Čo keby sme ich oslovili, aby nám v Nitre pomohli zbúrať všetky steny, ktoré je potrebné odstrániť? Vezmeme týchto moderných ambasádorov na okružnú jazdu po meste – nie len na turisticky obľúbené miesta, ale tiež do tmavých uličiek. Chceme, aby nakukli cez každú „stenu“ mesta, aby pokryli (a odkryli) všetko: to pochmúrne aj to krásne, bizarné aj uhladené.

Plánujeme pozvať všetkých top hráčov v online svete – tak doma, ako aj v Európe. Napríklad:

- Gogo, influencer č. 1 v priestore bývalého Československa s neuveriteľným počtom 1,8 milióna odberateľov
- ExplOited, na druhom mieste s počtom takmer 1 milión
- EKIPA, skupina poľských influencerov, dosahujúca dokopy 10 miliónov fanúšikov
- Enji Night, maďarská kostýmová umelkyňa, 1 milión odberateľov

A ďalší. Chceme pozvať influencerov zo všetkých EHMK krajín a posilniť naše partnerstvá.

Participácia

Komunikácia je o dialógu. A aj keď ho často vnímame len ako dvojstranný kanál, vyžaduje si neustály rozhovor medzi viacerými stranami so spätnou väzbou, ktorá sa potom odrazí v debata. Len ak sa Nitra 2026 bude zaujímať o to, čo chcú povedať ľudia, budú sa ľudia zaujímať o to, čo chce povedať Nitra 2026.

Účastník ako tvorca a ambasádor

Ak chceme, aby sa naši diváci spolupodieľali na tvorbe projektov, musíme im to umožniť. A myslíme tím **VŠETKÝCH** – od detí, po ich rodičov aj starých rodičov. Ústne podanie je najstarším a najefektívnejším marketingovým nástrojom, z ktorého plánujeme vyťažiť maximum. Jednou z našich výziev je presvedčiť miestnych obyvateľov, že táto európska udalosť patrí im, a nie, že sa o nej rozhodlo bez nich, za zatvorenými dverami.

V rámci našich projektov a programu rozvoja publika chceme nasmerovať energiu silného nitrančanského lokálpatriotizmu do spoločnej tvorby a participácie na šírenie dobrého mena nášho projektu.

Na mestskej a regionálnej úrovni máme projekty, ktoré sú zároveň „komunikačnými platformami“ aj kultúrno-umeleckými projektami. Máme na mysli napríklad **Saunu na kolesách, Čo na to Bratia?, Nitrianske záhrady, Nitra, milá Nitra, Rework či Teatronauti**, ktoré ponúkajú priestor na stretávanie, rozhovory a priamu participáciu. **Máme milióny nápadov, ako osloviť našich divákov. Tu sú niektoré z nich:**

Detskou rečou

Koncerty pre deti sú na Slovensku veľmi populárne. Čo tak zorganizovať koncertnú šnúru pod našou vlajkou? Udalosť spojíme s programom Vonkohra, aby sa niektoré koncerty mohli konať na novo vybudovaných ihriskách. Nezabudneme ani na rodičov, tieto podujatia budú zamerané aj na nich.

Fandíme kultúre

Naši hokejoví a futbaloví fanúšikovia sú na Slovensku považovaní za tých najvášnivejších. Dokážeme presmerovať toto nadšenie a energiu aj do umenia a kultúry? Sme si istí, že áno. Chceme vybudovať silný vzťah s miestnymi športovými klubmi a pomáhať si navzájom s marketingovými kampaňami a budovaním značiek. Vytvoríme sériu podujatí: jednou bude **Fandíme kultúre**, ktorá na športové ihriská prinesie koncerty počas prestávok, a druhou, menšou, bude **Kultúra na počkanie**, ktorá k ľuďom čakajúcim pred štadiónmi prinesie pouličných umelcov, bubeníkov a stand-up komikov.

Zapojenie seniorov

Európska populácia **rýchlo starne**. Tento trend je ešte výraznejší v mestách ako je Nitra, ktoré trpia veľkým odlivom mladých ľudí. Seniori budú čoskoro tvoriť najväčšiu vekovú skupinu, preto bude pre nás v nastávajúccich rokoch kľúčové, aby sme sa našou komunikačnou stratégiou priblížili aj staršej generácii.

Navrhujeme niekoľko spôsobov, ako seniorov zaangažovať:

- **Frištik-Piknik**. Naše (trochu príliš) starostlivé babky nás krmili, odkedy sme vedeli prežívať. Teraz je čas splatiť náš dlh a tiež prelomiť ľady – zorganizujeme pre starších ľudí pravidelné nedeľné pikniky v mestskom parku a domovoch dôchodcov. Budú si môcť pochutiť na chlebíčkoch a pritom sa môžeme príjemne porozprávať o tom, ako sa mesto zmenilo, a akým smerom by malo v nasledujúcich rokoch napredovať.

Obecný rozhlas

- **Rodinná volenka**. Vedeli ste, že dôchodcovia môžu na Slovensku cestovať vlakmi zadarmo? To nám dáva obrovskú príležitosť prilákať ich do Nitry. Plán je jednoduchý: reklama prostredníctvom štátnych médií (TV, rádio, tlač) a prispôbenie časov predstavení.
- **Zavolaj babke!** Áno, na to často zabúdame, ale tentokrát to babkám vynahradíme. V rámci rozšírenia programu **Rodinná volenka** povzbudíme „cezpoľných“ študentov, aby svojich starých rodičov pozvali stráviť kultúrny víkend v meste so svojimi vnúčatami, počnúc bezplatnými raňajkami po bezplatné koncerty – tak pre študentov, ako aj pre starších! Výhody sú nespočetné: spoločne strávený čas detí so starými rodičmi, propagácia Nitry 2026 obom generáciám naraz a, samozrejme, skvelé spomienky.

Ponúkané aktivity pre starších ľudí budeme propagovať cez médiá, ktoré táto veková skupina preferuje najviac – vybrané TV a rádiové stanice, ako aj časopisy obľúbené medzi dôchodcami. Navrhujeme pravidelnú **reklamu Nitra 2026** bežiacu v TV a v rádiách, ktorá bude informovať o nadchádzajúcich udalostiach v Nitre.

Nitra 2026 Open Office

Naša kancelária bude umiestnená priamo v centre mesta. Bude to otvorený priestor slúžiaci tímu Nitra 2026, informačné centrum pre propagáciu projektu a miestnej kultúry a malý kultúrny priestor na večery v duchu debát, čítačiek alebo open-micov.

Manažment

Úprimnosť

Poctivosť a autenticita v spôsobe komunikácie nás a našich partnerov v dialógu oslobodzujú a nútiť nás rozmýšľať kriticky. Nechceme len divákov, ktorí sa bez rozmyslu „namotajú“ na umelo nafúknutý, bezduchý obsah. Chceme aktívnych partnerov, ktorí dokážu oceniť poctivý produkt, ktorý spolu tvoríme – a hovoria o ňom všade, kde sa len dá.

Nitra na cestách

Škvrou na povesti Nitry sú útoky pravicových extrémistov a dojem, že okrem divadla a výstavy Agrokomplex nie je mesto dostatočne atraktívne. Túto zlú povesť sa pokúsime napraviť. **Nitra na cestách** bude sériou jednodňových festivalov v slovenských krajských mestách s cieľom propagovať EHMK Nitra s realistickou projekciou mesta v pozadí. Chceme odovzdať správu, že existuje spôsob, ako sa poučiť z minulosti a znovu vybudovať svoju značku od základov.

Utorok zo zákulisia

Od marca 2021 sme zaviedli Utorok zo zákulisia – tradíciu, ktorá každý utorok odovzdá naše sociálne siete do rúk jednému aktérovi. Od členov

tímu, primátora Nitry a kultúrnych partnerov, cez dobrovoľníkov a zvukárov, po umelcov a členov našich partnerských EHMK miest. Naši fanúšikovia tak majú možnosť sledovať zákulisie priprav EHMK a kultúrnych aktérov i kreatívcov v pracovnom nasadení každý týždeň.

Tiene Nitry

Mnoho cestovateľov hľadá presný opak turistických lákadiel. Chcú vidieť veci surové, kontroverzné, zničené. V spolupráci s Turistickým informačným centrom Nitra pripravíme úprimnú prehliadku tmavých zákutí nášho mesta (v spolupráci s programom Nitra: Stratená), ukrytých pred zrakom miestnych aj návštevníkov.

Syntéza

Naša komunikácia je zameraná na vytváranie vzťahov medzi zdanlivo nespojitelným. Zapojenie sponzorov a podnikateľov do kultúrnych aktivít, fundraisingu (kampaň #mysmenitra2026) a aktivácie ich zamestnancov – čiže spájanie umenia a vedy, kultúry a poľnohospodárstva – je predovšetkým komunikačná úloha. Takto si obyvatelia (či už miestni, študenti alebo prisťahovalci),

Medzinárodný festival Divadelná Nitra

návštevníci a aj tí, pre ktorých nie je súčasťou každodenného života, budú môcť ku kultúre nájsť cestu, pretože naša interdisciplinárna komunikácia rúca bariéry „umeleckého“ a „kultúrneho“ a mení ich na „moje mesto“, „môj projekt“, „moje spojenie“.

Stará škola

Nebojíme sa použiť klasické metódy. Sami ich máme radi... či už je to zaváranie alebo čítanie Radničných novín (40 000 výtlačkov každý mesiac), pozeranie televízie alebo počúvanie rádia. Nemusíte byť neustále nalepený na svojom telefóne, aby ste si mohli naplno vychutnať Nitru 2026.

Obecný rozhlas 26

Naším esom v rukáve v regióne je zvláštny pozostatok minulosti – rozhlasové vysielanie na verejných priestranstvách v každej jednej obci. Obecný rozhlas hlásil miestne správy (od výsledkov futbalových zápasov po zľavy v potravinách) alebo hrával retro pesničky. Je to soundtrack mnohých našich spomienok z čias, keď sme ako deti pomáhali starým rodičom v záhrade... Aj dnes je to ale stále najefektívnejší spôsob informovania starších občanov v malých obciach. Vytvorením špeciálneho obsahu na vysielanie v tejto sieti môžeme dať vedieť o Nitre 2026 aj na miestach, na ktoré sa zvyčajne zabúda.

Udržateľný offline marketing

Ako nositelia kultivačného génu chceme, aby bola značka Nitra 2026 **slovenským lídrom v oblasti udržateľného marketingu**. Opätovné použitie a upcyclácia bude pevnou súčasťou každého aspektu offline marketingu. Manažér udržateľnosti bude úzko spolupracovať s dodávateľmi a marketingovým tímom Nitry 2026 v snahe o minimalizáciu ekologickej stopy nášho offline marketingu. V spolupráci s projektom **Vynosené** budeme upcyklovať bannery na darčkové tašky, letáky na pohľadnice, vlajky na tričká. Namiesto tradičných billboardov použijeme lokalite prispôsobené zelené vonkajšie reklamy. Projekt **Multikultúrne polia** je toho najlepším príkladom – slúži ako obrovská exteriérová pozvánka na Nitru 2026, ktorá je viditeľná z veľkej vzdialenosti.

Rurálny & Naturálny

Keď sa povie príroda, bežný turista si predstaví vysoké kopce a husté lesy. My však chceme ukázať, že aj poľnohospodárstvo je súčasťou prírody. Ak sa správne nastaví komunikácia, aj polia, záhrady, dediny, mlyny, potoky a poľnohospodárske dedičstvo môžu byť atraktívne pre turistov. Prostredníctvom projektu **Zberači a zberačky** budeme spolupracovať s krajskými turistickými informačnými centrami i kultúrnymi oddeleniami a vytvoríme turistickú mapu, ktorá bude obsahovať relevantné miesta spojené s agroturizmom,

a ktorá vás za ich navštívenie odmení! Navštívte vodný mlyn, komunitnú záhradu či vinárstvo, naskenujte QR kód a **zbierajte elektronické odznaky**, ktoré sa objavujú vo vašom mobile v aplikácii **Nitra26**. Existuje ekologickejší spôsob ako využiť ľudskú súťaživosť na propagáciu agroturizmu?

Všadeprítomnosť

Kultúra je všade. Je prítomná v spôsobe, akým sa zdravíme, je vyjadrená v tvare budov alebo v spôsobe, akým pripravujeme jedlá. Niekedy však potrebujeme menšiu pomoc, aby sme si ju všimli. Komunikácia by mala byť jazykom, ktorý veci spája, uvádza ich do kontextu a vytvára prepojenia. Ak budeme mať otvorené oči, zrazu budeme kultúru vidieť všade. A internet nám umožňuje, aby Nitra 2026 bola zážitkom, ktorý sa v jednom momente koná doslova všade.

Nitra vo vrecku

Smartfóny sú najpoužívanejšími prístrojmi na planéte. Mohli by sme túto ich všadeprítomnosť využiť aj v prospech kultúry? **Mobilná aplikácia Nitra26**, vyvinutá v spolupráci s obľúbeným medzinárodným eventovým portálom **GoOut**, bude vašou nástenkou s najnovšími správami stále po ruke. Bude obsahovať všetky relevantné informácie, ktoré miestni alebo návštevníci potrebujú. Ak zúfalo hľadáte miesto na nasýtenie mysle a duše (alebo len jedlo, keď už ide o to), naša aplikácia je tým správnym prostriedkom, ktorý vám pomôže.

VR.NR

Myslíme si, že pri súčasnej emocionálnej intenzite, nepredstaviteľnej pre tradičné médiá, sa virtuálna realita stane víťazom spomedzi všetkých interaktívnych nástrojov digitálneho marketingu. Preto chceme vytvoriť projekt VR.NR (Virtuálna realita Nitra), ktorý bude skúmať spôsoby propagácie Nitry 2026 prostredníctvom tohto revolučného média a umožní ľuďom po celom svete zažiť Bod Zlomu.

Digitálne komunikačné kanály Nitra 2026:

- Ako štartovací bod použijeme našu **webstránku nitra2026.eu** – v súčasnosti v slovenčine, angličtine, maďarčine a rómčine – aby sme sa priblížili rôznym publikám. Facebookový a Instagramový účet sú už spustené, čoskoro pridáme aj Youtube kanál
- **NR2026.digital** – umelecké projekty, ktoré ponúknu plnohodnotné digitálne zážitky a budú propagovať živé udalosti Nitry 2026
- **Nitra 2026 podcast** – dvojtýždenný podcast súvisiaci s Nitrou 2026 a našimi témami, ako sú identita, dialóg, udržateľnosť – dostupný vo viacerých jazykoch. Začali sme prvými desiatimi epizódami, ktoré sme zverejňovali od septembra 2021. Dostupné sú na všetkých streamovacích platformách

Manažment

Prelomovosť

Originálna komunikácia si vyžaduje originálnu participáciu, a to sa nechystáme zmeniť. Komunikácia má veľkú moc, no môže byť tiež kreatívna. Prelomovosť však neznamená byť najhlučnejší. Aby bol zásah efektívny, musíme divákovi zahrať na tú správnu strunu. Mal by to byť tón povzbudzujúci, dojemný, ktorý však prináša aj niečo zvláštne a dokáže vás správne vyrušiť. V hudobnom jazyku, predstavte si taký A mol 7/9.

Aktuálnosť

Marketingové trendy v roku 2026 budú nepochybne dramaticky odlišné od trendov súčasnosti. V umeleckom sektore sa zatiaľ veľmi nepoužívajú, no práve teraz sa budúcnosť stáva prítomnosťou...

- **Ďalšia aplikácia na scrollovanie.** Existuje už mnoho aplikácií sociálnych sietí, pričom sme svedkami zrodu nových. **TikTok, Twitch, Caffeine** alebo **Reels** budú hrať v budúcnosti rozhodujúcu úlohu, preto ich musíme zakomponovať do našej marketingovej stratégie.
- **Ahoj, volám sa Cyril, môžem ti pomôcť?** Naš tím miluje priamu komunikáciu, no nemôžeme byť dostupní nonstop. Našťastie, **AI chatboty** nemajú obmedzené pracovné hodiny a návštevníkom našich stránok môžu pomôcť lepšie spoznať Nitru 2026 bez ohľadu na čas.
- **Dáta klizma.** Online svet sa sústreďí na správne zbieranie a používanie dát. Mechanizmy zberu dát budú schopné využiť dáta o preferenciách publika a navrhovať ľuďom podujatia a aktivity Nitry 2026, ktoré by ich mohli zaujímať.
- **Matrix.** Už ste sa niekedy zamysleli nad tým, čo by sa stalo, keby Neo odmietol červenú pilulku? Teraz máme príležitosť vyskúšať si to – rozšírená a virtuálna realita sa dajú použiť na umelecké účely (napr. na premietanie minulosti v **Aleji neznámych hrdinov** alebo v programe **Nitra: Stratená.**) alebo aj ako navigačný systém v meste.

Obchod s kultúrou

Či sa nám to páči alebo nie – nákupné centrá sa stali miestom stretnutí, kde davy ľudí trávia celé hodiny. Avšak mnohí sa sťažujú na to, že centrá „pokazili“ spôsob, akým sa v meste správame. Pokúsime sa ponúknuť nový druh zážitkov z nákupného centra. V rôznych mestách na Slovensku usporiadame guerillové podujatia – happeningy, hudobné vystúpenia, inštalácie či dočasné galérie. Na čele projektu budú naši najlepší miestni umelci, ako napríklad uznávaný maliar Andrej Dúbravský alebo kozmopolitný bubenícky orchester vedený Igorom Holkom.

Na modro

Vedeli ste, že Slovensko má najväčší počet hradov a zámkov na počet obyvateľov na svete?

A jeden z najstarších z nich sa hrdo týči na nitrianskom hradnom vrchu. Čo keby sme ich všetky vyfarbili na modro?

Na Slovensku je vyše 700 hradov, zámkov a kaštieľov. Mnohé z nich sú v noci osvetlené – my toto osvetlenie plánujeme zmeniť na náš špecifický odtieň modrej, ktorý používame v komunikácii Nitry 2026. Sieť na modro nasvietených hradov naprieč celou krajinou určite zaujme pozornosť nielen miestnych, ale tiež mnohých európskych návštevníkov, ktorí slovenské hrady milujú. „Modrá kampaň“ bude dôkladne pokrytá médiami, aby sa o nej dozvedelo čo najviac ľudí.

Vlakové umenie

Na začiatku nového tisícročia bola v Nitre živá scéna pouličného umenia, ktorej najzručnejší ambasádori prežili dodnes. Vďaka dohode so štátnou železničnou spoločnosťou namaľujeme jeden vlakový vozeň motívmi Nitry 2026 a premeníme jedno z kupé na galériu s prezentáciou nášho EHMK projektu.

Andrej Dúbravský, medzinárodne uznávaný umelec, ktorý svoj čas delí medzi vidiecke Rastislavice v Nitrianskom kraji a kozmopolitný New York

Manažment

Mediálne partnerstvá zabezpečujúce široké pokrytie udalosti

Nitra má v Európe 700 miliónov potenciálnych fanúšikov, no osloviť všetkých bude jednou z našich najťažších skúšok. Tie sme však nemáme v pláne odmietať. Postavíme sa k nim nasledovne:

Pokiaľ ide o **miestne komunikačné kanály**, spojili sme sa už so všetkými relevantnými médiami z Nitry a Nitrianskeho kraja, od miestnych novín, televíznych staníc, webových portálov, miestnych rozhlasových staníc, po influencerov pochádzajúcich alebo pôsobiacich v Nitre. Považujte mesto a kraj za pokryté.

Tímový motor

Nitra je domovom niekoľkých inštitúcií, pravidelných kultúrnych udalostí a iniciatív, ktoré majú svoje vlastné, najmä národné, no tiež medzinárodné mediálne partnerské siete. Sú to napríklad: Medzinárodný festival **Divadelná Nitra**, festival alternatívnej hudby **Flaam**, festivaly bubnov a bubeníkov **Campana fest** a **Drumpoint Nitra**, festival organovej hudby **Ars Organi** (všetky spomenuté majú medzinárodné väzby aj publikum), folklórny festival **Akademická Nitra**, rockový festival **Slížovica**, a mnoho ďalších. Hrá nám do kariet, že niektorí zo zástupcov týchto podujatí sú tiež členmi tímu Nitra 2026 a môžeme sa teda jednoducho napojiť na ich mediálnych partnerov. Zúročíme naše dobré vzťahy s PR oddelením Mestského úradu a Nitrianskeho kraja a tiež s mnohými slovenskými kultúrnymi udalosťami, akými sú napríklad Festival **Konvergenzie**, medzinárodne uznávaný festival **Pohoda** alebo slovenský hudobný festival **Sharpe**. Tímový motor sme našli, podme ho naštartovať!

Každý má svoju vlastnú mailovú databázu, ktorá zahŕňa miestnych aj zahraničných novinárov a PR špecialistov vo všetkých typoch médií, počnúc tlačou, po weby či TV.

Medzinárodní mediálni partneri

Doba generických tlačových správ skončila. Ľudia v médiách hľadajú špecifický obsah, ktorý na nich zapôsobí osobným štýlom komunikácie. Preto chceme tvoriť dlhotrvajúce vzťahy a partnerstvá s regionálnymi aj celoštátnymi médiami. Spolu s Katedrou žurnalistiky a Katedrou marketingovej komunikácie Univerzity Konštantína Filozofa vytvoríme špeciálny stážový program, prostredníctvom ktorého vytvoríme náš vlastný

európsky mediálny tím. V roku 2024 otvoríme deväť medzinárodných stáží pre študentov druhého ročníka študijných programov v kultúrnom manažmente a marketingu naprieč Európou (2 z juhoeurópskych krajín, 2 z krajín strednej a západnej Európy, 2 z krajín strednej a východnej Európy, 2 z krajín V4, 1 z Balkánskych krajín a 1 zo severnej Európy a pobaltských krajín).

Tlačové médiá

Európski novinári zatiaľ nemali príliš veľa príležitostí navštíviť Nitru. Naša kandidatúra predstavuje obrovskú príležitosť prelomiť tento kruh. V koordinácii s Tlačovou agentúrou Slovenskej republiky a národnými tlačovými agentúrami vo vybraných európskych krajinách budeme organizovať každoročné medzinárodné tlačové exkurzie, ktoré reportérom umožnia stať sa svedkami a dokumentovať nielen rok 2026, ale tiež jeho prípravu. Pozvánku. samozrejme, dostanú aj domáci novinári.

Naprieč Európou

Budme úprimní – najpopulárnejším médiom je stále televízia. Mladšia generácia poväčšine vymenila veľké obrazovky za smartfóny, no najväčšia skupina obyvateľstva – ich rodičia a starí rodičia – sú verní starým zvykom. Aby sme oslovili televízne publikum, obrátime sa na medzinárodné TV spojenectvá, ako napr. s Európskou vysielačou úniou (reprezentujúcou 69 vysielačích kanálov v 56 krajinách) a projektom The European Collection, ktorý iniciovali najväčšie francúzske, nemecké a švajčiarske kanály vysielajúce v 5 jazykoch.

Ponúkame im ten najlepší možný priestor na vysielať otváracieho ceremoniálu a toho najzaujímavejšieho z našich projektov. Európania tak budú informovaní o tom, čo sa u nás deje a pokúsime sa ich prilákať, aby Nitru navštívili a tiež sa spolupodieľali na tvorbe hlavného mesta kultúry.

Európska spolupráca

V snahe zaujať európskych divákov sa každé úspešné EHMK mesto muselo popasovať s rovnakými prekážkami. To platí aj o zahraničných partneroch zapojených v našich projektoch. Majú už cenné skúsenosti – s ich pomocou a prostredníctvom ich mediálnych kontaktov môžeme propagovať aj náš kultúrny rok. Budeme realistickí a jednoducho sa ich opýtame, aké sú najoverenejšie praktiky na zasiachnutie čo najväčšieho počtu všetkých možných skupín prijímateľov v Európe, od detí po seniorov, od robotníkov po top manažérov, od „pôvodných“ obyvateľov po imigrantov. A, samozrejme, naše existujúce a novo rozhodené siete ponúkame budúcim EHMK mestám, aby sme tak podporili dlhotrvácnosť tohto jedinečného paneurópskeho projektu.

Manažment

Zdôrazňovanie úlohy EÚ v projekte EHMK

Každé Európske hlavné mesto kultúry sa v podstate chváli cudzím perím. Každé mesto si však značku EHMK osvojí a vníma ako svoju vlastnú. Tu sa naskytuje otázka našej vlastnej značky Nitra 2026, ktorou chceme v rámci veľmi krátkeho času a s malým rozpočtom osloviť obrovské publikum, čo vyzerá ako celkom náročná úloha. Jednou z priorit Bodu Zlomu je v podstate reagovať na rastúcu vlnu euroskepticizmu v našej spoločnosti. EHMK Nitra 2026 predstavíme ako iniciatívu EÚ, pričom sme sa rozhodli postupovať v dvoch líniách:

Tradične...

- Na otvárací ceremoniál pozveme, ako je zvykom, celý rad zástupcov ďalších EHMK, ako aj zástupcov EÚ inštitúcií. V rámci otváracieho programu a s pomocou EHMK miest i EÚ predstaviteľov chceme celý rozvoj tohto najväčšieho európskeho kultúrneho projektu zvýrazniť ako iniciatívu EÚ.
- Logo EÚ bude na všetkých našich digitálnych aj fyzických marketingových materiáloch a platformách. Mediálne výstupy budú prezentovať EHMK Nitra 2026 ako akciu EÚ prostredníctvom loga alebo verbálne (TV, rádio, printové médiá), a tiež viditeľne pri otváraní jednotlivých podujatí.

Netradične...

Ako môžete vidieť v našom umeleckom programe, milujeme otázku Čo keby...? Ako by vyzerala Nitra bez členstva v EÚ? Presne to ukáže jedna z našich intervencií vo verejnom priestore. V sobotu 9. mája 2026, v rámci **Dňa (bez) Európy**, sa všetka infraštruktúra, budovy, stavby alebo služby vybudované s príspevom EÚ zablokujú, ztvoria alebo zahalia. Zabarikádujeme cesty, ohradíme detské ihriská, zastavíme mestskú dopravu. Prostredníctvom videomappingu ukážeme, ako vyzerali niektoré základné služby pred vstupom do EÚ. Aby si každý z nás vedel živo predstaviť, ako by naše životy vyzerali bez „únie“.

Aby takéto podujatie nebolo kontraproduktívne, počas dňa bude prebiehať bohatý kultúrny program, súčasťou ktorého budú konferencie, workshopy a prednášky v duchu zdôrazňovania európskych hodnôt a aktuálnych európskych tém. Do programu prizveme zástupcov EÚ inštitúcií a EHMK z partnerských miest. Časť programu prebehne online, aby sme podporili myšlienku znižovania uhlíkovej stopy.

Výstava v Nitrianskej galérii Fetiše súčasnosti

Schopnosť dosiahnuť ciele

042

Politická podpora

Nitra 2026 prešla dlhú cestu. Na začiatku bolo 76 ľudí, ktorí pri káve na prvom stretnutí zainteresovaných osôb v marci 2020 diskutovali o mieste Nitry na kultúrnej mape Európy. Dnes je už **plnohodnotným celokrajským projektom** s podporou miestnych samospráv a s územnými partnerstvami naprieč celým krajom.

O nehasnúcom odhodlaní **mesta Nitry** stať sa Európskym hlavným mestom kultúry 2026 svedčí rozhodnutie mestského zastupiteľstva investovať 5 miliónov eur na prípravu a implementáciu Nitry 2026 z novembra roku 2020. V júni 2021 bol schválený detailnejší plán pokrytia prevádzkových nákladov na obdobie 2022 – 2027 spolu s víziou a kľúčovými cieľmi Nitry 2026. V marci 2021 mestská rada spolu s Nitrianskou organizáciou cestovného ruchu schválila **založenie združenia Nitra 2026** ako súčasnej a budúcej výkonnej organizácie v prípade, že budeme zvolení za EHMK. Neskôr, po rozhodnutí zastupiteľstva podpísanom v júni 2021, sa pridali aj **Nitriansky samosprávny kraj** spolu s prvotným finančným príspevkom. Podpora kraja sa rýchlo rozvinula. Miestne zastupiteľstvá **14 (z 15) miest** v Nitrianskom kraji (Nové Zámky, Zlaté Moravce, Šaľa, Levice, Vráble, Komárno, Topoľčany, Štúrovo, Hurbanovo, Kolárovo, Šahy, Želiezovce, Šurany a Nesvady) podpísali memorándá o spolupráci a podpore kandidatúry a vyjadrili vôľu pripojiť sa k združeniu. Podporujú nás tiež naši **susedia z obcí** Bojná, Mojmírovce, Topoľčianky, Belá, Bátovce, Oponice, Jelenec a Nitrianska Blatnica, ktorí vyjadrili záujem byť súčasťou projektu. Päť **miestnych akčných skupín** (MAS Cedron – Nitrava, MAS Vitis, Občianske združenie Radošinka, Občianske združenie Žibrica, Regionálne združenie Dolná Nitra) sa k nám pridalo tiež a s nimi aj 87 ďalších obecných úradov.

043

Projekty infraštruktúry

Infraštruktúra	Popis	Plánovaná cena	Plánovaný čas realizácie	Spojenie s Nitrou 2026
Kreatívne centrum Nitra	Rekonštrukcia opustených budov vojenských kasární na Martinskom vrchu a Kina Palace na multifunkčné kreatívne a kultúrne priestory	11 000 000	2021 – 2023	- Future.eu - Vykop.to - Protesta Festival & Konferencia - Obsadte inštitúcie! - Kultivátor – budovanie kapacít
Park na Martinskom vrchu	Revitalizácia parku ako vonkajšieho priestoru Kreatívneho centra Nitra na Martinskom vrchu	2 000 000	2022 – 2025	
Svätoplukovo a Župné námestie, rozšírenie pešej zóny o ulicu Radlinského	Kompletná rekonštrukcia hlavných námestí mesta na funkčné verejné priestory / prvý hĺbkový archeologický výskum pod Svätoplukovým námestím, ktorého objavy sa použijú ako základ na architektonickú súťaž	7 500 000	2021 – 2025	- Európsky hudobný maratón - Divadelná Nitra '35 - Protesta Festival & Konferencia - Vynosené - Otvárací ceremoniál Nitra 2026 - Záverečný ceremoniál Nitra 2026
Mestský dom (sídlo Pontrianskeho múzea)	Kompletná reštaurácia a rekonštrukcia na reprezentatívne kultúrne priestory a nové technologické zariadenie pre múzeum a sídlo združenia Nitra 2026 – kancelária spolu s Projektom Obývačka	2 620 000	(2021 – jednoduché funkčné intervencie, 2022 – architektonická súťaž/archeologický výskum, 2023 – projekt, 2024 – 2025 – implementácia)	- Múzeum paralelnej kultúry - Nitra: Stratená. Možná. Budúca. - Re-folk - Pestovanie pamäte
Kultúrne a komunitné centrum bod.K7 + Rezidenčné centrum Ponor.K	Rekonštrukcia funkcionalistickej banky na kultúrne a komunitné centrum zamerané na aktivity rozvoja publika a bývalý bar premenený na rezidenčné centrum	300 000	2022 – 2024	- Divadelná Nitra '35 - Aktivity na rozvoj publika - Kultivátor – budovanie kapacít
Vila K	Rekonštrukcia funkcionalistickej vily na múzeum funkcionalistickej architektúry a kultúrne centrum	230 000	2021 – 2024 (2021 – 2022 – Kultúrne a komunitné centrum, 2023 – 2024 – Rezidenčné centrum Ponor.K)	- Na východ od Raja? - Co keby...? - The Stolpersteine 2.026 - Nitra_diverse
Blackbox Imaginária na Základnej umeleckej škole J. Rosinského	Nová multifunkčná hala pre Základnú umeleckú školu J. Rosinského + revitalizácia vonkajších priestorov s vonkajšou galériou významného nitrianskeho sochára Tibora Bartáča	2 200 000	2021 – 2022	- Festival Konšpirácií - Divadelná Nitra '35 - Imaginárrium: bez hraníc - Aktivity na rozvoj publika
Kreatívne centrum SPU	Rekonštrukcia knižnice Slovenskej poľnohospodárskej univerzity a vytvorenie kreatívneho centra zameraného na architektúru, dizajn a marketing	5 000 000	2022 – 2024 (2022 – architektonická súťaž, 2023 – projekt, 2024 – implementácia)	- Budeme to, čo zjeme - Hlaholica Neue - Nitrianske záhrady - Nitra: Klíma_budúcnosti
Mestský park	Rekonštrukcia a revitalizácia mestského parku Nitra	6 000 000	2021 – 2023	- Alej neznámych hrdinov - Festival Prelomme ľady
Nitriansky hrad a hradný kopec	Revitalizácia priestorov hradného kopca, vybudovanie nového umeleckého múzea v južnej hradnej bašte, vytvorenie výťahu/lanovky spájajúcej Mestský park s hradným kopcom, rekonštrukcia Kluchovho paláca na kultúrny priestor	2 500 000	2022 – 2023	Horné mesto nespí
Centrum voľného času Domino	Rekonštrukcia a nové technologické zariadenie	2 000 000	2021 – 2023	- I-zolovaní - Aktivity na rozvoj publika - Kultivátor – budovanie kapacít
Nitrianska synagóga	Renovácia Synagógy – kultúrny priestor mestského centra a Múzeum židovského dedičstva	500 000	2022 – 2023	- Odtrhnúť - Nitra_diverse

Park Rolfesova baňa	Vybudovanie nového parku s infraštruktúrou v starej dolomitovej bani	1 000 000	2023 – 2024	- Nitra: Klíma_budúcnosti - Imaginárium: bez hraníc - Otvárací ceremoniál Nitra 2026
IN-HABIT / Horizont 2020	Vytvorenie reverzibilnej multifunkčnej otvorenej mestskej krajiny pozdĺž 8 km dlhej cyklotrasy	350 000	2020 – 2025	- Rieka a jej ľudia - Nitrianske záhrady
Mestská tržnica	Renovácia národnej kultúrnej pamiatky – mestskej tržnice sčasti na kultúrne a spoločenské centrum	5 500 000	2021 – 2024	Spoločnosť s ručeným zaváraním
Divadlo Andreja Bagara	Projekt Zelené divadlo – zníženie energetickej náročnosti budov a modernizácia technológií podľa moderných environmentálnych štandardov	500 000	2023 – 2024	(me)dentify - (EU)dentify - Divadelná Nitra ´35 - Nové hranice - Obsadte inštitúcie!
Staré divadlo Karola Spišáka	Rekonštrukcia dielni, kancelárií a skladov	1 150 000	2020 – 2022	- Inter-gen - Divadelná Nitra ´35 - Obsadte inštitúcie!
Nitrianska galéria	Čiastočná reštaurácia priestorov galérie, nové technologické zariadenie	300 000	2022 – 2025	- Nitra: Stratená. Možná. Budúca. - My a Oni - Obsadte inštitúcie!
Krajské osvetové stredisko	Nové technologické zariadenie	110 000	2022 – 2024	- re:meslá - Nitra_diverse - Nitra: Klíma_budúcnosti - Aktivity na rozvoj publika
Krajská knižnica Karola Kmeťka	Nová pobočka Krajskej knižnice Karola Kmeťka na sídlisku Chrenová	40 000	2022	- Hlaholica Neue - Nitra: Stratená. Možná. Budúca.
Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre	Čiastočná reštaurácia priestorov a nová stála výstava	400 000	2023 – 2024	- Pozostavby - Príbeh semiačka
Mestský kúpeľ	Revitalizácia verejnej plavárne	100 000	2020 – 2022	Festival Prelomme ľady
Sauna na kolesách	30 000 € konštrukcia + 30 000 € prevádzka	60 000	2025	Sauna na kolesách
Rieka a jej ľudia	Plán Nitry a okolitých miest pretvoríť nábrežie rieky na oddychové zóny	1 500 000	2022 – 2026	Rieka a jej ľudia
Nitrianske záhrady	Séria komunitných záhrad so základným vybavením v nitrianskych mestských častiach	1 000 000	2024 – 2025	Nitrianske záhrady
Kino a komunitné centrum Lipa	Kompletná renovácia budovy starého kina a okolitých verejných priestorov	1 500 000	2021 – 2023	- Nitra: Stratená. Možná. Budúca. - Divadelná Nitra ´35
Sandokan	Renovácia starého komunitného centra spolu s pobočkou Krajskej knižnice Karola Kmeťka	2 000 000	2022 – 2024	- Nitra: Stratená. Možná. Budúca. - Hlaholica Neue - Divadelná Nitra ´35 - Spoločnosť s ručeným zaváraním - Vynosené
Amfiteáter Diely	Renovácia starého amfiteátra na jednom z nitrianskych sídlisk	200 000	2021 – 2022	- Čo na to Bratia? - Výhľad z lacných sedadiel - Divadelná Nitra ´35
Amfiteáter Nitra	Renovácia mestského amfiteátra	800 000	2023 – 2024	- Nitra, milá Nitra_Rework - Divadelná Nitra ´35 - Otvárací ceremoniál Nitra 2026
Vonkohra	4 ihriská založené na rovnomenom umeleckom programe	60 000	2026	Vonkohra
Dom ľudového bývania v Šali	Renovácia, technologické zariadenie	400 000	2022 – 2025	re:meslá
Mlyn v Šali	Renovácia a vybudovanie múzea mlynárstva	1 000 000	2022 – 2025	Pozostavby
Dom ľudových tradícií Nesvady	Renovácia, technické vybavenie	300 000	2022 – 2025	re:meslá
Skálne obydlia Brhlovce (rezidenčné centrum)	Renovácia, technické vybavenie	100 000	2023 – 2024	re:meslá
Environmentálne centrum v Zlatých Moravciach	Renovácia	1 000 000	2022 – 2025	- Nitra: Klíma_budúcnosti - Zelená kultúra

Arborétum Mlyňany	Rekonštrukcia panského sídla	1 000 000	2022 – 2025	- Nitra: Klíma_budúcnosti - Nitrianske záhrady
Levický hrad	Kompletná revitalizácia hradu a hradného parku	3 500 000	2022 – 2025	Multikultúrne polia
Bojná, Fídvár, Iža, Nitriansky hrádok a iné archeologické miesta	Revitalizácia archeologických miest	1 000 000	2023 – 2024	Vykop.to
Slovenská ústredná hviezdáreň Hurbanovo	Renovácia a nové technické vybavenie	1 000 000	2022 – 2025	- Prechádzky za zázrakmi - Nitra: Klíma_budúcnosti
Kreatívne centrum Nové zámky	Renovácia budovy Matice Slovenskej na Kreatívne centrum	1 500 000	2022 – 2025	Nitra: Klíma_budúcnosti
Mestský park v Topoľčanoch	Revitalizácia mestského parku s komunitnou záhradou	500 000	2023 – 2024	Nitrianske záhrady
Galéria na nábreží pri moste Márie Valérie v Štúrove	Nové spojenie nábrežia Dunaja s mostom Márie Valérie prostredníctvom umeleckej galérie a kultúrneho priestoru	1 000 000	2023 – 2024	Nové hranice
Nitrianska sieť cyklotrás	Nové cyklotrasy v meste	5 000 000	2020 – 2023	Turistická a miestna mobilita, jednoduchšie spoznávanie mesta pešo aj na bicykli

celkom75 720 000

Nitra budúcnosti

Nitra. Miesto, kde som sa narodila, ktoré milujem, no stále je tu čo zlepšovať. Je tu veľa zaujímavých miest.

Jednou z nich je aj naša dominanta Nitriansky hrad, z ktorého by som spravila zámok ako z rozprávky. Premalovala by som ho na ružovo a každý víkend by sa tam deti mohli hrať na princov a princezné. Rodičia sa zatiaľ môžu hrať na ich verných sluhov. Blízko hradu je krásny mestský park, ktorý by bolo vhodné pekne obohatiť o veľa kolotočov a húsenkových dráh. Pri parku máme kúpalisko, na ktorom nesmie chýbať veľa veľkých tobogánov, maxi cukrová vata a bohatý program pre deti. V Nitre mi chýba veľká zoo, kde by boli aj dinosaury, ale len bylinožravé, aby sme sa mohli medzi nimi prechádzať. Chodili by sa na nich pozerať aj turisti z iných krajín, ktorí by pristávali na letisku v Janíkovciach. A vlastne, tú zoo by bolo dobre umiestniť hneď vedľa neho. V základných školách chýbajú zahraniční žiaci, čo by bolo dobré pre žiakov na rýchle učenie cudzieho jazyka. Do budúca by bolo skvelé spraviť aj metro, na rýchlejší presun po meste a do okolitých dedín. Ale možno by nebolo na škodu spraviť aj nadzemné metro, ktoré by zároveň slúžilo ako vyhliadková trasa pre turistov a hlavne nad našou zoo s dinosaurami. Na Zobor kedysi viedla lanovka. Tú by bolo vhodné obnoviť a zhora spraviť atrakciu pre deti, ako napríklad bobovú dráhu, na ktorej by sa dalo spúšťať až dole. Nesmieme zabudnúť aj na našich starších obyvateľov Nitry. Páčilo by sa mi, keby sa im mohli venovať aj deti. Mohli by si ich adoptovať ako starých rodičov, navštevovať ich, chodiť spolu na prechádzky a pomôcť im. No a nakoniec, aby sa nám z Nitry nestalo len betónové a vežaté mesto, tak by tu rástlo veľa stromov a kvetov, nech to tu máme pestré.

Naše krásne mesto Nitra je plné možností a stále je tu čo zlepšovať a ponúkať.

Bod Zlomu je priestor, kde sú zvyky, mechanizmy a vzťahy konfrontované, skúmané, premyslené a znovu zložené v lepšej a zdravšej forme. Nie navždy, ale priebežne, pravidelne a systematicky.

Mesto Nitra

76 028 obyvateľov (mesto)
161 499 obyvateľov (okres)
828 n. l. prvá zmienka
2 univerzity
13 000 študentov
767 registrovaných dobrovoľníkov
259 národných kultúrnych pamiatok
1 hrad
20 kostolov
1 synagóga
3 divadlá
5 knižníc
5 múzeí
2 galérie
4,08 % nezamestnanosť
37 km cyklotrás
700 ha priemyselného parku
143 ha výstavísk
140 m² mestskej zelene na obyvateľa

Nitriansky kraj

671 508 obyvateľov
42,5 % mestského obyvateľstva
7 okresov
354 obcí (16 so statusom mesta)
29 základných umeleckých škôl s 13 833 žiakmi
1 455 národných kultúrnych pamiatok
1 323 km cyklotrás
73 % poľnohospodárskej pôdy
180 370 návštevníkov divadla ročne
3 793 662 sliepok